

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Каталог

вибіркових освітніх компонентів

Відокремленого структурного підрозділу
«Дунайський інститут водного транспорту
Національного транспортного університету»

НУМС

заочна форма здобуття вищої освіти

2026

Інструкція користувачам каталогу

Освітня програма з будь-якої спеціалізації у Відокремленому структурному підрозділі «Дунайський інститут водного транспорту Національного транспортного університету» складається з обов'язкових та вибіркового компонентів.

Обов'язкові компоненти зазвичай містять нормативний зміст освітньої програми, що визначається стандартом вищої освіти, та є обов'язковими для вивчення здобувачами вищої освіти певної освітньої програми.

Вибіркові компоненти формуються кафедрами з метою надання можливостей здійснення поглибленої підготовки за певною освітньою програмою, задоволення особистих інтересів здобувачів освіти та формування soft skills відповідно до вимог ринку праці.

Вибіркові компоненти – це компоненти, які пропонуються для вивчення здобувачам вищої освіти закладом вищої освіти для більш повного задоволення їх освітніх і кваліфікаційних потреб для потреб суспільства та формування особистості майбутнього офіцера водного транспорту. Відповідно до Положення про порядок реалізації студентами Національного транспортного університету права на вибір навчальних дисциплін та згідно з пунктом 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту» здобувачі вищої освіти мають право на вибір освітніх компонентів у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньо-професійною програмою (не менше ніж 10 % для спеціальностей, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання). При цьому здобувачі мають право вибирати освітні компоненти, що пропонуються для інших освітніх програм.

Вивчення вибіркового освітнього компонента проводиться з другого навчального року (третього семестру) для здобувачів освіти з терміном навчання 3 роки 10 місяців та з першого навчального року (першого семестру) для здобувачів освіти з терміном навчання 2 роки 10 місяців.

Здобувач освіти, який не визначився з переліком вибіркового освітнього компонента та не подав заповнену заяву у визначені терміни, буде записаний на вивчення тих освітніх компонентів, які директорат вважатиме необхідними для оптимізації кількісного складу академічних груп.

Здобувач освіти в односторонньому порядку не може відмовитись від обраних ним освітніх компонентів. Самочинна відмова від вивчення освітніх компонентів тягне за собою академічну заборгованість, за що здобувач може бути відрахований з інституту.

Після остаточного формування і погодження академічних груп з вивчення вибіркового освітнього компонента, інформація про вибіркові освітні компоненти

вноситься до індивідуального плану здобувача. З даного моменту обраний вибірковий освітній компонент стає для здобувача обов'язковим.

Каталог є систематизованим переліком освітніх компонентів, які відносяться до вибіркової складової освітньо-професійних програм Відокремленого структурного підрозділу «Дунайський інститут водного транспорту Національного транспортного університету». Формування Каталогу відповідає принципам альтернативності, змагальності та студентоцентризму (освітні компоненти можуть вважатися вибірковими лише якщо вони є такими з точки зору здобувача освіти). Зміст вибірових освітніх компонентів враховує вимоги до актуальності, наукоємкості, практичної спрямованості. Освітні компоненти Каталогу спрямовані на поглиблення й вдосконалення загальних компетентностей стандарту спеціальності J5 Морський та внутрішній водний транспорт та вдосконалення спеціальних (фахових) компетентностей, визначених освітньо-професійними програмами.

Основними критеріями для формування Каталогу вибірових освітніх компонентів є:

- затребуваність стейкхолдерами (актуальність освітнього компоненту з позицій розвитку водного транспорту, попиту на відповідні компетентності на ринку праці тощо);
- кадрове забезпечення;
- навчально-методичне забезпечення;
- матеріально-технічне забезпечення.

Зміст

Адміністрування комп'ютерних мереж

Географія судноплавства та океанські шляхи світу

Експлуатація засобів водного транспорту

Експлуатація спеціалізованих суден

Менеджмент морських ресурсів

Перевезення небезпечних вантажів водним транспортом

Правове регулювання трудових відносин у морегосподарському комплексі

Історія мореплавства та океанографії

Лоція ріки Дунай

Лоція та навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів і акваторій

Виробничо-плавальна практика на суднах валовою місткістю 500 рег.т або більше

Виробничо-плавальна практика на суднах менше 500 рег.т у прибережному плаванні

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах валовою місткістю менше 500 рег.т.

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше у прибережному плаванні

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт

Боротьба за живучість судна

Суднові енергетичні установки та допоміжне обладнання суден

Мікропроцесорна техніка

Судноремонт та технічне обслуговування суден

Суднові комп'ютери та комп'ютерні мережи

Суднові автоматизовані електроенергетичні установки та системи управління

Теорія теплових двигунів

Морська інженерія

Технічні системи судноводіння та радіозв'язок

Основи електротехніки, радіотехніки та електроніки

Гребні електричні установки

Електроніка та електронні засоби управління

Електричні апарати

Енергоефективні технології судових електричних систем

Монтаж, наладка та ремонт електрообладнання

Екологічна та природно-техногенна безпека

Екологічний менеджмент на водному транспорті

Математична обробка навігаційної інформації

Матеріалознавство і технологія матеріалів

Медіаграмотність та інформаційна безпека

Нарисна геометрія та інженерна графіка

Прикладна механіка

Статистичні методи аналізу та моделювання експлуатації технічних систем на водному транспорті

Комп'ютерна графіка та 3D моделювання

Академічне письмо

Mindfulness – практика для моряків

Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден

Ефективна комунікація у професійній діяльності

Лідерство та управління командною взаємодією (teambuilding)

Логіка та критичне мислення

Політологія та міжнародна безпека

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Психологія морської галузі

Суспільно-політичні студії

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Вступ до болгарської мови

Болгарська мова за професійним спрямуванням

Ділова болгарська мова

Практичний курс болгарської мови

Сучасна болгарська мова

Ділова англійська мова

Вступ до німецької мови

Ділова німецька мова

Німецька мова за професійним спрямуванням

Практичний курс німецької мови

Сучасна німецька мова

Вступ до румунської мови

Ділова румунська мова

Практичний курс румунської мови

Румунська мова за професійним спрямуванням

Сучасна румунська мова

Адміністрування комп'ютерних мереж

Національний
транспортний
університет

Адміністрування комп'ютерних мереж

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Адміністрування комп'ютерних мереж» спрямована на формування у здобувачів освіти теоретичних знань і практичних навичок з побудови, налаштування, експлуатації та супроводу комп'ютерних мереж, що використовуються у сучасних судових, портових та берегових інформаційно-технічних системах. Дисципліна забезпечує розуміння принципів функціонування локальних і глобальних мереж, мережевих сервісів, систем адресації та маршрутизації, а також основ кібербезпеки. Набуті компетентності є необхідними для ефективною експлуатації автоматизованих систем управління, навігаційно-інформаційних комплексів і засобів зв'язку у морській та річковій галузі.

Предметом вивчення освітнього компонента є принципи адміністрування комп'ютерних мереж, мережеві протоколи та сервіси, методи побудови й обслуговування локальних та розподілених мереж, а також засоби забезпечення надійності й безпеки мережевої інфраструктури. У курсі розглядаються питання фізичної та логічної організації мереж, налаштування мережевого обладнання, адміністрування серверних служб, моніторинг і діагностика мереж. Особлива увага приділяється застосуванню комп'ютерних мереж у системах управління судном, портових інформаційних системах та інтегрованих транспортних мережах.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– технічними науками: інформатика, комп'ютерна інженерія, автоматизація та телекомунікації – для розуміння апаратно-програмних основ мереж;

- навігаційними та інженерними дисциплінами: суднові автоматизовані системи управління, навігаційні інформаційні системи, суднові системи зв'язку – для практичного застосування мережевих технологій у морській галузі;
- управлінськими науками: логістика, менеджмент, управління транспортними процесами – для забезпечення інформаційної підтримки управлінських рішень;
- інформаційною безпекою та морським правом – для дотримання вимог безпеки, захисту даних і міжнародних стандартів у сфері морського транспорту.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи комп'ютерних мереж і мережевих технологій

Тема 1. Загальні принципи побудови комп'ютерних мереж. Поняття комп'ютерної мережі. Класифікація мереж. Архітектури мереж. Мережеві моделі OSI та TCP/IP.

Тема 2. Фізичний та канальний рівні мереж. Середовища передавання даних. Кабельні та бездротові технології. Мережеве обладнання. Основи комутації.

Тема 3. Мережевий та транспортний рівні. IP-адресація. Підмережі. Протоколи TCP та UDP. Основи маршрутизації.

Тема 4. Прикладний рівень. Мережеві сервіси та протоколи. DNS, DHCP, HTTP/HTTPS, FTP, SMTP.

Модуль 2. Адміністрування та безпека комп'ютерних мереж

Тема 5. Адміністрування локальних мереж. Налаштування мережевого обладнання. Основи адміністрування серверів. Користувачі та права доступу.

Тема 6. Моніторинг та діагностика мереж. Засоби контролю працездатності. Аналіз мережевого трафіку. Типові несправності та методи їх усунення.

Тема 7. Основи мережевої безпеки. Загрози інформаційній безпеці. Брандмауери, VPN, засоби захисту мереж. Особливості кібербезпеки у морській галузі.

Тема 8. Комп'ютерні мережі у морському та внутрішньому водному транспорті. Суднові та портові мережі. Інтеграція мереж із навігаційними та інформаційними системами. Вимоги міжнародних стандартів.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **виконання практичних завдань;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
Навчальні ресурси:
  1. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  2. Навчальні та демонстраційні матеріали з адміністрування комп'ютерних мереж;
  3. Програмні симулятори та віртуальні лабораторії з мережевих технологій.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (виконання практичних завдань, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Матвій О.В. Основи комп'ютерних мереж: навчальний посібник / Матвій О.В., Мельник В.С., Черевко І.М. – Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, 2024. – 158 с.
2. Жураковский Б. Ю. Комп'ютерні мережі. Частина 1. Навчальний посібник [Електронний ресурс] / Б. Ю. Жураковский, І. О. Зенів // КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2020. – 336 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/36615> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

3. Жураковський Б. Ю. Комп'ютерні мережі. Частина 2 Навчальний посібник [Електронний ресурс] / Б. Ю. Жураковський, І. О. Зенів // КПІ ім. Ігоря Сікорського. – 2020. – 372 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/36641> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Допоміжна:

1. Tanenbaum A., Feamster N., Wetherall D. Computer Networks, Global Edition, 6th Ed., Pearson Education, 2021. – 480 p.
2. Kurose J., Ross K. Computer Networking: A Top-Down Approach. Pearson Education; 8th Ed., 2022. - 964 p.
3. Peterson L., Davie B. Computer Networks: A Systems Approach. 6 th Ed., Morgan Kaufman Series in Networking. 2021. - 340 p.

Географія судноплавства та океанські шляхи світу

Національний
транспортний
університет

Географія судноплавства та океанські шляхи світу

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Географія судноплавства та океанські шляхи світу» спрямована на формування у здобувачів освіти системних знань про просторову організацію світового судноплавства, закономірності формування морських і внутрішніх водних шляхів, а також особливості їх функціонування в умовах глобальної економіки. Дисципліна забезпечує розуміння географічних, природних, економічних і політичних чинників, що впливають на розвиток судноплавства, формування міжнародних транспортних коридорів і маршрутів. Отримані знання є необхідними для професійної діяльності фахівців морського та внутрішнього водного транспорту, пов'язаної з навігацією, експлуатацією суден і управлінням транспортними процесами.

Предметом вивчення освітнього компонента є географія морських і внутрішніх водних шляхів світу, основні райони та центри судноплавства, міжнародні океанські маршрути і транспортні коридори, а також природно-географічні умови їх функціонування. У курсі розглядаються особливості розміщення морських басейнів, проток, каналів і портів, їх роль у світовій транспортній системі. Значна увага приділяється аналізу впливу кліматичних умов, океанографічних факторів і геополітичних процесів на організацію судноплавства та безпеку морських і річкових перевезень.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– природничими науками: географія, океанографія, метеорологія, кліматологія – для аналізу

природних умов судноплавства;

- технічними та навігаційними дисциплінами: навігація і лоція, безпека мореплавства, гідрографія – для практичного використання географічних знань у судноводінні;
- економічними науками: транспортна економіка, логістика, міжнародна торгівля – для розуміння ролі судноплавства у світовій економіці;
- управлінськими та правовими дисциплінами: управління морським транспортом, морське право, міжнародні морські організації – для врахування регуляторних та геополітичних аспектів судноплавства.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Географія світового судноплавства

Тема 1. Світовий океан як просторове середовище судноплавства. Географічна структура Світового океану. Океани і моря. Основні фізико-географічні характеристики, що впливають на судноплавство.

Тема 2. Морські басейни та регіони світового судноплавства. Атлантичний, Тихий, Індійський океани. Північний Льодовитий та Південний океани. Роль регіонів у глобальній транспортній системі.

Тема 3. Протоки та штучні морські канали. Географія та значення Суецького, Панамського, Кільського каналів. Стратегічні протоки світу та їх роль у міжнародному судноплавстві.

Тема 4. Морські порти світу. Географія портів. Класифікація та спеціалізація портів. Портові вузли і хаби світового значення.

Модуль 2. Океанські шляхи та внутрішні водні маршрути

Тема 5. Основні океанські судноплавні шляхи світу. Трансатлантичні, транстихоокеанські та індійсько-океанські маршрути. Їх економічне значення.

Тема 6. Міжнародні транспортні коридори та глобальні логістичні мережі. Формування та розвиток світових транспортних коридорів. Роль морського транспорту.

Тема 7. Внутрішні водні шляхи світу. Найбільші річкові системи та канали. Значення внутрішнього водного транспорту в міжнародних перевезеннях.

Тема 8. Географія судноплавства України. Морські та річкові шляхи України. Порти Чорного та Азовського морів. Річка Дунай у міжнародній транспортній системі.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

2. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю

здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhenyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

1. Основні види проекцій карт, використовувані в навігації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://um.co.ua> (дата звернення: 18.08.2025). – Назва з екрана.
2. Хільчевський В. К., Дубняк С. С. Основи океанології : підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ, [б. в.], [рік вид.]. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/2300364/> ; https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/kafedra_gidrol_lit/12_n_lit_gidrol.pdf.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

3. Щипцов О.А., Морські дослідження в Україні і світі. Наука про океан у наступному Десятилітті // О.А. Щипцов, О.О. Щипцов // Океанографічний журнал (Проблеми, методи та засоби досліджень Світового океану). – 2019. – №1. – С. 6–26.

Експлуатація засобів водного транспорту

Національний
транспортний
університет

Експлуатація засобів водного транспорту

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdvt70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdvt70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Експлуатація засобів водного транспорту» спрямована на формування у здобувачів освіти комплексних знань і практичних умінь щодо організації, забезпечення та контролю процесів експлуатації засобів водного транспорту в морських і внутрішніх водних шляхах. Дисципліна охоплює питання технічної, навігаційної, комерційної та безпекової експлуатації суден і допоміжних плавзасобів, а також взаємодії суден з портовою та береговою інфраструктурою. Вивчення дисципліни забезпечує підготовку фахівців, здатних ефективно функціонувати в системі водного транспорту з урахуванням сучасних технологічних і нормативних вимог.

Предметом вивчення освітнього компонента є процеси експлуатації суден та інших засобів водного транспорту, включаючи їх технічне обслуговування, використання за призначенням, управління експлуатаційними режимами та забезпечення безпеки судноплавства. У курсі розглядаються особливості експлуатації морських і річкових суден, допоміжного флоту, плавучих технічних засобів, портових і навігаційних споруд. Значна увага приділяється питанням організації роботи водного транспорту, взаємодії суден з гідротехнічними спорудами, а також дотриманню міжнародних і національних нормативних вимог.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- технічними дисциплінами: теорія та будова судна, суднові енергетичні установки, суднові допоміжні системи – для розуміння технічних основ експлуатації засобів водного транспорту;
- навігаційними дисциплінами: навігація і лоція, управління судном, безпека мореплавства – для забезпечення безпечної експлуатації суден;
- технологічними дисциплінами: технологія перевезення вантажів, портові технології – для організації транспортного процесу;
- правовими та управлінськими дисциплінами: морське та річкове право, міжнародні конвенції, управління водним транспортом – для дотримання нормативних вимог та ефективного управління.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Загальні основи експлуатації засобів водного транспорту

Тема 1. Водний транспорт як складова транспортної системи. Класифікація засобів водного транспорту. Їх роль у національній та світовій економіці.

Тема 2. Технічні основи експлуатації суден і плавзасобів. Режими роботи, технічне обслуговування та ремонт.

Тема 3. Навігаційні та організаційні аспекти експлуатації. Взаємодія суден з навігаційною обстановкою та гідротехнічними спорудами.

Тема 4. Нормативно-правове забезпечення експлуатації засобів водного транспорту. Міжнародні та національні вимоги.

Модуль 2. Практичні аспекти експлуатації водного транспорту

Тема 5. Експлуатація морських і річкових суден у різних умовах плавання. Особливості внутрішніх водних шляхів.

Тема 6. Експлуатація допоміжного та спеціального флоту. Буксири, службові та технічні судна.

Тема 7. Безпека та екологічні аспекти експлуатації засобів водного транспорту. Запобігання аваріям і забрудненню.

Тема 8. Взаємодія суден з портовою та береговою інфраструктурою. Організація роботи портів і терміналів.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- виконання практичних завдань;
- письмові контрольні роботи;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

5. Нормативні документи та кодекси ІМО;

6. Аналітичні матеріали класифікаційних товариств.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (виконання практичних завдань, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Вантажний план судна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.ppt-online.org/21848> (дата звернення: 31.08.2025).
2. Вантажний план судна контейнеровоза та балкера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mydocx.ru/3-97538.html> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі, 1974 : з поправками 2008–2009, 2010–2011 = International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), as amended SOLAS / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.11.1974. – 409 с. – Режим доступу:

- http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (дата звернення: 30.08.2025).
4. Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року (MARPOL 1973) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 02.11.1973. – 440 с. – Режим доступу: <http://library.arcticportal.org/1699/1/marpol.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).
  5. Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів / Міжнародна морська організація. – Конвенція. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU02257> (дата звернення: 30.08.2025).
  6. Міжнародний кодекс з управління безпекою (МКУБ) = International Safety Management Code (ISM Code) and Guidelines on Implementation of the ISM Code (2011 edition) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.07.1998. – 2018. Corrigendum. – 108 с. – Режим доступу: <https://md.go.th/wp-content/uploads/2021/09/3.-ISM-CODE-2018.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).

Допоміжна:

1. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 31.08.2025).
2. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України. Показники роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-ampu> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Порядок справляння та розміри ставок портових зборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13> (дата звернення: 31.08.2025).
4. Торговельне мореплавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/deyaki-pytannya-ponyattya-torgovelnogo-moreplavstva/> (дата звернення: 31.08.2025).

Експлуатація спеціалізованих суден

Національний
транспортний
університет

Експлуатація спеціалізованих суден

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Доктор філософії за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Анастасія Олегівна

Контактна
інформація

електронна пошта nastya940815@ukr.net

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Доктор філософії за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Анастасія Олегівна

Контактна
інформація

електронна пошта nastya940815@ukr.net

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Експлуатація спеціалізованих суден» спрямована на формування у здобувачів освіти системних знань і практичних умінь щодо особливостей технічної та комерційної експлуатації спеціалізованих типів суден. Дисципліна охоплює питання конструктивних особливостей, технологій перевезення спеціальних вантажів, вимог безпеки, охорони довкілля та міжнародних нормативних актів, що регламентують експлуатацію таких суден. Вивчення дисципліни є необхідним для підготовки фахівців, здатних ефективно та безпечно експлуатувати спеціалізований флот у сучасних умовах морського та внутрішнього водного судноплавства.

Предметом вивчення освітнього компонента є процеси експлуатації спеціалізованих суден різних типів, з урахуванням їх конструктивних, технологічних та експлуатаційних особливостей. У курсі розглядаються судна для перевезення наливних, навалочних, небезпечних, негабаритних і спеціальних вантажів, а також пасажирські, допоміжні та спеціальні судна. Особлива увага приділяється питанням підготовки суден до рейсу, організації вантажних операцій, дотриманню вимог міжнародних конвенцій ІМО, правил класифікаційних товариств і стандартів безпеки судноплавства.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- технічними дисциплінами: теорія та будова судна, судові енергетичні установки, судові допоміжні системи – для розуміння конструктивних та експлуатаційних особливостей спеціалізованих суден;
- навігаційними дисциплінами: навігація і лоція, безпека мореплавства – для забезпечення безпечної експлуатації суден різних типів;
- технологічними дисциплінами: технологія перевезення вантажів, портові технології – для організації вантажних операцій;
- правовими та управлінськими дисциплінами: морське право, міжнародні морські конвенції, управління морським транспортом – для дотримання нормативних вимог під час експлуатації суден.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Загальні засади експлуатації спеціалізованих суден

Тема 1. Поняття та класифікація спеціалізованих суден. Роль спеціалізованого флоту в сучасному судноплаванні. Основні тенденції розвитку.

Тема 2. Конструктивні особливості спеціалізованих суден. Корпус, вантажні приміщення, спеціальне обладнання. Вплив конструкції на експлуатацію.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення експлуатації спеціалізованих суден. Міжнародні конвенції ІМО (SOLAS, MARPOL, STCW), кодекси та рекомендації.

Тема 4. Питання безпеки та охорони навколишнього середовища при експлуатації спеціалізованих суден.

Модуль 2. Експлуатація окремих типів спеціалізованих суден

Тема 5. Експлуатація танкерів та суден для перевезення наливних вантажів. Особливості вантажних операцій. Безпека та екологічні вимоги.

Тема 6. Експлуатація навалювальних, контейнерних і ролкерних суден. Технології перевезення та організація роботи.

Тема 7. Експлуатація суден для перевезення небезпечних, великовагових і негабаритних вантажів. Спеціальні вимоги та ризики.

Тема 8. Пасажирські, допоміжні та спеціальні судна. Особливості експлуатації, вимоги безпеки, специфіка внутрішнього водного транспорту.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- виконання практичних завдань;
- письмові контрольні роботи;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Нормативні документи та кодекси ІМО;

6. Аналітичні матеріали класифікаційних товариств.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2								
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2				
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (виконання практичних завдань, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 													

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не

допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Вантажний план судна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.ppt-online.org/21848> (дата звернення: 31.08.2025).
2. Вантажний план судна контейнеровоза та балкера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mydocx.ru/3-97538.html> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі, 1974 : з поправками 2008–2009, 2010–2011 = International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), as amended

- SOLAS / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.11.1974. – 409 с. – Режим доступу: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (дата звернення: 30.08.2025).
4. Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року (MARPOL 1973) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 02.11.1973. – 440 с. – Режим доступу: <http://library.arcticportal.org/1699/1/marpol.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).
  5. Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів / Міжнародна морська організація. – Конвенція. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU02257> (дата звернення: 30.08.2025).
  6. Міжнародний кодекс з управління безпекою (МКУБ) = International Safety Management Code (ISM Code) and Guidelines on Implementation of the ISM Code (2011 edition) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.07.1998. – 2018. Corrigendum. – 108 с. – Режим доступу: <https://md.go.th/wp-content/uploads/2021/09/3.-ISM-CODE-2018.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).

Допоміжна:

1. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 31.08.2025).
2. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України. Показники роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-ampu> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Порядок справляння та розміри ставок портових зборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13> (дата звернення: 31.08.2025).
4. Торговельне мореплавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/deyaki-pytannya-ponyattya-torgovelnogo-moreplavstva/> (дата звернення: 31.08.2025).

Менеджмент морських ресурсів

Національний
транспортний
університет

Менеджмент морських ресурсів

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ (третій поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ (третій поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Менеджмент морських ресурсів» спрямована на формування у майбутніх фахівців морської галузі знань і практичних навичок ефективного управління персоналом у специфічних умовах мореплавства. Курс розкриває методологічні основи управління людськими ресурсами, враховуючи культурні відмінності багатонаціональних екіпажів, психологічні аспекти керівництва та лідерства на судні. Особлива увага приділяється комунікації, прийняттю рішень у звичайних і надзвичайних ситуаціях, а також впливу стресових факторів на професійну діяльність моряків. Розглядається феномен «людського фактору» як ключової причини аварійності, його взаємозв'язок із рівнем автоматизації управління судном та сучасними методами підвищення безпеки мореплавства. Вивчення дисципліни забезпечує розуміння ролі людини в системі управління судном і сприяє підготовці компетентних, відповідальних і стресостійких керівників морських екіпажів.

Предметом вивчення освітнього компонента є теоретичні та практичні засади управління людськими ресурсами в морській галузі, включаючи принципи та методи організації праці на судні, культурні й соціально-психологічні особливості багатонаціональних екіпажів, питання лідерства та комунікації, а також процеси прийняття управлінських рішень у звичайних та екстремальних умовах. Особлива увага приділяється дослідженню «людського фактору» як ключового елементу безпеки мореплавства, впливу автоматизації на роботу судових екіпажів та сучасним підходам до мінімізації ризиків у професійній діяльності моряків.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– гуманітарними науками: філософія, психологія, культурологія – для розуміння ролі особистості, міжкультурних відмінностей та морально-етичних засад у професійній діяльності моряків;

– соціальними науками: соціологія, педагогіка, комунікативістика – для дослідження особливостей міжособистісних відносин у багатонаціональних екіпажах, формування колективної взаємодії та професійної ідентичності;

– управлінськими науками: менеджмент, логістика, стратегічне планування – для вивчення методів організації праці, лідерства та прийняття управлінських рішень у звичайних та екстремальних умовах;

– технічними науками: навігація, судноводіння, інформаційні технології – для дослідження взаємодії людини з автоматизованими системами управління судном та впливу рівня технічної оснащеності на роботу екіпажу;

– природничими науками: ергономіка, екологія, гігієна праці – для забезпечення оптимальних умов професійної діяльності моряків та зниження ризиків, пов'язаних із «людським фактором»;

– освітніми компонентами за фахом: морське право, міжнародні морські організації, безпека мореплавства – для інтеграції знань про управління людськими ресурсами у нормативно-правове поле та практику морської діяльності;

– медичними науками: морська медицина, психофізіологія, стресологія – для дослідження впливу фізичних і психологічних навантажень на працездатність та стійкість екіпажів у рейсах.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Тема 1. Методологічні основи управління людськими ресурсами на морі

Менеджмент морських ресурсів як складова професійної підготовки працівників морської галузі. Визначення сутності управління людськими ресурсами на морі. Концепція управління людськими ресурсами на морі. Принципи та функції управління людськими ресурсами. Методи управління: адміністративні, організаційні, економічні, соціально-психологічні. Методологічні основи управління людськими ресурсами на морі: основні поняття та категорії. Людський фактор як головний компонент продуктивних сил. Аналіз сучасних методів та принципів управління людськими ресурсами. Основні аспекти та рівні вивчення людського фактора. Розвиток концепцій управління людськими ресурсами: класичний і сучасний підходи. Роль мотивації в управлінні людськими ресурсами на морі.

Тема 2. Значення культурних відмінностей в багатонаціональному екіпажі

Культура та її види: професійна та організаційна. Ментальне поле культури. Особливості формування етнічних культур; Роль та значення менталітету в формуванні культурних відмінностей; Етнокультурні стереотипи. Модель Г. Ховстеда. «Індивідуалізм – колективізм». Дистанція влади. «Втеча від невизначеності». «Мужність - жіночність». «Дистанція влади» в європейській культурі. Релігійна складова та її роль в східному суспільстві. Релігійна складова та її роль в західній культурі. Значення культурного стереотипу у формування між людських стосунків.

Тема 3. Лідерство та управління на судні

Сутність понять: повноваження, відповідальність і делегування. Влада. Форми влади. Основи лідерства. Ситуативний підхід до лідерства. Класифікація стилів управління. Психологічні аспекти управління персоналом. Делегування повноважень. Основні принципи ефективного управління на судні. Керівництво та лідерство на судні. Влада, лідерство та авторитет. Типи надзвичайних ситуацій та їх основні етапи. Керівник в умовах надзвичайної ситуації. Стратегія поведінки в надзвичайній ситуації. Методи управління в надзвичайних ситуаціях. Делегування повноважень в екстремальних умовах. Стрес та його вплив на якість роботи на судні.

Тема 4. Соціально-психологічні основи керівництва судновим екіпажем

Принципи безпечної комплектації суден екіпажами (Резолюція ІМО А. 890 (XXI)). Розподіл обов'язків на судні. Функціональні обов'язки суднових офіцерів. Надійність професійної діяльності моряка. Фактори, що впливають на поведінку людини на судні. Особливості психологічного стану

моряка в умовах рейсу. Робоче навантаження та його вплив на психологічний стан моряка. Механізми забезпечення психологічної стабільності моряка.

Тема 5. Зворотній комукаційний зв'язок

Особливості комукації у судовому екіпажі. «Обґрунтований сумнів та відповідь», як специфіка професійного спілкування на судні. Роль брифінгу та дебрифінгу в судовій діяльності. Види спілкування. Типові помилки у спілкуванні. Основні принципи спілкування: інтерактивний зворотний зв'язок (замкнена петля). Інструктаж та його значення для аналізу ситуації. Особливості та проблеми спілкування у багатонаціональному екіпажі. Специфіка комукативного процесу на судні. Комукативні стилі та їх використання в професійній діяльності моряка.

Тема 6. Процес прийняття рішень

Визначення, усвідомлення та аналіз ситуації. Формування управлінських рішень та їх основні моделі. Процес прийняття рішень в умовах екстремальної та надзвичайної ситуації. Суть поняття «рішення». Типи рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття рішення. Помилки, як причина неправильно прийнятого рішення. Класифікація та оцінка управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Вплив особистості керівника на процес прийняття рішень. Вплив стресу на прийняття рішень.

Модуль 2. «Людський фактор» на морі

Тема 7. Вплив «людського фактору» на аварійність суден

Людський фактор» як основна причина аварійності суден. Науково-теоретичний аналіз поняття «помилкова дія». Причини виникнення та послідовність помилкових дій у професійній діяльності моряка. Роль «людського фактору» у забезпеченні безпомилковості дій фахівця морського та річкового транспорту. Типи аварійних ситуацій. Стратегія поведінки в аварійній ситуації. Методи управління та способи їх застосування під час аварійної ситуації. Значення «безпечних» та «небезпечних» думок. Роль «внутрішніх» помилок в створенні аварійної ситуації. Роль «зовнішніх» помилок в створенні аварійної ситуації. Основні способи попередження «зовнішніх» та «внутрішніх» помилок.

Тема 8. Вплив рівня автоматизації на безпеку управління судном

Основні особливості діяльності судового персоналу. Проблеми взаємодії людини і судових автоматизованих систем управління. Помилки судових операторів. Порівняльний аналіз можливостей людини і машини, раціональний розподіл функцій між ними. Практичні рекомендації для підвищення рівня безпечної роботи судового персоналу. Особливості взаємодії людини та АТЗ. Небезпека АТЗ та їх вплив на робоче навантаження людини. Вплив автоматизації на робоче навантаження. Судові автоматизовані комплекси та системи навігації і управління рухом. Підвищення ефективності та безпеки експлуатації сучасного автоматизованого обладнання на морському транспорті. Ергономічні фактори безпеки мореплавства. Особливості судової ергатичної системи та методи підвищення її безпечної роботи. Роль людини в автоматизованій системі управління морським судном.

Тема 9. Шляхи запобігання впливу «людського фактору» на море

Нормативно-правова база регулювання безпеки мореплавства. Основні механізми зниження впливу «людського фактору». Соціально-культурні механізми запобігання впливу «людського фактору». Основні документи, що забезпечують безпеку мореплавства. Міжнародна Конвенція з підготовки, дипломування моряків та несення вахти, 1978/95 рр. Кодекс ПДНВ – 95. Інструкція «Sea-farers Familiarization, Training and Appraisal Procedure».

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;

- експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Адміністрація морських портів України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-ampu> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Відеоматеріали з менеджменту [Електронний ресурс] / Менеджмент та управління. – Режим доступу: https://www.youtube.com/playlist?list=PL8oasxkG7tYAVMbm7KJZi1ESD2H6k_TdB (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Курс «Менеджмент» на онлайн-платформі професійного розвитку Prometheus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/management/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Курс «Вступ до критичного мислення» на платформі безкоштовних онлайн-курсів для самоосвіти та розвитку ВУМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vumonline.ua/course/critical-thinking/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Курс «Здорове спілкування» на онлайн-платформі професійного розвитку Prometheus [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+HC101+2021_T2/about (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Безлуцька О. П., Бондаренко В. В., Гриценко О. М. та ін. Менеджмент морських ресурсів : навч. посіб. 2-ге вид. Херсон : ХДМА, 2021. 100 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1Wy4AScuUDZAJYAiuU4HZavcS2IF5t8eb/view> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

2. Дяків О. П., Коцур А. С., Островерхов В. М., Надвиничний С. А., Шкільняк М. М., Шушпанов Д. Г. Менеджмент персоналу : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. М. Шкільняка. Тернопіль, 2022. 280 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/48102/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202022%20MP-33.pdf> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

3. Менеджмент персоналу : навч. посіб. / укл. О. В. Безпалько, А. Д. Бергер, Т. М. Березянко та ін. ; за заг. ред. О. І. Драган. Київ : МПП «ЛИНО», 2022. 612 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e630926-51ea-4151-b217-ff2864a67898/content> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

4. Marine Profile : UNCTAD STAT [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctadstat.unctad.org/countryprofile/maritimeprofile/en-gb/804/index.html#> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

5. Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року : постанова Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1307 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

6. Про затвердження Стратегії розвитку морських портів України на період до 2038 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.07.2013 р. № 548-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/548-2013-%D1%80#Text> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

7. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

8. Сорока О. М. Соціально-психологічні основи стресостійкості фахівців морського і внутрішнього водного транспорту : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.05. Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2024. 401 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bdpu.org.ua/> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

Допоміжна:

1. Бойко А. Д., Демінський А. В. Аналіз стану аварійності водного транспорту в Україні і постановка завдання з удосконалення методів оцінки та управління ризиками виникнення і запобігання аварійних морських подій // Водний транспорт. – 2023. – С. 85–96. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/article/view/256> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

2. Войченко Т. О., Трофименко А. О., Майданевич С. Б., Дорофєєва З. Я. Деякі проблемні питання впровадження стандартів кібербезпеки на морському транспорті // Водний транспорт. – 2024. – Вип. 3(37). – С. 179–188. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/11> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

3. Войченко Т. О., Трофименко А. О., Якусевич Ю. Г., Дорофєєва З. Я. Метод розв'язання транспортної задачі для морських портів на основі використанні інтелектуальних агентів // Водний транспорт. – 2024. – Вип. 1(39). – С. 145–152. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

4. Вольська О. Теоретичні підходи до формування процесу управління підприємствами морської і річкової галузі // Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – 2023. – Вип. 15. – С. 151–160. – DOI: 10.32782/2708-0366/2023.15.18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.18> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

5. Гавриш О. А., Довгань Л. Є., Крейдич І. М., Семенченко Н. В. Сучасні технології управління людськими ресурсами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/19480/1/tekhnohii_upravlinnia_personalom.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

6. Дорошева А.О. Система управління морськими портами з урахування стандартів ІМО у сфері експлуатації судна та перевезення вантажів // Наука і техніка сьогодні. – 2025. – № 8(49). – С. 1354-1365.

7. Дорошева А., Томчук О., Лютфалієва Л. Роль менеджера у формуванні мовної політики в контексті української мови і культури в управлінні // Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія. – 2025. – № 2 (16). – С. 95-101.

8. Желанковський В. В. Механізми публічного управління у галузі морського та річкового транспорту України. – 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/18456> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

9. Крамський С. О. Менеджмент економічних механізмів на водному транспорті у післявоєнний час. – 2023. – С. 76–79. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/12591/1/Крамський%20С.О.%20Тези%20ХНУ_2023_.pdf (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

10. Людські ресурси. Матеріал з Business Dictionary. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.businessdictionary.com/definition/human-resource.html> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

11. Примачов М. Т. Морська транспортна індустрія і системна економічна безпека // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2021. – № 2(75). – С. 5–15. – DOI: 10.31375/2226-1915-2021-2-5-15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2021-2-5-15> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

12. Порти України : інформ.-аналіт. журнал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ports.ua/> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

13. Ресурси підприємства, необхідність і сутність управління ними. – 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/economika-pidpr/3995-resursi-pidpriemstva-neobkhidnist-i-sutnist-upravlinnya-nimi.html> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

14. Сорока О. М. Причини та особливості девіантної поведінки фахівця морського транспорту в екстремальних ситуаціях // Габітус : наук. журн. – 2020. – Т. 2, № 12. – С. 208–212. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://habitus.od.ua/journals/2020/12_2020/part_2/12-2.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

15. Черчик Л. М. Стратегія управління розвитком персоналу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://esnuir.eenu.edu.ua/handle/123456789/616> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

16. International Transportation / Т. Voichenko, S. Lytvynenko, М. Buhaiova, I. Medvediev, N. Remzina, Y. Popova. – Kyiv : Publishing House “Condor”, 2024. – 268 p.

17. The Functions and Goals of HR. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-business/chapter/the-functions-and-goals-of-hr/> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

18. Human Resource Management Basics Every HR Professional Should Know. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.digitalhrtech.com/humanresource-basics/> (дата звернення: 31.08.2025). – Назва з екрана.

Перевезення небезпечних вантажів водним транспортом

Національний
транспортний
університет

Перевезення небезпечних вантажів водним транспортом

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdavn70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdavn70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Перевезення небезпечних вантажів водним транспортом» спрямована на формування у здобувачів освіти професійних знань і практичних навичок щодо організації, забезпечення та контролю процесів перевезення небезпечних вантажів морським і внутрішнім водним транспортом. Дисципліна охоплює класифікацію небезпечних вантажів, вимоги до їх пакування, маркування, навантаження, транспортування і зберігання, а також питання безпеки, охорони довкілля та реагування на аварійні ситуації. Вивчення курсу є необхідним для підготовки фахівців, здатних діяти відповідно до міжнародних і національних нормативних вимог.

Предметом вивчення освітнього компонента є процеси перевезення небезпечних вантажів водним транспортом з урахуванням фізико-хімічних властивостей вантажів, умов плавання та експлуатації суден. У курсі розглядаються класи небезпечних вантажів, ризики під час їх транспортування, технології вантажних операцій, вимоги до суден і екіпажів, а також порядок дій у разі аварій, витоків або пожеж. Особлива увага приділяється застосуванню міжнародних кодексів та конвенцій ІМО.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– технічними та технологічними дисциплінами: теорія та будова судна, технологія перевезення

вантажів, судові системи та обладнання – для розуміння умов перевезення небезпечних вантажів;
– навігаційними та безпековими дисциплінами: безпека мореплавства, аварійно-рятувальна підготовка, охорона праці – для забезпечення безпеки перевезень;
– екологічними дисциплінами: охорона навколишнього природного середовища, екологічна безпека – для запобігання забрудненню;
– правовими дисциплінами: морське та річкове право, міжнародні конвенції – для дотримання нормативно-правових вимог.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Нормативні та загальні засади перевезення небезпечних вантажів

Тема 1. Поняття та класифікація небезпечних вантажів. Фізико-хімічні властивості та небезпеки.

Тема 2. Міжнародні та національні нормативні документи з перевезення небезпечних вантажів. Конвенції та кодекси IMO (SOLAS, MARPOL, IMDG Code, ADN).

Тема 3. Пакування, маркування та документація при перевезенні небезпечних вантажів.

Тема 4. Вимоги до суден, екіпажів та портів при перевезенні небезпечних вантажів.

Модуль 2. Практичні аспекти та безпека перевезення небезпечних вантажів

Тема 5. Організація вантажних операцій з небезпечними вантажами. Навантаження, кріплення, розміщення.

Тема 6. Особливості перевезення окремих класів небезпечних вантажів (вибухові, легкозаймисті, токсичні, корозійні речовини).

Тема 7. Аварійні ситуації при перевезенні небезпечних вантажів. Дії екіпажу. Ліквідація наслідків.

Тема 8. Екологічна безпека та відповідальність при перевезенні небезпечних вантажів водним транспортом.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **виконання практичних завдань;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
а. Навчальні ресурси:
4. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Нормативні документи та кодекси ІМО;
6. Аналітичні матеріали класифікаційних товариств.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (виконання практичних завдань, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Вантажний план судна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.ppt-online.org/21848> (дата звернення: 31.08.2025).
2. Вантажний план судна контейнеровоза та балкера [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mydocx.ru/3-97538.html> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі, 1974 : з поправками 2008–2009, 2010–2011 = International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), as amended SOLAS / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.11.1974. – 409 с. – Режим доступу:

- http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (дата звернення: 30.08.2025).
4. Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року (MARPOL 1973) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 02.11.1973. – 440 с. – Режим доступу: <http://library.arcticportal.org/1699/1/marpol.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).
  5. Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів / Міжнародна морська організація. – Конвенція. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/MU02257> (дата звернення: 30.08.2025).
  6. Міжнародний кодекс з управління безпекою (МКУБ) = International Safety Management Code (ISM Code) and Guidelines on Implementation of the ISM Code (2011 edition) / Міжнародна морська організація. – Конвенція, Міжнародний документ від 01.07.1998. – 2018. Corrigendum. – 108 с. – Режим доступу: <https://md.go.th/wp-content/uploads/2021/09/3.-ISM-CODE-2018.pdf> (дата звернення: 30.08.2025).

Допоміжна:

1. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 31.08.2025).
2. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України. Показники роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-ampu> (дата звернення: 31.08.2025).
3. Порядок справляння та розміри ставок портових зборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13> (дата звернення: 31.08.2025).
4. Торговельне мореплавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/deyaki-pytannya-ponyattya-torgovelnogo-moreplavstva/> (дата звернення: 31.08.2025).

Правове регулювання трудових відносин у морегосподарському комплексі

Національний
транспортний
університет

Правове регулювання трудових відносин у морегосподарському комплексі

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна

Контактна інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна а

Контактна інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Правове регулювання трудових відносин у морегосподарському комплексі» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань щодо правових засад організації та регулювання трудових відносин у сфері морського та річкового транспорту. У межах дисципліни розглядаються особливості правового статусу моряків і працівників водного транспорту, специфіка укладення, зміни та припинення трудових договорів, умови праці, робочого часу і часу відпочинку, питання охорони праці та соціального захисту. Окрема увага приділяється міжнародно-правовому регулюванню праці моряків, зокрема нормам Конвенції МОП про працю в морському судноплаванні (MLC, 2006), а також співвідношенню міжнародних і національних норм трудового права. Дисципліна забезпечує формування правової культури майбутніх фахівців морегосподарського комплексу та здатності застосовувати норми трудового законодавства у професійній діяльності.

Предметом вивчення освітнього компонента є трудові та пов'язані з ними правовідносини, що виникають у процесі використання праці на підприємствах морського та внутрішнього водного транспорту. У курсі аналізуються норми національного трудового законодавства України, спеціальні нормативно-правові акти, що регулюють працю на водному транспорті, а також міжнародні договори та стандарти у сфері праці моряків. Розглядаються питання прав та обов'язків працівників і роботодавців, дисциплінарної та матеріальної відповідальності, вирішення трудових спорів, соціального забезпечення та захисту трудових прав у морегосподарському комплексі.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- юридичними науками: трудове право, морське право, адміністративне право, міжнародне право – для комплексного розуміння правового регулювання праці у сфері водного транспорту;
- соціальними науками: соціологія праці, економіка праці – для аналізу соціально-економічних аспектів трудових відносин у морегосподарському комплексі;
- управлінськими науками: менеджмент, управління персоналом – для розуміння процесів організації праці, кадрової політики та управління екіпажами;
- безпековими дисциплінами: охорона праці, безпека мореплавства – для забезпечення належних і безпечних умов праці на суднах і в портах;
- освітніми компонентами за фахом: експлуатація суден, міжнародні морські конвенції, управління судновими екіпажами – для практичного застосування норм трудового права у професійній діяльності.

Програма освітнього компонента:

Модуль 1. Загальні засади правового регулювання трудових відносин

Тема 1. Поняття та система трудового права України. Предмет і метод трудового права. Джерела трудового права. Співвідношення загального та спеціального регулювання праці у сфері водного транспорту.

Тема 2. Суб'єкти трудових правовідносин у морегосподарському комплексі. Правовий статус працівників морського та внутрішнього водного транспорту. Права та обов'язки роботодавців.

Тема 3. Трудовий договір: поняття, зміст і види. Особливості укладення трудового договору з моряками. Контрактна форма трудового договору. Прийняття на роботу та звільнення.

Тема 4. Робочий час і час відпочинку працівників морського та річкового транспорту. Особливості режиму праці на суднах. Відпустки, гарантії та компенсації.

Модуль 2. Спеціальні питання трудових відносин у морегосподарському комплексі

Тема 5. Оплата праці та соціальне забезпечення працівників морського та внутрішнього водного транспорту. Гарантії та компенсаційні виплати.

Тема 6. Охорона праці та безпека праці на водному транспорті. Правові основи забезпечення безпечних умов праці. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Тема 7. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність у трудових правовідносинах. Підстави та порядок притягнення до відповідальності.

Тема 8. Міжнародно-правове регулювання праці моряків. Конвенції МОП, Конвенція MLC, 2006. Захист трудових прав моряків. Порядок вирішення трудових спорів.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

а. Навчальні ресурси:

4. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Нормативні документи та кодекси ІМО;
6. Аналітичні матеріали класифікаційних товариств.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (виконання практичних завдань, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю

здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс]. – Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII (зі змін. і доп.). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата

- звернення: 30.08.2025).
2. Про морські порти України : Закон України від 17.05.2012 № 4709-VI (зі змін. і доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17> (дата звернення: 30.08.2025).
  3. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змін. і доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 30.08.2025).
  4. Конвенція про працю в морському судноплавстві, 2006 (MLC, 2006) = *Maritime Labour Convention, 2006* / Міжнародна організація праці. – Конвенція, міжнародний документ від 23.02.2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/lang--en/index.htm> (дата звернення: 30.08.2025).

Допоміжна:

5. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 31.08.2025).
6. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України. Показники роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/tag-ampu> (дата звернення: 31.08.2025).
7. Торговельне мореплавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/deyaki-pytannya-ponyattya-torgovelnogo-moreplavstva/> (дата звернення: 31.08.2025).

Історія мореплавства та океанографії

Національний
транспортний
університет

Історія мореплавства та океанографії

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна

Контактна інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ (третій поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат історичних наук, доцент Дорошева Антоніна Олександрівна

Контактна інформація

електронна пошта dorosheva.21.12@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 11-67-427

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ (третій поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Історія мореплавства та океанографії» забезпечує формування у майбутніх фахівців морського та річкового флоту цілісного уявлення про розвиток мореплавства і становлення наукових знань про океан. Вивчення історії мореплавства дозволяє зрозуміти еволюцію судноплавства, здобутки провідних морських держав, а також роль України у світових морських процесах. Ознайомлення з етапами розвитку океанографії формує наукове бачення природних умов мореплавства та сучасних екологічних викликів. Курс сприяє усвідомленню значення морської спадщини для професійної діяльності, розвитку навичок аналізу та використання історичного досвіду у практиці сучасного флоту.

Предметом вивчення освітнього компонента є основні етапи розвитку мореплавства та наукових знань про океан від найдавніших часів до сучасності. У курсі розглядаються основні періоди розвитку мореплавства, роль морських держав і народів, внесок у світову історію торгівлі, воєн та культури. Значна увага приділяється Великим географічним відкриттям, еволюції суднобудування, становленню морської освіти та розвитку українського мореплавства. Окрема частина дисципліни присвячена витокам та становленню океанографії як науки, її ключовим експедиціям і відкриттям. Аналізуються сучасні напрями океанографічних досліджень, міжнародні програми та екологічні виклики, пов'язані з охороною океанів. Дисципліна формує цілісне уявлення про роль мореплавства й океанографії у світовій цивілізації та їх значення для економіки й науки України.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- гуманітарними науками: історія, археологія, етнологія, культурологія – для дослідження розвитку мореплавства в різних цивілізаціях, вивчення морської культури та традицій;
- соціальними науками: економіка, соціологія, політологія – для розуміння ролі мореплавства у формуванні міжнародної торгівлі, міграційних процесів та геополітичних відносин;
- управлінськими науками: логістика, менеджмент, стратегічне планування – для аналізу управління морськими перевезеннями, портами та морською інфраструктурою;
- технічними науками: навігація, суднобудування, гідрографія – для вивчення технічних аспектів розвитку мореплавства та його впливу на безпеку судноплавства;
- природничими науками: географія, геологія, метеорологія, екологія – для дослідження океанів, кліматичних умов і природних процесів, що впливають на розвиток мореплавства;
- освітніми компонентами за фахом: морське право, міжнародні морські організації, безпека мореплавства – для інтеграції історичних знань у сучасну професійну діяльність моряків;
- медичними науками: морська медицина, фізіологія, гігієна праці – для забезпечення здоров'я та працездатності екіпажів у складних умовах морських подорожей.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Історія мореплавства: виникнення, розвиток в різні історичні епохи, роль і місце в сучасній економіці

Тема 1. Мореплавство в стародавні часи. Зародження мореплавства. Основні періоди розвитку. Мореплавство народів Середземномор'я. Єгипет. Крит. Фінікія. Карфаген. Давня Греція. Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Етрурія. Давній Рим. Мореплавство в Східних країнах. Месопотамія. Персія. Плавання полінезійців. Початок судноплавства на території України.

Тема 2. Мореплавання в період раннього та розвинутого середньовіччя. Розвиток мореплавства у несвропейських народів. Араби. «Подорожі Ібн Батути». Китай, Індія і Східна Азія. Китайська династія Тан. Морські походи 1417-1419 рр. і 1421-1422 рр. Мореплавство в Середньовічній Європі. Кельти. Брендан-мореплавець. Святий Колумбан. Вікінги, нормани, варяги. Морські успіхи Ганзейського союзу. Переміщення шляхів міжнародної торгівлі на захід. Внесок Венеції та Генуї в розвиток мореплавства. Галери. Морські подорожі слов'ян. Похід східних слов'ян у 269 р. на Афіни, Коринф, Спарту. Суднобудування на території України. Перші центри суднобудування.

Тема 3. Мореплавство пізнього середньовіччя та нового часу. Великі географічні відкриття. Причинами пошуків нових шляхів, що привели до Великих географічних відкриттів. Матеріально-технічними передумовами Великих географічних відкриттів. Перший етап Великих географічних відкриттів. Іспанія і Португалія. Генріх Мореплавець (1394-1460). Христофор Колумб. Ернан Кортес (1485-1547). Васко да Гама. Фернан Магеллан (1480-1521 рр.). Другий етап Великих географічних відкриттів. Джованні Кабота (1425 - бл.1500). Джованні да Веррацано (бл.1485-1528). Жак Картьє (1491-1557). Френсіс Дрейк (1540-1596). Мореплавство в епоху Просвітництва. Англія. Росія. Морські подорожі та географічні відкриття XIX ст. – початку XX ст. Розвиток морської торгівлі, пасажироперевезень та піратства. Пасажироперевезення. Технічне удосконалення флоту. Поява нових класів кораблів. Вітрильний флот. Парові машини витісняють вітрила. Розвиток мореплавства на українських землях. Козацький флот. Розвиток мореплавства та морської освіти на Півдні України наприкінці XVIII – на початку XX ст.

Тема 4. Мореплавство у XX – XXI століттях. Мореплавство у роки Першої світової війни. Основні типи бойових кораблів в роки Першої світової війни. Головні морські битви Першої світової війни. Міжвоєнний період розвитку морської галузі. Поширенням круїзних подорожей. Розповсюдження радіотехнічні засоби зв'язку. Мореплавство у роки Другої світової війни. Розвиток мореплавства у другій половині XX століття. Міжнародне господарське судноплавне підприємство «Інтерліхтер». Українське Дунайське пароплавство. Сучасне мореплавство. Проблеми розвитку морського транспорту України.

Модуль 2. Історія океанографії

Тема № 5. Витоки океанографії та перші уявлення про океан. Уявлення про океан у стародавніх цивілізаціях (Єгипет, Месопотамія, Індія, Китай, Греція, Рим). Роль мореплавства у

розвитку первинних знань про моря і океани. Середньовічні знання: арабська навігація, скандинавські подорожі, середньовічні карти світу. Перші морські легенди та міфи, їх вплив на уявлення про океан. Нагромадження знань про океани і моря. Аристотель та його праця «Метеорологіка». Страбон та його погляди на Світовий океан. Птолемей, «Географія».

Тема № 6. Епоха Великих географічних відкриттів і зародження наукових досліджень. Великі географічні відкриття XV–XVII ст. (Колумб, Магеллан, Васко да Гама, Джеймс Кук) та їх роль в розвитку науки океанографії. Дослідження нових материків та океанських просторів. Перші наукові експедиції XVII–XVIII ст., розвиток гідрографії. Формування уявлень про течії, морські глибини, рельєф океанського дна.

Тема № 7. Становлення океанографії як науки (XIX – перша половина XX ст.). Наукові дослідження XIX ст. (Ч. Дарвін, Дюмон-Д'юрвіль, експедиція «Бігль» та ін.). «Челенджерська експедиція» (1872–1876 рр.) і її роль у науковому оформленні океанографії. Розвиток океанографії у XIX ст. в Європі, США та російській імперії. Вплив Першої та Другої світових воєн на розвиток морської науки. Створення океанографічних інститутів і центрів у світі.

Тема № 8. Сучасний етап розвитку океанографії та її перспективи. Другий етап XX ст. та сучасні методи досліджень океану (супутникові технології, підводні апарати, автоматичні буйки). Міжнародні програми («ARGO», «GOOS», «Світовий океан»). Дослідження окремих океанів (Атлантичного, Тихого, Індійського, Північного Льодовитого, Південного). Сучасні екологічні виклики: забруднення, кліматичні зміни, охорона океанів. Роль океанографії в Україні, перспективи розвитку науки у глобальному вимірі.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
- а. Навчальні ресурси:**
5. Відеоматеріали та документальні фільми з історії мореплавства
  6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  7. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
  8. Інститут історії України. Національна академія наук України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://history.org.ua/uk> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

9. «Укрморкартографія» : філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю

здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhenyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Бездухов О. Б. Практикум з історичної географії : навч. посіб. / О. Б. Бездухов. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2024. – 71 с. : іл.
2. Безлуцька О. Історія мореплавства : навч. посіб. / О. Безлуцька. – Херсон : ХДМА, 2017. – 363 с.

3. Влах М. Історія географії : навч. посіб. / М. Влах. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. – 338 с.
4. Історія міжнародних відносин : підручник / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. – 228 с.
5. Петринка Л. Великі та унікальні географічні відкриття : навч. посіб. / Л. Петринка, М. Зінкевич. – Київ : Астон, 2020. – 232 с.

Допоміжна:

1. Історія розвитку картографії в Стародавні часи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geograf.com.ua/geoinfocentre/22-geoinfocentre-kartography/235-istoriya-rozvytku-kartografii> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Мамчак М. Україна: шлях до моря. Історія українського флоту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrlife.org/main/prosvita/hist_flotua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Хільчевський В. К., Дубняк С. С. Основи океанології : підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ, [б. в.], [рік вид.]. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/2300364/> ; https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/kafedra_gidrol_lit/12_n_lit_gidrol.pdf.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Горбань А. В. Розвиток мореплавства на Чорному морі за часів Київської Русі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/Istz_2012_33_9.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Калініченко О. О. Українська школа підводного мореплавства ХІХ – початку ХХ ст.: формування, діяльність, персоналії : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. доктора філос. з іст. наук : спец. 032 «Історія та археологія» / Калініченко О. О. – Одеса, 2021. – Режим доступу: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/30763/1/avtoref_kalin.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Білоус В. З історії українських досліджень Океанії: мореплавець Василь Хромченко (І пол. ХІХ ст.) // Сіверянський літопис. – 2023. – № 2. – С. 53–64. – Режим доступу: <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/326> (дата звернення: 30.08.2025).

Лоція ріки Дунай

Національний
транспортний
університет

Лоція ріки Дунай

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Лоція ріки Дунай» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти професійних знань, умінь і навичок, необхідних для безпечного судноводіння на річці Дунай відповідно до вимог CESNI, ES-QIN та нормативних документів Дунайської комісії. Зміст освітнього компонента орієнтований на підготовку судноводіїв внутрішнього плавання та річково-морських суден з урахуванням міжнародного статусу Дунаю, гармонізованих європейських вимог до кваліфікації екіпажів та стандартів безпеки судноплавства на внутрішніх водних шляхах. У процесі вивчення дисципліни розглядаються навігаційно-гідрографічні особливості Дунаю, система навігаційного огороження, лоційні описи окремих ділянок річки, умови плавання в межах міжнародного водного шляху, а також вимоги міжнародних і національних нормативних документів.

Предметом вивчення освітнього компонента є система навігаційно-лоційних знань про річку Дунай як внутрішній водний шлях, що охоплює природні, гідрологічні, гідроморфологічні та навігаційні умови судноплавства, а також правила і засоби забезпечення безпечного та ефективного руху суден на окремих ділянках ріки.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій морської служби, еволюції судноплавства та культури взаємин у міжнародних екіпажах;

– із **соціальними науками**: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціальної структури екіпажу, ролі морського транспорту в глобальній економіці, міжнародній торгівлі та сучасних геополітичних процесах;

– з **управлінськими науками**: менеджмент, логістика, управління персоналом, стратегічне планування – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, управління судновими процесами, вантажними операціями та взаємодії з портовими службами;

– з **технічними науками**: навігація, суднові енергетичні установки, суднобудування, гідрографія – для практичного застосування знань з експлуатації суднових систем, навігаційного обладнання, забезпечення технічної справності та безпеки судна;

– з **природничими науками**: географія, океанологія, метеорологія, екологія – для аналізу впливу природних і кліматичних умов на рейсову діяльність судна, планування плавання та дотримання екологічних норм у морському середовищі;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні конвенції, безпека мореплавства, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у реальні умови служби на судах валовою місткістю 500 рег. т або більше та дотримання міжнародних стандартів;

– з **медичними науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, дій у надзвичайних ситуаціях та підтримання працездатності під час тривалих рейсів.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Загальна характеристика ріки Дунай

Тема 1. Географічне положення та значення Дунаю.

Тема 2. Класифікація ділянок річки.

Тема 3. Гідрологічні та навігаційні умови.

Тема 4. Система навігаційних знаків, світлова та звукова сигналізація.

Модуль 2. Лоційні описи ділянок ріки Дунай

Тема 5. Верхній, середній та нижній Дунай.

Тема 6. Навігаційно небезпечні ділянки.

Тема 7. Порти, рейди та стоянки.

Тема 8. Особливості руху суден на міжнародному водному шляху.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
- **письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія» : філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну

оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Прадюх В. І., Капліна А. А. Морехідні якості суден : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 108 с. – Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/bitstream/123456789/2069/1/Прадюх%20В.%20І.%20С%20Капліна%20А.%20А.%20Морехідні%20якості%20суден.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, 1978 (з поправками) = *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)* / Міжнародна морська організація. – Конвенція, міжнародний документ від 07.07.1978. – Офіційний вісник України. – 2009. – № 60. – С. 85. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 02.05.2025).
3. Peretyatko Yu., Spinul L., Shcherba M. Theoretical fundamentals of electrical engineering / ed. by T. Anoshkova, A. Shcherba [Electronic resource]. – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 136 p. – Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42069/1/Theor-fund-of-electrical-engineering_Part1.pdf (accessed: 02.05.2025).
4. Carlton J. S. Marine Propellers and Propulsion [Electronic resource]. – London : Butterworth-Heinemann, 2018. – 585 p. – Available at: <https://www.sciencedirect.com/book/9780081003664/marine-propellers-and-propulsion?via=ihub=#book-description> (accessed: 02.05.2025).
5. Лоція ріки Дунай. Офіційні навігаційні видання [Електронний ресурс]. – Дунайська комісія. – Офіційне навігаційно-лоційне видання. – Режим доступу: <https://www.danubecommission.org> (дата звернення: 30.08.2025).
6. Правила плавання внутрішніми водними шляхами України : затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 16.02.2022 № 62 [Електронний ресурс]. – Нормативно-правовий акт. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-22#Text> (дата звернення: 30.08.2025).
7. European Standard for Qualifications in Inland Navigation (ES-QIN) / CESNI – Comité Européen pour l'élaboration de Standards dans le domaine de la Navigation Intérieure. – Європейський стандарт, міжнародний документ [Electronic resource]. – Available at: <https://www.cesni.eu/en/standards/es-qin/> (accessed: 30.08.2025).
8. Документи та рекомендації Дунайської комісії з безпеки судноплавства [Електронний ресурс]. – Дунайська комісія. – Міжнародні рекомендаційні та нормативні документи. – Режим доступу: <https://www.danubecommission.org/documents> (дата звернення: 30.08.2025).

Допоміжна література

1. Правила класифікації та побудови морських суден. Кн. 3 [Електронний ресурс]. – Київ : Регістр судноплавства України, 2011. – 400 с. – Режим доступу: <https://www.shipregister.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSVP3u.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. ДСТУ 3970-2000. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.01.2001. – Офіц. вид. – Київ : ДП «Екоінформ» НАН України, 2000. – 21 с. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77980 (дата звернення: 02.05.2025).

Інформаційні ресурси

1. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [Electronic resource]. – Available at: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (accessed: 02.05.2025).
2. Теорія корабля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_корабля (дата звернення: 02.05.2025).
3. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна, 1952 / ООН. – Конвенція, міжнародний документ від 10.05.1952. – Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – С. 393. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g89/ed20110907#Text (дата звернення: 02.05.2025).

Лоція та навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів і акваторій

Національний
транспортний
університет

Лоція та навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів і акваторій

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна
інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Лоція та навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів і акваторій» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань і практичних навичок лоційного та навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства з урахуванням обраної спеціалізації. Зміст освітнього компонента адаптується залежно від професійної орієнтації: морська спеціалізація – акцент на морській лоції, навігаційно-гідрографічному забезпеченні морських шляхів, портових акваторій та прибережних районів плавання; річкова спеціалізація – акцент на лоції внутрішніх водних шляхів, навігаційному огороженні річок, каналів і водосховищ; змішана (річково-морська) спеціалізація – комплексне вивчення лоційного та навігаційно-гідрографічного забезпечення як морських, так і внутрішніх водних шляхів.

Предметом вивчення освітнього компонента є: сукупність знань про лоційні умови судноплавства та систему навігаційно-гідрографічного забезпечення безпечного і ефективного руху суден на морських і внутрішніх водних шляхах та акваторіях портів. У межах дисципліни вивчаються: лоційні характеристики водних шляхів і акваторій, їх природні та штучні особливості; навігаційно-гідрографічні умови судноплавства (рельєф дна, глибини, течії, рівні води, гідрометеорологічні фактори); засоби навігаційного огороження і навігаційно-гідрографічне обладнання (навігаційні знаки, буї, маяки, створи, системи освітлення); гідрографічні зйомки, проміри глибин та забезпечення актуальності навігаційної інформації; лоційні карти, керівництва та офіційні навігаційні видання; нормативно-правові та міжнародні вимоги до навігаційно-

гідрографічного забезпечення судноплавства.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій морської служби, еволюції судноплавства та культури взаємин у міжнародних екіпажах;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціальної структури екіпажу, ролі морського транспорту в глобальній економіці, міжнародній торгівлі та сучасних геополітичних процесах;

– з управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління персоналом, стратегічне планування – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, управління судновими процесами, вантажними операціями та взаємодії з портовими службами;

– з технічними науками: навігація, суднові енергетичні установки, суднобудування, гідрографія – для практичного застосування знань з експлуатації суднових систем, навігаційного обладнання, забезпечення технічної справності та безпеки судна;

– з природничими науками: географія, океанологія, метеорологія, екологія – для аналізу впливу природних і кліматичних умов на рейсову діяльність судна, планування плавання та дотримання екологічних норм у морському середовищі;

– з освітніми компонентами за фахом: морське право, міжнародні конвенції, безпека мореплавства, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у реальні умови служби на судах валовою місткістю 500 рег. т або більше та дотримання міжнародних стандартів;

– з медичними науками: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, дій у надзвичайних ситуаціях та підтримання працездатності під час тривалих рейсів.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Лоційне забезпечення судноплавства

Тема 1. Поняття та значення лоції;

Тема 2. Морська, річкова та річково-морська лоція;

Тема 3. Види лоційних описів і навігаційних посібників;

навігаційні карти, плани та схеми морських і внутрішніх водних шляхів;

Тема 4. Повідомлення мореплавцям і коригування навігаційних карт.

Модуль 2. Навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів і акваторій

Тема 5. Система навігаційного огородження морських і внутрішніх водних шляхів;

Тема 6. Плавучі та берегові навігаційні знаки;

Тема 7. Світлові, радіонавігаційні та електронні навігаційні засоби;

Тема 8. Гідрографічні роботи та їх значення для морського і річкового судноплавства.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія» : філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У

випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні незволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання незволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню

(напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Прадюх В. І., Капліна А. А. Морехідні якості суден : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 108 с. – Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/bitstream/123456789/2069/1/Прадюх%20В.%20І.%20С%20Капліна%20А.%20А.%20Морехідні%20якості%20суден.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, 1978 (з поправками) = *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)* / Міжнародна морська організація. – Конвенція, міжнародний документ від 07.07.1978. – Офіційний вісник України. – 2009. – № 60. – С. 85. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 02.05.2025).
3. Peretyatko Yu., Spinul L., Shcherba M. Theoretical fundamentals of electrical engineering / ed. by T. Anoshkova, A. Shcherba [Electronic resource]. – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 136 p. – Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42069/1/Theor-fund-of-electrical-engineering_Part1.pdf (accessed: 02.05.2025).
4. Carlton J. S. Marine Propellers and Propulsion [Electronic resource]. – London : Butterworth-Heinemann, 2018. – 585 p. – Available at: <https://www.sciencedirect.com/book/9780081003664/marine-propellers-and-propulsion?via=ihub=#book-description> (accessed: 02.05.2025).

Допоміжна література

1. Правила класифікації та побудови морських суден. Кн. 3 [Електронний ресурс]. – Київ : Регістр судноплавства України, 2011. – 400 с. – Режим доступу: <https://www.shipregister.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSVP3u.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. ДСТУ 3970-2000. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.01.2001. – Офіц. вид. – Київ : ДП «Екоінформ» НАН України, 2000. – 21 с. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77980 (дата звернення: 02.05.2025).

Інформаційні ресурси

3. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [Electronic resource]. – Available at: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (accessed: 02.05.2025).
4. Теорія корабля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_корабля (дата звернення: 02.05.2025).
5. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна, 1952 / ООН. – Конвенція, міжнародний документ від 10.05.1952. – Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – С. 393. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g89/ed20110907#Text (дата звернення: 02.05.2025).

Виробничо-плавальна практика на суднах валовою місткістю 500 рег.т або більше

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на суднах валовою місткістю 500 рег.т або більше

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdvt70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика має своєю метою закріплення знань і умінь, отриманих здобувачем вищої освіти в попередній період навчання і придбання нових знань, умінь і навичок, обов'язкових для вахтового помічника капітана при виконанні функції «Судноводіння на рівні експлуатації» відповідно до вимог міжнародної конвенції ПДНВ-78/95. Придбання здобувачем вищої освіти плавального цензу необхідного для отримання робочого диплома вахтового помічника капітана. Завдання практики враховують всі вимоги до компетентності вахтового помічника капітана, наведені в таблиці А-II / 1 Кодексу ПДНВ-78/95. Надзвичайно важливо те, що для отримання диплома вахтового помічника здобувач вищої освіти повинен не менше шести з дванадцяти місяців схваленого стажу виконувати обов'язки у складі навігаційної вахти під наглядом капітана, старшого помічника або вахтового помічника капітана.

Організація виробничо- плавальної практики

Виробничо-плавальна практика здобувача вищої освіти на судні повинна проходити під контролем кваліфікованих фахівців (капітана, старшого помічника, вахтового помічника капітана), що входять до складу навігаційної вахти.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної є: заповнена «Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання штурмана» (Training Record Book), характеристика, послужна книжка моряка (копія), довідка про плавання і звіт по практиці, заповнені відповідно до вимог вказаними в розділах.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій морської служби, еволюції судноплавства та культури взаємин у міжнародних екіпажах;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціальної структури екіпажу, ролі морського транспорту в глобальній економіці, міжнародній торгівлі та сучасних геополітичних процесах;

– з **управлінськими науками**: менеджмент, логістика, управління персоналом, стратегічне планування – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, управління судновими процесами, вантажними операціями та взаємодії з портовими службами;

– з **технічними науками**: навігація, суднові енергетичні установки, суднобудування, гідрографія – для практичного застосування знань з експлуатації суднових систем, навігаційного обладнання, забезпечення технічної справності та безпеки судна;

– з **природничими науками**: географія, океанологія, метеорологія, екологія – для аналізу впливу природних і кліматичних умов на рейсову діяльність судна, планування плавання та дотримання екологічних норм у морському середовищі;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні конвенції, безпека мореплавства, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у реальні умови служби на судах валовою місткістю 500 рег. т або більше та дотримання міжнародних стандартів;

– з **медициними науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, дій у надзвичайних ситуаціях та підтримання працездатності під час тривалих рейсів.

Програма освітнього компонента:

1.1. Навігаційне обладнання.

.1 Повністю ознайомитись з ходовим містком судна, як це вимагається від навігаційного помічника згідно з чек листом системи управління безпекою.

(описати обладнання навігаційного містка)

.2 Продемонструвати здатність включити і експлуатувати:

• Navtex разом з вибором типів сповіщень і станцій, що їх передають.. ..(навести приклад роздруківки)

• Weather fax, якщо є на борту.

• Лаг.

• Органи керування при маневрах, як то, телеграф, гудок, прилади внутрішнього зв'язку.

.3 Допомогати в діях при заміні паперу в пристроях реєстрації, як то. Navtex, курсограф, ехолот, Weather fax, принтер GMDSS та ін.

Ознайомитися з розміщенням і призначенням всього навігаційного і аварійного обладнання, що працює від аварійного джерела живлення.

(описати аварійні джерела живлення).

.4 Ознайомитися з розміщенням кнопок подачі сигналу тривоги системи BNWAS (Bridge Navigational Watch Alarm System) (де встановлена).

.5 Ознайомитися з місцезнаходженням мікрофонів і динаміків системи «закритий місток» (якщо є).

.6 Продемонструвати здатність налагодження і роботи з AIS.

(описати порядок налаштування AIS.)

.7 Продемонструвати розуміння принципу запису чорного ящика (the Voyage Date Recorder / Simplified Voyage Data Recorder). Ознайомитися з місцезнаходження операційної панелі, основного записуючого пристрою і захисної капсули.

.8 Бути задіяним до перевірок автостернового та іншого навігаційного обладнання, включаючи внутрішній зв'язок, звірку годинників на містку і в машинному відділенні перед прибуттям в порт чи перед виходом з нього, відповідно з чек листом.

(навести приклад чек листа)

.9 Бути задіяним до підготовки і відправки сповіщень AMVER

(навести приклад)

2.1. Електронні системи визначення місця судна і навігації

.1 Продемонструвати розуміння основних принципів роботи гіперболічних навігаційних систем.

.2 Описати принцип роботи навігаційних супутникових систем.

.3 Продемонструвати розуміння основних принципів роботи GPS і знання конфігурації

системи.

.4 Охарактеризувати погрішності GPS.

.5 Продемонструвати розуміння того, чому одержані з III GPS координати не завжди можна прямо наносити на навігаційну карту.

(описати принцип дії GPS)

3.1. Ехолоти.

.1 Продемонструвати розуміння основних принципів роботи ехолотів.

.2 Продемонструвати знання простої блок схеми ехолота і призначення кожного блоку.

.3 Перелічити основні фактори, що впливають на швидкість розповсюдження звуку у воді.

(описати принцип дії Ехолота. Швидкість звуку в воді. Похибки ехолота)

4.1. Гіро- та магнітні компаси.

.1 Продемонструвати розуміння дії магнітного поля Землі і суднової девіації.

.2 Пояснити необхідність регулярних визначень поправки компасу.

.3 Дати визначення: істинні, магнітні і компасні норди.

.4 Визначити девіацію і схилення відповідно за таблицею і картою.

.5 Обчислювати істинний курс за компасним курсом.

.6 Визначати поправки компасу за пеленгом.

.7 Використовуючи поправку компасу визначити істинні напрямлення за відомими значеннями компасних курсу і пеленгу.

.8 Взяти компасний пеленг на об'єкт і прокласти його істинний пеленг на карті.

5.1. Системи управління стерном.

.1 Пояснити принцип роботи автостернового.

.2 Перелічити і пояснити призначення ручних регулювань в автостерновому.

.3 Розуміння роботи автостернового в автоматичному режимі.

.4 Пояснити, що значить утримання курсу і сигналізація «відхід від курсу».

.5 Пояснити необхідність періодичної перевірки правильності утримання курсу автостерновим.

.6 Керувати курсом за магнітним компасом.

.7 Керувати курсом за гірокомпасом.

.8 Продемонструвати процедуру передачі вахти біля стерна.

6.1. Системи судових повідомлень

.1 Бути задіяним разом з вахтовим помічником в підготовці і відправленні різних судових сповіщень, які необхідно передавати в процесі плавання судна.

(навести приклад повідомлення ETA та ETD)

.2 Узнавати на карті точки, де необхідно давати інформацію про рух судна постам VTS.

.3 Здійснити необхідний зв'язок і передачу сповіщення постам VTS

7.1. Управління особовим складом на містку.

.1 Практикуватися в користуванні засобами УКВ зв'язку, особливо при несенні вахти на містку і спілкуванні по walkie-talkies.

.2 Розуміти роль лоцмана в команді містка (pilot card)

.3 Бути присутнім на нарадах команди містка.

.4 Продемонструвати розуміння концепції прийняття рішення під час неоднозначних ситуацій на містку.

.5 Виконувати команди капітана і лоцмана при використанні машинного телеграфу і засобів зв'язку під час приходу і відходу судна.

8.1. Дії під час отримання сигналу лиха на морі.

Пошук і рятування

.1 Знати сигнали лиха на морі.

(значення сигналів Distress, Urgently, Safety)

.2 Ознайомитися зі змістом ALRS Volume 5 відносно роботи GMDSS.

.3 Продемонструвати знання дій при отриманні повідомлень і сигналів лиха на морі.

.4 Продемонструвати знання процедури передачі сигналів тривоги за допомогою MF / HF, DSC і EPIRB.

(описати принцип подачі сигналу Лиха при допомозі EPIRB).

.5 Продемонструвати знання процедури передачі повідомлення лиха за допомогою MF / HF, VHF, Inmarsat C, Iridium.

(описати принцип подачі сигналу Лиха при допомозі Inmarsat C).

.6 Освоїти та обговорити з навігаційним помічником зміст керівництва IAMSAR том III.

.7 Дублювати призначеного офіцера зв'язку при аварійних ситуаціях відносно його обов'язків і відповідальності.

.8 Продемонструвати передачу повідомлень за допомогою DSC і передачу тестових сигналів лиха під наглядом. (VHF DSC)

.9 Здійснювати допомогу вахтовому помічнику в проведенні щоденних, щотижневих та щомісячних перевірок і тестів обладнання GMDSS.

(здійснити тест на ПХ)

.10 Продемонструвати знання процедури відміни помилкового сигналу лиха.

(описати алгоритм подачі відміни помилкового сигналу лиха на ПХ/КХ)

.11 Вести записи в журнал GMDSS під наглядом.

(привести приклад заповнення журналу GMDSS)

9.1. Маневрування судна

Маневрування і управління судном.

.1 Уміння використовувати при маневруванні дані про циркуляцію, гальмівні характеристики і враховувати вплив водотоннажності, осадки, диференту, швидкості та глибини під кілем на діаметр циркуляції і гальмівний шлях.

(маневренні характеристики судна)

.2 Уміння використовувати при маневруванні дані про циркуляцію, гальмівні характеристики і враховувати вплив вітру і течії на керованість судна.

(характеристики циркуляції судна)

.3 Уміння використовувати при маневруванні дані про циркуляцію, гальмівні характеристики і враховувати ефект просідання, мілководдя та подібних ефектів.

.4 Продемонструвати знання процедур швартування.

(схема швартовки вашого судна –приклад)

.5 Продемонструвати знання процедур постановки на якір.

(описати процедуру постановки на якір)

.6 Знання маневру з порятунку людини, що впала за борт.

(описати дії вахтового помічника капітана у випадку “ Людина за бортом “ та схеми пошуку)

10.1. Виявити ушкодження вантажних приміщень, люкового закриття і баластних танків та залишити рапорт

Знання та вміння пояснити, де шукати пошкодження та дефекти, що найчастіше спричиняються:

.1 Перевірити вантажні приміщення і трюми після закінчення вивантаження до відходу і скласти рапорт про дефекти і ушкодження.

(приклад “ Damage report “)

.2 Брати участь в обслуговуванні люкового закриття.

.3 Брати участь у відкритті, закритті, постановці "на гуму" і кріпленні люкового закриття.

.4 Перевірити люкове закриття і повідомити про дефекти і ушкодження.

.5 Продемонструвати розуміння обережностей, які потрібно прийняти при відкритті і закритті гідравлічного і механічного люкового закриття.

.6 Брати участь в оформленні повідомлення про ушкодження, що заподіяні вантажниками.

.7 Продемонструвати знання аварійних процедур відносно люкового закриття.

.8 Перевірити стан герметизації люкового закриття.

- .9 Визначити елементи конструкції судна, що є критичними відносно міцності судна.
  - .10 Продемонструвати розуміння причин корозії у вантажних приміщеннях і баластних танках, та як запобігти корозії.
  - .11 Брати участь в підготовці баластних танків для оглядів. Герметизувати танк після огляду.
  - .12 Брати участь в інспекції танків і вміти розпізнати елементи конструкції. Намалювати ескіз із вказівкою головних елементів конструкції.
  - .13 Брати участь в складанні рапорту за результатами інспекції танка.
  - .14 Брати участь в огляді і очищенні танків питної води.
- (привести схему та опис трюмів, метод закриття кришок трюмів, схему баластних та питних танків)

11.1. Підтримання судна в морехідному стані

Остійність судна.

- .1 Знати і практично користуватись таблицями і діаграмами остійності, диференту і напруженості корпусу і устаткуваннями для обчислення напруги корпусу.

(роздрукувати копію розрахунку остійності вашого судна)

- .2 Розуміти основні дії, які слід зробити у разі втрати плавучості судна.
- .3 Знати основи водонепроникності корпусу судна.

11.2. Застосування навичок керівника та вміння працювати в команді

- .1 Робоче знання питань управління персоналом судна та його підготовки.
  - .2 Знання відповідних міжнародних морських конвенцій та рекомендацій, а також національного законодавства.
  - .3 Уміння застосовувати методи управління задачами та робочим навантаженням.
  - .4 Знання методів ефективного управління ресурсами та вміння їх застосовувати.
  - .5 Знання методів прийняття рішень та уміння їх застосовувати.
- (перелічити основні міжнародні конвенції та їх призначення)

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики є: заповнена «Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання штурмана» (Training Record Book), характеристика, копія послужної книжки моряка, довідка про плавання та звіт з практики, оформлені відповідно до вимог, викладених у відповідних розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа «Держгідрографія». – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких**

складових:

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід

звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Прадюх В. І., Капліна А. А. Морехідні якості суден : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 108 с. – Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/bitstream/123456789/2069/1/Прадюх%20В.%20І.%20С%20Капліна%20А.%20А.%20Морехідні%20якості%20суден.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, 1978 (з поправками) = *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)* / Міжнародна морська організація. – Конвенція, міжнародний документ від 07.07.1978. – Офіційний вісник України. – 2009. – № 60. – С. 85. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 02.05.2025).
3. Peretyatko Yu., Spinul L., Shcherba M. Theoretical fundamentals of electrical engineering / ed. by T. Anoshkova, A. Shcherba [Electronic resource]. – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 136 p. – Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42069/1/Theor-fund-of-electrical-engineering_Part1.pdf (accessed: 02.05.2025).
4. Carlton J. S. Marine Propellers and Propulsion [Electronic resource]. – London : Butterworth-Heinemann, 2018. – 585 p. – Available at: <https://www.sciencedirect.com/book/9780081003664/marine-propellers-and-propulsion?via=ihub=#book-description> (accessed: 02.05.2025).

Допоміжна література

1. Правила класифікації та побудови морських суден. Кн. 3 [Електронний ресурс]. – Київ : Регістр судноплавства України, 2011. – 400 с. – Режим доступу: <https://www.shipregister.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSVP3u.pdf> (дата звернення: 02.05.2025).
2. ДСТУ 3970-2000. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.01.2001. – Офіц. вид. – Київ : ДП «Екоінформ» НАН України, 2000. – 21 с. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77980 (дата звернення: 02.05.2025).

Інформаційні ресурси

1. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [Electronic resource]. – Available at: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (accessed: 02.05.2025).
2. Теорія корабля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_корабля (дата звернення: 02.05.2025).
3. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна, 1952 / ООН. – Конвенція, міжнародний документ від 10.05.1952. – Офіційний вісник

України. – 2012. – № 37. – С. 393. – Режим доступу:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g89/ed20110907#Text (дата звернення: 02.05.2025).

Виробничо-плавальна практика на судах менше 500 рег.т у прибережному плаванні

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на судах менше 500 рег.т у прибережному плаванні

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика на судах прибережного плавання спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти, та формування практичних умінь і навичок, необхідних для виконання обов'язків вахтового помічника капітана під час експлуатації суден прибережного плавання.

Практика забезпечує набуття плавального цензу, передбаченого вимогами Міжнародної конвенції ПДНВ-78/95 (STCW), та формує професійні компетентності у сфері судноводіння, навігації, зв'язку, маневрування судна і забезпечення безпеки мореплавства.

Надзвичайно важливо те, що для отримання диплома вахтового помічника здобувач вищої освіти повинен не менше шести з дванадцяти місяців схваленого стажу виконувати обов'язки у складі навігаційної вахти під наглядом капітана, старшого помічника або вахтового помічника капітана.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з **гуманітарними науками:** історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій морської служби, еволюції судноплавства та культури взаємин у міжнародних екіпажах;

– з **соціальними науками:** соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціальної структури екіпажу, ролі морського транспорту в глобальній економіці, міжнародній торгівлі та сучасних геополітичних процесах;

– з **управлінськими науками:** менеджмент, логістика, управління персоналом, стратегічне планування – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, управління судновими процесами, вантажними операціями та взаємодії з портовими службами;

– з **технічними науками:** навігація, суднові енергетичні установки, суднобудування, гідрографія – для практичного застосування знань з експлуатації судових систем, навігаційного обладнання, забезпечення технічної справності та безпеки судна;

– з **природничими науками:** географія, океанологія, метеорологія, екологія – для аналізу впливу природних і кліматичних умов на рейсову діяльність судна, планування плавання та дотримання екологічних норм у морському середовищі;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні конвенції, безпека мореплавства, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у реальні умови служби на судах валовою місткістю 500 рег. т або більше та дотримання міжнародних стандартів;

– з **медициними науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, дій у надзвичайних ситуаціях та підтримання працездатності під час тривалих рейсів.

Програма освітнього компонента:

1. **Повністю ознайомитись з ходовим містком судна, як це вимагається від навігаційного помічника згідно з чек листом системи управління безпекою**

2. Продемонструвати здатність включити і експлуатувати:

- гіро- та магнітні компаси;
- ехолоти, лаги, AIS.

3. Допомогати в діях при заміні паперу в пристроях реєстрації, як то. Navtex, курсограф, ехолот, Weather fax, принтер GMDSS та ін.

• Ознайомитися з розміщенням і призначенням всього навігаційного і аварійного обладнання, що працює від аварійного джерела живлення.

4. Практикуватися в користуванні засобами УКВ зв'язку, особливо при несенні вахти на містку і спілкуванні по walkie-talkies.

- судновий радіозв'язок та GMDSS;

5. Уміння використовувати при маневруванні дані про циркуляцію, гальмівні характеристики і враховувати вплив водотоннажності, осадки, диференту, швидкості та глибини під кілем на діаметр циркуляції і гальмівний шлях.

- маневрені характеристики суден прибережного плавання;
- швартування і постановка на якір;

6. Дії у надзвичайних ситуаціях.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики є:

- заповнена «Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання штурмана» (Training Record Book),

- характеристика,

-послужна книжка моряка (копія),

-паспорт моряка (копія) або довідка про плавання,

- звіт по практиці, заповнені відповідно до вимог вказаними в розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія» : філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких складових:**

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;

– **хабарництво.**

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Прадюх В. І., Капліна А. А. Морехідні якості суден : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 108 с. – Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/bitstream/123456789/2069/1/Прадюх%20В.%20І.%20С%20Капліна%20А.%20Морехідні%20якості%20суден.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, 1978 (з поправками) = *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)* / Міжнародна морська організація. – Конвенція, міжнародний документ від 07.07.1978. – Офіційний вісник України. – 2009. – № 60. – С. 85. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 02.09.2025).
3. Peretyatko Yu., Spinul L., Shcherba M. Theoretical fundamentals of electrical engineering / ed. by T. Anoshkova, A. Shcherba [Electronic resource]. – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 136 p. – Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42069/1/Theor-fund-of-electrical-engineering_Part1.pdf (accessed: 02.09.2025).
4. Carlton J. S. Marine Propellers and Propulsion [Electronic resource]. – London : Butterworth-Heinemann, 2018. – 585 p. – Available at: <https://www.sciencedirect.com/book/9780081003664/marine-propellers-and-propulsion?via=ihub=#book-description> (accessed: 02.09.2025).

Допоміжна література

1. Правила класифікації та побудови морських суден. Кн. 3 [Електронний ресурс]. – Київ : Регістр судноплавства України, 2011. – 400 с. – Режим доступу: <https://www.shipregister.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSVP3u.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
2. ДСТУ 3970-2000. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.01.2001. – Офіц. вид. – Київ : ДП «Екоінформ» НАН України, 2000. – 21 с. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77980 (дата звернення: 02.09.2025).

Інформаційні ресурси

1. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [Electronic resource]. – Available at: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (accessed: 02.09.2025).
2. Теорія корабля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_корабля (дата звернення: 02.09.2025).
3. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна, 1952 / ООН. – Конвенція, міжнародний документ від 10.05.1952. – Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – С. 393. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g89/ed20110907#Text (дата звернення: 02.09.2025).

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах валовою місткістю менше 500 рег.т.

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах валовою місткістю менше 500 рег.т.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Федунів Валерій Миколайович

Контактна інформація

електронна пошта valeriy.fedunov@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Вівторок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика на річкових суднах валовою місткістю менше 500 рег. т є видом практичної підготовки здобувачів вищої освіти, що проводиться відповідно до навчального плану, освітньої програми та Положення про організацію та проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти у Національному транспортному університеті.

Практика спрямована на закріплення теоретичних знань, формування та розвиток професійних умінь і навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності на річковому та внутрішньому водному транспорті, а також на набуття первинного професійного досвіду роботи у складі екіпажу судна. Практика забезпечує набуття плавального цензу, передбаченого вимогами Міжнародної конвенції ПДНВ-78/95 (STCW), та формує професійні компетентності у сфері судноводіння, навігації, зв'язку, маневрування судна і забезпечення безпеки мореплавства.

Надзвичайно важливо те, що для отримання диплома вахтового помічника здобувач вищої освіти повинен не менше шести з дванадцяти місяців схваленого стажу виконувати обов'язки у складі навігаційної вахти під наглядом капітана, старшого помічника або вахтового помічника капітана.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій морської служби, еволюції судноплавства та культури взаємин у міжнародних екіпажах;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціальної структури екіпажу, ролі морського транспорту в глобальній економіці, міжнародній торгівлі та сучасних геополітичних процесах;

– з управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління персоналом, стратегічне планування – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, управління судновими процесами, вантажними операціями та взаємодії з портовими службами;

– з технічними науками: навігація, суднові енергетичні установки, суднобудування, гідрографія – для практичного застосування знань з експлуатації судових систем, навігаційного обладнання, забезпечення технічної справності та безпеки судна;

– з природничими науками: географія, океанологія, метеорологія, екологія – для аналізу впливу природних і кліматичних умов на рейсову діяльність судна, планування плавання та дотримання екологічних норм у морському середовищі;

– з освітніми компонентами за фахом: морське право, міжнародні конвенції, безпека мореплавства, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у реальні умови служби на судах валовою місткістю 500 рег. т або більше та дотримання міжнародних стандартів;

– з медичними науками: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, дій у надзвичайних ситуаціях та підтримання працездатності під час тривалих рейсів.

Програма освітнього компонента:

1. Повністю ознайомитись з ходовим містком судна, як це вимагається від навігаційного помічника згідно з чек листом системи управління безпекою.

2. Продемонструвати здатність включити і експлуатувати:

•ехолоти, лаги, AIS.

3. Ознайомитись з особливостями річкової навігації та річної лоції ;

•ознайомитися з розміщенням і призначенням всього навігаційного і аварійного обладнання, що працює від аварійного джерела живлення.

4. Практикуватися в користуванні засобами УКВ зв'язку, особливо при несенні вахти на містку і спілкуванні по walkie-talkies.

5. Знати навігаційні знаки та засоби навігаційного огороження на річках;

6. Уміння використовувати при маневруванні дані про циркуляцію, гальмівні характеристики і враховувати вплив водотоннажності, осадки, диференту, швидкості та глибини під кілем на діаметр циркуляції і гальмівний шлях.

•маневрування в обмежених умовах річки;

7. Швартування біля причалів і берега;

8. Дії у надзвичайних ситуаціях та дії у разі аварійних ситуацій.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики, є:

- заповнена «Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання штурмана» (Training Record Book),

- характеристика,

-послужна книжка моряка (копія),

-паспорт моряка (копія) або довідка про плавання ,

- звіт по практиці, заповнені відповідно до вимог вказаними в розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких складових:**

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право

запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволені допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Прадюх В. І., Капліна А. А. Морехідні якості суден : навчальний посібник [Електронний ресурс]. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 108 с. – Режим доступу: <https://rep.ksma.ks.ua/bitstream/123456789/2069/1/Прадюх%20В.%20І.%20С%20Капліна%20А.%20Морехідні%20якості%20суден.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти, 1978 (з поправками) = *International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers (STCW)* / Міжнародна морська організація. – Конвенція, міжнародний документ від 07.07.1978. – Офіційний вісник України. – 2009. – № 60. – С. 85. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_053#Text (дата звернення: 02.09.2025).
3. Peretyatko Yu., Spinul L., Shcherba M. Theoretical fundamentals of electrical engineering / ed. by T. Anoshkova, A. Shcherba [Electronic resource]. – Kyiv : Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2021. – 136 p. – Available at: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/42069/1/Theor-fund-of-electrical-engineering_Part1.pdf (accessed: 02.09.2025).
4. Carlton J. S. Marine Propellers and Propulsion [Electronic resource]. – London : Butterworth-Heinemann, 2018. – 585 p. – Available at: <https://www.sciencedirect.com/book/9780081003664/marine-propellers-and-propulsion?via=ihub=#book-description> (accessed: 02.09.2025).

Допоміжна література

1. Правила класифікації та побудови морських суден. Кн. 3 [Електронний ресурс]. – Київ : Регістр судноплавства України, 2011. – 400 с. – Режим доступу: <https://www.shipregister.ua/wp-content/uploads/2022/09/PSVP3u.pdf> (дата звернення: 02.09.2025).
2. ДСТУ 3970-2000. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації на акваторіях. Терміни та визначення [Електронний ресурс]. – Чинний від 01.01.2001. – Офіц. вид. – Київ : ДП «Екоінформ» НАН України, 2000. – 21 с. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=77980 (дата звернення: 02.09.2025).

Інформаційні ресурси

1. International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS) [Electronic resource]. – Available at: http://library.arcticportal.org/1696/1/SOLAS_consolidated_edition2004.pdf (accessed: 02.09.2025).

2. Теорія корабля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Теорія_корабля (дата звернення: 02.09.2025).
3. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна, 1952 / ООН. – Конвенція, міжнародний документ від 10.05.1952. – Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – С. 393. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g89/ed20110907#Text (дата звернення: 02.09.2025).

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Лісовський Сергій Віталійович

Контактна інформація

електронна пошта slavayaryle@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше є невід'ємною складовою освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти та обов'язковим етапом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців водного транспорту. Практика виступає важливою ланкою поєднання теоретичної підготовки з реальними умовами професійної діяльності на суднах морського та внутрішнього плавання.

Метою виробничо-плавальної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання, а також набуття, удосконалення й розширення практичних навичок і вмінь з експлуатації суден, суднових енергетичних установок і технічних систем у реальних умовах плавання. Під час проходження практики здобувачі освіти ознайомлюються з організацією служби на судні, виконанням посадових обов'язків членів екіпажу, правилами безпеки судноплавства, охорони праці та захисту морського середовища.

Практика спрямована на формування професійної відповідальності, навичок роботи в складі суднового екіпажу, дотримання міжнародних та національних нормативних вимог, зокрема положень Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу з управління безпечною експлуатацією суден (ISM Code) та інших міжнародних стандартів. Результати проходження виробничо-плавальної практики створюють підґрунтя для подальшого професійного зростання здобувачів освіти та їх готовності до самостійної діяльності у сфері морського та внутрішнього водного транспорту.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій суднової служби, корпоративної культури екіпажу та норм поведінки під час проходження виробничо-плавальної практики на суднах морського і внутрішнього плавання;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціально-професійної структури суднового екіпажу, ролі морського та внутрішнього водного транспорту в міжнародній торгівлі, а також впливу глобальних економічних і геополітичних чинників на експлуатацію суден;

– з управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління персоналом, організація

виробництва – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, виконання посадових обов'язків, взаємодії з судновою адміністрацією, портовими службами та береговими структурами під час проходження практики;

– з **технічними науками**: навігація, суднові енергетичні установки, електрообладнання суден, суднобудування – для практичного застосування знань з експлуатації суден, роботи судових систем і механізмів, забезпечення технічної справності та безпечної експлуатації судна;

– з **природничими науками**: географія, океанологія, гідрометеорологія, екологія – для оцінювання впливу природних, гідрометеорологічних та кліматичних умов на умови плавання, виконання рейсових завдань і дотримання вимог з охорони морського та водного середовища;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні морські конвенції, безпека мореплавства, управління судном, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у практичну діяльність під час проходження виробничо-плавальної практики відповідно до вимог Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу ISM та інших міжнародних стандартів;

– з **медициними та безпековими науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров'я та працездатності членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, формування навичок дій у аварійних та надзвичайних ситуаціях під час тривалого перебування в рейсі.

Програма освітнього компонента:

1. Загальносуднові системи та механізми

Ознайомлення з призначенням, будовою та принципами роботи загальносуднових систем. Практичне вивчення судових насосів, компресорів, вентиляторів, фільтрів палива і мастил, теплообмінних апаратів, водоопріснювальних установок. Участь у технічному обслуговуванні рульової, якірної та швартовної установок. Ознайомлення з гідроприводами судових механізмів, системами автоматичного контролю та сигналізації. Виконання обов'язків під час ходової та стояночної вахти.

2. Суднова енергетична установка (СЕУ)

Практичне ознайомлення з конструкцією та принципом дії головних і допоміжних дизельних двигунів. Вивчення обслуговуючих систем ДВЗ, їх робочих параметрів і показників. Участь у контролі навантаження, теплового стану двигунів, роботі ДВЗ на маневрах і перехідних режимах. Ознайомлення з автоматизованими системами керування СЕУ. Контроль якості палива, мастил і води з використанням судових експрес-методів.

3. Суднове електрообладнання

Ознайомлення з судновою електростанцією, аварійною електростанцією та системами електропостачання. Практичне вивчення електрообладнання машинного відділення і палубних механізмів. Дотримання правил техніки безпеки при експлуатації електрообладнання. Ознайомлення з судовими електроприводами, системами керування та автоматичними регуляторами генераторів.

4. Боротьба за живучість судна та рятування людей

Ознайомлення з організацією боротьби за живучість судна, діями екіпажу при аварійних ситуаціях. Практичні навички боротьби з водою, пожежами, обмерзанням. Участь у тренуваннях з евакуації, використання рятувальних шлюпок, плотів та індивідуальних рятувальних засобів. Дії екіпажу при аварійній посадці судна на міліну.

5. Протипожежна безпека

Ознайомлення з причинами судових пожеж і системами їх виявлення та гасіння. Практичне використання стаціонарних і переносних засобів пожежогасіння. Дії екіпажу при виявленні пожежі. Використання засобів індивідуального захисту та дихальних апаратів.

6. Внутрішньосудновий зв'язок і суднова документація

Ознайомлення з системами внутрішньосуднового зв'язку, порядком передачі команд і ведення машинного журналу. Дотримання встановлених форм команд та обміну інформацією між машинним відділенням і ходовим містком.

7. Організація технічного обслуговування і ремонту

Ознайомлення з організацією технічного обслуговування судна, плануванням ТО, судноремонтною документацією. Участь у виконанні нескладних робіт з технічного обслуговування та саморемонту під керівництвом відповідальних осіб. Дотримання вимог охорони праці та пожежної безпеки під час виконання робіт.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики є: заповнена Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання суднового механіка / електромеханіка (Training Record Book), характеристика, копія послужної книжки моряка, довідка про плавання та звіт з практики, оформлені відповідно до вимог, викладених у відповідних розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких складових:**

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Веретеннік О.М., Сандлер А.К. Технічне діагностування об'єктів суднових енергетичних установок: довідник / О.М. Веретеннік, А.К. Сандлер. Одеса: Фенікс, 2019. 167 с.
2. Дакі О.А., Ткаченко В.В., Рященко О.І., Бажак О.В., Бабере О.С. Моделі та методи прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: навчальний посібник / О.А. Дакі та ін. Ізмаїл, 2021. 300 с.

3. Миусов М.В., Ланчуковський В.І., Оженко Є.М. Електронні системи керування головними судновими двигунами: навчальний посібник / М.В. Миусов, В.І. Ланчуковський, Є.М. Оженко. Одеса: Видавінформ, 2013. 98 с.

4. Наливайко В.С., Тимошевський Б.Г., Ткаченко С.Г. Суднові двигуни внутрішнього згоряння: навчальний посібник / В.С. Наливайко, Б.Г. Тимошевський, С.Г. Ткаченко. Миколаїв: Торубара В.В., 2015. 332 с.

Додаткова література

1. Дакі О.А. Математичний апарат прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: колективна монографія / за заг. ред. О.А. Дакі. Київ: ДУІТ, 2021. 250 с.

2. Дакі О.А. Електровимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 128 с.

3. Дакі О.А. Цифрові вимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 132 с.

4. Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення з суден МАРПОЛ 73/78. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text (дата звернення: 27.08.2025).

5. Сучасні інформаційні та інноваційні технології на транспорті (MINTT-2021): збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції (25–27 травня 2021 р.). Херсон: ХДМА, 2021. 364 с.

Інформаційні ресурси

1. WinGD – Engines X52DF. URL: <https://www.wingd.com/en/engines/engine-types/x-df-dual-fuel/x52df/> (дата звернення: 27.08.2025).

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше у прибережному плаванні

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт або більше у прибережному плаванні

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Лісовський Сергій Віталійович

Контактна інформація

електронна пошта slavayaryle@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика є невід’ємною складовою освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти та обов’язковим етапом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців водного транспорту. Практика виступає важливою ланкою поєднання теоретичної підготовки з реальними умовами професійної діяльності на суднах морського та внутрішнього плавання.

Метою виробничо-плавальної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання, а також набуття, удосконалення й розширення практичних навичок і вмінь з експлуатації суден, суднових енергетичних установок і технічних систем у реальних умовах плавання. Під час проходження практики здобувачі освіти ознайомлюються з організацією служби на судні, виконанням посадових обов’язків членів екіпажу, правилами безпеки судноплавства, охорони праці та захисту морського середовища.

Практика спрямована на формування професійної відповідальності, навичок роботи в складі суднового екіпажу, дотримання міжнародних та національних нормативних вимог, зокрема положень Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу з управління безпечною експлуатацією суден (ISM Code) та інших міжнародних стандартів. Результати проходження виробничо-плавальної практики створюють підґрунтя для подальшого професійного зростання здобувачів освіти та їх готовності до самостійної діяльності у сфері морського та внутрішнього водного транспорту.

Міждисциплінарні зв’язки з: (загальні, без прив’язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій суднової служби, корпоративної культури екіпажу та норм поведінки під час проходження виробничо-плавальної практики на суднах морського і внутрішнього плавання;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціально-професійної структури суднового екіпажу, ролі морського та внутрішнього водного транспорту в міжнародній торгівлі, а також впливу глобальних економічних і геополітичних чинників на експлуатацію суден;

– з управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління персоналом, організація

виробництва – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, виконання посадових обов’язків, взаємодії з судновою адміністрацією, портовими службами та береговими структурами під час проходження практики;

– з **технічними науками**: навігація, суднові енергетичні установки, електрообладнання суден, суднобудування – для практичного застосування знань з експлуатації суден, роботи судових систем і механізмів, забезпечення технічної справності та безпечної експлуатації судна;

– з **природничими науками**: географія, океанологія, гідрометеорологія, екологія – для оцінювання впливу природних, гідрометеорологічних та кліматичних умов на умови плавання, виконання рейсових завдань і дотримання вимог з охорони морського та водного середовища;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні морські конвенції, безпека мореплавства, управління судном, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у практичну діяльність під час проходження виробничо-плавальної практики відповідно до вимог Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу ISM та інших міжнародних стандартів;

– з **медициними та безпековими науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров’я та працездатності членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, формування навичок дій у аварійних та надзвичайних ситуаціях під час тривалого перебування в рейсі.

Програма освітнього компонента:

1. Загальносуднові системи та механізми

Під час практики здобувачі освіти проходять практичну підготовку з експлуатації загальносуднових систем і механізмів судна. Практика передбачає вивчення призначення, будови та принципів роботи судових насосів, компресорів, вентиляторів, фільтрів палива і мастил, теплообмінних апаратів та водопріснювальних установок. Практиканти беруть участь у технічному обслуговуванні рульової, якірної та швартовної установок, ознайомлюються з гідроприводами судових механізмів, системами автоматичного контролю та сигналізації. Передбачено виконання обов’язків під час ходової та стояночної машинної вахти.

2. Суднова енергетична установка (СЕУ)

Практика включає практичне ознайомлення з конструкцією, принципом дії та експлуатацією головних і допоміжних дизельних двигунів судна. Здобувачі освіти вивчають обслуговуючі системи ДВЗ, їх робочі параметри та експлуатаційні показники. Практиканти залучаються до контролю навантаження і теплового стану двигунів, участі в роботі СЕУ під час маневрів та перехідних режимів. Окрема увага приділяється ознайомленню з автоматизованими системами керування СЕУ та контролю якості палива, мастил і води із застосуванням судових експрес-методів.

3. Суднове електрообладнання

У процесі виробничо-плавальної практики здобувачі освіти ознайомлюються з судновою та аварійною електростанціями, системами електропостачання і розподілу електроенергії. Практично вивчається електрообладнання машинного відділення та палубних механізмів. Особлива увага приділяється дотриманню правил техніки безпеки при експлуатації електрообладнання, ознайомленню з електроприводами, системами керування та автоматичними регуляторами генераторів.

4. Боротьба за живучість судна та рятування людей

Практика передбачає ознайомлення з організацією боротьби за живучість судна та діями екіпажу в аварійних ситуаціях. Здобувачі освіти набувають практичних навичок боротьби з водою, пожежами та обмерзанням судна. Практиканти беруть участь у навчально-тренувальних тривогах, відпрацьовують дії з евакуації, використання рятувальних шлюпок, плотів та індивідуальних рятувальних засобів, а також дії екіпажу при аварійній посадці судна на міліну.

5. Протипожежна безпека

Під час практики вивчаються основні причини виникнення судових пожеж, системи їх виявлення та гасіння. Практиканти набувають навичок користування стаціонарними і переносними

засобами пожежогасіння, відпрацьовують порядок дій екіпажу при виявленні пожежі. Передбачено практичне використання засобів індивідуального захисту та дихальних апаратів.

6. Внутрішньосудновий зв'язок і суднова документація

Здобувачі освіти ознайомлюються з системами внутрішньосуднового зв'язку, порядком передачі команд між машинним відділенням і ходовим містком. Практика включає участь у веденні машинного журналу та дотримання встановлених форм команд і обміну інформацією.

7. Організація технічного обслуговування і ремонту

Практика передбачає ознайомлення з організацією технічного обслуговування судна, плануванням ТО та судноремонтною документацією. Практиканти беруть участь у виконанні нескладних робіт з технічного обслуговування і саморемонту під керівництвом відповідальних осіб. Обов'язковим є дотримання вимог охорони праці та пожежної безпеки під час виконання робіт.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики є: заповнена Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання суднового механіка / електромеханіка (Training Record Book), характеристика, копія послужної книжки моряка, довідка про плавання та звіт з практики, оформлені відповідно до вимог, викладених у відповідних розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких складових:**

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Веретеннік О.М., Сандлер А.К. Технічне діагностування об'єктів суднових енергетичних установок: довідник / О.М. Веретеннік, А.К. Сандлер. Одеса: Фенікс, 2019. 167 с.
2. Дакі О.А., Ткаченко В.В., Рященко О.І., Бажак О.В., Бабере О.С. Моделі та методи прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: навчальний посібник / О.А. Дакі та ін. Ізмаїл, 2021. 300 с.
3. Миусов М.В., Ланчуковський В.І., Оженко Є.М. Електронні системи керування головними судновими двигунами: навчальний посібник / М.В. Миусов, В.І. Ланчуковський, Є.М. Оженко. Одеса: Видавінформ, 2013. 98 с.
4. Наливайко В.С., Тимошевський Б.Г., Ткаченко С.Г. Суднові двигуни внутрішнього згоряння: навчальний посібник / В.С. Наливайко, Б.Г. Тимошевський, С.Г. Ткаченко. Миколаїв: Торубара В.В., 2015. 332 с.

Додаткова література

1. Дакі О.А. Математичний апарат прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: колективна монографія / за заг. ред. О.А. Дакі. Київ: ДУІТ, 2021. 250 с.
2. Дакі О.А. Електровимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 128 с.
3. Дакі О.А. Цифрові вимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 132 с.
4. Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення з суден МАРПОЛ 73/78. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text (дата звернення: 27.08.2025).
5. Сучасні інформаційні та інноваційні технології на транспорті (MINTT-2021): збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції (25–27 травня 2021 р.). Херсон: ХДМА, 2021. 364 с.

Інформаційні ресурси

1. WinGD – Engines X52DF. URL: <https://www.wingd.com/en/engines/engine-types/x-df-dual-fuel/x52df/> (дата звернення: 27.08.2025).

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт

Національний транспортний університет

Виробничо-плавальна практика на річкових суднах з головною руховою установкою потужністю 750 кВт

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Штрибець Валерій Валерійович

Контактна інформація

електронна пошта engineerlogic@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Виробничо-плавальна практика є невід’ємною складовою освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти та обов’язковим етапом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців водного транспорту. Практика виступає важливою ланкою поєднання теоретичної підготовки з реальними умовами професійної діяльності на суднах морського та внутрішнього плавання.

Метою виробничо-плавальної практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання, а також набуття, удосконалення й розширення практичних навичок і вмінь з експлуатації суден, суднових енергетичних установок і технічних систем у реальних умовах плавання. Під час проходження практики здобувачі освіти ознайомлюються з організацією служби на судні, виконанням посадових обов’язків членів екіпажу, правилами безпеки судноплавства, охорони праці та захисту морського середовища.

Практика спрямована на формування професійної відповідальності, навичок роботи в складі суднового екіпажу, дотримання міжнародних та національних нормативних вимог, зокрема положень Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу з управління безпечною експлуатацією суден (ISM Code) та інших міжнародних стандартів. Результати проходження виробничо-плавальної практики створюють підґрунтя для подальшого професійного зростання здобувачів освіти та їх готовності до самостійної діяльності у сфері морського та внутрішнього водного транспорту.

Міждисциплінарні зв’язки з: (загальні, без прив’язки до освітньої програми)

– з гуманітарними науками: історія, культурологія, морська етика – для формування професійної ідентичності моряка, розуміння традицій суднової служби, корпоративної культури екіпажу та норм поведінки під час проходження виробничо-плавальної практики на суднах морського і внутрішнього плавання;

– із соціальними науками: соціологія, економіка, політологія – для усвідомлення соціально-професійної структури суднового екіпажу, ролі морського та внутрішнього водного транспорту в міжнародній торгівлі, а також впливу глобальних економічних і геополітичних чинників на експлуатацію суден;

– з управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління персоналом, організація

виробництва – для набуття практичних навичок організації роботи екіпажу, виконання посадових обов’язків, взаємодії з судновою адміністрацією, портовими службами та береговими структурами під час проходження практики;

– з **технічними науками**: навігація, суднові енергетичні установки, електрообладнання суден, суднобудування – для практичного застосування знань з експлуатації суден, роботи судових систем і механізмів, забезпечення технічної справності та безпечної експлуатації судна;

– з **природничими науками**: географія, океанологія, гідрометеорологія, екологія – для оцінювання впливу природних, гідрометеорологічних та кліматичних умов на умови плавання, виконання рейсових завдань і дотримання вимог з охорони морського та водного середовища;

– з **освітніми компонентами за фахом**: морське право, міжнародні морські конвенції, безпека мореплавства, управління судном, охорона судна – для інтеграції теоретичних знань у практичну діяльність під час проходження виробничо-плавальної практики відповідно до вимог Конвенції ПДНВ (STCW), Кодексу ISM та інших міжнародних стандартів;

– з **медициними та безпековими науками**: морська медицина, фізіологія, гігієна праці, безпека життєдіяльності – для збереження здоров’я та працездатності членів екіпажу, профілактики професійних захворювань, формування навичок дій у аварійних та надзвичайних ситуаціях під час тривалого перебування в рейсі.

Програма освітнього компонента:

1. Загальносуднові системи та механізми

Під час виробничо-плавальної практики на річкових суднах здобувачі освіти проходять практичну підготовку з експлуатації загальносуднових систем і механізмів. Практика передбачає вивчення призначення, будови та принципів роботи судових насосів, компресорів, вентиляторів, фільтрів палива і мастил, теплообмінних апаратів та водоопріснювальних (або водопідготовчих) установок, характерних для річкових суден. Практиканти беруть участь у технічному обслуговуванні рульової, якірної та швартовної установок, ознайомлюються з гідроприводами судових механізмів, системами автоматичного контролю та сигналізації. Передбачено виконання обов’язків під час ходової та стояночної машинної вахти в умовах річкового плавання.

2. Суднова енергетична установка (СЕУ)

Виробничо-плавальна практика включає практичне ознайомлення з конструкцією, принципом дії та експлуатацією головних і допоміжних дизельних двигунів річкового судна потужністю 750 кВт. Здобувачі освіти вивчають обслуговуючі системи ДВЗ, їх робочі параметри та експлуатаційні показники. Практиканти залучаються до контролю навантаження і теплового стану двигунів, участі в роботі СЕУ під час маневрування на річкових ділянках, шлюзуванні, швартовних операціях та перехідних режимах. Особлива увага приділяється ознайомленню з автоматизованими системами керування СЕУ та контролю якості палива, мастил і води з використанням судових експрес-методів.

3. Суднове електрообладнання

У процесі практики здобувачі освіти ознайомлюються з судновою та аварійною електростанціями річкового судна, системами електропостачання та розподілу електроенергії. Практично вивчається електрообладнання машинного відділення, допоміжних і палубних механізмів. Особлива увага приділяється дотриманню правил техніки безпеки під час експлуатації судового електрообладнання, ознайомленню з електроприводами, системами керування та автоматичними регуляторами генераторів.

4. Боротьба за живучість судна та рятування людей

Практика передбачає ознайомлення з організацією боротьби за живучість річкового судна та діями екіпажу в аварійних ситуаціях. Здобувачі освіти набувають практичних навичок боротьби з надходженням води, пожежами та іншими аварійними пошкодженнями, характерними для річкового плавання. Практиканти беруть участь у навчально-тренувальних тривогах, відпрацьовують дії з евакуації пасажирів і членів екіпажу, використання рятувальних шлюпок, плотів та індивідуальних рятувальних засобів, а також дії екіпажу при посадці судна на міліну або зіткненні.

5. Протипожежна безпека

Під час виробничо-плавальної практики вивчаються основні причини виникнення пожеж на річкових судах, системи їх виявлення та гасіння. Практиканти набувають навичок користування стаціонарними і переносними засобами пожежогасіння, відпрацьовують алгоритм дій екіпажу при виявленні пожежі. Передбачено практичне використання засобів індивідуального захисту та ізолюючих дихальних апаратів.

6. Внутрішньосудновий зв'язок і суднова документація

Здобувачі освіти ознайомлюються з системами внутрішньосуднового зв'язку річкового судна, порядком передачі команд між машинним відділенням і ходовою рубкою. Практика включає участь у веденні машинного журналу та дотримання встановлених форм команд і обміну інформацією відповідно до вимог експлуатації річкових суден.

7. Організація технічного обслуговування і ремонту

Практика передбачає ознайомлення з організацією технічного обслуговування річкового судна, плануванням ТО та судноремонтною документацією. Практиканти беруть участь у виконанні нескладних робіт з технічного обслуговування та саморемонту судових механізмів під керівництвом відповідальних членів екіпажу. Обов'язковим є дотримання вимог охорони праці та пожежної безпеки під час виконання робіт.

Документами, що підтверджують виконання програми виробничо-плавальної практики є: заповнена Книга реєстрації практичної підготовки кандидата на присвоєння звання судового механіка / електромеханіка (Training Record Book), характеристика, копія послужної книжки моряка, довідка про плавання та звіт з практики, оформлені відповідно до вимог, викладених у відповідних розділах.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента **формується на підставі таких складових:**

- правильності та повноти заповнення звітної документації;
- характеристики з місця проходження практики (за наявності);
- результатів захисту звіту з практики.

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Веретеннік О.М., Сандлер А.К. Технічне діагностування об'єктів суднових енергетичних установок: довідник / О.М. Веретеннік, А.К. Сандлер. Одеса: Фенікс, 2019. 167 с.
2. Дакі О.А., Ткаченко В.В., Рященко О.І., Бажак О.В., Бабере О.С. Моделі та методи прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: навчальний посібник / О.А. Дакі та ін. Ізмаїл, 2021. 300 с.
3. Миусов М.В., Ланчуковський В.І., Оженко Є.М. Електронні системи керування головними судновими двигунами: навчальний посібник / М.В. Миусов, В.І. Ланчуковський, Є.М. Оженко. Одеса: Видавінформ, 2013. 98 с.
4. Наливайко В.С., Тимошевський Б.Г., Ткаченко С.Г. Суднові двигуни внутрішнього згоряння: навчальний посібник / В.С. Наливайко, Б.Г. Тимошевський, С.Г. Ткаченко. Миколаїв: Торубара В.В., 2015. 332 с.

Додаткова література

1. Дакі О.А. Математичний апарат прогнозування довговічності обладнання засобів річкового та морського транспорту в умовах експлуатації за технічним станом: колективна монографія / за заг. ред. О.А. Дакі. Київ: ДУІТ, 2021. 250 с.
2. Дакі О.А. Електровимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 128 с.
3. Дакі О.А. Цифрові вимірювальні прилади засобів водного транспорту: навчальний посібник / О.А. Дакі. Ізмаїл: Ірбіс, 2021. 132 с.
4. Міжнародна конвенція по запобіганню забруднення з суден МАРПОЛ 73/78. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text (дата звернення: 27.08.2025).
5. Сучасні інформаційні та інноваційні технології на транспорті (MINTT-2021): збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції (25–27 травня 2021 р.). Херсон: ХДМА, 2021. 364 с.

Інформаційні ресурси

1. WinGD – Engines X52DF. URL: <https://www.wingd.com/en/engines/engine-types/x-df-dual-fuel/x52df/> (дата звернення: 27.08.2025).

Боротьба за живучість судна

Національний
транспортний
університет

Боротьба за живучість судна

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Клопот Микола Микитович

**Контактна
інформація**

електронна пошта mykola5583@gmail.com

**Адреса, номер
аудиторії**

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Клопот Микола Микитович

**Контактна
інформація**

електронна пошта mykola5583@gmail.com

**Адреса, номер
аудиторії**

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Боротьба за живучість судна» спрямована на формування у здобувачів освіти знань і навичок, необхідних для забезпечення безпеки судна, екіпажу, пасажирів та вантажу в аварійних ситуаціях. У межах курсу вивчаються план та схеми боротьби за живучість судна, порядок дій під час пожеж, затоплень, пошкоджень корпусу, втрати остійності та інших небезпечних подій. Особлива увага приділяється організації аварійних партій, ефективній взаємодії членів екіпажу та застосуванню засобів колективного й індивідуального захисту. Здобувачі освіти набувають умінь швидко оцінювати ситуацію, приймати рішення та діяти відповідно до планів ліквідації аварій. Також вивчаються заходи з попередження аварій і відновлення суднової життєздатності після інцидентів. Опрацювання практичних ситуацій дозволяє сформуванню високого рівня готовності до дій у надзвичайних умовах на морі.

Предметом вивчення освітнього компонента є закономірності, принципи, засоби та способи забезпечення живучості судна в умовах виникнення аварійних ситуацій. Зокрема, це включає вивчення організації та дій екіпажу під час боротьби з пожежами, затопленнями, пошкодженнями корпусу, втрати остійності, а також застосування технічних і організаційних заходів для збереження плавучості, остійності та керованості судна. Предмет охоплює як теоретичні основи, так і практичні аспекти захисту життя людей, збереження судна та вантажу в екстремальних умовах експлуатації.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– гуманітарні науки (історія, культурологія) – для розуміння еволюції мореплавства та розвитку

морських традицій безпеки.

- соціальні науки (економіка, соціологія) – для усвідомлення соціально-економічних наслідків аварій на морі та ролі безпеки у морських перевезеннях.
- управлінські науки (менеджмент, логістика) – для ефективної організації дій екіпажу під час аварій і кризових ситуацій.
- технічні науки (суднобудування, навігація, енергетичні системи) – для розуміння конструктивних і технічних засобів забезпечення живучості судна.
- природничі науки (океанографія, метеорологія, екологія) – для оцінки впливу природних факторів на безпеку судна.
- професійні дисципліни (безпека мореплавства, морське право, аварійно-рятувальні засоби) – для комплексного застосування знань у практиці забезпечення живучості суден.
- медичні науки (медицина, гігієна, психологія) – для підтримання здоров'я, стійкості та готовності екіпажу до дій в екстремальних умовах.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовий модуль 1. Основи боротьби за живучість судна

Тема 1. Боротьба за живучість судна. Аналіз аварійності та основні причини загибелі суден. Нормативно-правові документи з питань БЗЖ.

Тема 2. Боротьба з пожежами та небезпечними концентраціями шкідливих речовин на судні. Причини виникнення пожеж, класифікація пожеж і засоби їх гасіння. Системи пожежної сигналізації, засоби виявлення та ліквідації загазованості, методи боротьби з небезпечними концентраціями шкідливих речовин у приміщеннях судна.

Тема 3. Організація боротьби за живучість судна. Дії екіпажу у складі аварійних партій. Структура аварійних партій, обов'язки членів екіпажу при виникненні аварійної ситуації. Етапи боротьби з водотечами, пожежами, задимленням.

Тема 4. Попередження аварійних пошкоджень судна. Основні заходи попередження аварій. Системи моніторингу технічного стану судна.

Тема 5. Конструктивне та організаційно-технічне забезпечення живучості судна. Конструктивні особливості, що забезпечують непотоплюваність, остійність і пожежобезпечність суден. Технічні системи відкачування, герметизації, протипожежного захисту та аварійного живлення.

Тема 6. Відновлення остійності та плавучості пошкодженого судна. Методи контролю остійності, дії екіпажу для відновлення остійності та спрямлення судна після пошкоджень. Способи відкачування води, баластування, перерозподілу вантажів.

Змістовий модуль 2. Технічна та організаційна підготовка до боротьби за живучість судна.

Тема 1. Забезпечення живучості технічних засобів і вантажу. Збереження працездатності головної енергетичної установки, допоміжних систем, навігаційного обладнання та електроенергетичної системи в умовах аварії. Обов'язки членів екіпажу у разі аварійної ситуації, порядок оповіщення та організація взаємодії під час аварії.

Тема 2. Ліквідація наслідків аварій. Дії екіпажу з ремонту пошкоджень корпусу, відновлення систем життєзабезпечення, видалення води та локалізації наслідків аварії в морі.

Тема 3. Підготовка екіпажу до боротьби за живучість судна. Види та методи підготовки екіпажу до дій в аварійних ситуаціях, проведення тренувань, розробка планів і схем боротьби за живучість судна, ведення документації згідно з вимогами SOLAS і ISM Code.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці

лекції;

- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

4. Відеоматеріали та документальні фільми з техніки боротьби за живучість судна.
5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Вісник Держгідрографії [Електронний ресурс] / державна установа “Держгідрографія”. – Режим доступу: https://vpn.hydro.gov.ua/?page_id=169 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. «Укрморкартографія»: філія державної установи «Держгідрографія» [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://hydro.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1						Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.											20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти

та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Безпека мореплавства: навч. посіб. / О. Г. Гончаренко. – Миколаїв: УДМТУ, 2020. – 256 с.
2. Ляшкевич А. І. Тлумачний словник морської термінології / А. І. Ляшкевич, М. І. Бабишена. – Херсон : ХДМА, 2018. – 112 с.
3. Морська навігація: навч. посіб. / І. С. Бондар, В. А. Петренко. – Київ: КНУКіМ, 2019. – 288 с.
4. Основи морської справи: підручник / За ред. О. В. Кузнєцова. – Одеса: Одеський національний морський університет, 2020. – 352 с.
5. Судноводіння: навч. посіб. / В. Г. Дорошенко, М. П. Сидоренко. – Миколаїв: НУК, 2018. – 312 с.

Допоміжна:

1. Гідрометеорологічне забезпечення мореплавства: навч. посіб. / С. В. Серєда. – Одеса: Морський інститут, 2018. – 284 с.
2. Морська справа: навч. посіб. / П. А. Кравченко. – Херсон: ХДМА, 2021. – 330 с.
3. Морська термінологія: довідник / Уклад. І. М. Костенко. – Київ: Логос, 2017. – 148 с.
4. Морське право України: підручник / За ред. П. В. Шевчука. – Одеса: Фенікс, 2021. – 400 с.

Суднові енергетичні установки та допоміжне обладнання суден

Національний
транспортний
університет

Суднові енергетичні установки та допоміжне обладнання суден

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Суднові енергетичні установки та допоміжне обладнання суден» забезпечує формування у майбутніх фахівців морського та річкового флоту цілісного уявлення про Суднові енергетичні установки та допоміжне обладнання суден і становлення наукових знань про них. Вивчення судових енергетичних установок та допоміжного обладнання суден дозволяє зрозуміти їх призначення, принципи функціонування, а також їх роль у забезпеченні безпеки мореплавства. Ознайомлення з судовими енергетичними установками та допоміжним обладнанням суден формує у студентів цілісну картину систем на судні. Курс сприяє усвідомленню значення судових енергетичних установок та допоміжного обладнання суден для професійної діяльності, розвитку навичок аналізу принципів їх функціонування та використання досвіду експлуатації цих систем у практиці сучасного флоту.

Предметом вивчення освітнього компонента є формування профільюючих знань та умінь, що забезпечують підвищення безпеки судноплавства та технічної експлуатації судна. При викладанні цього освітнього компонента вирішується задача вивчення здобувачами освіти теоретичного матеріалу дисципліни; правил безпечного технічного використання та обслуговування СДВЗ та допоміжних установок і електроприладів, судових електромереж; вимог міжнародної конвенції СОЛАС, МОРПОЛ, ПДНВ; безпечних заходів праці при обслуговуванні та ремонті.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– Вища математика – розрахунки потужності, ККД, навантажень;

- Фізика – механіка, термодинаміка, електрика;
- Теоретична механіка – рух, рівновага, передача зусиль;
- Опір матеріалів – міцність деталей, валів, корпусів механізмів;
- Інженерна та комп'ютерна графіка – читання схем, креслень, компоновок.

- Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Розділ 1. СДВЗ, суднові системи, суднові допоміжні установки

Тема 1. Аналіз роботи суднової опріснювальної установки, розрахунок енерговитрат і продуктивності при опріснення морської води

Тема 2. Управління СДВЗ із мостика в режимі ДАУ.

Тема 3. Суднові допоміжні установки. Баластна система та осушувальна системи.

Модуль 2. Електрообладнання суден

Тема № 4. Основні характеристики суднового електрообладнання, їх паспортні величини і вимоги до них класифікаційних товариств.

Тема № 5. Паралельна робота суднових генераторів – розподіл електропотужності.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для

здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Артемов Г.А. Суднові енергетичні установки [Текст] : навч. посібник / Г.А. Артемов, В.М. Горбов. Миколаїв : УДМТУ, 2002. 356 с.
2. Черниш І.І., Колегаєв М.О. Конструкція сучасних малооберткових дизелів [Текст] : навч. посібник / І.І. Черниш, М.О. Колегаєв. Одеса : Фенікс, 2026. 142 с.
3. Горбов В.М. Збірник задач з дисципліни «Суднові енергетичні установки» : навч. посібник / В.М. Горбов, І.П. Єсін, О.К. Чередніченко. Миколаїв : НУК, 2009. 56 с.
4. Горбов В.М. Енциклопедія суднової енергетики. Миколаїв : НУК, 2010. 624 с.
5. Горбов В.М., Личко Б.М., Мітенкова В.С. Пропульсивні комплекси морських суден. Миколаїв : НУК, 2012. 104 с.

Допоміжна:

1. Правила технічної експлуатації морських и річкових суден. Електрообладнання. КДН.31.2.002.06-96. Нормативний документ морського транспорту України. 120 с.
2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення ваhti 1978 року (Про приєднання до Конвенції – Закон № 464/96-ВР від 01.11.96). Додатково Манільські поправки (896_052) від 06.2010. Дата підписання : 07.07.1978. Дата набрання чинності для України: 07.04.1997.
3. INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SAFETY OF LIFE AT SEA, 1974 (SOLAS-74).

Мікропроцесорна техніка

Національний
транспортний
університет

Мікропроцесорна техніка

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Гордєєв Микита Георгійович

Контактна
інформація

електронна пошта mgordyeyev@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Гордєєв Микита Георгійович

Контактна
інформація

електронна пошта mgordyeyev@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Мікропроцесорна техніка» забезпечує формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про принципи побудови та функціонування сучасних мікропроцесорних систем. У межах курсу розглядаються архітектури мікропроцесорів і мікроконтролерів, їхні основні вузли, режими роботи, системи команд та способи адресації пам'яті. Значна увага приділяється організації введення-виведення, таймерам, перериванням, інтерфейсам обміну даними та взаємодії з периферійними пристроями. Дисципліна охоплює основи програмування мікропроцесорів мовами низького рівня та високого рівня, а також методи налагодження й тестування програмно-апаратних рішень. Практичні роботи спрямовані на набуття навичок експлуатації вбудованих систем, аналізу часових характеристик і функціонування коду. Окремо розглядаються питання енергоефективності, надійності та безпеки вбудованих систем, сучасні тенденції розвитку мікропроцесорної техніки й сфери її практичного застосування. Курс є базовим для подальшого вивчення електроніки, автоматики, робототехніки та промислових інформаційних технологій. Курс сприяє усвідомленню значення мікропроцесорної техніки для професійної діяльності, розвитку навичок аналізу та експлуатації судового цифрового обладнання у практиці сучасного флоту.

Предметом вивчення освітнього компонента «Мікропроцесорна техніка» є принципи побудови, функціонування та застосування мікропроцесорів, мікроконтролерів і мікропроцесорних систем у складі вбудованих та керуючих пристроїв. У межах освітнього компонента досліджуються архітектури мікропроцесорних засобів, організація пам'яті, системи команд, способи адресації, а також апаратні й програмні засоби введення-виведення. Предмет охоплює методи програмування, налагодження та інтеграції мікропроцесорів із периферійними модулями, аналіз часових характеристик і особливості практичного

використання мікропроцесорної техніки в сучасних судових електронних та автоматизованих системах.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- математичними науками: вища математика, дискретна математика, теорія ймовірностей – для аналізу алгоритмів, обробки даних та моделювання процесів у мікропроцесорних системах;
- фізико-технічними науками: фізика, електрика та магнетизм – для розуміння фізичних принципів роботи напівпровідникових елементів і електронних компонентів;
- електротехнічними дисциплінами: теорія електричних кіл, електротехніка – для аналізу та проектування електронних схем мікропроцесорних пристроїв;
- електронікою та схемотехнікою – для вивчення аналогових і цифрових вузлів мікропроцесорних систем;
- цифровою логікою та цифровими пристроями – для дослідження логічних елементів, регістрів і комбінаційних схем;
- комп'ютерною архітектурою – для розуміння структури процесорів, шин і підсистем пам'яті;
- алгоритмізацією та програмуванням – для розроблення програмного забезпечення мікропроцесорних систем;
- програмуванням мовами низького рівня – для безпосереднього керування апаратними ресурсами;
- операційними системами та системами реального часу – для вивчення принципів керування процесами та ресурсами;
- вбудованими системами – для проектування спеціалізованих апаратно-програмних рішень;
- теорією сигналів і систем – для обробки та аналізу цифрових і аналогових сигналів;
- системами автоматичного керування – для реалізації алгоритмів керування технічними об'єктами;
- вимірювальною технікою та сенсорикою – для інтеграції датчиків і виконавчих пристроїв;
- інформаційними технологіями – для застосування мікропроцесорів у сучасних інформаційних системах;
- телекомунікаційними та мережевими технологіями – для організації обміну даними між пристроями;

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи мікропроцесорної техніки: архітектура, організація та базові принципи роботи

Тема 1. Архітектура мікропроцесорів та мікроконтролерів. Структура центрального процесора. Основні вузли: арифметично-логічний пристрій, регістри, шини, контролери. Класифікація мікропроцесорів. Порівняння мікропроцесорів і мікроконтролерів.

Тема 2. Системи команд і способи адресації пам'яті. Типи команд: арифметичні, логічні, керування процесом. Принципи адресації пам'яті: пряма, непряма, відносна та регістрова. Використання стеку та буферів.

Тема 3. Організація введення-виведення. Основні методи введення-виведення: програмно кероване, перериваннями, DMA. Інтерфейси та взаємодія з периферійними пристроями: сенсори, дисплеї, модулі зв'язку.

Тема 4. Таймери, лічильники та системи переривань. Принцип роботи таймерів і лічильників. Використання переривань для керування подіями. Приклади застосування у реальних системах управління.

Модуль 2. Програмування та застосування мікропроцесорних систем: від коду до практичних рішень

Тема 1. Програмування мікропроцесорів. Основи програмування мовами низького рівня (асемблер) та високого рівня (C, Python). Структура програми та організація пам'яті.

Тема 2. Налаштування, тестування та оптимізація програмно-апаратних рішень. Методи відладки коду, тестування роботи пристроїв, виявлення та усунення помилок. Оптимізація часу виконання та енергоспоживання.

Тема 3. Вбудовані системи та їх інтеграція. Структура вбудованих систем. Застосування мікропроцесорів у промислових і побутових пристроях. Приклади інтеграції сенсорів та виконавчих механізмів.

Тема 4. Практичне застосування мікропроцесорної техніки. Реалізація автоматизованих систем управління, робототехніки, інтернету речей (IoT). Аналіз часових характеристик, надійності та безпеки систем.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Відеоматеріали та документальні фільми.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;

- **обман;**
- **неправомірна вигода;**
- **хабарництво.**

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Зінченко М. Д., Маначин І. О., Бурчак А. А. *Мікропроцесорна техніка : навч. посіб.* / За ред. М. О. Рибальченка. – Дніпро : Український держ. ун-т науки і технологій, 2025. – 209 с.
2. Терещенко Т. О., Ямненко Ю. С., Батрак Л. М. *Мікропроцесорна техніка. Лабораторний практикум : навч. посіб.* – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. – 103 с.
3. Сокол С. П., Койфман О. О., Ісаєв А. Б., Мірошніченко В. І. *Електроніка та мікропроцесорна техніка: програмування мікроконтролерів AVR : навч. посіб.* – Одеса : Олді+, 2025. – 428 с.
4. Філюк Я. О., Лупенко А. М. *Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу “Мікропроцесорна техніка”* – Тернопіль : Тернопільський нац. тех. ун-т імені Івана Пулюя, 2025. – 77 с.

Допоміжна:

1. Татарчук Д. Д., Діденко Ю. В. *Мікропроцесори та мікроконтролери: курс лекцій : навч. посіб.* [Електронний ресурс]. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. – 238 с. – Режим доступу: електронний репозитарій КПІ – (дата звернення: 30.08.2025).
2. Денисюк В. О., Цирульник С. М. *Мікропроцесорні системи управління : навч. посіб.* [Електронний ресурс]. – Вінниця : ТВОРИ, 2021. – 204 с. – Режим доступу: на сайті університетського репозитарію (дата звернення: 30.08.2025).
3. Новацький А. О. *Мікропроцесорні та мікроконтролерні системи. Частина 2 : навч. посіб.* [Електронний ресурс]. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 489 с. – Режим доступу: електронний репозитарій КПІ (дата звернення: 30.08.2025).

4. Гонтаренко В. І. *Автоматизація та мікропроцесорна техніка в практиці ливарного виробництва : навч. посіб.* – Запоріжжя : Нац. ун-т «Запорізька політехніка», 2025. – [с. невід.] – Режим доступу: університетський репозитарій (дата звернення: 30.08.2025).

Судноремонт та технічне обслуговування суден

Національний
транспортний
університет

Судноремонт та технічне обслуговування суден

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Керівник практики

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Штрибець Валерій Валерійович

Контактна інформація

електронна пошта engineerlogic@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Штрибець Валерій Валерійович

Контактна інформація

електронна пошта engineerlogic@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Судноремонт та технічне обслуговування суден» забезпечує формування у майбутніх фахівців морського та річкового флоту цілісного уявлення про робочі процеси енергетичних установок та допоміжного обладнання а також про методи усунення поломок та про методи коректної технічної експлуатації суднового обладнання.

Предметом вивчення освітнього компонента є дефектація, розбирання, ремонт та збирання суднових технічних засобів, набуття практичного досвіду вирішення прикладних задач, націлених на підтримання належного стану судна впродовж планового терміну експлуатації. Головними завданнями освітнього компоненту є: вивчення технологічного процесу ремонту судна та його елементів; аналіз можливих дефектів суднових технічних засобів, причин їх виникнення та методів виявлення; проектування технологічних процесів відновлення розмірів, форм та властивостей деталей; вивчення видів та програм випробувань судна та його елементів; – аналіз ремонтної документації

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– із соціальними науками: *економіка* – для розуміння економічних наслідків технічних відмов суднового обладнання, впливу своєчасної та якісної дефектації на зниження витрат на ремонт, продовження строку експлуатації судна та запобігання простою флоту.

- із технічними науками: *суднобудування, опір матеріалів, технічна механіка* – для вивчення конструктивних особливостей суднових механізмів і систем, закономірностей зносу, руйнування та методів виявлення дефектів на різних етапах експлуатації.
- із медичними науками: *морська медицина, фізіологія, гігієна праці* – для врахування впливу технічного стану обладнання на безпеку праці, умови роботи екіпажу, зниження ризиків аварійних ситуацій та професійних захворювань.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Введення. Теоретичні основи судноремонта та експлуатації суден.

Тема 1. Поняття про технічну експлуатацію суднового обладнання.

Визначення технічної експлуатації суден та зміст і завдання технічної експлуатації.

Тема 2. Технічне обслуговування і ремонт.

Процеси виробництва на морському та річковому транспорті. Технічна експлуатація та технічне обслуговування та ремонт суден та суднових технічних засобів як промислова система.

Тема 3. Управління технічною експлуатацією.

Методи управління технічною експлуатацією та ремонтом на суднах та промислових об'єктах.

Тема 4. Організація процесу управління.

Системи організації процесу управління технічною експлуатацією та ремонтом суден та суднових технічних засобів.

Модуль 2. Організація технічної експлуатації на суднах.

Тема № 5. Планування ремонту.

Методи ремонту суден у різних варіантах. Типи ремонтів суден, їх особливості та методи використання. Технічне обслуговування як метод підтримки суден у робочому стані і економія коштів на ремонт суден на судноремонтних підприємствах. Типи та методи технічних видів обслуговування.

Тема № 6. Організація технічної експлуатації на суднах.

Основні принципи планування: відособленість, директивність, комплексність та неперервність. Планування технічної експлуатації на суднах, документація, яку ведуть на суднах щодо технічної експлуатації.

Тема № 7. Види і організація нагляду за суднами.

Види та типи класифікаційних наглядів за суднами. Суднові документи класифікаційних товариств, які видаються після вступу судна до експлуатації, ремонту, аварії, вилучення документів з різноманітних причин.

Тема № 8. Технічне обслуговування дизелів та турбоагрегату.

Види технічного обслуговування суднових дизелів, типи судової та конструкторської документації, яка використовується при ТО дизелів, методи діагностики, записи у машинний журнал та формуляри. Типи та інтервали видів ТО дизелів.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
  - **письмові контрольні роботи;**
  - **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
  - **письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;**
  - **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
  - **експрес-контроль;**
  - **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Механіка по українськи [Електронний ресурс] / офіц. сайт.-Режим доступу: https://www.youtube.com/@mechanica_ukraine (дата звернення 27.01.2026).- Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Коваленко С. М. Технічне обслуговування суден: навч. посіб. / С. М. Коваленко. – Одеса : Одеська морська академія, 2019. – 312 с.
2. Боровський В. В., Гришко І. П. Судноремонт: підручник / В. В. Боровський, І. П. Гришко. – Миколаїв : Вид-во «ЧДУ ім. Петра Могили», 2018. – 456 с
3. Литвиненко А. І. Організація судноремонту: навч. посіб. / А. І. Литвиненко. – Київ : Морська думка, 2017. – 384 с.
4. Мартинюк Ю. П., Павленко І. Б. Технічна експлуатація суден: підруч. / Ю. П. Мартинюк, І. Б. Павленко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 528 с.

Допоміжна:

1. Баранов О. М. Матеріалознавство в суднобудуванні і судноремонті : навч. посіб. / О. М. Баранов. – Херсон : ХДМА, 2016. – 248 с.
2. Гончаренко П. І. Зварювальні роботи при судноремонті : навч. посіб. / П. І. Гончаренко. – Миколаїв : НУК, 2017. – 198 с.
3. Кузьменко Л. А. Основи технічної діагностики суднового обладнання : навч. посіб. / Л. А. Кузьменко. – Одеса : ОНМА, 2018. – 264 с.

Суднові комп'ютери та комп'ютерні мережи

Національний
транспортний
університет

Суднові комп'ютери та комп'ютерні мережи

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

**Контактна
інформація**

електронна пошта trv.argent@gmail.com

**Адреса, номер
аудиторії**

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

**Контактна
інформація**

електронна пошта trv.argent@gmail.com

**Адреса, номер
аудиторії**

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Суднові комп'ютери та комп'ютерні мережи» забезпечує формування у майбутніх фахівців морського та внутрішнього водного транспорту обізнаність в користуванні судовими комп'ютерними системами та обладнанням. Здобувачі мають можливість опанувати основні операційні системи та ознайомитись з програмним забезпеченням судового комп'ютерного обладнання та системами.

Предметом вивчення освітнього компонента є персональні комп'ютери. Архітектура, класифікація та апаратний склад персонального комп'ютера. Операційні системи. Робота з мультимедіа контентом. Архівація даних. Комп'ютерні засоби введення/виведення та управління. Робота з даними та формати файлів. Глобальна мережа Internet. Web технології.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

– соціальними науками: соціологія – уміння володіти комп'ютерним обладнанням прищвидшує соціальну адаптацію людини.

– технічними науками: суднобудування – для вивчення особливостей проектування із залученням сучасних комп'ютерних систем..

– медичними науками: морська медицина, фізіологія, гігієна праці – для забезпечення здоров'я та працездатності екіпажів та комп'ютерна гігієна.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Суднові комп'ютерні системи та програмне забезпечення.

Тема 1. Вступ до дисципліни. Роль судових комп'ютерів у сучасному морському та річковому флоті.

Класифікація судових інформаційних систем. Місце комп'ютерних технологій у забезпеченні безпеки судноплавства.

Тема 2. Апаратна архітектура судових комп'ютерів.

Процесори, пам'ять, накопичувачі даних. Периферійні пристрої. Вимоги до надійності, вібро- та вологостійкості судового обладнання.

Тема 3. Операційні системи судових комп'ютерів.

Загальні принципи роботи операційних систем. Реального часу (RTOS). Вбудовані операційні системи. Особливості використання Windows та Linux у судових умовах.

Тема 4. Суднове прикладне програмне забезпечення.

Навігаційні та інформаційні програми (ECDIS, AIS, GPS). Системи моніторингу та керування судовими механізмами. Інтегровані місткові системи (IBS, INS).

Модуль 2. Суднові комп'ютерні мережі та інформаційна безпека.

Тема № 5. Основи комп'ютерних мереж.

Типи мереж, топології, мережеві моделі та протоколи. Особливості побудови локальних мереж на суднах.

Тема № 6. Суднові мережеві технології та інтерфейси.

Internet, CAN, NMEA 0183/2000, Modbus, Profibus. Інтеграція навігаційних, радіотехнічних та автоматизованих систем.

Тема № 7. Доступ до глобальних мереж і передача даних на судні.

Супутникові системи зв'язку. Суднові інформаційно-комунікаційні системи. Обмін даними між судном і берегом.

Тема № 8 Кібербезпека судових комп'ютерних систем і мереж.

Основні загрози та вразливості. Захист інформації, резервне копіювання даних. Міжнародні вимоги та рекомендації ІМО щодо кібербезпеки суден.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Таненбаум Е. Комп'ютерні мережі : підручник / Е. Таненбаум, Д. Везеролл. – 5-те вид. – Київ : Вільямс, 2019. – 960 с.
2. Столлінгс В. Комп'ютерні системи і мережі : архітектура та протоколи / В. Столлінгс. – 8-ме вид. – Київ : Діалектика, 2018. – 1024 с.
3. Романов В. О. Суднові електронні та інформаційні системи : навч. посіб. / В. О. Романов. – Одеса : ОНМА, 2020. – 284 с.
4. Дьяков О. П. Автоматизовані системи керування судном : навч. посіб. / О. П. Дьяков. – Херсон :

ХДМА, 2019. – 312 с.

Додаткова:

1. Нікітін Ю. В. Комп'ютерні мережі та телекомунікації : навч. посіб. / Ю. В. Нікітін. – Київ : Кондор, 2018. – 356 с.
2. Hetherington S. Shipboard Electrical Power Systems / S. Hetherington. – London : IET, 2018. – 418 p.
3. IEC 61162-1. Maritime navigation and radiocommunication equipment and systems – Digital interfaces. – Geneva : IEC, 2016.
4. International Maritime Organization. Guidelines on Maritime Cyber Risk Management. – London : IMO, 2021. – 42 p.

Суднові автоматизовані електроенергетичні установки та системи управління

Національний
транспортний
університет

Суднові автоматизовані електроенергетичні установки та системи управління

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна
інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна
інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Суднові автоматизовані електроенергетичні установки та системи управління» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про сучасні суднові електроенергетичні установки, автоматизовані системи керування та контролю їх роботи. Дисципліна забезпечує розуміння принципів побудови, функціонування й експлуатації суднових джерел електричної енергії, розподільчих мереж, систем автоматичного регулювання, захисту та моніторингу. У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти ознайомлюються з архітектурою автоматизованих електроенергетичних систем суден, алгоритмами керування режимами роботи генераторів, паралельною роботою електростанцій, системами автоматичного запуску, зупинки та захисту обладнання. Особлива увага приділяється питанням надійності, енергоефективності, безпеки експлуатації та відповідності міжнародним вимогам і стандартам мореплавства. Вивчення освітнього компонента сприяє формуванню професійних компетентностей, необхідних для аналізу технічного стану суднових електроенергетичних установок, прийняття обґрунтованих рішень під час експлуатації та обслуговування автоматизованих систем управління, а також для забезпечення безперервної та безпечної роботи судна в різних режимах плавання. Отримані знання та навички є важливими для подальшої професійної діяльності фахівців морського та річкового транспорту в умовах сучасного автоматизованого флоту.

Предметом вивчення освітнього компонента є сукупність технічних засобів, принципів побудови та функціонування суднових автоматизованих електроенергетичних установок і систем управління,

зокрема судових електростанцій, електричних мереж, систем автоматичного регулювання, контролю, захисту та сигналізації, а також методи їх безпечної, надійної та енергоефективної експлуатації відповідно до вимог міжнародних норм і стандартів мореплавства.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- Вища математика – для виконання розрахунків електричних навантажень, потужності, коефіцієнтів корисної дії, аналізу режимів роботи електроенергетичних систем.
- Фізика – для розуміння електромагнітних процесів, законів електрики та магнетизму, принципів перетворення та передачі електричної енергії.
- Теоретична механіка – для аналізу динамічних процесів у приводах електричних машин та взаємодії механічних і електричних систем.
- Електротехніка та електроніка – для вивчення принципів роботи електричних машин, апаратури керування, силової електроніки та схем автоматизації.
- Автоматика та системи управління – для засвоєння принципів автоматичного регулювання, логіки керування, роботи систем контролю, захисту та сигналізації.
- Суднові енергетичні установки – для комплексного розуміння ролі електроенергетичних установок у забезпеченні роботи судових механізмів і систем.
- Охорона праці та безпека життєдіяльності – для формування навичок безпечної експлуатації електрообладнання та дотримання вимог електробезпеки на судні.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Введення. Основи технічної механіки.

Тема 1. Механізми для передачі обертового руху.

Визначення поняття « передаточне число », застосування фрікційних передач, ременевих передач, ланцюгових передач, зубчастих передач та черв'ячних передач.

Тема 2. Механізми для перетворення руху.

Гвинтові механізми. Кривошипно-шатунні механізми. Ексцентрикові механізми. Кулісні механізми. Кулачкові механізми. Поняття про осі та вали.

Тема 3. Нерухомі роз'єднання.

Різьбові з'єднання, поняття та призначення. Поняття про терміни « шпилька », « гайка », « болт ». Шпоночні з'єднання та їх призначення. Види шпонок.

Тема 4. Зборка обертових з'єднань та механізмів.

Направляючі для обертового руху. Поняття про циліндричну опору. Процеси зборки валів та вісей та встановлення їх в підшипники.

Модуль 2. Основи автоматичного регулювання.

Тема № 5. Поняття про автоматичні системи.

Параметри, що характеризують роботу СЕУ постійно міняють свої показники тому суть автоматичного керування полягає у підтримці цих параметрів в межах допустимих та безпечних. Основні елементи автоматичних систем.

Тема № 6. Регулювання та випробування судової апаратури.

Урахування взаємозамінюєності під час проектування приладів автоматики. Обов'язкове урахування методів пригонки під час монтажу деталей та вузлів механізмів. Поняття про випробування його призначення та мета. Види випробувань.

Тема № 7. Процес збирання вимірювальних механізмів.

Вимірювальна техніка-як основний вузол вказівних електровимірювальних приладів. Вимоги до зборки вимірювальних приладів.

Тема № 8 Техніка безпеки при обслуговуванні електромеханічних приладів та систем.

Запобігання виробничого травматизму, ударів електричним струмом та створення небезпечних аварій з руйнацією дороговартісних механізмів. Перелік приміщень з підвищеною небезпекою.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 												

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід

звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кузьменко Л. А. Основи технічної діагностики суднового обладнання : навч. посіб. / Л. А. Кузьменко. – Одеса : ОНМА, 2018. – 264 с.
2. Астахов В. М. Основи теорії автоматичного керування : навч. посіб. / В. М. Астахов. – Харків : ХНУРЕ, 2015. – 256 с.
3. Franklin G. F. Feedback Control of Dynamic Systems / G. F. Franklin, J. D. Powell, A. Emami-Naeini. – 6th ed. – Boston : Pearson, 2010. – 864 p
4. Кунцевич В. М. Теорія автоматичного керування : підручник для закладів вищої освіти / В. М. Кунцевич. – Київ : НТУУ «КПІ», 2012. – 420 с.

Додаткова:

1. Огарков М. А. Автоматичне керування : навч. посіб. / М. А. Огарков. – Київ : Техніка, 2008. – 368 с.
2. Кунцевич В. М. Теорія автоматичного керування : підручник для закладів вищої освіти / В. М. Кунцевич. – Київ : НТУУ «КПІ», 2012. – 420 с
3. Åström K. J. Feedback Systems: An Introduction for Scientists and Engineers / K. J. Åström, R. M. Murray. – Princeton : Princeton University Press, 2008. – 396 p.

Теорія теплових двигунів

Національний
транспортний
університет

Теорія теплових двигунів

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Штрибець Валерій Валерійович

Контактна інформація

електронна пошта engineerlogic@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Штрибець Валерій Валерійович

Контактна інформація

електронна пошта engineerlogic@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Теорія теплових двигунів» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань про фізичні основи перетворення теплової енергії в механічну роботу та закономірності функціонування теплових двигунів. Дисципліна забезпечує розуміння термодинамічних процесів і циклів, що лежать в основі роботи теплових машин, а також принципів їх ефективності та енергетичної доцільності. У процесі вивчення дисципліни розглядаються основні положення технічної термодинаміки, робочі цикли теплових двигунів, процеси згоряння палива, теплові баланси та показники ефективності. Особлива увага приділяється аналізу ідеальних і реальних циклів, втрат енергії, а також впливу конструктивних і експлуатаційних факторів на роботу теплових двигунів. Вивчення освітнього компонента сприяє формуванню у здобувачів освіти здатності аналізувати та оцінювати роботу теплових двигунів, застосовувати теоретичні знання для розв'язання інженерних задач, пов'язаних з експлуатацією, модернізацією та підвищенням енергоефективності енергетичних установок. Отримані знання є базовими для подальшого опанування фахових дисциплін технічного та енергетичного спрямування.

Предметом вивчення освітнього компонента є теорія робочих процесів, конструкція, методи проектування, виготовлення, ремонт та експлуатація теплових машин.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- гуманітарними науками: історія – для дослідження розвитку теплових двигунів та їх вплив на розвиток мореплавства;
- технічними науками: суднобудування – для вивчення технічних аспектів розвитку термодинаміки та проектування теплових двигунів та його впливу на безпеку судноплавства;
- природничими науками: екологія – для дослідження негативного впливу теплових двигунів на оточуюче середовище та боротьбу із цими впливами;
- медичними науками: морська медицина, гігієна праці – для забезпечення здоров'я та працездатності екіпажів у складних умовах морських подорожей.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1 Основні поняття про теплову енергетику.

Тема 1. Принцип дії, класифікація теплових двигунів (внутрішнього та зовнішнього згорання).

Цикли теплових двигунів, особливості дизелів: внутрішнє сумішеутворення. Двигуни підрозділяються за наступними ознаками: По способу здійснення робочого циклу, по способу дії, по способу наповнення циліндру.

Тема 2. Робочі процеси ДВЗ: Газообмін, стиснення, згорання, розширення.

Розгляд робочих процесів ДВЗ 4-х тактного та 2-х тактного двигуна. Визначення такту, основні параметри ДВЗ.

Тема 3. Теоретичні цикли.

Порівняльний аналіз циклів ДВЗ та газотурбінних установок. Порівняння ККД ДВЗ та газотурбінних установок, особливості експлуатації та технічного обслуговування і ремонту.

Тема 4. Теорія наддування та сумішеутворення.

Методи підвищення потужності та економічності. Основні причини зменшення потужності й методи підвищення її параметрів.

Модуль 2. Теплові двигуни.

Тема № 5. Газотурбінні та паротурбінні установки.

Параметри газотурбінних та паротурбінних установок, матеріали та особливості експлуатації. Недоліки та переваги. Терміни служби та специфіка обслуговування та ремонту.

Тема № 6. Тепловий баланс та теплова напруженість двигунів.

Як розподіляється тепло виділене при згоранні палива. Важливий фактор надійності двигуна-це його теплова напруженість. Різниця температур між втулкою робочого циліндру, поршня та нерівномірність прогріву двигуна та її вплив на довговічність теплового двигуна.

Тема № 7. Характеристики та режими роботи двигуна.

Для оцінки режимів роботи двигуна використовують енергетичні, економічні та експлуатаційні показники. Ці показники створюють повну уяву стосовно доцільності застосування того чи іншого двигуна та його економічну доцільність, особливо в умовах тотальної економії палива та захисту оточуючого середовища.

Тема № 8. Екологічні аспекти.

Вплив теплових двигунів на довкілля, токсичність викидів. Засоби боротьби з негативними впливами на довкілля. Культура експлуатації та обслуговування теплових машин. Стандарти до палива та вимоги країн через територію яких проходять судна.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;

– **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Механіка по українськи [Електронний ресурс] / офіц. сайт.-Режим доступу: https://www.youtube.com/@mechanica_ukraine (дата звернення 27.01.2026).- Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату

ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного

закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Бойко О. Ф. Теорія теплових двигунів : підручник для закладів вищої освіти / О. Ф. Бойко. – Київ : Вища школа, 2010. – 320 с.
2. Кириченко І. Г. Теплотехніка і теплові двигуни : навч. посіб. / І. Г. Кириченко, В. М. Клименко. – Харків : НТУ «ХПІ», 2012. – 256 с.
3. Мартинюк В. О. Теорія та розрахунок теплових двигунів : навчальний посібник / В. О. Мартинюк. – Львів : Львівська політехніка, 2015. – 284 с
4. Кухар В. В. Технічна термодинаміка : навч. посіб. / В. В. Кухар. – Київ : Каравела, 2014. – 296 с.

Допоміжна:

1. Кухар В. В. Технічна термодинаміка : навч. посіб. / В. В. Кухар. – Київ : Каравела, 2014. – 296 с.
2. Михайлов О. М. Двигуни внутрішнього згоряння : підручник / О. М. Михайлов. – Київ : Либідь, 2011. – 352 с.
3. Heywood J. B. Internal Combustion Engine Fundamentals / J. B. Heywood. – New York : McGraw-Hill, 1988. – 930 p.

Морська інженерія

Національний
транспортний
університет

Морська інженерія

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Доктор філософії зі спеціальності 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Шевченко Антон Петрович

Контактна інформація

електронна пошта shevchenko_ap@gsuite.duit.edu.ua

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Доктор філософії зі спеціальності 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Шевченко Антон Петрович

Контактна інформація

електронна пошта shevchenko_ap@gsuite.duit.edu.ua

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітня компонента «Морська інженерія» спрямована на формування у здобувачів освіти базових знань та практичних навичок у проектуванні, експлуатації та обслуговуванні морських суден і морської техніки. Курс охоплює основи суднобудування, гідродинаміки, матеріалознавства, енергетичних установок та систем управління судном. Особлива увага приділяється безпеці, надійності та ефективності морських інженерних систем. Лабораторні та практичні заняття забезпечують здобуття навичок моделювання, діагностики та технічного обслуговування суднових агрегатів і обладнання. Дисципліна є фундаментальною для підготовки фахівців морського профілю та інтегрує знання з інженерних, фізичних і технологічних наук для ефективного функціонування морських об'єктів. Курс сприяє усвідомленню значення морської інженерії для професійної діяльності, розвитку навичок аналізу та експлуатації суднового обладнання у практиці сучасного флоту.

Предметом вивчення освітнього компонента є основні етапи розвитку знань про морську інженерію від найдавніших часів до сучасності. У курсі розглядаються основні періоди розвитку морської інженерії, інженерні принципи, методи та технічні рішення, що застосовуються під час проектування, будівництва, експлуатації й технічного обслуговування морських суден, плавучих споруд і морської інфраструктури. У межах дисципліни вивчаються конструкції корпусів суден, суднові енергетичні установки, допоміжні механізми та системи, а також гідродинамічні процеси, що впливають на рух і остійність суден. Предмет охоплює питання вибору матеріалів, забезпечення міцності, надійності та

довговічності морських об'єктів. Особлива увага приділяється вимогам безпеки, екологічним аспектам морської діяльності та застосуванню сучасних інженерних технологій у морській галузі.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- фундаментальними науками: вища математика, фізика, теоретична механіка – для аналізу інженерних процесів, розрахунку навантажень і моделювання руху суден;
- технічними науками: суднобудування, гідродинаміка, опір матеріалів – для проектування корпусів суден, морських конструкцій та забезпечення їх міцності й остійності;
- електроінженерією та автоматикою: електротехніка, системи керування – для вивчення судових електричних мереж, автоматики та навігаційного обладнання;
- природничими науками: океанологія, метеорологія, екологія – для врахування впливу морського середовища та природних факторів на експлуатацію суден;
- управлінськими та економічними науками: менеджмент, логістика, економіка транспорту – для оцінювання ефективності експлуатації морської техніки та інфраструктури;
- нормативно-правовими дисциплінами: морське право, міжнародні стандарти безпеки – для забезпечення відповідності інженерних рішень чинним вимогам і регламентам.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи морської інженерії: формування, технічні принципи, конструктивні особливості морських об'єктів

Тема 1. Виникнення та розвиток морської інженерії. Передумови формування морської інженерії як галузі технічних знань. Історичні етапи розвитку суднобудування та морських інженерних споруд. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток морської техніки.

Тема 2. Конструкція та міцність корпусу судна. Основні типи корпусів морських суден. Конструктивні елементи корпусу. Матеріали суднобудування. Навантаження, міцність, остійність і непотоплюваність суден.

Тема 3. Гідродинаміка та морські умови експлуатації. Рух судна у воді. Опір руху та керованість. Вплив хвилювання, течій і вітру на експлуатацію суден. Основи морської гідродинаміки.

Тема 4. Суднові енергетичні установки та допоміжні системи. Типи судових енергетичних установок. Дизельні, газотурбінні та електричні установки. Допоміжні механізми та системи життєзабезпечення судна.

Модуль 2. Сучасна морська інженерія: експлуатація, безпека та інноваційні технології

Тема 1. Експлуатація та технічне обслуговування морських суден. Організація технічної експлуатації. Планове обслуговування та ремонт суден. Діагностика технічного стану судових систем.

Тема 2. Безпека та надійність морських інженерних систем. Основи безпеки мореплавства. Надійність і живучість суден. Аварійні ситуації та технічні засоби їх запобігання.

Тема 3. Морські інженерні споруди та інфраструктура. Порти, термінали, гідротехнічні споруди. Плавучі платформи та офшорні об'єкти. Особливості проектування та експлуатації.

Тема 4. Інновації та перспективи розвитку морської інженерії. Цифрові технології в суднобудуванні. Автоматизація та «розумні» судна. Екологічні та енергоефективні рішення. Перспективи розвитку морської галузі в умовах глобалізації.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
-

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату

ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного

закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Ковальов О. М., Савченко В. П. Морська інженерія : навч. посіб. / О. М. Ковальов, В. П. Савченко. – Одеса : Національний університет «Одеська морська академія», 2023. – 312 с.
2. Бойко І. С. Основи суднобудування та морської техніки : навч. посіб. / І. С. Бойко. – Миколаїв : НУК ім. адмірала Макарова, 2022. – 268 с.
3. Гурін О. В., Литвиненко А. О. Суднові енергетичні установки : навч. посіб. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 294 с.
4. Романюк П. М. Гідродинаміка суден і морських споруд : підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2024. – 356 с.

Допоміжна:

1. Морська інженерія та сучасні технології суднобудування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : репозитарій НУК ім. адмірала Макарова – (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Безпека та надійність морських інженерних систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу : електронний архів Херсонської ДМА – (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Інновації в морській інженерії та офшорних технологіях // Вісник морського транспорту. – 2022. – № 3. – С. 45–56.
4. Екологічні аспекти експлуатації морських суден [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ela.kpi.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Технічні системи судноводіння та радіозв'язок

Національний
транспортний
університет

Технічні системи судноводіння та радіозв'язок

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdavn70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Ірина Валеріївна

Контактна інформація

електронна пошта trofimenkokdavn70@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Технічні системи судноводіння та радіозв'язок» спрямована на формування у здобувачів освіти комплексних знань щодо будови, принципів роботи та практичного застосування сучасних навігаційних і радіотехнічних систем морських суден. У межах дисципліни вивчаються судові навігаційні прилади, радіолокаційні станції, глобальні навігаційні супутникові системи, засоби автоматичної ідентифікації та електронні картографічні системи. Значна увага приділяється системам морського радіозв'язку, включаючи GMDSS, правилам використання радіообладнання та міжнародним стандартам безпеки мореплавства. Курс охоплює питання інтеграції навігаційних і радіозв'язкових систем, їх технічного обслуговування та діагностики. Практичні заняття спрямовані на набуття навичок роботи з судовим обладнанням у реальних умовах експлуатації, забезпечення надійності зв'язку, безпеки судноплавства та ефективного управління судном відповідно до вимог міжнародних конвенцій.

Предметом вивчення освітнього компонента «Технічні системи судноводіння та радіозв'язок» є технічні засоби, методи та принципи забезпечення навігації, управління судном і морського радіозв'язку. У межах дисципліни досліджуються будова та функціонування судових навігаційних приладів, радіонавігаційних і радіолокаційних систем, супутникових навігаційних комплексів та засобів автоматичної ідентифікації. Предмет охоплює системи морського радіозв'язку, зокрема

обладнання GMDSS, правила їх експлуатації, технічного обслуговування та взаємодії з іншими судовими системами. Особлива увага приділяється інтеграції навігаційних і радіотехнічних засобів, забезпеченню безпеки судноплавства та дотриманню міжнародних норм і стандартів..

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- фундаментальними науками: вища математика, фізика – для аналізу сигналів, розрахунку параметрів радіохвиль та навігаційних процесів;
- технічними науками: електротехніка, електроніка, схемотехніка – для вивчення будови та принципів роботи судового навігаційного й радіотехнічного обладнання;
- інформаційними технологіями: комп'ютерні системи, цифрова обробка сигналів – для інтеграції навігаційних комплексів та обробки навігаційної інформації;
- навігаційними освітніми компонентами: теорія судноводіння, морська навігація – для практичного застосування технічних засобів під час керування судном;
- телекомунікаційними науками: радіозв'язок, мережеві технології – для забезпечення надійного обміну інформацією в морському середовищі;
- природничими науками: метеорологія, океанографія – для врахування впливу природних факторів на роботу навігаційних і радіотехнічних систем;
- нормативно-правовими освітніми компонентами: морське право, міжнародні конвенції та стандарти – для дотримання вимог безпеки судноплавства і правил експлуатації судового обладнання.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Технічні системи судноводіння: призначення, будова та принципи функціонування

Тема 1. Суднові навігаційні прилади та засоби визначення місця судна. Компасні системи. Магнітні та гіроскопічні компаси. Лаги, ехолоти, лоти. Принципи вимірювання курсу, швидкості та глибини. Похибки навігаційних приладів і методи їх урахування.

Тема 2. Радіонавігаційні та радіолокаційні системи суден. Принципи радіонавігації. Суднові радіолокаційні станції. Відображення навігаційної обстановки. Визначення відстаней і пеленгів. Застосування РЛС для запобігання зіткненням.

Тема 3. Супутникові навігаційні системи та електронні картографічні комплекси. GNSS (GPS, GLONASS, Galileo). Принципи роботи. Електронні навігаційні карти. ECDIS. Інтеграція супутникових даних у судові системи.

Тема 4. Інтегровані навігаційні системи та автоматизовані засоби судноводіння. Інтегровані місткові системи. Автопілоти. Системи підтримки прийняття рішень. Взаємодія навігаційних приладів.

Модуль 2. Судновий радіозв'язок та системи безпеки мореплавства

Тема 1. Основи морського радіозв'язку.

Фізичні основи поширення радіохвиль. Діапазони частот. Види та режими радіозв'язку на морі. Суднові радіостанції.

Тема 2. Глобальна морська система зв'язку при лихах і для забезпечення безпеки (GMDSS).

Призначення та структура GMDSS. Суднове обладнання. Канали зв'язку. Порядок передавання сигналів лиха, термінових і навігаційних повідомлень.

Тема 3. Експлуатація та технічне обслуговування судових радіотехнічних систем. Правила експлуатації радіообладнання. Контроль технічного стану. Типові несправності та методи їх усунення. Вимоги до персоналу.

Тема 4. Міжнародні стандарти та нормативні вимоги у сфері судноводіння і радіозв'язку.

Міжнародні конвенції та правила. Регламенти ІМО. Вимоги SOLAS. Забезпечення безпеки судноплавства засобами навігації та зв'язку.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Відеоматеріали та документальні фільми з технічних систем судноводіння та зв'язку.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100

<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	20		
--	----	--	--

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кузьменко О. В., Лисенко С. М. Технічні засоби судноводіння : навч. посіб. / О. В. Кузьменко, С. М. Лисенко. – Одеса : Національний університет «Одеська морська академія», 2023. – 284 с.
2. Шевченко І. М. Суднові навігаційні системи та комплекси : навч. посіб. – Миколаїв : НУК ім. адмірала Макарова, 2022. – 256 с.
3. Данилюк П. С., Мороз О. Ю. Основи морського радіозв'язку та GMDSS : навч. посіб. – Херсон : Херсонська державна морська академія, 2021. – 312 с.
4. Петренко В. Л. Інтегровані навігаційні системи суден : підручник. – Київ : Центр учбової літератури, 2024. – 338 с.

Допоміжна:

1. Суднові радіотехнічні системи та засоби безпеки мореплавства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : електронний репозитарій ХДМА (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Сучасні навігаційні технології у морському судноплаванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ela.kpi.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Міжнародні вимоги до суднових навігаційних і радіозв'язкових систем // Вісник морського транспорту України. – 2022. – № 4. – С. 41–52.
4. Використання ECDIS та GNSS у сучасному судноводінні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : університетські електронні бібліотеки морських ЗВО України (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Основи електротехніки, радіотехніки та електроніки

Національний
транспортний
університет

Основи електротехніки, радіотехніки та електроніки

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Гордєєв Микита Георгійович

Контактна
інформація

електронна пошта mgordyeyev@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Гордєєв Микита Георгійович

Контактна
інформація

електронна пошта mgordyeyev@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Основи електротехніки, радіотехніки та електроніки» спрямований на формування базових теоретичних знань і практичних навичок у сфері електричних, радіотехнічних та електронних систем, що застосовуються в сучасних технічних і судових комплексах. У межах дисципліни розглядаються фундаментальні закони електротехніки, принципи побудови електричних кіл постійного та змінного струму, основи радіотехнічних процесів і електронних елементів. Значна увага приділяється аналізу роботи напівпровідникових приладів, електронних схем, систем передачі та обробки сигналів. Вивчення освітнього компонента забезпечує підґрунтя для опанування спеціальних технічних дисциплін, розвитку інженерного мислення та здатності застосовувати отримані знання під час експлуатації, обслуговування й діагностики судових технічних систем.

Предметом вивчення освітнього компонента «Основи електротехніки, радіотехніки та електроніки» є електричні, радіотехнічні та електронні процеси, явища і системи, що лежать в основі функціонування сучасних технічних пристроїв і комплексів. Освітній компонент охоплює закони електричних кіл постійного й змінного струму, методи їх аналізу та розрахунку, принципи генерування, передавання й приймання електромагнітних сигналів. До тем вивчення належать електронні елементи та напівпровідникові прилади, аналогові й цифрові електронні схеми, а також базові радіотехнічні системи. Особлива увага приділяється практичному застосуванню теоретичних положень під час експлуатації, контролю та обслуговування технічного обладнання на річкових та морських судах.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- природничими науками: фізика, прикладна математика – для розуміння фізичних основ електричних і електромагнітних явищ, моделювання процесів у електричних колах та радіотехнічних системах;
- інженерними науками: механіка, матеріалознавство, інженерна графіка – для аналізу конструктивних особливостей електротехнічних і електронних пристроїв та вибору матеріалів;
- інформаційними технологіями: інформатика, програмування, цифрові технології – для вивчення принципів обробки сигналів, цифрової електроніки та автоматизації технічних систем;
- телекомунікаційними науками: теорія зв'язку, мережеві технології – для розуміння процесів передавання інформації радіоканалами та функціонування систем зв'язку;
- енергетичними дисциплінами: електроенергетика, енергозбереження – для аналізу виробництва, перетворення та ефективного використання електричної енергії;
- технічними науками безпеки: охорона праці, техніка безпеки – для забезпечення безпечної експлуатації електротехнічного та електронного обладнання;
- управлінськими науками: технічний менеджмент, експлуатація систем – для організації технічного обслуговування, діагностики та контролю електронних і радіотехнічних комплексів.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи електротехніки та теорія електричних кіл.

Тема 1. Основні електричні величини та закони електротехніки.

Електричний заряд і електричне поле. Електричний струм, напруга, опір. Закон Ома для ділянки кола та повного кола. Закони Кірхгофа. Класифікація електричних кіл.

Тема 2. Електричні кола постійного струму.

Пасивні елементи електричних кіл. Послідовне, паралельне та змішане з'єднання елементів. Режими роботи джерел живлення. Баланс потужностей.

Тема 3. Електричні кола змінного струму.

Синусоїдальний струм і напруга. Активний, індуктивний і ємнісний опори. Векторні діаграми. Потужність у колах змінного струму.

Тема 4. Магнітні кола та електромагнітні явища.

Магнітне поле та магнітний потік. Електромагнітна індукція. Взаємна індукція. Принцип дії трансформаторів.

Модуль 2. Основи радіотехніки та електроніки

Тема 1. Напівпровідникові матеріали та електронні прилади.

Властивості напівпровідників. p–n перехід. Напівпровідникові діоди та їхні характеристики. Біполярні та польові транзистори.

Тема 2. Основи аналогової електроніки.

Підсилювачі електричних сигналів. Каскади підсилення. Генератори гармонійних коливань. Фільтри електричних сигналів.

Тема 3. Основи цифрової електроніки.

Логічні елементи та логічні функції. Комбінаційні та послідовні цифрові схеми. Аналого-цифрові та цифро-аналогові перетворювачі.

Тема 4. Основи радіотехніки та радіозв'язку.

Електромагнітні коливання і хвилі. Модуляція та демодуляція сигналів. Передавання та приймання радіосигналів. Загальні принципи побудови радіотехнічних систем.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;

- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Відеоматеріали та документальні фільми з основ електротехніки, радіотехніки та електроніки.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Поворознюк Н. І., Білецький О. О. Основи електротехніки та електроніки. Лабораторний практикум : навч. посіб. / Н. І. Поворознюк, О. О. Білецький. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 350 с. : іл.
2. Курляк П. О., Боднарчук А. П. Основи електротехніки : конспект лекцій. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2023. – 274 с.
3. Боднарчук А. П., Габльовська Н. Я. Електротехніка в будівництві : практикум. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2024. – 117 с.
4. Поворознюк Н. І., Білецький О. О. Основи електротехніки та електроніки : підручник. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – [с. невід.].

Допоміжна:

1. Електропостачання : навч. посібник / О. А. Парфенюк. – Київ : [б. в.], 2023. – Режим доступу: електронні бібліотеки ЗВО (дата звернення: 30.08.2025).
2. Маляр В. С. Теоретичні основи електротехніки : підручник. – Львів : Львівська політехніка, 2019-2022 (оновлені видання). – Режим доступу: електронний репозитарій (дата звернення: 30.08.2025).
3. Боднарчук А. П., Габльовська Н. Я. Електрична частина станцій та підстанцій : навч. посібник. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2023. – Режим доступу: електронні ресурси (дата звернення: 30.08.2025).
4. Гуржій А. М., Співак В. М., Нельга А. Т. Електротехніка та основи електроніки : навч. посіб. – Київ : Літера ЛТД, 2020-2021 (оновлені видання). – Режим доступу: електронний репозитарій (дата звернення: 30.08.2025).

Гребні електричні установки

Національний
транспортний
університет

Гребні електричні установки

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Гребні електричні установки (ГЕУ) забезпечують найвищу маневреність та гнучкість управління рухом судна, що є критично важливим для спеціалізованого флоту. Сучасні ГЕУ базуються на складних системах перетворення енергії та цифровому управлінні, що вимагає високої кваліфікації персоналу. Економічний аспект експлуатації таких установок пов'язаний з оптимізацією режимів руху та використанням систем відбору потужності. Забезпечення надійності та живучості ГЕУ безпосередньо впливає на безпеку мореплавства, що робить питання безвідмовності та швидкого відновлення працездатності головних приводів пріоритетними.

Предметом вивчення освітнього компонента є принципи побудови, схеми автоматичного регулювання та режими роботи електричних систем суднового руху; підготовка фахівців до експлуатації складних пропульсивних комплексів, здатних вирішувати задачі оптимізації ходових характеристик та забезпечувати максимальну ефективність використання гребних електродвигунів.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Технічні науки (теорія будови судна, гідромеханіка) – для розуміння взаємодії корпусу судна, гребного гвинта та електричного двигуна.

Природничі науки (фізика електромагнітних явищ) – для вивчення принципів роботи

потужних електричних машин.

Професійні дисципліни (силова електроніка, навігація) – для забезпечення необхідних маневрених характеристик судна за допомогою перетворювачів частоти.

Гуманітарні науки (історія техніки) – для вивчення еволюції пропульсивних систем від парових до сучасних гібридних установок.

Управлінські науки (операційний менеджмент) – для координації роботи головної енергетичної установки в різних експлуатаційних режимах.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Електричні пропульсивні установки постійного, змінного та подвійного роду струму.

Тема 1. Основні якості та вимоги до електричних пропульсивних установок.

Особливості електричних пропульсивних установок. Переваги та недоліки електричних пропульсивних установок. Класифікація електричних пропульсивних установок. Надійність та живучість гребних електричних установок. Суднові рушії. Гребні гвинти. Первинні двигуни електричних пропульсивних установок. Головні генератори та гребні електродвигуни.

Тема 2. Електричні пропульсивні установки постійного струму.

Особливості електричних пропульсивних установок постійного струму. Типи гребних електричних установок постійного струму. Гребні електродвигуни установок постійного струму. Головні генератори. Системи збудження. Стаціонарні та перехідні режими гребних установок постійного струму. Головні розподільні пристрої гребних електричних установок постійного струму. Система захисту. Система блокування та сигналізації. Пульти керування головного розподільного пристрою.

Тема 3. Електричні пропульсивні установки змінного струму.

Особливості електричних пропульсивних установок змінного струму. Типи та схеми з'єднання установок змінного струму. Гребні електродвигуни гребних установок змінного струму. Регулювання частоти обертання електродвигуна змінного струму. Головні генератори. Системи збудження. Синхронізація головних генераторів. Стаціонарні та перехідні режими гребних установок змінного струму. Пуск та реверс головного електродвигуна. Головні розподільні пристрої гребних електричних установок змінного струму. Система захисту. Система блокування та сигналізації. Пульти керування головного розподільного пристрою.

Тема 4. Електричні пропульсивні установки з вентилями та напівпровідниковими перетворювачами.

Особливості електричних пропульсивних установок з вентилями перетворювачами. Особливості електричних пропульсивних установок з напівпровідниковими перетворювачами. Керовані вентильні перетворювачі. Некеровані вентильні перетворювачі. Синхронні генератори з вентилями перетворювачами. Гребний електродвигун в системі з вентильним перетворювачем. Пуск та гальмування гребного двигуна в системі з вентильним перетворювачем. Тиристорні системи збудження генератору. Напівпровідникові перетворювачі частоти змінного струму. Пуск та гальмування гребного двигуна в системі з напівпровідниковим перетворювачем частоти.

Модуль 2. Автоматичне управління та технічна експлуатація електричних пропульсивних установок.

Тема 5. Автоматичне управління електричними пропульсивними установками подвійного роду струму та з напівпровідниковими перетворювачами частоти.

Напрямок та об'єм автоматизації. Структурні схеми управління гребними електричними установками. Автоматичне регулювання гребних електричних установок з нерегульованими вентилями перетворювачами. Автоматичне регулювання гребних електричних установок з напівпровідниковими перетворювачами частоти. Особливості будови систем управління.

Тема 6. Мікропроцесорні та цифро-аналогові системи автоматичного управління електричними пропульсивними установками.

Цифро-аналогові системи автоматичного управління гребними електричними установками. Цифрові мікропроцесорні системи автоматичного управління гребними електричними установками. Мікропроцесори та міні-ЕОМ.

Тема 7. Динамічні характеристики і оптимізація експлуатаційних режимів електричних пропульсивних установок.

Завдання оптимального управління гребними електричними установками. Оптимізація управління гребними електричними установками. Підлеглі контури управління гребними електричними установками. Оптимізація режиму холостого ходу судна.

Тема 8. Технічна експлуатація електричних пропульсивних установок.

Випробування гребних електричних установок. Експлуатація гребних електричних установок. Експлуатація систем автоматизації. Аналіз аварій і несправностей гребних електричних установок постійного струму. Аналіз аварій і несправностей гребних електричних установок змінного струму.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025).
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Відеоматеріали та документальні фільми з тематики освітнього компоненту.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. ABB Marine & Ports – Electric Propulsion Solutions – технічні огляди систем Azipod та вентильних перетворювачів для ГЕУ [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://new.abb.com/marine/systems-solutions/electric-propulsion> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
8. Siemens Energy – Marine Electric Propulsion – опис сучасних гребних електродвигунів та систем цифрового управління SISHIP [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.siemens-energy.com/marine> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
9. Kongsberg Maritime – Propulsion Systems – інформація про суднові рушії, системи керування гвинтами та автоматизацію ГЕУ [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.kongsberg.com/maritime/products/propulsion-systems/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
10. Wärtsilä – Electric & Hybrid Propulsion – технічні специфікації гібридних пропульсивних установок та напівпровідникових перетворювачів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.wartsila.com/marine/electric-propulsion> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
11. Marine Digital – Electric Propulsion Overview – аналітичні матеріали про динамічні характеристики та енергоефективність електричного руху [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://marine-digital.com/article_electric_propulsion (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 10; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	30	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 30.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Будашко В. В., Онищенко О. А. Суднові гребні електричні установки. Одеса: НУ «ОМА», 2015.
2. Баєвський П. І. Суднові електроенергетичні системи та гребні електричні установки. Одеса: ОНМА, 2014.
3. Mukund R. Patel. Shipboard Propulsion, Power Electronics, and Ocean Energy. CRC Press, 2012.
4. Vicenzino D. Hybrid and Electric Marine Propulsion Systems. Springer Nature, 2022.
5. Michael G. Shipboard Electrical Power Systems. CRC Press, 2016.
6. John Carlton. Marine Propellers and Propulsion. Butterworth-Heinemann, 2018.

7. Alireza G. Marine Control Systems: Guided Flight and Motion Control. Wiley, 2011.

Допоміжна:

1. IEC 60092-501:2013. Electrical installations in ships - Part 501: Special features - Electric propulsion plant.
2. DNV Rules for classification: Ships — Part 4 Systems and components — Chapter 8 Electrical installations. DNV, 2021.
3. Lloyd's Register. Rules and Regulations for the Classification of Ships, Part 6, Control, Electrical, Propulsion and Internal Combustion Machinery. 2020.
4. Kim G. Power Electronics for Renewable and Freight Energy Systems. Springer, 2014.
5. Hans P. B. Marine Electrical Technology. 10th Edition. Witherby Seamanship International, 2018.
6. ABB Marine. Electric Propulsion: The Comprehensive Guide to Marine Electrical Systems. ABB, 2019.

Електроніка та електронні засоби управління

Національний
транспортний
університет

Електроніка та електронні засоби управління

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Електроніка є «мозком» сучасних суднових систем управління, забезпечуючи збір, обробку інформації та формування керуючих впливів. Стрімкий розвиток напівпровідникової бази та мікропроцесорної техніки вимагає від фахівця глибокого розуміння роботи як дискретних елементів, так і складних цифрових архітектур. Надійність електронних засобів управління є запорукою стабільної роботи автоматизації судна. У курсі розглядаються питання діагностики електронних вузлів, їхньої стійкості до зовнішніх впливів та інтеграції в загальносуднові системи контролю.

Предметом вивчення освітнього компонента є елементна база напівпровідникової електроніки, принципи побудови аналогових та цифрових пристроїв, а також архітектура мікропроцесорних контролерів; підготовка фахівців до експлуатації та обслуговування складних електронних блоків, що забезпечують автоматизоване управління судновими технічними засобами.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Природничі науки (фізика напівпровідників) – для розуміння процесів перенесення заряду в електронних компонентах.

Цифрові науки (програмування, архітектура мікропроцесорів) – для розробки та обслуговування алгоритмів управління мікроконтролерами.

Технічні науки (автоматика, зв'язок) – для створення систем передачі даних та дистанційного контролю судновими об'єктами.

Математичні науки (булева алгебра, дискретна математика) – для проектування логічних схем та цифрових пристроїв.

Медичні науки (інженерна психологія) – для розробки ергономічних та зрозумілих інтерфейсів управління «людина-машина».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Елементна база електронної апаратури.

Тема 1. Електричні провідники, напівпровідники та діелектрики.

Металеві провідники та електроліти. Моножилінні та багатожилінні проводи. Внутрішній опір металів. Метали з підвищеним внутрішнім опором. Маркування та діаметр проводів. Контактні ламелі та пружинні контакти, контактні площадки. Роз'єми і батарейні відсіки. Вимикачі, перемикачі, тумблери, тактові кнопки. Монтаж проводів та джгутів. Призначення ізоляторів. Типи та види ізоляторів. Електромеханічні властивості ізоляторів. Хімічні властивості ізоляторів. Напівпровідникові матеріали та їх властивості. N-провідність. P- провідність. P-N перехід. P-N-P та N-P-N переходи. Використання напівпровідників в електроніці.

Тема 2. Активні та пасивні дискретні елементи електронної апаратури.

Випрямні діоди та вентиля. Імпульсні діоди. Тиристори та симістори. Стабілітрони і стабістори. Варикапи. Допустимі параметри роботи транзисторів. Маркування та характеристики діодів. ВАХ діодів. Типи корпусів діодів. Біполярні транзистори та їх характеристики. Польові транзистори та їх характеристики. Схеми включення транзисторів. Маркування транзисторів. ВАХ транзисторів. Типи корпусів транзисторів. Устрій та призначення конденсаторів. Ємкість конденсаторів. Допустима напруга роботи конденсатора. Електролітичні конденсатори. Керамічні конденсатори. Слюдяні конденсатори. Метало-паперові конденсатори. Танталові конденсатори. Постійні, змінні та підстроювальні конденсатори. Маркування конденсаторів. Устрій та призначення резисторів. Опір резисторів. Допустима напруга та потужність розсіяння роботи резистора. Типи резисторів. Маркування резисторів. Призначення котушок індуктивності. Типи котушок індуктивності. Тип провoda і діаметр. Розміри та індуктивність. Практичне використання котушок індуктивності.

Тема 3. Намотувальні вузли електронної апаратури.

Призначення дроселів. Дроселі в системах живлення. Дроселі в системах освітлення. Дроселі в фільтрах. Дроселі в зварювальних апаратах. Маркування дроселів. Призначення трансформаторів. Принцип дії та типи. Обмотки, діаметр провoda та сердечник трансформатора. Броньові трансформатори. Стержневі трансформатори. Тороїдальні трансформатори. Знижувальні трансформатори. Підвищуючі трансформатори. Автотрансформатори. Розв'язувальні трансформатори. Маркування трансформаторів. Характеристики трансформаторів.

Модуль 2. Аналогова та цифрова електроніка.

Тема 4. Засоби електронного управління.

Призначення ключових каскадів. Ключові каскади на біполярних транзисторах. Ключові каскади на польових транзисторах. Ключові каскади на тиристорах. Однотранзисторні електронні ключі. Зміцнені керуючі транзисторні ключі. Ключові каскади на реле. Призначення електромагнітних реле. Нормально замкнуті реле. Нормально розімкнені реле. Полярні і неполярні реле. Реле змінного і постійного струму. Ступінчате релейне управління. Перемикаючі релейні схеми. Самоблокуючі релейні схеми. Призначення і характеристики драйверів. Драйвери струму. Драйвери напруги. Драйвери в системах живлення. Драйвери в системах світлодіодного освітлення. Драйвери в системах управління електродвигунами.

Тема 5. Аналогові та цифрові електронні прилади.

Призначення електровимірювальних приладів. Способи включення електровимірювальних приладів. Вольтметри. Амперметри. Ватметри. Частотоміри. Омметри. Вимірювачі ємкості. Вимірювачі індуктивності. Спеціалізовані RLC-метри. Осцилографи. Випробувачі транзисторів. Аналогові та цифрові мультиметри. Призначення генераторів сигналів. Форма сигналу. Частота сигналу. Амплітуда сигналу. Фаза сигналу. Автогенератор. Генератор Колпітца. Генератор Клаппа. Генератор Хартлі. Функціональні генератори. Цифрові генератори. Призначення підсилювачів

сигналу. Підсилювальні каскади та схеми включення. Попередній підсилювач. Лінійний підсилювач. Підсилювач потужності. Класи підсилювачів. Характеристики підсилювачів. Призначення джерел живлення. Класифікація джерел живлення. Лінійні блоки живлення. Імпульсні блоки живлення. Випрямлячі БЖ. Трансформатори БЖ. Фільтри БЖ. Стабілізатори БЖ. Параметри БЖ. Активні фільтри на транзисторах. Активні фільтри на ІМС. Пасивні фільтри. Види пасивних фільтрів. Фільтри в блоках живлення. Фільтри в приймально-передавальній апаратурі. Призначення кварцових резонаторів. Генератори на кварцових резонаторах. Фільтри на кварцових резонаторах.

Тема 6. Мікропроцесори та мікроконтролери.

Мікропроцесори. Архітектура мікропроцесорів. Устрій та принцип дії мікропроцесорів та мікроконтролерів. Мікрокод та прошивки. Регістри та кеш-пам'ять. Ядра мікропроцесора. Тактова частота. Шина даних і адресації. Живлення та охолодження мікропроцесорів. TDP мікропроцесора. Мікропроцесори x86 та x64. Спеціалізовані мікропроцесори. Призначення мікроконтролерів. Мікроконтролери жорсткої апаратної реалізації. Програмуючі мікроконтролери. Універсальні та спеціалізовані мікроконтролери.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025).
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
а. Навчальні ресурси:
5. Відеоматеріали та документальні фільми з тематики освітнього компоненту.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. Texas Instruments – Education & Design Center – технічна документація на активні компоненти, драйвери та підсилювачі [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.ti.com/design-resources> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
8. STMicroelectronics – Microcontrollers & Microprocessors – детальні описи архітектур мікроконтролерів та систем на кристалі [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.st.com/en/microcontrollers-microprocessors.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
9. All About Circuits – потужний освітній портал з теорії напівпровідників, пасивних компонентів та схемотехніки [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.allaboutcircuits.com> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
10. Digi-Key Electronics Library – розгорнуті довідники з маркування компонентів, типів корпусів та характеристик намотувальних вузлів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.digikey.com/en/resources> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

11. Electronics Hub – практичні схеми ключових каскадів, підсилювачів та драйверів для систем управління [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.electronicshub.org> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 10; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	30	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 30.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю

здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhenyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Бойко Ю. М. Основи електроніки та мікропроцесорної техніки. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2019.
2. Терещук Р. М., Седик Ю. П. Електронні пристрої та системи управління. Навчальний посібник. Київ: КНТ, 2017.

3. Власенко В. П., Палагін О. В. Мікропроцесорні системи та контролери в засобах управління. Київ: Наукова думка, 2021.
4. Paul Horowitz, Winfield Hill. The Art of Electronics. 3rd Edition. Cambridge University Press, 2015.
5. Thomas L. Floyd. Electronic Devices (Conventional Current Version). 10th Edition. Pearson, 2017.
6. Robert L. Boylestad, Louis Nashelsky. Electronic Devices and Circuit Theory. 11th Edition. Pearson, 2013.
7. Adel S. Sedra, Kenneth C. Smith. Microelectronic Circuits. 8th Edition. Oxford University Press, 2020.

Допоміжна:

8. Зюзін В. А. Напівпровідникова електроніка: компоненти та кола. Навчальний посібник. Суми: СумДУ, 2016.
9. Мазаракі А. А. Аналогова та цифрова електроніка. Підручник. Київ: КНТЕУ, 2018.
10. Charles K. Alexander, Matthew Sadiku. Fundamentals of Electric Circuits. 7th Edition. McGraw Hill, 2021.
11. Muhammad Rashid. Power Electronics: Devices, Circuits, and Applications. 4th Edition. Pearson, 2014.
12. John Davies. MSP430 Microcontroller Basics. Elsevier Science, 2010.
13. Ajay Deshmukh. Microcontrollers: Theory and Applications. Tata McGraw-Hill, 2017.

Електричні апарати

Національний
транспортний
університет

Електричні апарати

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Тришин Вячеслав Валентинович

Контактна
інформація

електронна пошта trv.argent@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Електричні апарати є фундаментом будь-якої системи розподілу енергії та автоматизації, забезпечуючи комутацію, керування та захист електрообладнання від аварійних режимів. Сучасна тенденція розвитку галузі спрямована на інтелектуалізацію апаратів, підвищення їхньої надійності та здатності до безперебійної роботи в умовах високих навантажень. У процесі навчання особлива увага приділяється фізичним явищам у комутаційних пристроях, а також проблемі забезпечення тривалого життєвого циклу обладнання через правильний вибір апаратів захисту, що безпосередньо впливає на безаварійність та економічну ефективність експлуатації енергосистем.

Предметом вивчення освітнього компонента є теоретичні засади фізичних процесів, будова та принципи дії апаратів низької та високої напруги; підготовка фахівців до вирішення практичних задач з вибору, налаштування та експлуатації комутаційної і захисної апаратури, здатної забезпечити високу надійність, живучість та безпечне функціонування електричних мереж.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Природничі науки (фізика, матеріалознавство) – для розуміння природи електричної дуги, властивостей провідників та ізоляційних матеріалів.

Математичні науки (вища математика) – для проведення розрахунків параметрів спрацювання захисту та перехідних процесів.

Технічні науки (електротехніка, теплотехніка) – для аналізу теплових режимів апаратів та їх

взаємодії з силовими колами.

Професійні дисципліни (автоматизований електропривод, енергетичні системи) – для правильного вибору та налаштування комутаційної апаратури в комплексних системах управління.

Управлінські науки (менеджмент ризиків) – для оцінки надійності енергосистеми та запобігання техногенним аваріям.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Фізичні основи та комутаційні апарати низької напруги.

Тема 1. Фізичні явища в електричних апаратах.

Принципи роботи електричних апаратів, основні визначення та класифікація. Електродинамічні сили в апаратах, взаємодія провідників при коротких замиканнях. Нагрівання електричних апаратів: втрати енергії, режими роботи (тривалий, короткочасний, повторно-короткочасний). Теплова стійкість апаратів. Електричні контакти: будова, перехідний опір та зношування контактів. Фізика електричної дуги. Процеси гасіння дуги в колах постійного та змінного струму. Дугогасні пристрої та їх різновиди.

Тема 2. Комутаційні апарати захисту та ручного керування.

Призначення та будова плавких запобіжників. Часо-струмові характеристики та вибір запобіжників. Автоматичні вимикачі: типи розчіплювачів (електромагнітні, теплові, напівпровідникові). Захисні характеристики та селективність. Рубильники, пакетні вимикачі та перемикачі. Кнопки керування та ключі. Конструктивні елементи та номінальні дані апаратів низької напруги.

Тема 3. Електромагнітні апарати дистанційного керування.

Будова та принцип дії контакторів. Магнітні пускачі: призначення, схеми підключення та захист електродвигунів. Електромагнітні реле керування: проміжні реле, реле часу та реле напруги. Теплові реле захисту. Основні характеристики та параметри спрацювання реле. Електромагнітні механізми апаратів: тягові та протидійні характеристики. Захист котушок від перенапруг при комутаціях.

Модуль 2. Апарати високої напруги та вимірювальні пристрої.

Тема 4. Високовольтні вимикачі та дугогасні системи.

Призначення та режими роботи високовольтних вимикачів. Типи вимикачів: елегазові, вакуумні, оливні та повітряні. Будова та основні конструктивні елементи. Процеси вимкнення великих струмів та відновлення напруги на контактах. Приводи високовольтних вимикачів (електромагнітні, пружинні, пневматичні). Номінальні параметри та умови вибору вимикачів для енергосистем.

Тема 5. Роз'єднувальна апаратура та струмообмежувальні пристрої.

Призначення роз'єднувачів, створення видимого розриву кола. Відділювачі та короткозамикачі: принципи дії та блокування. Вимикачі навантаження. Струмообмежувальні реактори: будова, принцип дії та розрахунок реактивності. Захист обладнання від струмів короткого замикання. Конструктивні особливості апаратів зовнішньої та внутрішньої установки.

Тема 6. Вимірювальні трансформатори та апарати захисту від перенапруг.

Трансформатори струму (ТС): будова, режими роботи, класи точності та схеми з'єднань. Похибки трансформаторів струму. Трансформатори напруги (ТН): конструкція, схеми ввімкнення та захист. Апарати захисту від грозових та комутаційних перенапруг. Обмежувачі перенапруг нелінійні (ОПН) та розрядники: будова та вольт-амперні характеристики. Вибір апаратів вимірювання та захисту для розподільчих пристроїв.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;

- експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025).
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Відеоматеріали та документальні фільми з тематики освітнього компоненту.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. Офіційний сайт компанії АВВ (Розділ обладнання низької та середньої напруги) – технічні каталоги та описи апаратів захисту [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://new.abb.com/low-voltage> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
8. Портал Schneider Electric (Електрообладнання та системи захисту) – навчальні матеріали та технічні специфікації [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.se.com/ua/uk/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
9. Siemens Energy (Високовольтна комутаційна апаратура) – огляди сучасних елегазових та вакуумних вимикачів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.siemens-energy.com> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
10. Eaton Electrical (Рішення для розподілу енергії) – практичні рекомендації з вибору комутаційних апаратів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.eaton.com> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
11. Цифрова бібліотека IEEE Xplore (Секція енергетики) – наукові статті та стандарти в галузі електричних апаратів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://ieeexplore.ieee.org> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 10; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	30	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 30.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Клименко Б. В. Електричні апарати. Електромагнітні апарати керування та захисту. Підручник. Харків: Точка, 2017.
2. Чумак В. В., Ягуп В. Г. Електричні апарати. Навчальний посібник. Харків: ХНУМГ, 2015.
3. Матійко А. С., Ткаченко О. О. Електричні апарати низької та високої напруги. Київ: КПІ, 2020.
4. Stephen J. Chapman. Electric Machinery and Power System Fundamentals. McGraw-Hill Education, 2013.
5. Alstom Grid. Network Protection & Automation Guide (NPAG). Alstom Grid, 2011.

6. M. S. Naidu. High Voltage Engineering. McGraw-Hill Education, 2013.
7. Юр'єв О. С. Проектування електричних апаратів. Навчальний посібник. Львів: Політехніка, 2018.

Допоміжна:

8. IEC 60947-1:2020. Low-voltage switchgear and controlgear - Part 1: General rules.
9. IEC 62271-100:2021. High-voltage switchgear and controlgear - Part 100: Alternating-current circuit-breakers.
10. Ротач В. П. Теорія керування електричними апаратами. Київ: Либідь, 2014.
11. Allan Greenwood. Electrical Transients in Power Systems. Wiley-Interscience, 2010.
12. ДСТУ EN 60694:2014. Загальні технічні вимоги до високовольтної комутаційної апаратури.
13. Бржезицький В. О. Техніка високих напруг. Підручник. Київ: КПІ, 2017.

Енергоефективні технології суднових електричних систем

Національний
транспортний
університет

Енергоефективні технології суднових електричних систем

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Доктор філософії за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Анастасія Олегівна

Контактна
інформація

електронна пошта nastya940815@ukr.net

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Доктор філософії за спеціальністю 271 «Річковий та морський транспорт», старший викладач кафедри СВЕТС на ВТ Трофименко Анастасія Олегівна

Контактна
інформація

електронна пошта nastya940815@ukr.net

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Понеділок 13:00 – 14³⁰

Анотація освітнього компонента. Енергоефективність суднових систем на сучасному етапі є ключовим чинником конкурентоспроможності флоту та виконання жорстких міжнародних екологічних стандартів. Упровадження енергозберігаючих технологій дозволяє суттєво знизити витрати палива та викиди шкідливих речовин в атмосферу. Проблема оптимізації енергоспоживання охоплює всі етапи – від генерування електроенергії до її раціонального використання судновими споживачами. Особливого значення набуває впровадження систем моніторингу та інтелектуального управління, що забезпечують підвищення енергетичного ресурсу судна та зниження експлуатаційних витрат.

Предметом вивчення освітнього компонента є сучасні методи та технічні засоби підвищення ефективності суднових електроенергетичних систем; підготовка фахівців до управління енергоспоживанням судна, використання засобів енергоаудиту та оптимізації роботи механізмів, що забезпечує економічно вигідну та екологічно безпечну експлуатацію судна відповідно до вимог MARPOL.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Природничі науки (термодинаміка, екологія) – для оцінки перетворення енергії та аналізу впливу викидів на навколишнє середовище.

Соціальні науки (економіка транспорту) – для розрахунку окупності енергозберігаючих систем та зниження експлуатаційних витрат.

Професійні дисципліни (міжнародні стандарти IMO, MARPOL) – для дотримання нормативних вимог щодо енергоефективності суден.

Технічні науки (електроенергетика, суднобудування) – для інтеграції енергоефективних рішень у загальну архітектуру судна.

Цифрові науки (інформаційні технології) – для впровадження систем моніторингу та інтелектуального управління енергоспоживанням.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Енергоефективність генерування та розподілу електроенергії.

Тема 1. Міжнародні стандарти та моніторинг енергоефективності суден.

Інформаційний склад: Поняття енергоефективності судна. Міжнародні вимоги MARPOL Annex VI. Конструктивний коефіцієнт енергоефективності EEDI та експлуатаційний індекс EEXI, CII. Судновий план управління енергоефективністю SEEMP. Методи аудиту та моніторингу споживання електроенергії на судні.

Тема 2. Оптимізація роботи суднової електростанції.

Інформаційний склад: Ефективні режими роботи генераторних агрегатів. Паралельна робота та оптимальний розподіл навантаження. Використання валогенераторів та систем відбору потужності РТО/РТИ. Вплив якості електроенергії на втрати: компенсація реактивної потужності та фільтрація гармонік у судових мережах.

Тема 3. Енергозбереження в системах електропривода.

Інформаційний склад: Застосування перетворювачів частоти VFD для судових насосів та вентиляторів. Закон регулювання «потік-напір» та потенціал економії палива. Ефективність сучасних електродвигунів класів IE3, IE4. Системи плавного пуску та їх вплив на енергосистему судна.

Модуль 2. Інноваційні технології та інтелектуальне управління.

Тема 4. Гібридні та повністю електричні судові установки.

Інформаційний склад: Архітектура гібридних систем ESS. Використання акумуляторних батарей для згладжування пікових навантажень Peak Shaving та як резервного джерела Spinning Reserve. Технологія Shore Power – живлення судна з берега під час стоянки.

Тема 5. Енергоефективне суднове освітлення та допоміжні системи.

Інформаційний склад: Модернізація систем освітлення: перехід на LED-технології та інтелектуальне керування світлом. Енергоефективність судових систем кондиціонування та вентиляції HVAC. Автоматизація баластних та паливних операцій з метою мінімізації витрат енергії.

Тема 6. Інтелектуальні системи управління енергією EMS.

Інформаційний склад: Принципи побудови Energy Management Systems на судні. Прогнозування навантаження та автоматичне керування споживачами. Інтеграція відновлюваних джерел енергії у судову мережу. Цифрові двійники судна для оптимізації енергоспоживання.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025).
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
а. Навчальні ресурси:
5. Відеоматеріали та документальні фільми з тематики освітнього компоненту.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. ІМО (Міжнародна морська організація) – розділ заходів щодо енергоефективності суден та екологічних стандартів [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.imo.org/en/OurWork/Environment> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
8. DNV (Класифікаційне товариство) – експертні матеріали з енергоефективності та декарбонізації флоту [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.dnv.com/maritime/energy-efficiency/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
9. Wärtsilä Marine Solutions – інноваційні рішення для гібридних установок та оптимізації енергоспоживання [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.wartsila.com/marine> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
10. RINA (Королівський інститут корабельних інженерів) – технічні новини та дослідження в галузі морської енергетики [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.rina.org.uk> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
11. Marine Digital – аналітичні статті про моніторинг витрат палива та цифрові системи управління енергією [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://marine-digital.com> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 10; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	30	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 30.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Баєвський П. І., Будашко В. В. Суднові системи автоматичного керування енергоспоживанням. Одеса: ОНМА, 2019.
2. Сагін С. В. Енергоефективність експлуатації судових енергетичних установок. Одеса: НУ «ОМА», 2021.
3. Apostolos P. Ship Energy Efficiency Management Plan (SEEMP): A Handbook. IMO Publishing, 2016.
4. International Maritime Organization. Ship Energy Efficiency Operation and Monitoring. London: IMO, 2018.

5. Vicenzino D. Hybrid and Electric Marine Propulsion Systems. Springer Nature, 2022.
6. Al-Enazi A. Energy Management in Maritime Industry. Marine Technology Society Journal, 2020.
7. Michael G. Shipboard Electrical Power Systems. CRC Press, 2016.

Допоміжна:

8. MARPOL Annex VI and NTC 2008 with Guidelines for Implementation. IMO, 2017.
9. Lloyd's Register. Guidance Notes for Battery Powered Ships. Lloyd's Register Group Limited, 2019.
10. DNV GL. Energy Efficiency of Ships. Rules and Standards. DNV GL, 2020.
11. Molland A. F. The Maritime Engineering Reference Book. Butterworth-Heinemann, 2011.
12. Mukundan R. Energy Efficiency of Ship Electrical Machines and Drives. Elsevier, 2017.
13. ISO 50001:2018. Energy management systems – Requirements with guidance for use.

Монтаж, наладка та ремонт електрообладнання

Національний
транспортний
університет

Монтаж, наладка та ремонт електрообладнання

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра судноводіння та експлуатації технічних систем на водному транспорті

Лекції проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна
інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук, доцент кафедри СВЕТС на ВТ Кириченко Олександр Сергійович

Контактна
інформація

електронна пошта askyrychenko@gmail.com

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, кафедра СВЕТС на ВТ

Час консультацій

Середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Якість монтажу та налагодження суднового електрообладнання безпосередньо визначає тривалість його подальшої безаварійної служби. У процесі експлуатації неминує виникає потреба в дефектації, відновленні та післяремонтних випробуваннях машин і апаратів. У сучасних умовах акцент зміщується на методику превентивного обслуговування та швидке відновлення працездатності обладнання силами екіпажу або спеціалізованих берегових служб. Питання надійності, ремонтпридатності та дотримання технологій випробувань є фундаментом для підтримання судна в належному технічному стані.

Предметом вивчення освітнього компонента є технологічні процеси монтажу, методи діагностики та способи ремонту суднового електричного устаткування; підготовка фахівців до проведення технічного обслуговування (ТО), дефектації та налагодження систем автоматизації і силових машин, що гарантує відповідність судна нормам класифікаційних товариств та безпеку його експлуатації.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Технічні науки (матеріалознавство, прикладна механіка) – для вибору технологій обробки матеріалів та монтажу металоконструкцій.

Професійні дисципліни (метрологія, діагностика) – для проведення точних вимірювань, дефектації та післяремонтних випробувань.

Управлінські науки (виробнича логістика) – для організації планово-запобіжних ремонтів та

постачання запасних частин.

Медичні науки (охорона праці, гігієна) – для безпечної організації робочих місць та запобігання професійному травматизму.

Природничі науки (хімія) – для правильної експлуатації акумуляторних батарей та догляду за ізоляційними матеріалами.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Монтаж, випробування та обслуговування суднового електрообладнання.

Тема 1. Береговий та судновий монтаж електрообладнання.

Технологія монтажу електрообладнання. Виготовлення та монтаж розподільних пристроїв, пультів, постів управління, фундаментів, кронштейнів і каркасів. Вузловий монтаж електрообладнання в цеху. Установка і заземлення електрообладнання. Прокладка кабелів.

Тема 2. Випробування та техніка безпеки.

Підготовка до випробувань. Швартові випробування. Ходові випробування. Техніка безпеки при випробуванні електрообладнання.

Тема 3. Технічне обслуговування електрообладнання.

Обслуговування електрообладнання. ТО-1. ТО-2. ТО-3. Обслуговування електроприводів. Обслуговування електричних машин. Обслуговування розподільних пристроїв. Обслуговування електричних мереж. Обслуговування пристроїв освітлення. Обслуговування ДАУ. Обслуговування слабострумівих ланцюгів. Обслуговування сигналізації. Обслуговування ГЕУ. Обслуговування акумуляторів.

Модуль 2. Дефектація, ремонт та післяремонтні випробування суднового електрообладнання.

Тема 4. Дефектація суднового електрообладнання.

Прилади перевірки та дефектації. Дефектація електромереж. Несправності електромереж. Дефектація електричних машин. Несправності електричних машин. Електричні машини постійного струму. Асинхронні електродвигуни. Дефектація трансформаторів. Дефектація магнітних підсилювачів. Дефектація щитів та апаратури управління. Дефектація електровимірювальних приладів і слабострумівих ланцюгів. Ревізія кислотних і лужних батарей.

Тема 5. Ремонт суднового електрообладнання.

Ремонт трансформаторів, реле та пускачів. Ремонт апаратури комутації. Ремонт реостатів і ТЕН. Ремонт розподільних пристроїв. Ремонт приладів освітлення та сигналізації. Ремонт електровимірювальних приладів. Ремонт машинних та рульових телеграфів. Ремонт апаратури зв'язку. Ремонт акумуляторів та їх зберігання.

Тема 6. Післяремонтні випробування електрообладнання.

Випробувальні стенди, апаратура та прилади. Випробування машин постійного струму. Випробування трансформаторів. Випробування машин змінного струму. Випробування апаратури захисту. Випробування апаратури управління. Тестування акумуляторів. Перевірка і випробування елементів електроніки.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025).

2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Державна науково-технічна бібліотека України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://dntb.gov.ua/about-dntb-ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

5. Відеоматеріали та документальні фільми з тематики освітнього компоненту.
6. Державна служба морського та річкового транспорту України [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: https://charts.gov.ua/books_pol_ua.htm (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
7. DNV – Technical Documentation & Rules – правила класифікації суден, вимоги до монтажу, заземлення та випробувань електрообладнання [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.dnv.com/rules-standards/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
8. Marine Insight – Maintenance & Repair Section – практичні статті про дефектацію двигунів, ремонт пускачів та обслуговування суднових батарей [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.marineinsight.com/marine-electrical/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
9. ABB Marine – Service and Support – технічні інструкції з наладки та технічного обслуговування розподільних пристроїв і систем ДАУ [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://new.abb.com/marine/service> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
10. Регістр судноплавства України (Нормативні документи) – державні та міжнародні вимоги до технічного стану та ремонту суднового електрообладнання [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://shipreg.org.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
11. Wärtsilä – Services and Maintenance Solutions – рекомендації щодо діагностики, післяремонтних випробувань та модернізації суднових систем управління [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <https://www.wartsila.com/services> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 10; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	30	100

<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 30. 	20		
--	----	--	--

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Будашко В. В., Юшков Ю. В. Технічна експлуатація та ремонт суднового електрообладнання. Навчальний посібник. Одеса: НУ «ОМА», 2017.
2. Сагін С. В., Михайленко О. В. Монтаж та налагодження суднових енергетичних установок. Одеса: Фенікс, 2019.
3. Глушков С. П. Технічна експлуатація електрообладнання суден. Київ: КМТ, 2015.
4. Dennis T. Hall. Practical Marine Electrical Knowledge. 4th Edition. Witherby Seamanship International Ltd, 2019.
5. Elstan A. Fernandez. Marine Electrical Technology. 11th Edition. Shroff Publishers, 2020.
6. A. S. Sabri. Marine Electrical Equipment and Practice. Butterworth-Heinemann, 2013.
7. Michael G. Shipboard Electrical Power Systems. CRC Press, 2016. (Розділи про монтаж та тестування).

Допоміжна:

8. IEC 60092-401:2020. Electrical installations in ships - Part 401: Installation and test of completed installations.
9. DNV Rules for classification: Ships — Part 4 Systems and components — Chapter 8 Electrical installations. Section 14: Inspection and testing. DNV, 2021.
10. Правила класифікації та побудови морських суден. Том 2. Частина XI: Електрообладнання. Регістр судноплавства України, 2018.
11. Lloyd's Register. Guidelines for Selection, Installation and Maintenance of Marine Cables. 2017.
12. Peter S. Maintenance and Repair of Marine Electrical Systems. Marine Engineering Series, 2012.
13. International Maritime Organization (IMO). Model Course 7.08: Electro-Technical Officer. IMO, 2014.

Екологічна та природно-техногенна безпека

Національний
транспортний
університет

Екологічна та природно-техногенна безпека

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. зав кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін Урум Наталія Степанівна

Контактна інформація

електронна пошта nataliiaurum@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 160-95-18

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 1 (другий поверх)

Час консультацій

Вівторок, четвер 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. зав кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін Урум Наталія Степанівна

Контактна інформація

електронна пошта nataliiaurum@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 160-95-18

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 1 (другий поверх)

Час консультацій

Вівторок, четвер 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про екологічні та природно-техногенні небезпеки, їх походження, механізми виникнення та вплив на людину, суспільство і довкілля. Особлива увага приділяється питанням запобігання надзвичайним ситуаціям, оцінювання екологічних і техногенних ризиків, а також формуванню навичок безпечної професійної діяльності в умовах підвищеного техногенного навантаження. Дисципліна забезпечує підготовку майбутніх фахівців до відповідальної діяльності з урахуванням вимог екологічної безпеки та сталого розвитку.

Предметом вивчення освітнього компонента є закономірності функціонування природних і природно-техногенних систем, джерела екологічних і техногенних небезпек, методи оцінювання ризиків надзвичайних ситуацій, принципи екологічної безпеки та заходи щодо запобігання і мінімізації негативних наслідків аварій, катастроф і шкідливого впливу господарської діяльності на довкілля.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– природничими науками: вища та прикладна математика, теорія ймовірностей, математична статистика, фізика, хімія, екологія – для кількісного оцінювання екологічних та техногенних

ризиків, аналізу випадкових впливів небезпечних факторів, моделювання поширення забруднювальних речовин та прогнозування наслідків аварій;

– технічними науками: теорія надійності, електротехніка, автоматика та керування, суднові енергетичні установки, технологічні процеси – для аналізу причин аварій і відмов, оцінювання техногенної небезпеки технічних систем, визначення критичних режимів роботи та розроблення заходів із підвищення рівня безпеки;

– інформаційними технологіями: комп'ютерна обробка даних, геоінформаційні системи, програмування, бази даних, системи моделювання – для збору й обробки екологічної інформації, статистичного аналізу аварійності, імітаційного моделювання сценаріїв надзвичайних ситуацій та підтримки прийняття рішень у сфері безпеки;

– управлінськими науками: менеджмент, управління ризиками, логістика, управління техногенною та екологічною безпекою – для формування систем управління безпекою, планування заходів реагування на надзвичайні ситуації, організації взаємодії служб та оптимізації використання ресурсів;

– економічними науками: економіка транспорту, економіка підприємства, економіка природокористування – для оцінювання економічних збитків від аварій та забруднень, аналізу ефективності природоохоронних заходів і обґрунтування інвестицій у підвищення рівня безпеки;

– нормативно-правовими дисциплінами: морське право, екологічне право, цивільний захист, міжнародні та національні нормативно-правові акти у сфері екологічної й техногенної безпеки – для забезпечення дотримання вимог законодавства, міжнародних конвенцій, стандартів і регламентів під час запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Теоретичні основи екологічної та природно-техногенної безпеки

Тема 1. Екологічна безпека як складова національної безпеки

Поняття екологічної безпеки. Основні екологічні загрози сучасності. Вплив господарської діяльності на довкілля. Концепція сталого розвитку. Екологічна безпека України в системі національної безпеки.

Тема 2. Природні небезпеки та надзвичайні ситуації природного характеру

Класифікація природних небезпек. Геофізичні, гідрологічні, метеорологічні та біологічні загрози. Причини виникнення та наслідки природних катастроф. Заходи зниження ризиків.

Тема 3. Техногенні небезпеки та аварії

Поняття техногенної небезпеки. Джерела техногенних ризиків. Промислові аварії та катастрофи. Вплив техногенних факторів на людину і довкілля.

Модуль 2. Управління ризиками та забезпечення безпеки

Тема 4. Оцінювання екологічних і техногенних ризиків

Поняття ризику. Методи якісної та кількісної оцінки ризиків. Аналіз і прогнозування надзвичайних ситуацій. Картування ризиків.

Тема 5. Моніторинг навколишнього природного середовища

Система екологічного моніторингу. Основні показники стану довкілля. Методи контролю якості повітря, води та ґрунтів. Використання результатів моніторингу для прийняття управлінських рішень.

Тема 6. Запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідація їх наслідків

Заходи попередження надзвичайних ситуацій. Планування та організація реагування. Захист населення і територій. Основи цивільного захисту.

Тема 7. Законодавче та нормативне забезпечення екологічної і техногенної безпеки

Система законодавства України у сфері екологічної та техногенної безпеки. Основні закони, кодекси, державні стандарти та нормативні акти.

Тема 8. Екологічна та природно-техногенна безпека у професійній діяльності

Професійні ризики. Екологічна відповідальність фахівця. Формування культури безпеки та екологічного мислення.

Методи контролю:

- тестовий контроль;

- письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Система дистанційного навчання MOODLE ДІВТ ДУІТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Manila amendments to the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, and to the Seafarers' Training, Certification and Watchkeeping Code (STCW Convention and Code) [Electronic resource] : STCW/CONF. – London : IMO, 2010. – Mode of access: <https://www.imo.org/en/OurWork/HumanElement/Pages/STCW-Convention.aspx> (date of access: 30.08.2025). – Title from screen.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)			
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8				
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.									20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.									20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У

випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню

(напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова:

1. International Convention for the prevention of Pollution from Ships, 1973 (MARPOL 1973) (Consolidated Edition, 2012) [Electronic resource]. – Mode of access: <https://maddenmaritime.files.wordpress.com/2015/08/marpol-practical-guide.pdf> (date of access: 30.08.2025). – Title from screen.
2. Безпека та охорона на морі / М. О. Колегаєв [та ін.]. – Одеса : Фенікс, 2020. – 832 с.
3. Вінічук М.М. Загальна екологія : Навчальний посібник, видання друге, виправлене та доповнене [Електронний ресурс]. – Житомир : Видавництво Державного університету «Житомирська політехніка», 2021. – 184 с. – Режим доступу: https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7933/Вінічук_Загальна_екологія.pdf?sequence=3&isAllowed=y/ (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Маленко Я. В., Ворошилова Н. В., Кобрюшко О. О., Перерва В. В. Загальна екологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Я. В. Маленко, Н. В. Ворошилова, О. О. Кобрюшко, В. В. Перерва. – Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2023. – 231 с. – Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7093/1/Посібник.pdf> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Праховнік Н. А., Полукаров Ю. О., Землянська О. В. Екологічна, природно-техногенна безпека: курс лекцій : навчальний посібник [Електронний ресурс] / Н. А. Праховнік, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська; за заг. ред. кафедри Інтегрованих інформаційних систем. – Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2024. – 194 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b1ce459f-0e9e-4475-b854-4053e3d44b6a/content> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Додаткова:

1. Про боротьбу з тероризмом [Електронний ресурс] : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Бажак О. В. Забезпечення протипожежної безпеки на морському транспорті [Електронний ресурс] / О. В. Бажак, Н. С. Урум, В. М. Іваненко, В. М. Федунів // *Водний транспорт*. – 2021. – Вип. 3 (34). – С. 22–30. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/article/view/185> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Пліта Л. Л. Організація вахтової служби на судні як складова частина його безпеки [Електронний ресурс] / Л. Л. Пліта, А. П. Шевченко, Н. С. Урум, С. В. Лісовський // *Водний транспорт*. – 2024. – Вип. 2 (40). – С. 88–101. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/14/15> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Урум Н. С. Основні тенденції розвитку нормативних положень для забезпечення ефективного міжнародного управління океаном [Електронний ресурс] / Н. С. Урум, В. М. Іваненко, В. М. Федунів, О. В. Бажак // *Водний транспорт*. – 2021. – Вип. 2 (33). – С. 62–68. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/issue-7/8> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Урум Н. С. Підготовка майбутніх моряків до особистої безпеки, суспільних обов'язків і боротьби за живучість судна на заняттях з фахової підготовки [Електронний ресурс] / Н. С. Урум, В. М. Іваненко, О. В. Бажак, В. М. Федунів // *Новітні технології*. – 2021. – Вип. 1 (12). – С. 91–104. –

Режим доступу: https://kivt.duit.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/zbirnik_novitni-technologii_12.pdf
(дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Екологічний менеджмент на водному транспорті

Національний
транспортний
університет

Екологічний менеджмент на водному транспорті

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. зав кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін Урум Наталія Степанівна

Контактна
інформація

електронна пошта nataliiaurum@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 160-95-18

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 1 (другий поверх)

Час консультацій

Вівторок, четвер 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. зав кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін Урум Наталія Степанівна

Контактна
інформація

електронна пошта nataliiaurum@gmail.com
телефон кафедри +38 (067) 160-95-18

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 1 (другий поверх)

Час консультацій

Вівторок, четвер 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань і практичних навичок з екологічного менеджменту у сфері річкового та морського транспорту. Особлива увага приділяється управлінню впливами судноплавної діяльності на довкілля, впровадженню систем екологічного менеджменту, дотриманню міжнародних та національних екологічних стандартів і конвенцій, а також забезпеченню сталого розвитку водного транспорту.

Предметом вивчення освітнього компонента є принципи, методи та інструменти екологічного менеджменту на водному транспорті, системи управління екологічною безпекою судноплавних компаній і портів, міжнародні екологічні стандарти та нормативно-правові акти, а також практики зменшення негативного впливу суден і портової інфраструктури на навколишнє природне середовище.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– природничими науками: екологія, хімія, фізика, гідрологія – для розуміння процесів забруднення водного середовища, трансформації шкідливих речовин та впливу транспортної діяльності на екосистеми;

– управлінськими науками: менеджмент, стратегічне управління, управління якістю – для формування та функціонування систем екологічного менеджменту на підприємствах водного транспорту;

– економічними науками: економіка транспорту, економіка природокористування – для оцінювання економічної ефективності природоохоронних заходів і екологічних інвестицій;

– нормативно-правовими дисциплінами: екологічне право, морське право, міжнародні конвенції у сфері охорони морського середовища – для забезпечення дотримання законодавчих вимог у сфері екологічного менеджменту.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Теоретичні основи екологічного менеджменту

Тема 1. Сутність і принципи екологічного менеджменту

Поняття екологічного менеджменту та його місце в системі загального управління підприємством. Мета, завдання та функції екологічного менеджменту. Основні принципи екологічного менеджменту (превентивність, системність, відповідальність, безперервне вдосконалення). Екологічна політика підприємства водного транспорту, її структура та етапи формування. Концепція сталого розвитку та її реалізація у сфері річкового та морського транспорту.

Тема 2. Нормативно-правові засади екологічного менеджменту на водному транспорті

Система міжнародного та національного екологічного законодавства. Основні положення екологічного права України. Міжнародні конвенції та угоди у сфері охорони морського і річкового середовища. Роль міжнародних стандартів та рекомендацій у формуванні екологічної політики судноплавних компаній і портів. Відповідальність за порушення екологічного законодавства у сфері водного транспорту.

Тема 3. Екологічні проблеми річкового та морського транспорту

Основні види негативного впливу судноплавства на довкілля. Джерела забруднення водного середовища під час експлуатації суден і портової інфраструктури. Викиди суден в атмосферу, шумове та вібраційне забруднення. Забруднення вод нафтовими продуктами, баластними водами та відходами. Вплив судноплавної діяльності на водні та прибережні екосистеми, біорізноманіття та якість водних ресурсів.

Тема 4. Сталій розвиток та екологічна політика у сфері водного транспорту

Поняття та цілі сталого розвитку. Взаємозв'язок економічних, соціальних та екологічних складових розвитку транспорту. Інтеграція екологічних вимог у державну та корпоративну транспортну політику. Екологічні стратегії розвитку річкового та морського транспорту. Роль інновацій, «зелених» технологій та енергоефективних рішень у забезпеченні сталого розвитку галузі.

Модуль 2. Системи та інструменти екологічного менеджменту на водному транспорті

Тема 5. Системи екологічного менеджменту на підприємствах водного транспорту

Поняття та структура системи екологічного менеджменту (СЕМ). Міжнародні стандарти ISO 14001 та їх застосування у судноплавних компаніях і портах. Етапи впровадження СЕМ: планування, реалізація, контроль і вдосконалення. Внутрішній та зовнішній екологічний аудит. Екологічна звітність підприємств водного транспорту.

Тема 6. Міжнародні екологічні конвенції та нормативи у судноплаванні

Роль Міжнародної морської організації (ІМО) у забезпеченні екологічної безпеки судноплавства. Основні положення та вимоги Конвенції MARPOL. Норми щодо запобігання забрудненню морського середовища з суден. Контроль за дотриманням міжнародних екологічних вимог. Імплементация міжнародних норм у національне законодавство у сфері річкового та морського транспорту.

Тема 7. Екологічний моніторинг та оцінювання впливу на довкілля

Поняття та завдання екологічного моніторингу. Системи моніторингу стану водного середовища, атмосферного повітря та прибережних територій. Методи збору та аналізу екологічних даних. Процедура оцінки впливу на довкілля (ОВД) для об'єктів водного транспорту. Ідентифікація та оцінювання екологічних ризиків у судноплаванні та портовій діяльності.

Тема 8. Екологічна відповідальність та корпоративна соціальна відповідальність у водному транспорті

Поняття екологічної відповідальності та її значення для професійної діяльності фахівця водного транспорту. Екологічна культура та екологічна свідомість персоналу. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) судноплавних компаній і портових операторів. Соціально-екологічні програми, звітність зі сталого розвитку та їх роль у підвищенні репутації та конкурентоспроможності підприємств.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Система дистанційного навчання MOODLE ДІВТ ДУІТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова:

1. Вінічук М.М. Загальна екологія : Навчальний посібник, видання друге, виправлене та доповнене [Електронний ресурс]. – Житомир : Видавництво Державного університету «Житомирська політехніка», 2021. – 184 с. – Режим доступу: https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7933/Вінічук_Загальна_екологія.pdf?sequence=3&isAllowed=y/ (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Запорожець О. І., Бойченко С. В., Матвєєва О. Л. Транспортна екологія : навчальний посібник [Електронний ресурс] / О. І. Запорожець, С. В. Бойченко, О. Л. Матвєєва. – Черкаси : Черкаський державний технологічний університет, 2024. – 312 с. – Режим доступу: <https://elib.chdту.edu.ua/e-books/4212> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Караїм О. А. Екологічний менеджмент і аудит : конспект лекцій [Електронний ресурс] / О. А. Караїм. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 184 с. – Режим доступу: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/11836/1/Екологічний_менеджмент_і_аудит.pdf. (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Маленко Я. В., Ворошилова Н. В., Кобрюшко О. О., Перерва В. В. Загальна екологія: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Я. В. Маленко, Н. В. Ворошилова, О. О. Кобрюшко, В. В. Перерва. – Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2023. – 231 с. – Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7093/1/Посібник.pdf> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Шлапак Н. С., Волошин В. С., Серкутан Т. В. Екологічний менеджмент : підручник [Електронний ресурс] / Н. С. Шлапак, В. С. Волошин, Т. В. Серкутан. – Маріуполь : Приазовський державний технічний університет, 2016. – 205 с. – Режим доступу: https://ea.donntu.edu.ua/bitstream/123456789/34148/1/Екологічний_менеджмент.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
6. Праховнік Н. А., Полукаров Ю. О., Землянська О. В. Екологічна, природно-техногенна безпека: курс лекцій : навчальний посібник [Електронний ресурс] / Н. А. Праховнік, Ю. О. Полукаров, О. В. Землянська; за заг. ред. кафедри Інтегрованих інформаційних систем. – Київ : Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2024. – 194 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b1ce459f-0e9e-4475-b854-4053e3d44b6a/content> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Додаткова:

1. Безпека та охорона на морі / М. О. Колегаєв [та ін.]. – Одеса : Фенікс, 2020. – 832 с.
2. Бажак О. В. Забезпечення протипожежної безпеки на морському транспорті [Електронний ресурс] / О. В. Бажак, Н. С. Урум, В. М. Іваненко, В. М. Федунів // *Водний транспорт*. – 2021. –

- Вип. 3 (34). – С. 22–30. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/article/view/185> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Пліта Л. Л. Організація вахтової служби на судні як складова частина його безпеки [Електронний ресурс] / Л. Л. Пліта, А. П. Шевченко, Н. С. Урум, С. В. Лісовський // *Водний транспорт*. – 2024. – Вип. 2 (40). – С. 88–101. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/14/15> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Урум Н. С. Основні тенденції розвитку нормативних положень для забезпечення ефективного міжнародного управління океаном [Електронний ресурс] / Н. С. Урум, В. М. Іваненко, В. М. Федунів, О. В. Бажак // *Водний транспорт*. – 2021. – Вип. 2 (33). – С. 62–68. – Режим доступу: <https://vt.duit.in.ua/index.php/home/issue/view/issue-7/8> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Урум Н. С. Підготовка майбутніх моряків до особистої безпеки, суспільних обов'язків і боротьби за живучість судна на заняттях з фахової підготовки [Електронний ресурс] / Н. С. Урум, В. М. Іваненко, О. В. Бажак, В. М. Федунів // *Новітні технології*. – 2021. – Вип. 1 (12). – С. 91–104. – Режим доступу: https://kivt.duit.edu.ua/wp-content/uploads/2021/12/zbirnik_novitni-technologii_12.pdf (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Математична обробка навігаційної інформації

Національний
транспортний
університет

Математична обробка навігаційної інформації

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вищої освіти здатності застосовувати математичні та статистичні методи для аналізу, оцінювання надійності, діагностування та моделювання процесів експлуатації суднових технічних систем, електрообладнання та засобів автоматики. Особлива увага приділяється обробці навігаційних та експлуатаційних даних, оцінюванню точності вимірювань, прогнозуванню відхилень і відмов, оптимізації режимів роботи та підвищенню безпеки й ефективності функціонування суднових енергетичних і електротехнічних комплексів. Дисципліна забезпечує підготовку майбутніх фахівців до використання сучасних методів математичного та статистичного аналізу при прийнятті інженерних і навігаційних рішень у сфері експлуатації суднових технічних систем.

Предметом вивчення є методи математичного та статистичного аналізу навігаційної і експлуатаційної інформації, чисельні та наближені обчислення, тригонометричні та сферичні тригонометричні методи для розрахунку курсу, дистанцій і координат судна; методи оцінки похибок та точності спостережень; обробка, інтерполяція та екстраполяція навігаційних даних; статистичні методи аналізу технічного стану суднових систем, моделі надійності та довговічності елементів; імовірнісні методи прогнозування відмов; математичне та комп'ютерне моделювання експлуатаційних процесів суднових технічних систем і комплексів.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– природничими науками: вища та прикладна математика, теорія ймовірностей, математична статистика – для формалізації випадкових процесів, обробки навігаційних і експлуатаційних даних,

побудови статистичних моделей надійності та прогнозування технічного стану суднових систем;

- технічними науками: теорія надійності, електротехніка, електричні машини, автоматика та керування, суднові енергетичні установки – для застосування статистичних методів під час аналізу роботи, діагностування та оцінювання ефективності функціонування суднових технічних систем і комплексів;
- інформаційними технологіями: комп'ютерна обробка даних, програмування, бази даних, системи моделювання – для використання програмних засобів статистичного аналізу, обробки великих масивів експлуатаційної інформації та імітаційного моделювання процесів відмов і відновлень;
- управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління технічними системами – для прийняття обґрунтованих рішень щодо режимів експлуатації обладнання, оптимізації ресурсів та мінімізації простоїв суден;
- економічними науками: економіка транспорту, економіка підприємства – для оцінювання економічної ефективності експлуатації технічних систем, аналізу витрат на технічне обслуговування та ремонт на основі статистичних даних;
- нормативно-правовими дисциплінами: морське право, міжнародні та національні нормативи з технічної експлуатації флоту – для врахування вимог стандартів, правил класифікаційних товариств і регламентів під час організації експлуатації та технічного обслуговування суднових систем.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Сферична тригонометрія та алгебраїчні методи в задачах судноводіння

Тема 1. Алгебра та наближені обчислення

Чисельні методи та робота з наближеними числами. Оцінка похибок обчислень і методи округлення. Робота з навігаційними таблицями, інтерполяція та екстраполяція даних. Використання наближених обчислень у практичних завданнях судноводіння для визначення курсу, відстаней і координат судна.

Тема 2. Тригонометрія

Вимір кутів. Градусна та радіанна міра. Основні тригонометричні функції та їх властивості. Тригонометричні функції малих кутів та їх застосування для розрахунків азимутів, невеликих відхилень курсу і визначення положення судна. Практичне використання таблиць тригонометричних функцій для навігаційних задач.

Тема 3. Сферична тригонометрія

Основні визначення і поняття сферичної тригонометрії. Взаємопов'язані полярні сферичні трикутники. Теореми синусів і косинусів для сферичних трикутників. Рішення прямокутних та четвертних трикутників. Застосування для обчислення дистанцій, азимутів і курсу при морському плаванні.

Тема 4. Розрахунок сферичних трикутників у задачах судноводіння

Розрахунок ДВК (ортодромія) та визначення проміжних точок маршруту. Розрахунок висоти і азимуту світила (паралактичний трикутник). Використання розрахунків для навігаційного планування маршруту та визначення місця судна в практичних умовах.

Модуль 2. Математична статистика та теорія визначення місця судна

Тема 5. Елементи теорії ймовірностей та класифікація навігаційної інформації

Випадкові величини та їх числові характеристики: математичне сподівання, дисперсія, середнє квадратичне відхилення. Основні закони розподілу випадкових величин та їх застосування для оцінки похибок. Класифікація навігаційної інформації, властивості та види похибок. Використання статистичних методів для підвищення точності навігаційних розрахунків.

Тема 6. Обробка навігаційної інформації

Обробка прямих вимірювань з оцінкою точності. Виключення промахів по Q-критерію. Обробка рівноточних і нерівноточних вимірювань. Використання середнього арифметичного та зваженого середнього для підвищення точності навігаційних даних. Практичні методи обробки результатів спостережень та визначення місця судна.

Тема 7. Визначення місця судна

Навігаційні параметри та функції. Ізолінії навігаційних величин. Лінії положення та градієнт навігаційного параметра. Узагальнений метод ліній положення для комбінування декількох спостережень і підвищення точності визначення місця судна. Практичне застосування методів у морській навігації.

Тема 8. Оцінка точності місця судна

Оцінка точності обсервацій за двома незалежними лініями положення. Еліпс похибок: розрахунок великих та малих півосей, орієнтації та побудова на навігаційній карті. Кругова похибка місця судна (СЕР). Використання статистичних методів для аналізу точності навігаційних розрахунків та вибору оптимальних способів оцінки похибок.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Вища математика Дистанційне навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://matem.com.ua> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
5. Прикладні питання математичного моделювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/ppmm/article/view/482> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Відеоматеріали та документальні лекції з математичної статистики, теорії ймовірностей та аналізу даних;
2. MathBitsNotebook — Статистика та ймовірність для університетських студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mathbitsnotebook.com/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним

навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні незволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання незволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова:

1. Васильків І. М. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики : навч. посіб. / І. М. Васильків. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 184 с.
2. Герич М. С., Синявська О. О. Математична статистика : навч. посіб. / М. С. Герич, О. О. Синявська. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. – 146 с.
3. Горват А. А., Молнар О. О., Мінкович В. В. Методи обробки експериментальних даних з використанням MS Excel : навч. посіб. / А. А. Горват, О. О. Молнар, В. В. Мінкович. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. – 160 с.
4. Данілов В. Я. Статистична обробка даних : навч. посіб. / В. Я. Данілов. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2019. – 156 с.

5. Найко Д. А., Шевчук О. Ф. Теорія ймовірностей та математична статистика : навч. посіб. / Д. А. Найко, О. Ф. Шевчук. – Вінниця : ВНАУ, 2020. – 382 с.
6. Павленко П. М., Філоненко С. Ф., Чередніков О. М., Трейтяк В. В. Математичне моделювання систем і процесів : навч. посіб. / П. М. Павленко, С. Ф. Філоненко, О. М. Чередніков, В. В. Трейтяк. – Київ : НАУ, 2017. – 392 с.

Додаткова:

1. Данилевський М. П. Основи сферичної геометрії та тригонометрії : навч. посіб. / М. П. Данилевський. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 92 с.
2. Дорофєєва З. Я. Деякі аспекти математичної статистики, як складової професійної підготовки студентів морських спеціальностей / З. Я. Дорофєєва // Освітні інновації у вищих навчальних закладах: проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій : зб. наук. пр. за матеріалами III Всеукр. наук.–практ. конф. – Ізмаїл, 2017. – С. 18–21.
3. Жалдак М. І., Кузьміна Н. М., Михалін Г. О. Теорія ймовірностей і математична статистика : підручник для студентів фізико-математичних та інформатичних спеціальностей педагогічних університетів / М. І. Жалдак, Н. М. Кузьміна, Г. О. Михалін. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 750 с.
4. Кіпар М. О., Дорофєєва З. Я. Міжпредметний характер задачі дослідження навігаційної функції / М. О. Кіпар, З. Я. Дорофєєва // Технічні науки в Україні: сучасні тенденції розвитку : матеріали II Всеукр. наук.–техн. інтернет–конф., м. Ізмаїл, 19-20 листопада 2020 р. – Ізмаїл, 2020. – С. 127–129.

Матеріалознавство і технологія матеріалів

Національний
транспортний
університет

Матеріалознавство і технологія матеріалів

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Кандидат технічних наук Маннапова Оксана Володимирівна

Контактна
інформація

електронна пошта man2apov@ukr.net
телефон кафедри +38 (095) 467-67-06

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 4 (другий поверх)

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук Маннапова Оксана Володимирівна

Контактна
інформація

електронна пошта man2apov@ukr.net
телефон кафедри +38 (095) 467-67-06

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 4 (другий поверх)

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про будову, властивості та технології обробки конструкційних матеріалів, що використовуються в суднобудуванні та експлуатації суден. Особлива увага приділяється взаємозв'язку між хімічним складом, структурою матеріалів, методами їх термічної, хіміко-термічної та механічної обробки і експлуатаційними властивостями. Дисципліна забезпечує підготовку майбутніх фахівців до обґрунтованого вибору матеріалів і технологічних процесів з урахуванням умов роботи суднових конструкцій, вимог надійності, безпеки та довговічності.

Предметом вивчення освітнього компонента є закономірності формування структури і властивостей металевих та неметалевих матеріалів, основи теорії сплавів і діаграм стану, класифікація та характеристики сталей, чавунів, кольорових металів і сплавів, а також технологічні процеси їх виготовлення та обробки (лиття, обробка тиском, зварювання, пайка, механічна обробка). До предметної області також належать питання корозії матеріалів і способів їх захисту, що мають ключове значення для забезпечення безпечної та ефективної експлуатації суден.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– природничими науками: фізика, хімія, математика — для розуміння фізичної природи міжатомних зв'язків, фазових перетворень, напружено-деформованого стану матеріалів, аналізу діаграм стану та кількісної оцінки властивостей;

– загальноінженерними та технічними науками: теоретична механіка, опір матеріалів, інженерна графіка, деталі машин — для обґрунтування вибору матеріалів і технологій з урахуванням навантажень, умов роботи та конструктивних особливостей суднових елементів;

– професійно орієнтованими дисциплінами: суднобудування, експлуатація суднових енергетичних установок, технологія ремонту суден — для застосування знань про матеріали під час проєктування, виготовлення, зварювання, ремонту та технічного обслуговування суднових конструкцій і механізмів;

– інформаційно-технологічними дисциплінами: інженерні інформаційні системи, CAD/CAM/CAE-технології — для використання сучасних засобів моделювання структури матеріалів, аналізу технологічних процесів і оптимізації виробництва;

– екологічними та безпековими дисциплінами: екологічна та техногенна безпека, охорона праці — для оцінювання впливу матеріалів і технологій їх обробки на навколишнє середовище, забезпечення безпечних умов праці та дотримання екологічних норм у суднобудуванні й судноремонті.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Матеріалознавство

Тема 1. Кристалічна будова металів

Вступ. Металознавство, як наука. Історія розвитку науки про метали. Агрегатні стани речовини. Аморфні і кристалічні тіла. Типи зв'язку в кристалах та їх вплив на структуру і властивості твердих тіл. Загальна характеристика металів. Кристалічна будова металів. Типи кристалічних ґраток. Поліморфні перетворення (алотропія) у металах. Анізотропні й ізотропні речовини. Дефекти кристалічної будови: точкові, лінійні, поверхневі. Методи дослідження структури металів та сплавів: макроскопічний аналіз, мікроскопічний аналіз, рентгеноструктурний аналіз.

Основні властивості матеріалів. Напруження. Поняття про пружну та пластичну деформацію. Механічні властивості металевих матеріалів: міцність, твердість, пластичність, ударна в'язкість, хрупкість, пружність. Методи випробовування механічних властивостей металів. Технологічні властивості металів та способи їх визначення. Фізичні властивості матеріалів: колір, густина, теплопровідність, електропровідність, теплоємність, плавлення, теплове розширення. Хімічні властивості. Експлуатаційні властивості матеріалів.

Тема 2. Теорія сплавів. Діаграми стану залізовуглецевих сплавів

Поняття про сплави. Типи взаємодії компонентів сплаву: утворення механічної суміші компонентів, утворення хімічних сполук, утворення твердих розчинів. Поняття про діаграми стану, методи побудови. Правило фаз. Діаграми стану сплавів при повній взаємній розчинності компонентів. Правило відрізків. Особливість діаграм стану сплавів з обмеженою розчинністю компонентів. Діаграма стану сплавів з перитектичним перетворенням. Діаграми стану сплавів, які утворюють хімічні сполуки.

Залізовуглецеві сплави. Характеристика компонентів сплаву: заліза і вуглецю. Характеристика фазових і структурних складових. Ферит. Цементит. Перліт. Аустеніт. Ледебурит. Характеристика крапок діаграми. Перетворення в сталях і чавунах при нагріванні та охолодженнях. Практичне застосування діаграми.

Тема 3. Вуглецеві сталі, чавуни: класифікація, маркування, використання

Класифікація сталей за хімічним складом, призначенням, якістю, способом виробництва, будовою, способом розкислення. Вплив постійних домішок на властивості сталі. Поняття про вуглецеві сталі. Їх класифікація, будова, властивості, позначення, застосування. Доевтектоїдні та заевтектоїдні сталі. Поняття про чавуни, їх класифікація за видом зламу і структурою. Білі чавуни. Графітизація чавунів. Ковкий та високоміцний чавуни. Способи їх виготовлення, хімічний склад, будова, властивості, позначення, застосування.

Тема 4. Термічна обробки сталі

Термічна обробка. Перетворення, що відбуваються у сталях під час нагрівання. Утворення аустеніту в процесі нагрівання сталі залежно від концентрації вуглецю. Перетворення аустеніту в процесі охолодження. Характеристика дифузійного (перлітного), бездифузійного (мартенситного) і

проміжного перетворень. Перетворення мартенситу і залишкового аустеніту при нагріванні.

Види термічної обробки сталі, їх класифікація та призначення. Основні складові технологічного процесу. Відпал. Нормалізація. Структура і властивості сталі після відпалювання і нормалізації. Гартування сталей. Загартованість і прогартованість сталей. Відпуск. Дефекти при термообробці та боротьба з ними. Термічна обробка чавуну. Нові види термообробки.

Хіміко-термічна обробка металів. Елементарні процеси ХТО (дисоціація, адсорбція, дифузія). Види хіміко-термічна обробки. Цементация сталі. Цементация у твердому, газовому карбюризаторі. Азотування сталі. Ціанування і нітроцементация.

Тема 5. Леговані сталі та їх використання в суднобудуванні

Леговані сталі: характеристика, класифікація, переваги та недоліки. Вплив легуючих елементів на властивості сталі. Маркування легованих сталей. Сталі зі спеціальними властивостями. Конструкційні леговані сталі (ресорно-пружні, підшипникові, корозійно-тривкі та ін.). Високоміцні сталі. Інструментальні сталі та сплави. Класифікація, маркування і призначення іноземних сталей та сплавів.

Корозія металів і сплавів та способи їх захисту. Поняття про корозію та агресивні середовища. Класифікація процесів корозії металів. Хімічна, електрохімічна, газова корозії. Види корозійного руйнування. Корозійна стійкість металів і сплавів. Способи захисту металів і сплавів від корозії.

Тема 6. Кольорові метали та сплави. Неметалеві матеріали

Класифікація кольорових металів. Властивості кольорових металів та сплавів. Область їх застосування. Алюміній та його сплави. Властивості алюмінію. Сплави алюмінію та їх характеристика. Дюралюміній. Силуміни. Термічна обробка сплавів алюмінію. Діаграма стану сплавів Al-Cu. Види термічної обробки сплавів алюмінію. Відпал. Гартування. Старіння. Застосування сплавів на основі алюмінію в суднобудуванні. Титан і характеристика сплавів на основі титану. Термічна обробка сплавів титану. Характеристика сплавів на основі магнію. Маркування та властивості сплавів на основі титану та магнію в суднобудуванні. Мідь та сплави на її основі. Домішки міді. Маркування та властивості латуней та бронз. Застосування сплавів на основі міді в суднобудуванні.

Загальні відомості про неметалеві матеріали. Пластичні маси та їх властивості. Класифікація пластмас. Термопластичні пластмаси. Термореактивні пластмаси. Деревинні матеріали. Кераміка: загальні відомості, класифікація. Мінеральні електроізоляційні матеріали. Гумові матеріали. Неорганічні матеріали (скло, кераміка). Клеї. Композитні матеріали.

Модуль 2. Технологія конструкційних матеріалів

Тема № 7. Ливарне виробництво. Обробка металів тиском

Загальні відомості про ливарне виробництво. Технологія виготовлення одноразових ливарних форм і стрижнів ручним способом. Формові суміші: класифікація та вимоги до них. Моделі. Ливарна система. Ливарні властивості сплавів. Способи виготовлення виливків. Виготовлення виливків у піщаних формах. Різновиди ливникових систем. Готування формувальних і стрижневих сумішей. Виготовлення ливарних форм. Виготовлення виливків у піщаних формах. Спеціальні способи лиття: лиття в оболонкові форми; лиття по виплавлюваних моделях; лиття в металеві форми; лиття під тиском. Особливості виготовлення виливків з різних сплавів. Дефекти виливків і їхнє виправлення. Техніка безпеки й охорона навколишнього середовища в ливарному виробництві.

Сутність обробки металів тиском. Вплив різних факторів на пластичність металів. Класифікація процесів обробки тиском. Схеми напруженого й деформованого стану. Технологічні властивості. Прокат і його виробництво: способи та технологічний процес прокатки. Продукція прокатного виробництва. Пресування. Волочіння. Прокатування листового та профільного металу (вальцювання). Кування. Операції кування. Устаткування для кування. Гаряче та холодне штампування: формоутворення, технологічний процес, устаткування. Листове штампування. Високошвидкісні методи штампування.

Тема 8. Зварювання і пайка матеріалів на судах. Обробка матеріалів різанням. Металорізальні верстати

Зварювання. Класифікація способів зварювання і зварних з'єднань. Особливості структури і властивостей зварних з'єднань. Зварювання плавленням: ручне електродугове зварювання, напівавтоматичне та автоматичне дугове зварювання під флюсом, електрошлакове зварювання, лазерне зварювання та ін. Зварювання тиском: контактне електрозварювання, холодне зварювання тиском, зварювання тертям, ультразвукове зварювання, зварювання вибухом. Дефекти, що утворюються при зварюванні. Особливості зварювання найпоширеніших матеріалів. Контроль якості зварних з'єднань. Пайка.

Поняття про обробку металів різанням. Механічна обробка матеріалів. Основні способи різання. Схема процесу різання та види стружки. Різальні інструменти. Фізичні основи процесу різання. Елементи режиму різання. Точіння. Основні частини і елементи різця. Свердління, зенкування й розгортання. Фрезерування. Типи фрез. Протягання. Шліфування. Технологічні методи оздоблювальної (фінішної) обробки поверхонь деталей машин. Спеціальні способи обробки.

Класифікація верстатів. Конструкції та кінематика металорізальних верстатів. Види стружок. Формоутворення на верстатах. Характеристика металорізального інструменту. Класифікація рухів в металорізальних верстатах. Головний рух. Рух подачі. Схеми обробки заготовок. Режим різання: швидкість різання, подача, глибина різання. Основи кінематичного налагодження верстатів. Токарні верстати. Загальні відомості. Свердлильні та розточувальні верстати. Верстати фрезерної групи. Шліфувальні верстати. Електрофізичні й електрохімічні методи обробки.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Діаграма стану залізо-вуглець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=P-XYQrKsIg0> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
2. Діаграма стану подвійних систем [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=GMMugZ8sqgs> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
3. Матеріалознавство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/channel/UCIclevITnjMp4xMvyJhr6FjA> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
4. Пластична деформація і рекристалізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=GE6xHhNdWmQ> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
5. Сплави на алюмінієвій основі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=bvcE7EPuRFk> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
6. Сплави на основі міді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OGfM0noVQsY> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
7. Сплави на основі титану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=COK0AnVvvCc> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.

8. Сталі та чавуни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=8Ter8yEPXCo> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.
9. Термічна обробка сталі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=G7Ct0jrrHdU> (дата звернення: 01.09.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1						Модуль 2			Модуль 3 (ІЗ)			
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	МКР 1	Тема 7	Тема 8		МКР 2		
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої

оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова

1. Власенко А. М. Матеріалознавство та технологія металів: підручник для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 225 с.

2. Тимофєєва Л. А., Комарова Г. Л. Матеріалознавство та технологія металів конструкційних матеріалів: конспект лекцій. – Харків: УкрДАЗТ, 2013. – Ч. 1. – 68 с.
3. Афтандіянц Є. Г., Зазимко О. В., Лопатько К. Г., Поліщук А. В. Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство: конспект лекцій: у 2 кн. – Київ : НУБіП України, 2016. – 125 с.
4. Калініна Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Матеріалознавство». – Кам'янське: ДДТУ, 2019. – 80 с.

Додаткова:

1. Кондрашев П. В. Матеріалознавство: конспект лекцій / П. В. Кондрашев; наук. ред. А. І. Жученко. – Київ: Нац. техн. ун-т України «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2023. – 98 с.
2. Оласюк Я. В. Матеріалознавство і ТКМ: конспект лекцій. – Ч. III. Любешів: Редакційно-видавничий відділ ЛНТУ, 2014. – 160 с.

Медіаграмотність та інформаційна безпека

Національний
транспортний
університет

Медіаграмотність та інформаційна безпека

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вмінь критично аналізувати інформацію та протидіяти дезінформації, що може впливати на безпеку судноплавства. Особлива увага приділяється навичкам цифрової гігієни, основам кіберзахисту судових систем і виявленню інформаційних загроз у професійній діяльності. Дисципліна забезпечує підготовку майбутніх фахівців до безпечної роботи з інформаційними ресурсами та технологіями у сфері морського та внутрішнього водного транспорту.

Предметом вивчення освітнього компонента є принципи, методи і засоби медіаграмотності та інформаційної безпеки, необхідні для роботи у сфері морського та внутрішнього водного транспорту: технології аналізу та перевірки інформації, методи виявлення маніпуляцій і фальсифікацій у професійних та оперативних повідомленнях, основи кібергігієни та захисту інформації на борту судна, а також інструменти протидії інформаційним загрозам, що можуть впливати на безпеку плавання.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– гуманітарними науками: філософія, етика, культурологія, професійна комунікація — для формування відповідальної, етичної та культурно чутливої взаємодії з інформацією в міжнародному середовищі судового екіпажу;

– соціальними науками: психологія, соціологія, комунікологія — для розуміння механізмів впливу інформації на поведінку екіпажу, запобігання паніці у кризових ситуаціях, розпізнавання прийомів соціальної інженерії та маніпуляцій у морській практиці;

– технічними науками: інформаційні технології, кібербезпека, навігаційні системи — для

оволодіння засобами технічного захисту, розуміння роботи алгоритмів систем AIS, ECDIS, ARPA, GMDSS, характеристик інформаційних загроз, що можуть впливати на судові процеси;

– природничими науками: математика, логіка, статистика — для розвитку критичного мислення, перевірки коректності навігаційних даних, аналізу інформаційних моделей і сигналів, використання статистичних методів для оцінки достовірності повідомлень;

– юридичними науками: міжнародне морське право, інформаційне право, норми ІМО — для дотримання регламентів щодо обробки інформації, відповідальності за неправдиві повідомлення, захисту службових даних екіпажу.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи медіаграмотності в умовах сучасного інформаційного середовища

Тема 1. Медіаграмотність в умовах інформаційної війни

Сутність та складові медіаграмотності. Види інформації та її властивості. Рівень розвитку медіаграмотності в Україні та світі. Інформація в умовах війни та її вплив на прийняття рішень. Механізми розвитку стійкості до переконання, психологічні аспекти впливу інформації, теорія інюкуляції. Особливості роботи з інформацією фахівцями морської галузі, зокрема при взаємодії з міжнародними інформаційними джерелами та навігаційними інформаційними системами.

Тема 2. Фактчекінг і виявлення маніпуляцій у медіа

Поняття фактчекінгу та його значення в умовах інформаційних загроз. Основні критерії ідентифікації фейків та маніпулятивних повідомлень. Інструменти аналізу достовірності фото й відео. Перевірка волонтерських ініціатив і джерел фінансової підтримки. Ознаки ботів і тролів у соцмережах. Фактчекінгові ініціативи України та світу. Особлива увага — важливості перевіреної інформації для безпеки судноплавства, логістики та міжнародної комунікації.

Тема 3. Інформаційно-психологічні операції під час війни

Поняття ПІСО, їхня структура, мета та інструментарій. Традиційні та сучасні методи пропаганди. Тактики дезінформації під час воєнних конфліктів. Зарубіжний і український досвід протидії ПІСО. Роль професійної критичності мислення у фахівців водного транспорту, які працюють у багатонаціональному середовищі та мають орієнтуватися в різних інформаційних потоках.

Модуль 2. Основи інформаційної безпеки

Тема 4. Поняття та структура інформаційної безпеки держави, суспільства та особи

Сутність інформаційної безпеки, базові категорії та терміни. Інформаційна безпека України, її складові, сфери прояву, об'єкти та суб'єкти захисту. Види інформаційних загроз і класифікація ризиків. Особливості інформаційної безпеки в морській галузі: загрози у сфері навігаційних даних, комунікаційних систем судна, електронних журналів і портових інформаційних комплексів.

Тема 5. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки

Роль провідних міжнародних організацій: International Telecommunication Union (ITU), Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE), Association for Computing Machinery (ACM), World Wide Web Consortium (W3C), National Institute of Standards and Technology (NIST), International Organization for Standardization (ISO). Їхній внесок у стандартизацію, кіберзахист і розвиток глобальних інформаційних технологій. Значення цих організацій для фахівців водного транспорту, зокрема у сфері міжнародних стандартів навігації, комунікацій та цифрової безпеки суден.

Тема 6. Загрози інформаційній безпеці: природа, класифікація, прояви

Основні дестабілізуючі фактори інформаційної безпеки. Класифікація інформаційних дій і загроз. Джерела загроз для особистості, суспільства й держави. Ієрархія інформаційних загроз та їхній вплив на різні сфери життєдіяльності. Специфічні загрози для фахівців морської галузі: кібератаки на навігаційні системи, маніпуляції в електронних логістичних сервісах, інформаційні ризики під час міжнародних перевезень.

Тема 7. Система забезпечення інформаційної безпеки України

Державна політика у сфері інформаційної безпеки. Законодавче підґрунтя та нормативно-правові акти. Інституційна система забезпечення інформаційної безпеки: органи державної влади, спеціалізовані служби, профільні структури. Значення інформаційної безпеки для безпечного функціонування транспортної галузі та міжнародної морської інфраструктури.

Тема 8. Безпека інформації, інформаційних ресурсів та інформаційної інфраструктури

Поняття інформації, інформаційних відносин і ресурсів. Класифікація інформаційних ресурсів та електронних інформаційних систем. Особливості захисту інформаційних ресурсів у транспортній галузі. Електронні інформаційні ресурси суден, порто-логістичних центрів, навігаційних служб; вимоги до їхньої надійності та безперервності.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Національний проект з медіаграмотності «Фільтр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://filter.mkip.gov.ua> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
2. Портал медіаосвіти та медіаграмотності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medialiteracy.org.ua> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
3. Система дистанційного навчання MOODLE ДІВТ ДУІТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали та документальні фільми про інформаційні війни, медіаманіпуляції та фейкові новини, сучасні кіберзагрози для транспортної та морської інфраструктури, атаки на навігаційні системи (AIS, GPS), інциденти в кібербезпеці на судах;
2. Prometheus: платформа масових відкритих онлайн-курсів. Медіаграмотність: практичні навички. [Електронний ресурс]. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/mediagramotnist-praktichni-navichki/>
3. Prometheus: платформа масових відкритих онлайн-курсів. Медіаграмотність: як не піддатися маніпуляціям? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/resisting-media-manipulation/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1			Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.									40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.									20	

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним

навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні незволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання незволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова

1. Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. *Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив* [Електронний ресурс] : навч. посіб. – К. : Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. – 68 с. – Режим доступу: https://www.aup.com.ua/uploads/Mediagramotnost_pid_chas_viyny_web.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
2. Кушнерьов О. С. *Безпека інформації: конспект лекцій* [Електронний ресурс]. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 99 с. – Режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

[download/123456789/85989/3/Kushnerov.pdf;jsessionid=377AB0A1BEDCDA69F9EF200DE063EEC0](https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/posibnyk.pdf)

(дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

3. Наумук І. М., Коноваленко Т. В., Акулова Н. Ю. *Екологія інфомедійного простору: навчально-методичний посібник* [Електронний ресурс]. – Мелітополь : ММД, 2021. – 84 с. – Режим доступу: <https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/posibnyk.pdf> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

4. Нестеренко Г. *Інформаційна безпека: курс лекцій* [Електронний ресурс]. – Київ : НАУ, 2022. – 102 с. – Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/57731> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

5. Тараненко О. *Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера* [Електронний ресурс]. – Київ : IREX, 2021. – 400 с. – Режим доступу: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/04/12d-e_online_curriculum_6s_8-1.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

6. Шумицька Г. В. *Основи медіаграмотності: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 054 «Соціологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти* [Електронний ресурс]. – Ужгород, 2023. – 45 с. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/55584> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Додаткова:

7. Будівська Г., Дуцик Д., Тараненко О. *Конструктор вправ. Збірник практичних завдань з інфомедійної грамотності, інтегрованої до фахової підготовки студентів-журналістів* [Електронний ресурс]. – Київ : IREX, 2022. – 67 с. – Режим доступу: https://e-courses.jta.com.ua/wp-content/uploads/2022/02/LD-E_CJ_podcast-1.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

8. Горленко Г. *Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності : навчальне видання* [Електронний ресурс]. – Київ : АУП, ЦВП, 2021. – 76 с. – Режим доступу: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/finance_2021final.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

9. Зоря Ю. М., Степанова Н. М., Потапова В. І. *Медіаграмотність для бібліотекарів: практичний посібник : навчальне видання* [Електронний ресурс]. – Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2021. – 75 с. – Режим доступу: <https://medialiteracy.org.ua/mediagramotnist-dlya-bibliotekariv-praktychnyj-posibnyk-navchalne-vidannya/> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Нарисна геометрія та інженерна графіка

Національний
транспортний
університет

Нарисна геометрія та інженерна графіка

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Нарисна геометрія та інженерна графіка» спрямований на формування у здобувачів умінь просторового мислення та компетентностей у створенні геометричних проєкцій і технічних креслень згідно з вимогами технічної документації. Дисципліна забезпечує опанування графічних методів аналізу й відтворення конструкцій, що застосовуються у сфері морського та внутрішнього водного транспорту. Отримані знання слугують основою для подальшого вивчення професійно орієнтованих інженерних дисциплін.

Предметом вивчення освітнього компонента є геометричні форми, методи їхнього проєціювання та засоби графічного відтворення об'єктів, що застосовуються у сфері морського та внутрішнього водного транспорту.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– гуманітарними науками: мистецтвознавство, культурологія, естетика, філософія — сприяють розумінню основ композиції, пропорцій, стилістики та естетичних принципів, що необхідні для виконання якісних креслень та графічних побудов.

– соціальними науками: психологія, комунікологія, соціологія — дають можливість враховувати особливості сприйняття графічної інформації, впливу форми, структури та організації креслення на читабельність і ефективність передачі технічних відомостей.

– технічними науками: інформаційні технології, програмування, комп'ютерна інженерія — забезпечують опанування сучасних засобів комп'ютерної графіки, САД-систем, цифрових інструментів проєктування та оформлення креслеників.

– природничими науками: фізика, математика, геометрія — формують основу для точного виконання проєкцій, побудови просторових моделей, визначення параметрів форми та взаємного положення геометричних елементів.

– освітніми компонентами фахової підготовки: теорія та будова судна, управління судном, експлуатація судових енергетичних установок, безпека життєдіяльності та охорона праці — забезпечують практичне застосування креслень і графічних побудов при вивченні конструкцій суден, технічної документації та технологічних процесів у сфері морського і річкового транспорту.

– медичними та біомедичними науками: анатомія, біомеханіка, медична візуалізація — сприяють розумінню принципів побудови складних форм і структур та можуть використовуватися для розвитку навичок роботи з геометричними моделями різної складності.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Нарисна геометрія

Тема 1. Основи інженерної і комп'ютерної графіки у морському транспорті. Метод проєкцій. Комплексне креслення точки

Предмет графічної підготовки в суднобудуванні та експлуатації флоту. Основи проєціювання, застосування методу ортогональних проєкцій для відтворення просторових об'єктів судових конструкцій. Комплексне креслення точки та побудова її проєкцій на три площини.

Тема 2. Проєціювання прямої та площини в задачах морської техніки

Трикратне проєціювання прямої, визначення її положення щодо площин проєкцій, застосування до елементів корпусу судна та машинних установок. Натуральна величина відрізків. Сліди прямих та площин у технічних схемах і кресленнях судових конструкцій.

Тема 3. Методи перетворення проєкцій у просторових задачах суднобудування

Зміна площин проєкцій та спосіб обертання у вирішенні просторових інженерних задач. Обертання точок, прямих і площин, що зустрічаються під час аналізу конфігурацій корпусних елементів, деталей механізмів та систем судна.

Тема 4. Багатогранники та їх перерізи у прикладних судових конструкціях

Проєціювання призматичних і пірамідальних форм, характерних для елементів судових наборів, надбудов та технічних вузлів. Побудова перерізів січними площинами при моделюванні конструкцій судна.

Тема 5. Перетин багатогранників і побудова розгортки елементів корпусу судна

Побудова ліній перетину площини з багатогранниками, визначення натуральної величини граней. Основи створення розгортки корпусних елементів і металевих обшивок – ключових для суднобудування та ремонту суден.

Тема 6. Криві лінії та поверхні у суднобудуванні і морській техніці

Проєціювання кривих ліній: пласких, просторових та гвинтових — у тому числі гвинтових ліній, що застосовуються у проєктуванні гребних гвинтів. Криволінійні поверхні корпусу судна та методи побудови дотичних площин до них.

Тема 7. Аксонометричні проєкції для відтворення судових конструкцій і механізмів

Основи аксонометрії у технічному зображенні судового обладнання. Прямокутні та косокутні аксонометричні проєкції, ізометричні та диметричні побудови, застосування для відображення деталей машинно-котельного відділення та навігаційних модулів.

Модуль 2. Інженерна графіка

Тема 8. Стандарти та правила виконання технічних креслень у морському транспорті (ЕСКД)

Нормативи та стандарти, що регламентують конструкторську документацію в суднобудуванні та експлуатації флоту. Формати, масштабування, типи ліній, позначення матеріалів, правила оформлення креслень вузлів судових систем.

Тема 9. Роз'ємні та нероз'ємні з'єднання у судових механізмах та конструкціях

Класифікація різьб, їх графічне позначення. Креслення болтових, шпилькових, шпонкових і шліцьових з'єднань, характерних для суднових двигунів, насосів, редукторів. Зварні, заклепувальні, клейові та паяні з'єднання корпусних конструкцій і технічних систем.

Тема 10. Ескізи та робочі креслення деталей суднових механізмів

Методика побудови технічних зображень деталей суднового обладнання. Позначення стандартних елементів, вимоги до креслень, побудова ескізів з натури у машинних відділеннях та виготовлення робочих креслень за ескізами. Шорсткість, матеріали, інструменти вимірювання.

Тема 11. Складальні креслення суднових вузлів і специфікації

Структура складального креслення елементів суднових механізмів, систем та корпусних конструкцій. Принципи позначення позицій та складання специфікацій у суднобудівній та експлуатаційній документації.

Тема 12. Технології комп'ютерного створення креслень у САПР AutoCAD для завдань морського транспорту

Застосування AutoCAD у суднобудуванні, ремонтних роботах і технічній експлуатації суден. Базові команди, параметри креслення, методи побудови та редагування просторових моделей суднових деталей та конструкцій. Інтеграція ІКТ у графічні завдання моряка-механіка та суднового інженера.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>.
3. Електронна бібліотека. Інформатика. Інформаційні системи. Інформаційні технології. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.zntu.edu.ua/virtual_exhibition/informatika.html.
4. Autodesk. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.autodesk.com>.

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали та навчальні фільми з нарисної геометрії, інженерної графіки та основ креслення
2. Інтерактивні онлайн-курси з технічного креслення

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру 1														Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1							Модуль 2									
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	МКР 1	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 10; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 10; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.														Не перед- бачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.														20	40	100

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова

1. Артеменко Д. Ю., Онопа В. А., Анісімов О. В., Мороз С. М. Нарисна геометрія і інженерна графіка. Розділ «Інженерна графіка». Методичні рекомендації до практичних і самостійних занять для студентів спеціальності "Промислове та цивільне будівництво": навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Кропивницький: ЦНТУ, 2020. – 53 с. – Режим доступу: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/3be65caf-b8c1-41cd-acd3-ee92fa8ffdbc/content> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

2. Балабан С. М. Інженерна графіка та САД системи. Частина 1. Основи нарисної геометрії: навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Тернопіль: Вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. – 204 с. – Режим доступу:

https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40786/1/Balaban_Inzhenerna_hrafika_ta_CAD_systemy_chastyna%20_1_2023.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

3. Павленко І. В. Нарисна геометрія та інженерна графіка: опорний конспект лекцій [Електронний ресурс]. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – 108 с. – Режим доступу:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80809/3/Pavlenko_narysna_heometriia.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

4. Радченко А. О. Нарисна геометрія, інженерна графіка та теорія тіней: конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс]. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 163 с. – Режим доступу:

<https://eprints.kname.edu.ua/63156/1/Радченко%2C%2067Л%2C%202022%2C%20pdf.pdf> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Додаткова:

1. Артеменко Д. Ю., Онопа В. А., Анісімов О. В., Мороз С. М. Нарисна геометрія і інженерна графіка. Розділ «Інженерна графіка». Методичні рекомендації до практичних і самостійних занять для студентів спеціальності "Промислове та цивільне будівництво": навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Кропивницький: ЦНТУ, 2020. – 53 с. – Режим доступу:

<https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/3be65caf-b8c1-41cd-acd3-ee92fa8ffdbc/content> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

2. Балабан С. М. Інженерна графіка та САД системи. Частина 1. Основи нарисної геометрії: навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Тернопіль: Вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2023. – 204 с. – Режим доступу:

https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40786/1/Balaban_Inzhenerna_hrafika_ta_CAD_systemy_chastyna%20_1_2023.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

3. Павленко І. В. Нарисна геометрія та інженерна графіка: опорний конспект лекцій [Електронний ресурс]. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – 108 с. – Режим доступу:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80809/3/Pavlenko_narysna_heometriia.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

4. Радченко А. О. Нарисна геометрія, інженерна графіка та теорія тіней: конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс]. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 163 с. – Режим доступу:

<https://eprints.kname.edu.ua/63156/1/Радченко%2C%2067Л%2C%202022%2C%20pdf.pdf> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Прикладна механіка

Національний
транспортний
університет

Прикладна механіка

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Кандидат технічних наук Маннапова Оксана Володимирівна

Контактна
інформація

електронна пошта man2apov@ukr.net
телефон кафедри +38 (095) 467-67-06

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 4 (другий поверх)

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Кандидат технічних наук Маннапова Оксана Володимирівна

Контактна
інформація

електронна пошта man2apov@ukr.net
телефон кафедри +38 (095) 467-67-06

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 4 (другий поверх)

Час консультацій

Четвер 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на вивчення здобувачами фундаментальних законів механіки та їх застосування у практичній діяльності. Компонент охоплює загальні методи структурного, кінематичного та динамічного аналізу типових механізмів і їх окремих елементів, що дає змогу визначати раціональні параметри механізмів машин. Здобувачі освіти вивчають принципи дії, будову, основи інженерних розрахунків і методи проектування деталей та вузлів машин загального призначення, зокрема правила конструювання і стандарти, які враховують реальні умови експлуатації та сучасні нормативні вимоги. У межах курсу розглядаються активні й реактивні сили, що діють на стержневі системи, внутрішні зусилля, які в них виникають, а також параметри, що визначають напружено-деформований стан стержнів. Дисципліна є необхідною для підготовки фахівців у галузі морського та внутрішнього водного транспорту, забезпечуючи базові знання для розуміння механічних систем, що використовуються під час будівництва та експлуатації суден.

Предметом вивчення освітнього компонента є сучасні інженерні методи механіки твердого тіла та механіки деформівного тіла, що забезпечують підготовку здобувачів освіти з основ конструювання машин, ознайомлення з будовою машин і принципами їх роботи, основами інженерних розрахунків та методами проектування деталей і вузлів загального призначення, а також вивчення механічних систем, їх елементів, силових взаємодій, напружено-деформованого стану матеріалів і принципів проектування надійних та ефективних механічних конструкцій, що використовуються у морській інженерії.

Міждисциплінарні зв'язки з:

- **вищою та прикладною математикою** – для застосування математичних методів у механічних розрахунках, розв’язування диференціальних рівнянь руху та виконання аналізу напружено-деформованого стану;
- **фізикою** – для розуміння фундаментальних законів механіки, динаміки та властивостей матеріалів;
- **інженерною графікою** – для виконання технічних креслень, розроблення проєктної документації та візуалізації механічних систем і компонентів;
- **матеріалознавством** – для вибору відповідних матеріалів з урахуванням механічних властивостей, характеристик міцності та умов експлуатації;
- **суднобудуванням** – для застосування механічних принципів під час проєктування й аналізу судових конструкцій і корпусних елементів;
- **морською інженерією** – для розуміння пропульсивних установок, машин і механічного обладнання, що використовується на судах;
- **технічною механікою** – для отримання базових знань зі статички, кінематики та динаміки;
- **міцністю суден** – для аналізу конструктивної цілісності та розподілу навантажень у морських спорудах;
- **деталлями машин і механізмами** – для поглибленого вивчення окремих механічних елементів та принципів їх проєктування.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Теорія механізмів і машин

Тема 1. Основні поняття та визначення. Структурний аналіз і синтез механізмів

Механізми, їх структура та класифікація.

Ланки, кінематичні пари, кінематичні ланцюги. Методи побудови. Структурна класифікація пласких механізмів. Структурні групи. Порядок і клас структурної групи. Структурна формула кінематичного ланцюга Сомова-Малишева. Локальні надлишкові зв’язки, їхній вплив на робото-здатність і надійність машин.

Тема 2. Кінематичний аналіз механізмів

Кінематика початкових ланок механізмів. Визначення положень і переміщень ланок, траєкторій руху їх окремих точок. Визначення швидкостей і прискорень окремих точок ланок. Графічні, графоаналітичні і аналітичні методи кінематичного аналізу. Кінематичний синтез механізмів.

Тема 3. Силовий аналіз руху механізму. Динаміка машин

Визначення реакцій в кінематичних парах. Силовий розрахунок типових механізмів. Зрівноваження мас. Зрівноваження сил інерції ланок. Зрівноваження обертових ланок. Енергетичні характеристики механізмів. Коефіцієнт корисної дії. Зведені сили і моменти. Визначення зведених і зрівноважувальних сил методом Жуковського. Динамічні моделі механізму. Приведення сил і мас в механізмах. Рух механізму під дією заданих сил. Загальне рівняння руху. Регулювання швидкості машині механізмів.

Модуль 2. Опір матеріалів. Деталі машин

Тема 4. Основні поняття і визначення опору матеріалів

Поняття міцності, жорсткості і стійкості. Зовнішні сили (навантаження і реакції в’язей). Постійні, змінні, статичні і динамічні навантаження. Пружні і пластичні деформації. Лінійні деформації і деформації зсуву. Внутрішні сили, метод перерізів. Повне, нормальне і дотичне напруження. Об’єкти вивчення: стержні, пластини оболонки і масивні тіла. Розмірності сил і напружень. Розрахункові схеми. Гіпотези і спрощення опору матеріалів.

Тема 5. Геометричні характеристики плоских перерізів. Внутрішні силові фактори

Статичні моменти площі, центр ваги перерізу. Моменти інерції плоских фігур та складних перерізів. Моменти інерції відносно паралельних осей. Залежність між моментами інерції при повороті осей. Визначення напрямку головних центральних осей інерції. Головні моменти інерції. Моменти інерції деяких простих перерізів. Моменти опору і радіуси інерції перерізів.

Метод перерізів і епюри внутрішніх силових факторів. Зовнішні силові фактори: P , M і q . Внутрішні силові фактори: поздовжня сила N , поперечні сили Q_y , Q_x , крутний момент $M_z = M_{кр}$,

згинальні моменти M_y , M_x . Метод перерізів. Епюри внутрішніх силових факторів. Правило визначення поздовжньої сили в перерізі стержня, правило знаків для N , побудова епюр N . Правило визначення крутного моменту в перерізі стержня, правило знаків для $M_{кр}$, побудова епюр $M_{кр}$. Балки та їх опори. Правила визначення поперечних сил і моментів, правила знаків для Q і M . Побудова епюр Q і M . Диференціальні залежності при згині. Правила контролю правильності епюр Q і M .

Тема 6. Розтягування і стискання.

Механічні властивості матеріалів. Напруження і деформації при розтяганні і стисканні. Нормальні і дотичні напруження в поперечних і похилих перерізах. Поздовжні деформації, закон Гука. Поперечні деформації. Зв'язок між поздовжніми та поперечними деформаціями, коефіцієнт Пуасона. Випробування матеріалів на розтягання. Діаграми розтягання. Характеристики міцності і пластичності матеріалів. Випробування матеріалів на стискання. Умови міцності і жорсткості. Коефіцієнти запасу. Допустимі напруження. Види розрахунків. Статично невизначні задачі.

Тема 7. Зсув та кручення

Чистий зсув. Напруження та деформації при зсуві. Закон Гука при зсуві. Умова міцності при зсуві. Практичні розрахунки на зріз та зминання. Деформації і напруження при крученні. Закон Гука при крученні. Визначення напружень при крученні круглого стержня. Розподіл дотичних напружень в перерізі при крученні. Умови міцності і жорсткості при крученні. Види розрахунків при крученні.

Тема 8. Деформація згинання

Згинання статично визначуваних і статично невизначуваних балок. Чистий згин. Нормальні напруження при чистому згині. Формула Нав'є. Розподіл напружень в поперечному перерізі стержня при згині. Критерій якості профілю при згині. Дотичні напруження при згині, формула Журавського. Переміщення при згині. Диференціальне рівняння пружної лінії. Метод початкових параметрів. Потенціальна енергія пружної деформації при згині. Правило Мора. Метод Верещагіна. Розрахунок статично невизначуваних балок.

Тема 9. Основні поняття деталей машин

Приводи машин і їх елементи. Механічні передачі. Класифікація, призначення, основні параметри і характеристики механічних передач. Порівняльна характеристика передач. Вибір електродвигуна, кінематичний і силовий розрахунок приводів. Типи з'єднань.

Передачі тертям. Фрикційні і пасові передачі. Будова, характеристика і типи пасових передач. Криві ковзання та ККД пасових передач. Основи розрахунку пасових передач: натягову здатність і довговічність. Конструкції шківів. Натяжні пристрої. Фрикційні передачі і варіатори. Загальні відомості та класифікація. Конструкції. Матеріали і термообробка. Загальні принципи конструювання. Конструкції варіаторів.

Зубчасті і черв'ячні передачі. Загальні відомості, класифікація зубчастих передач, їхні параметри. Розрахункові навантаження. Матеріали деталей, види пошкоджень, критерії робото-здатності, допустимі напруження. Основи розрахунку. Загальні відомості про зубчасті передачі Новікова, планетарні і хвилеві. Черв'ячні передачі, їхня характеристика і область застосування. Види черв'яків. Матеріали деталей. Види пошкоджень, критерії робото-здатності. Допустимі напруження. Розрахунки на міцність та тепловий розрахунок. ККД передачі.

Тема 10. Редуктора. Загальні відомості

Основні схеми. Розрахункові параметри редукторів та рекомендації щодо їхнього вибору. Змащення деталей редукторів.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Інституційний репозитарій ТНТУ імені Івана Пулюя [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/23475> (дата звернення: 29.08.2025). – Назва з екрана.
2. Механіка деформівного твердого тіла — Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-66752> (дата звернення: 29.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 29.08.2025). – Назва з екрана.
4. Система дистанційного навчання MOODLE ВСП ДІВТ НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 29.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року												Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2										
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	МКР 2			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.												20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.												20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є

поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова

1. Антонова Г. В., Бондаренко Л. Ю., Вершков О. О. Прикладна механіка : навч. посіб. / Г. В. Антонова, Л. Ю. Бондаренко, О. О. Вершков. – Мелітополь : ТДАТУ, 2019. – 202 с.
2. Бабенко Д. В., Доценко Н. А., Горбенко О. А. Теорія механізмів і машин : практикум для навчання в умовах інформаційно-освітнього середовища : навч. посіб. / Д. В. Бабенко, Н. А. Доценко, О. А. Горбенко. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 168 с.
3. Гайдамака А. В. Деталі машин. Основи теорії та розрахунків : навч. посіб. для студентів машинобудівних спеціальностей усіх форм навчання / А. В. Гайдамака. – Харків : НТУ «ХПІ», 2020. – 275 с.
4. Міняйло А. В., Тіщенко Л. М., Мазоренко Д. І. Деталі машин : підручник / А. В. Міняйло, Л. М. Тіщенко, Д. І. Мазоренко. – Київ : Агроосвіта, 2013. – 448 с.
5. Шкельов Л. Т., Станкевич А. М., Пошивач Д. В. Опір матеріалів : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. Т. Шкельов, А. М. Станкевич, Д. В. Пошивач. – Київ : ЗАТ «Віпол», 2011. – 456 с.
6. Шпачук В. П., Кузнецов О. М., Жуков В. Ф. Прикладна механіка : конспект лекцій / В. П. Шпачук, О. М. Кузнецов, В. Ф. Жуков. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 211 с.

Додаткова:

1. Антоненко І. І., Перга С. М. Технічна механіка : навч. посіб. / І. І. Антоненко, С. М. Перга. – Кривий Ріг : КДПУ, 2016. – 91 с.
2. Булгаков В. М., Черниш О. М., Войтюк Д. Г. Технічна механіка : навч. посіб. / В. М. Булгаков, О. М. Черниш, Д. Г. Войтюк. – Ніжин : МІЛАНІК, 2011. – 600 с.

Статистичні методи аналізу та моделювання експлуатації технічних систем на водному транспорті

Національний транспортний університет

Статистичні методи аналізу та моделювання експлуатації технічних систем на водному транспорті

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів вищої освіти здатності застосовувати статистичні методи для аналізу, оцінювання надійності, діагностування та моделювання процесів експлуатації суднових технічних систем, електрообладнання та засобів автоматизації. Особлива увага приділяється обробці експлуатаційних даних, оцінюванню технічного стану обладнання, прогнозуванню відмов, оптимізації режимів роботи та підвищенню безпеки й ефективності функціонування суднових енергетичних і електротехнічних комплексів. Дисципліна забезпечує підготовку майбутніх фахівців до використання сучасних методів статистичного аналізу при прийнятті інженерних рішень у сфері експлуатації суднових технічних систем.

Предметом вивчення є статистичні методи збору, обробки, аналізу та інтерпретації експлуатаційної інформації про роботу суднових технічних систем і комплексів; моделі надійності та довговічності елементів; методи статистичного контролю технічного стану; імовірнісні моделі відмов; основи математичного та комп'ютерного моделювання експлуатаційних процесів на водному транспорті.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– природничими науками: вища та прикладна математика, теорія ймовірностей, математична статистика – для формалізації випадкових процесів, обробки експлуатаційних даних, побудови статистичних моделей надійності та прогнозування технічного стану суднових систем;

– технічними науками: теорія надійності, електротехніка, електричні машини, автоматика та керування, суднові енергетичні установки – для застосування статистичних методів під час аналізу роботи, діагностування та оцінювання ефективності функціонування суднових технічних систем і комплексів;

– інформаційними технологіями: комп'ютерна обробка даних, програмування, бази даних, системи моделювання – для використання програмних засобів статистичного аналізу, обробки великих масивів експлуатаційної інформації та імітаційного моделювання процесів відмов і відновлень;

– експлуатаційними дисциплінами: технічна експлуатація суден, діагностування суднового обладнання, технічне обслуговування і ремонт – для використання результатів статистичного аналізу при плануванні обслуговування, прогнозуванні відмов і підвищенні надійності суднової техніки;

– управлінськими науками: менеджмент, логістика, управління технічними системами – для прийняття обґрунтованих рішень щодо режимів експлуатації обладнання, оптимізації ресурсів та мінімізації простоїв суден;

– економічними науками: економіка транспорту, економіка підприємства – для оцінювання економічної ефективності експлуатації технічних систем, аналізу витрат на технічне обслуговування та ремонт на основі статистичних даних;

– нормативно-правовими дисциплінами: морське право, міжнародні та національні нормативи з технічної експлуатації флоту – для врахування вимог стандартів, правил класифікаційних товариств і регламентів під час організації експлуатації та технічного обслуговування суднових систем.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Статистичний аналіз експлуатаційних даних суднових технічних систем

Тема 1. Випадкові величини та закони розподілу в задачах експлуатації

Поняття випадкової події та випадкової величини. Дискретні та неперервні випадкові величини. Основні закони розподілу (нормальний, експоненційний, Вейбулла) та їх застосування для опису параметрів роботи суднових технічних систем, електрообладнання та засобів автоматики.

Тема 2. Статистичні характеристики та оцінювання параметрів

Середнє значення, дисперсія, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації. Вибіркові оцінки параметрів розподілу. Довірчі інтервали. Практичне застосування при обробці результатів вимірювань електротехнічних і енергетичних параметрів суднового обладнання.

Тема 3. Статистична обробка експериментальних та експлуатаційних даних

Формування статистичних вибірок. Варіаційні ряди, гістограми, емпіричні функції розподілу. Перевірка статистичних гіпотез. Критерії узгодженості. Аналіз результатів технічної діагностики суднових систем.

Тема 4. Кореляційний та регресійний аналіз в задачах експлуатації

Функціональні та статистичні залежності між параметрами. Коефіцієнт кореляції. Побудова регресійних моделей. Використання регресійного аналізу для оцінювання впливу режимів роботи на технічний стан суднового електрообладнання.

Модуль 2. Статистичні методи надійності та моделювання експлуатації суднових систем

Тема 5. Основні показники надійності технічних систем

Поняття надійності, безвідмовності, довговічності, ремонтпридатності. Імовірність безвідмовної роботи. Інтенсивність відмов. Середній час напрацювання до відмови. Надійність суднових енергетичних та електротехнічних систем.

Тема 6. Статистичні моделі відмов елементів суднового обладнання

Експоненційний закон, закон Вейбулла, нормальний закон у задачах надійності. «Крива ванни». Аналіз експлуатаційної статистики відмов суднового електрообладнання, систем автоматики та керування.

Тема 7. Обробка статистики відмов і відновлень

Збір та систематизація даних про відмови. Емпіричні функції розподілу часу безвідмовної роботи. Оцінювання показників надійності за результатами експлуатаційних спостережень. Використання статистики для планування технічного обслуговування.

Тема 8. Статистичне моделювання та прогнозування технічного стану

Поняття статистичної моделі. Імітаційне моделювання процесів відмов і відновлень. Використання випадкових чисел у моделюванні. Прогнозування технічного стану обладнання. Оптимізація періодичності технічного обслуговування на основі статистичних даних.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.htm> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] / офіц. сайт. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.
4. Прикладні питання математичного моделювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/ppmm/article/view/482> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Навчальні ресурси:

1. Відеоматеріали та документальні лекції з математичної статистики, теорії ймовірностей та аналізу даних;
2. MathBitsNotebook — Статистика та ймовірність для університетських студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mathbitsnotebook.com/> (дата звернення: 30.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.								20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним

навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні незволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання незволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова:

1. Васильків І. М. Основи теорії ймовірностей і математичної статистики : навч. посіб. / І. М. Васильків. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 184 с.
2. Герич М. С., Синявська О. О. Математична статистика : навч. посіб. / М. С. Герич, О. О. Синявська. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. – 146 с.
3. Горват А. А., Молнар О. О., Мінкович В. В. Методи обробки експериментальних даних з використанням MS Excel : навч. посіб. / А. А. Горват, О. О. Молнар, В. В. Мінкович. – Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. – 160 с.
4. Данілов В. Я. Статистична обробка даних : навч. посіб. / В. Я. Данілов. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2019. – 156 с.

5. Найко Д. А., Шевчук О. Ф. Теорія ймовірностей та математична статистика : навч. посіб. / Д. А. Найко, О. Ф. Шевчук. – Вінниця : ВНАУ, 2020. – 382 с.
6. Павленко П. М., Філоненко С. Ф., Чередніков О. М., Трейтяк В. В. Математичне моделювання систем і процесів : навч. посіб. / П. М. Павленко, С. Ф. Філоненко, О. М. Чередніков, В. В. Трейтяк. – Київ : НАУ, 2017. – 392 с.

Додаткова:

1. Данилевський М. П. Основи сферичної геометрії та тригонометрії : навч. посіб. / М. П. Данилевський. – Харків : ХНАМГ, 2011. – 92 с.
2. Дорофєєва З. Я. Деякі аспекти математичної статистики, як складової професійної підготовки студентів морських спеціальностей / З. Я. Дорофєєва // Освітні інновації у вищих навчальних закладах: проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій : зб. наук. пр. за матеріалами III Всеукр. наук.–практ. конф. – Ізмаїл, 2017. – С. 18–21.
3. Жалдак М. І., Кузьміна Н. М., Михалін Г. О. Теорія ймовірностей і математична статистика : підручник для студентів фізико-математичних та інформатичних спеціальностей педагогічних університетів / М. І. Жалдак, Н. М. Кузьміна, Г. О. Михалін. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – 750 с.
4. Кіпар М. О., Дорофєєва З. Я. Міжпредметний характер задачі дослідження навігаційної функції / М. О. Кіпар, З. Я. Дорофєєва // Технічні науки в Україні: сучасні тенденції розвитку : матеріали II Всеукр. наук.–техн. інтернет–конф., м. Ізмаїл, 19-20 листопада 2020 р. – Ізмаїл, 2020. – С. 127–129.

Комп'ютерна графіка та 3D моделювання

Національний
транспортний
університет

Комп'ютерна графіка та 3D моделювання

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра природничо-математичних та інженерно технічних дисциплін

Лекції проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Старший викладач Дорофєєва Зоя Яковлівна

Контактна
інформація

електронна пошта dorofeevazoya.izm@gmail.com
телефон кафедри +38 (066) 150-78-70

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 13:00 – 14:30

Анотація освітнього компонента. Сучасне судно – це складна технічна система, ефективна експлуатація якої неможлива без використання інформаційно-комунікаційних технологій у проєктуванні, моделюванні та візуалізації технічних процесів. Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів умінь створювати дво- та тривимірні моделі елементів судового електрообладнання й систем автоматики, розробляти технічну документацію відповідно до стандартів та застосовувати програмні засоби AutoCAD для інженерної графіки. Вивчення дисципліни забезпечує практичну підготовку майбутніх фахівців до виконання професійних завдань з використанням сучасних ІКТ у сфері експлуатації судових систем.

Предметом вивчення освітнього компонента є принципи, методи та програмні засоби комп'ютерної графіки й тривимірного моделювання, що застосовуються для створення, редагування та візуалізації технічної документації й просторових моделей елементів судових електротехнічних систем та засобів автоматики.

Міждисциплінарні зв'язки з:

– гуманітарними науками: мистецтвознавство, культурологія, естетика, філософія — для розуміння художніх стилів, культурних контекстів та естетичних принципів у створенні графічних і 3D-візуалізацій;

– соціальними науками: психологія, комунікологія, соціологія — для врахування сприйняття візуальної інформації, емоційного впливу кольору, форми та композиції на

користувача;

– технічними науками: інформаційні технології, програмування, комп'ютерна інженерія — для ефективного використання апаратного та програмного забезпечення, оптимізації 3D-сцен і рендерингу;

– природничими науками: фізика, математика, геометрія — для точного моделювання форм, руху, освітлення, матеріалів і просторових трансформацій;

– освітніми компонентами за фахом: теорія та будова судна, управління судном, експлуатація суднових енергетичних установок, безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги— для інтеграції 3D моделювання у професійні напрями підготовки моряків;

– медичними та біомедичними науками: анатомія, біомеханіка, медична візуалізація — для застосування 3D моделювання у створенні навчальних, дослідницьких та діагностичних матеріалів.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у комп'ютерній графіці та автоматизованому проєктуванні

Тема 1. Комп'ютерна графіка як складова інформаційно-комунікаційних технологій

Поняття та роль комп'ютерної графіки в інженерній діяльності. Способи графічного відображення інформації. Апаратні й програмні засоби графічної обробки. Системи автоматизованого проєктування (САПР) як приклад реалізації ІКТ у технічних галузях.

Тема 2. Використання інформаційно-комунікаційного середовища AutoCAD для інженерних завдань

Призначення, структура та інтерфейс AutoCAD. Версії програми, їх порівняльні характеристики. Меню, панелі інструментів, діалогові вікна. Персоналізація робочого простору. Координатні системи, способи введення точок, прив'язки. Створення графічних примітивів, задання кольору, типів і товщини ліній.

Тема 3. Інженерні методи редагування графічних об'єктів засобами AutoCAD

Основні команди редагування графічних об'єктів: переміщення, копіювання, масштабування, обертання, дзеркальне відображення, обрізання та подовження. Використання об'єктних прив'язок для забезпечення точності побудов. Робота з шарами креслення: створення, перейменування, налаштування кольорів, типів ліній і видимості. Методи вибору об'єктів для редагування. Застосування функціональних клавіш і комбінацій клавіш для прискорення виконання операцій редагування.

Тема 4. Перетворення та стандартизація оформлення креслень у середовищі AutoCAD

Операції модифікації графічних об'єктів: копіювання, переміщення, масштабування, обертання, дзеркальне відображення. Конструювання нових елементів, редагування за допомогою ручок. Оформлення креслень відповідно до вимог ЄСКД: нанесення розмірів, створення й редагування розмірних стилів, штрихування, дотримання стандартів технічної графіки.

Тема 5. Автоматизація стандартизації креслень із використанням ІКТ у середовищі AutoCAD

Створення та використання шаблонів креслень. Робота з основними написами та рамками. Налаштування стилів ліній, шрифтів і розмірів відповідно до стандартів. Використання шарів для систематизації елементів креслення. Автоматизація процесів стандартизації за допомогою шаблонів і бібліотек. Перевірка креслень на відповідність вимогам ЄСКД. Підготовка креслень до друку та експорту в різні формати.

Модуль 2. Використання ІКТ у тривимірному моделюванні технічних об'єктів морської галузі

Тема 6. Основи тривимірного проєктування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у AutoCAD

Простір 3D-моделювання. Типи тривимірних моделей: каркасні, поверхневі, твердотільні. Інструменти побудови та редагування об'ємних об'єктів. Перетворення, обертання, масштабування,

поєднання тривимірних форм. Налаштування параметрів відображення 3D-сцени. Освітлення, матеріали, текстури та кольори. Візуалізація та отримання реалістичних зображень моделей. Створення просторових моделей деталей і вузлів для технічного та інженерного проектування.

Тема 7. Твердотільне та поверхневе моделювання як інженерна реалізація ІКТ

Побудова стандартних твердих тіл: призми, циліндра, конуса, сфери, тора. Створення поверхневих моделей на основі двомірних об'єктів. Операції об'єднання, віднімання та перетину тривимірних тіл. Виконання розрізів і перетинів тривимірних моделей. Методи редагування, трансформації та оптимізації просторових об'єктів для подальшого використання в інженерних проєктах.

Тема 8. Застосування ІКТ для підготовки, компонування та друку інженерної документації

Компонування аркушів у просторі креслення. Налаштування меж аркушів, форматів і масштабів зображення. Використання рамок, штампів та основних написів відповідно до стандартів. Підготовка креслень до друку та експорту у графічні формати. Формування кінцевої технічної документації з використанням інструментів AutoCAD.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php> .
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>.
3. Електронна бібліотека. Інформатика. Інформаційні системи. Інформаційні технології. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.zntu.edu.ua/virtual_exhibition/informatika.html .
4. Autodesk. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.autodesk.com> .

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали та документальні фільми про розвиток комп'ютерної графіки та 3D-анімації
2. Інтерактивні онлайн-курси з комп'ютерної графіки та 3D моделювання
3. Віртуальні лабораторії та симулятори для 3D-моделювання

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом року										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	МКР 1	Тема 6	Тема 7	Тема 8	МКР 2			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.										20	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Контроль протягом року								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8			
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 5; захист лабораторних робіт – 15; виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20	40	100

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Базова:

1. Заїка В. Ф., Твердохліб М. Г., Тарбаєв С. І., Чумак Н. С. Основи інженерної та комп'ютерної графіки. – 2017. – 76 с. – Режим доступу: https://library.kre.dp.ua/Books/2-4%20kurs/Інженерна%20та%20комп'ютерна%20графіка/Zaika_Tarbaiev_ta_in.%20Praktykum_z_inzhenernoi_ta_kompiuternoї_hrafi_ky_2021.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
2. Клятченко Я. М. Комп'ютерна графіка: конспект лекцій: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за спец. 123 Комп'ютерна інженерія. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 128 с. – Режим доступу: https://library.kre.dp.ua/Books/2-4%20kurs/Інженерна%20та%20комп'ютерна%20графіка/2014-2024/Kliatchenko_Ia_M_Kompiuterna_hrafi_ka_konspekt_lektsii_KPI_2024_128s.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
3. Морозенко О. П., Вишневецький І. В., Малишко Г. В. Основи твердотільного моделювання фізичних об'єктів. Частина 1: навч. посібник. – Дніпро : НМетАУ, 2020. – 64 с. – Режим доступу: http://212.3.124.102/file/osnovi_modelyuvannya_ch1.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
4. Мосінок О. О. Редактори тривимірної графіки: навчально-методичний посібник. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2022. – 52 с. – Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/33752/1/Redaktor_3D_ost_Feb_04.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Додаткова:

1. Сидоренко Ю. В., Аушева Н. М. Геометричне моделювання та комп'ютерна графіка. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 115 с. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/524f9c59-55c8-4f92-aac7-bef083b9e0d9/content> (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.
2. Шабала Є. Є. Комп'ютерна графіка та моделювання: конспект лекцій. – Київ : КНУБА, 2022. – 108 с. – Режим доступу: https://library.kre.dp.ua/Books/2-4%20kurs/Інженерна%20та%20комп'ютерна%20графіка/2014-2024/Shabala_Ie_Ie_Kompiuterna_hrafi_ka_ta_modeliuv_KL_KNUBA_2022_103s.pdf (дата звернення: 28.08.2025). – Назва з екрана.

Академічне письмо

Національний
транспортний
університет

Академічне письмо

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

кандидат філологічних наук, доцент Медведєва Олена Юріївна

Контактна
інформація

електронна пошта medvedeva19691120@gmail.com
телефон кафедри +38 (097) 511-76-40

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Сучасний науковий дискурс – це глобальна платформа обміну знаннями, де дослідники з різних освітніх компонентів та культурних контекстів мають ефективно комунікувати, дотримуючись міжнародних академічних стандартів. У такому інтелектуальному середовищі володіння академічним письмом стає не просто корисною навичкою, а фундаментальною компетентністю для успішної наукової кар'єри, публікації результатів досліджень та участі в міжнародному академічному співтоваристві.

Освітній компонент «Академічне письмо» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системних знань про принципи, норми та жанри наукової комунікації, а також практичних умінь створювати структуровані, аргументовані та стилістично коректні академічні тексти. Курс охоплює особливості наукового стилю, методи критичного аналізу літератури, техніки цитування та уникнення плагіату, структурування дослідницьких робіт різних жанрів – від есе та оглядових статей до курсових проектів та кваліфікаційних робіт.

Оволодіння академічним письмом забезпечує здобувачам можливість чітко формулювати дослідницькі питання, презентувати результати власних досліджень відповідно до міжнародних стандартів, брати участь у наукових публікаціях та конференціях, а також розвивати критичне мислення та аналітичні здібності, необхідні для подальшої академічної та професійної діяльності.

Предмет вивчення освітнього компонента «Академічне письмо» охоплює як фундаментальні знання про структуру, стилістику та жанрові особливості наукових текстів, так і прикладні навички створення академічних робіт різних типів, критичного аналізу джерел та дотримання етичних стандартів у науковій комунікації. Здобувачі вивчають теоретичні засади та практичні механізми побудови аргументованого наукового дискурсу; структурні елементи та композиційні моделі академічних текстів (есе, статей, курсових, дипломних робіт); систему цитування та оформлення бібліографічних посилань відповідно до міжнародних стандартів (APA, MLA, Chicago тощо); методи критичного читання та аналітичної роботи з науковими джерелами; стратегії формулювання дослідницьких питань, гіпотез та наукової проблематики; технології академічної аргументації та логічної побудови наукового тексту; протоколи уникнення плагіату та дотримання принципів академічної доброчесності; стилістичні норми та мовні конвенції наукового стилю в українській мові; цифрові інструменти та онлайн-ресурси для пошуку наукової інформації, перевірки текстів на плагіат та управління бібліографією; техніки редагування, самоперевірки та взаємного

рецензування академічних текстів для забезпечення їх якості та відповідності науковим стандартам.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- – гуманітарними науками: філологія, риторика, логіка, філософія, культурологія – для розуміння мовних норм, аргументаційних стратегій, критичного мислення, формування чіткої наукової позиції та розуміння академічної культури як складової загальнолюдської культури;
- – соціальними науками: психологія, соціологія, комунікативістика, конфліктологія – для вивчення механізмів наукової комунікації, особливостей сприйняття тексту читачем, етики взаємодії в академічному середовищі та розвитку навичок ефективної презентації результатів досліджень;
- – інформаційними науками: бібліотекознавство, інформаційна грамотність, наукометрія, документознавство – для формування навичок пошуку, відбору, систематизації, аналізу та цитування наукових джерел, роботи з електронними базами даних та бібліографічними системами;
- – правовими науками: авторське право, інтелектуальна власність, академічна доброчесність, етика наукових досліджень – для розуміння правових і етичних аспектів використання наукових праць, запобігання плагіату та дотримання норм академічної етики;
- – технічними науками: інформаційні технології, програмне забезпечення для наукових досліджень, цифрова комунікація – для освоєння сучасних інструментів написання, форматування та оформлення наукових текстів (текстові редактори, системи управління посиланнями, програми перевірки на плагіат);
- – освітніми компонентами за фахом: морське право, управління морськими ресурсами, судноводіння, суднові технічні системи – для інтеграції принципів академічного письма в підготовку фахових наукових текстів, звітів, статей, курсових і кваліфікаційних робіт морської тематики;
- – іноземними мовами: англійська мова (для спеціальних цілей), морська англійська мова, переклад – для підготовки публікацій у міжнародних виданнях, розуміння специфіки англійського академічного дискурсу та оформлення документації відповідно до міжнародних стандартів морської галузі.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади та принципи академічної культури та письма. Створення і аналіз академічного тексту.

Тема 1. Академічна доброчесність. Етичний кодекс ученого.

Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти. Законодавче забезпечення академічної доброчесності в Україні. Академічна культура: поняття, функції, складові. Академічна нечесність та методи її запобігання. Етичний кодекс ученого. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Національному транспортному університеті. Бухарестська декларація етичних принципів вищої освіти.

Тема 2. Головні засади академічного письма.

Основні характеристики поняття «академічне письмо». Поняття академічної грамотності та його структура. Концепція «персональний процес – практика – публічний продукт» у створенні академічного тексту. Роль критичного мислення у створенні авторського оригінального академічного тексту.

Тема 3. Авторське право. Правила використання об'єктів інтелектуальної власності.

Авторське право та його об'єкти. Інтелектуальна власність. Правила використання об'єктів інтелектуальної власності. Законодавче забезпечення та міжнародні угоди щодо захисту прав інтелектуальної власності. Система органів управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності в Україні.

Тема 4. Плагіат та його різновиди. Протидія плагіату.

Поняття плагіату в Україні та світі. Законодавство України про запобігання плагіату. Академічний плагіат та його різновиди. Засоби запобігання та протидії академічному плагіату. Огляд програм, спрямованих на виявлення плагіату. Практичні поради щодо запобігання плагіату. Цитування. Перефразування. Узагальнення. Загальні правила оформлення посилань в освітніх та наукових роботах. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Укладання бібліографії в дослідницьких роботах.

Тема 5. Академічне письмо як різновид наукового спілкування. Науковий стиль української мови: основні ознаки та специфічні мовні засоби.

Науковий стиль як складник стилістичної системи української мови. Функції наукового стилю, його підстили, жанри підстилів. Ознаки наукового стилю. Мовні особливості наукового стилю. Лексичні норми наукового тексту. Особливості використання академічної і професійної лексики. Синтаксичні особливості академічного тексту. Різновиди наукового стилю. Лексикографічна компетентність.

Тема 6. Жанри академічних текстів.

Первинні і вторинні наукові жанри. Елементарна та базова моделі академічного тексту. Особливості підготовки академічного тексту. Анотація і резюме тексту. Наукова стаття. Курсова робота.

Вторинні наукові жанри. Рецензія. Відгук. Реферат. Тези.

Тема 7. Академічне есе як один із жанрів академічного письма.

Жанрові особливості й різновиди академічного есе. Етапи організації процесу академічного письма (написання есе). Способи організації академічного есе. Структура академічного есе. Рекомендації щодо підготовки й написання академічного есе: критерії оцінювання. Диференціація есе за функціональним призначенням (академічне / неакадемічне), змістовим наповненням (філософське, літературно-художнє, лінгвістичне, педагогічне, математичне і т. ін.), типом мовлення (опис, розповідь, міркування, доказ).

Тема 8. Усна академічна комунікація. Жанри професійної самопрезентації.

Функції наукової комунікації. Форми наукової комунікації. Функції Інтернет-комунікації у сфері науки. Технології презентації результатів наукової роботи. Загальні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. Жанри усної академічної комунікації. професійної самопрезентації.

Резюме. Мотиваційний лист

Змістовний модуль 2. Види академічних текстів. Структура та засади редагування академічного тексту.

Тема 9. Види академічних текстів.

Репрезентаційні й аргументаційні форми мовлення в академічній комунікації, їх типи та особливості. Текст-розповідь. Текст-опис. Текст-міркування. Текст-доказ. Текст-визначення.

Тема 10. Змістове наповнення академічного тексту.

Наукова теорія. Функції наукової теорії. Методологія наукового знання. Предметний зміст нового знання крізь призму відомого, усталеного. Реалізація категорій об'єктивності, суб'єктивності й оцінності при подачі теоретичних відомостей. Наукова дискусія. Доведення / спростування актуалізованих тверджень.

Тема 11. Інтертекстуальність академічного тексту.

Поняття про свій / чужий текст. Різновиди компресії академічного тексту. Конспектування. Реферування. Тезування. Анотування. Групування джерел. Систематизація матеріалу. Переказ, перефразування, компіляція і плагіат. Посилання, перепосилання та цитування, перецитування, самоцитування: доцільність, вмотивованість, аргументованість, коректність.

Тема 12. Структура академічного тексту.

Абзац як структурний елемент академічного тексту і засіб реалізації категорій зв'язності й цілісності. Структура абзацу. Роль першого речення в абзаці. Логіко-смісловий аналіз побудови речень та абзаців. Типи зв'язків речень в абзаці. Доцільність / недоцільність використання лексичних повторів. Способи і засоби досягнення точності, послідовності, зрозумілості. Аналіз і

синтез матеріалу.

Тема 13. Вступ і висновок у структурі академічного тексту.

Рамкові й ситуативні мовні кліше в академічному тексті. Основні функції й характеристики вступу академічного тексту. Академічно грамотне обґрунтування актуальності теми, висвітлення стану розробки проблеми, формулювання об'єкта, предмета, мети та завдань. Зв'язок вступу та висновків. Співвідношення теми, мети, завдань і висновків академічного тексту. Типові помилки в написанні загальних висновків. Смісловий аналіз фрагментів відповідних композиційних елементів академічного тексту.

Тема 14. Академічний текст як об'єкт редагування.

Основні (дотекстовий / текстовий) підходи до редагування академічного тексту. Види правки академічного тексту. Правка-вичитування. Правка-скорочення. Правка-доопрацювання. Правка-переробка.

Тема 15. Психологічні та логічні засади редагування академічного тексту.

Дотримання психологічних засад створення академічного тексту. Факт в академічному тексті. Перевірка фактичного матеріалу. Психологічні причини фактичних помилок. Помилки занадто великої активності (багатослівність, пропускання необхідних ланок у ланцюзі роздумів або їх зредукованість і т. ін.). Помилки втомленості (повтори, неточність у слововживанні, в аргументуванні і т. ін.). Помилки браку творчої уяви, творчого підходу до написання тексту (стандартизованість викладу, робота за схемою і т. ін.).

Дотримання логічних засад створення академічного тексту. Закон тотожності. Закон суперечності. Закон вилучення третього. Закон достатньої підстави. Прийоми, що допомагають перевірити правильність логічних зв'язків. Усунення логічних недоліків.

Тема 16. Мовностилістичні засади редагування академічного тексту.

Редагування дотекстових одиниць (словосполучень і речень) крізь призму семантичної валентності (сполучуваності). Вибір нормативних лексико-семантичних та фразеологічних мовних засобів для створення академічного тексту. Різновиди лексико-фразеологічних порушень (невмотивована семантична модифікація лексем; невмотивоване багатослів'я; невмотивований плеоназм; невмотивована тавтологія; невмотивована синонімія; невмотивована паронімія; невмотивована міжмовна омонімія; невмотивоване калькування лексем; невмотивовані запозичення; невмотивована семантична модифікація фразем; невмотивоване калькування фразем і т. ін.).

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Purdue Online Writing Lab (OWL) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/index.html
4. Google Scholar [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scholar.google.com/>

5. Грамар.лі [Електронний ресурс] // Grammarly. – Режим доступу: <https://www.grammarly.com/>
6. RefWorks – Citation Management [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://refworks.proquest.com/>
7. JSTOR Digital Library [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.jstor.org/>
8. Mendeley Reference Manager [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mendeley.com/>
9. Academic Phrasebank [Електронний ресурс] // University of Manchester. – Режим доступу: <https://www.phrasebank.manchester.ac.uk/>
10. Writing Commons [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://writingcommons.org/>

Навчальні ресурси:

1. Онлайн-курси та платформи
  - Prometheus: платформа масових відкритих онлайн-курсів. Академічна доброчесність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/academic-integrity/>
2. Кейс-стаді та зразки академічних робіт
  - Приклади успішних курсових робіт
  - Розбір типових помилок у роботах здобувачів
  - Аналіз структури наукових публікацій
3. Бібліотечні ресурси та бази даних
  - Google Scholar – пошук наукових публікацій
  - Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
4. Інструменти для роботи з джерелами
  - Zotero, Mendeley – менеджери бібліографічних посилань
  - Plagiarism checkers – сервіси перевірки на плагіат

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру															Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1								Модуль 2									
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	МКР1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6			
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 15; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 5; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10 															Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100

	<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	20		
--	--	----	--	--

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль,

не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Ревуцька С.К. Курс лекцій з дисципліни «Академічне письмо» / М-во освіти і науки України, Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. українознавства; уклад. С.К. Ревуцька. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2018. – 81 с.
2. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма: практикум. – Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. – 178 с.
3. Мартинюк О. М. Академічне письмо (конспект лекцій): навчально-методичне видання. – Луцьк: Вежа, 2021. – 48 с.
4. Основи академічного письма : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / А. Кісельова, Л. Завальська ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 69 с.
5. Шевчук С. В., Клименко І. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. За програмою МОНУ. 4-те вид., випр. і доповн. – Київ: Алерта, 2011. – 696 с.

Допоміжна:

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. введ. з 01.07.2016. – Київ: УкрНДНЦ, 2016. – 16 с. (Інформація та документація)
2. Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі :Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. – Миколаїв : НУК, 2022. – 116 с.
3. Плагіат у студентських роботах: методи виявлення та запобігання: метод. посіб. / за ред. Н.В. Стукало. – Дніпропетровськ: ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. – 44 с.
4. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.grafiati.com/uk/info/dstu-8302-2015/examples/>.

5. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 16.08.2024 №1556-VII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
6. Про освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 16.08.2024 № 2145-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
7. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма : Методичні рекомендації та програма курсу. – Київ, 2016. – 61 с.
8. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/7681/1/ЩО%20ПОТРІБНО%20ЗНАТИ%20ПРО%20ПЛАГІАТ_books_ac-gr.pdf
9. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні; Інститут української мови. – Київ: Наук. думка, 2019. – 392 с.

Mindfulness – практика для моряків

Національний
транспортний
університет

Mindfulness – практика для моряків

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. «Mindfulness – практика для моряків» є практикоорієнтованим освітнім компонентом, який сприяє формуванню системи знань, умінь та практичних навичок щодо застосування практик усвідомленості під час виконання професійних обов'язків. Освітній компонент спрямований на оволодіння техніками медитації та дихальними практиками для підвищення концентрації уваги та ситуаційної обізнаності на вахті; методами управління стресом у довготривалих рейсах та психоемоційної саморегуляції в екстремальних умовах; практиками для покращення якості сну та відпочинку на судні; техніками швидкого відновлення ресурсного стану після напружених операцій; розвитком емоційної стійкості та психологічної витривалості в умовах ізоляції; практиками для подолання негативних думок, тривожності та професійного вигорання; методами збереження ментального здоров'я при тривалій відірваності від сім'ї; міжособистісною усвідомленістю для покращення комунікації та співпраці в мультикультурному екіпажі.

Предметом вивчення освітнього компонента є:

– техніки mindfulness, які сприяють релаксації м'язів та зменшенню болю після фізичних навантажень на судні; підвищують ефективність роботи та навчання через покращення концентрації уваги; розвивають емпатію та співчуття до членів екіпажу; підвищують опір організму до вірусних захворювань в умовах обмеженого простору судна; уповільнюють старіння клітин мозку та сприяють профілактиці хвороб, пов'язаних зі старінням організму;

– нейропсихологічні механізми, які покращують пам'ять та здатність запам'ятовувати складні процедури безпеки; підвищують здатність до концентрації на критично важливих завданнях під час вахти; розвивають навички ситуаційної обізнаності для своєчасного виявлення небезпек;

– практичні навички застосування дихальних технік для швидкого зниження стресу в критичних ситуаціях; виконання body scan та прогресивної м'язової релаксації для відновлення після вахти; використання техніки STOP для емоційної регуляції в конфліктних ситуаціях; практики усвідомленої комунікації для ефективної взаємодії в мультикультурній команді;

– практики mindfulness, які допомагають зберігати ясність мислення та приймати виважені рішення в умовах стресу; підтримувати власне ментальне здоров'я та психологічну стійкість протягом тривалих рейсів; запобігати професійному вигоранню через регулярну практику усвідомленості.

Міждисциплінарні зв'язки (загальні, без прив'язки до освітньої програми) з

гуманітарними, соціальними, управлінськими, медичними науками.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи усвідомленості та саморегуляція

ТЕМА 1. Основи mindfulness та її застосування в морській професії

Mindfulness (усвідомленість) як практика свідомої уваги до теперішнього моменту без оцінювання та автоматичної реакції. Mindfulness як метод збереження ясності мислення на вахті, покращення концентрації під час виконання складних операцій та зниження ризику помилок через втому чи розсіяність. Практика усвідомленості як профілактика професійного вигорання, покращення якості сну, зниження рівня тривожності та засіб адаптації до складних умов життя на морі.

ТЕМА 2. Фізіологічні та нейропсихологічні основи практики усвідомленості

Практика mindfulness як засіб емоційної регуляції та контролю імпульсів – нейровізуалізаційні дослідження. Mindfulness як засіб активації парасимпатичної нервової системи та покращення нейропластичності мозку – здатності формувати нові нейронні зв'язки, що дозволяє ефективніше адаптуватися до змінних умов на морі. Mindfulness як реальний інструмент впливу на фізіологію та психологічний стан.

ТЕМА 3. Техніки концентрації уваги та ситуаційна обізнаність

Концентрація уваги як критично важлива навичка для моряків. Техніки тренування уваги: фокусування на диханні, сканування тіла, усвідомлене слухання та спостереження за внутрішніми станами без оцінювання. Ситуаційна обізнаність (situational awareness) як здатність сприймати, розуміти та прогнозувати події навколо себе. Техніка «розширеного поля уваги». Формування тренування уваги через mindfulness-практики та навички повертати розсіяний розум до «тут і зараз» в монотонних умовах тривалих рейсів.

ТЕМА 4. Емоційна регуляція та стрес-менеджмент в морських умовах

Емоційна регуляція у морській професії. Техніка «RAIN» (Recognize-Allow-Investigate-Non-identification): розпізнання емоції, дозвіл їй бути, дослідження її в тілі. Пауза між стимулом та реакцією. Концепція «вікна толерантності» та використання техніки для повернення до балансу. Практика самоспівчуття (self-compassion). Емоційна стійкість як здатність зберігати внутрішню рівновагу навіть у найскладніших обставинах.

Модуль 2. Практична інтеграція mindfulness у професійну діяльність.

ТЕМА 5. Дихальні практики та техніки релаксації на борту судна

Усвідомлене дихання як найефективнішою технікою для швидкого зниження стресу в умовах обмеженого простору судна. Діафрагмальне дихання. Техніка «4-7-8». Box breathing (квадратне дихання) як практика зняття гострого стресу в критичних ситуаціях. Техніка подовженого видиху. Прогресивна м'язова релаксація Джейкобсона.

ТЕМА 6. Усвідомлена комунікація та лідерство в мультикультурних екіпажах

Ефективна комунікація на судні як питання безпеки в мультикультурних екіпажах. Mindfulness як присутність під час розмови без відволікання на власні думки чи підготовку відповіді. Практика активного слухання через усвідомленість в умовах коли англійська є другою мовою. Техніка «STOP» (Stop-Take a breath-Observe-Proceed) як засіб запобігання імпульсивним реакціям у конфліктних ситуаціях. Усвідомлене лідерство. Практика mindfulness як усвідомлений підхід перетворення на можливість для діалогу та взаєморозуміння.

ТЕМА 7. Практичне застосування mindfulness в екстремальних морських ситуаціях

Mindfulness у кризі як гостра присутність, фокус на дії. Техніка заземлення (grounding). «Бий або біжи», усвідомлене дихання. Практика «розділення уваги» та внутрішній спокій. Оброблення травматичного досвіду через усвідомлене проживання емоцій, запобігання посттравматичному стресовому розладу (ПТСР). Формування «м'язової пам'яті» свідомості. Практика mindfulness у кризі – здатним діяти швидко, точно та без паніки.

ТЕМА 8. Інтеграція практики mindfulness в професійну діяльність моряка

Інтеграція усвідомленості в професійну діяльність моряка. Усвідомлена вахта до кожної деталі: звуків двигуна, показників приладів, погодних змін, поведінки судна. Створення персональної практики mindfulness. Ведення щоденника усвідомленості, патерни стресу та

розпізнавати тригери емоційних реакцій. Mindfulness у рутинних діях – усвідомлений прийом їжі, усвідомлений душ, усвідомлена ходьба по палубі – перетворює звичайні моменти на можливості для практики присутності. Створення «mindful spaces» на судні – тихий куточок, де можна зупинитися на кілька хвилин – допомагає екіпажу підтримувати ментальне здоров'я. Колективна практика mindfulness у команді (спільні дихальні вправи перед складною операцією, короткі паузи усвідомленості на початку зміни) формує культуру усвідомленості на судні. Інтеграція mindfulness у професійне життя моряка – це не додаткове навантаження, а спосіб зробити важку роботу легшою, небезпечною – безпечнішою, а самотність – менш гнітючою.

Методи контролю:

- **тестовий контроль;**
- **письмові контрольні роботи;**
- **співбесіда за матеріалами розглянутої теми;**
- **письмове фронтальне опитування здобувачів;**
- **фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;**
- **експрес-контроль;**
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Курс майндфулнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fizis.net/audio-files/>
4. Practicing Mindfulness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=qEw_TsEHqU8
5. Mindfulness for Anxiety [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=GjkwVi_Lj0
6. Mindfulness What [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=JUSaQL1_zXE
7. MINDFULNESS Documentary Film [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=LgkC9x7fFYQ>
8. Self-Transformation Through Mindfulness Dr. David Vago [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=1nP5oedmzkM>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2								
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 2				
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 											20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної

оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Гоулман Д., Девідсон Р. Нове «Я». Вплив медитації на свідомість, тіло й мозок / пер. з англ. Олександра Асташова. – Київ : Наш Формат, 2019. – 264 с.
2. Литвинова Г. О., Журавель Н. Т. Тренінг: Стресостійкість – шлях до успіху (тренінг для тренерів). – Київ : НАВС, 2019. — 54 с.

3. Психосоціальний стрес: прояви та техніки його подолання : рек. бібліограф. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наук. б-ка ; уклад. Т. І. Неудачина ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. – Харків : ХНПУ, 2020. – 49 с.

4. Фрейз О. Знайти рівновагу: корисні навички у стресових та травматичних ситуаціях, а також після них. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https:// horizonpsychology.ca/](https://horizonpsychology.ca/) (дата звернення : 01.09.2025). – Назва з екрана.

Допоміжна

1. Anālayo B. Adding historical depth to definitions of mindfulness. *Current opinion in psychology*. 2019 Aug 1;28:11-4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: DOI:10.1016/j.copsyc.2018.09.013 (дата звернення : 01.09.2025) – Назва з екрана.

2. Bernstein A, Vago D, Barnhofer T. Understanding mindfulness, one moment at a time: an introduction to the special issue. *Current opinion in psychology*. 2019 Aug 1;28:vi-x. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: DOI:10.1016/j.copsyc.2019.08.001. (дата звернення : 01.09.2025) – Назва з екрана.

3. Dunning, D.L., Griffiths, K., Kuyken, W., Crane, C., Foulkes, L., Parker, J. and Dalgleish, T., 2019. Research Review: The effects of mindfulness-based interventions on cognition and mental health in children and adolescents—a meta-analysis of randomized controlled trials. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30345511/>. (дата звернення : 01.09.2025) – Назва з екрана.

4. Zenner C, Herrnleben-Kurz S, Walach H. Mindfulness-based interventions in schools – a systematic review and meta-analysis. *Frontiers in psychology*. 2014 Jun 30;5:603. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: DOI:10.3389/fpsyg.2014.00603. (дата звернення : 01.09.2025) – Назва з екрана.

5. Smiling Mind. What is mindfulness? Published 7 Nov 2018. Available from. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OaRDbLWeSXE> (дата звернення : 01.09.2025) – Назва з екрана.

Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден

Національний
транспортний
університет

Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Сучасне судно – це плавуча модель світової спільноти, де представники десятків країн та релігій мають працювати як єдина команда в умовах обмеженого простору та екстремальних ситуацій. У такому унікальному середовищі культурна компетентність та релігійна толерантність стають не просто бажаними якостями, а критично важливими навичками для забезпечення безпеки мореплавства та ефективності морських операцій.

Предметом вивчення освітнього компонента є фундаментальні знання про світові релігії, культурні традиції та етнічні особливості, так і прикладні навички використання сучасних цифрових технологій, конфлікт-менеджменту, лідерства та психологічної підтримки в специфічних умовах морського судноплавства. Здобувачі вивчають теоретичні засади та практичні механізми формування культурної компетентності у членів багатонаціональних морських екіпажів; системи цифрової комунікації та онлайн-етикету в мультикультурному морському середовищі; релігійно-культурні особливості основних морських націй світу та їх вплив на організацію життєдіяльності на борту судна; методи конфлікт-менеджменту та медіації в умовах міжкультурної взаємодії; стратегії лідерства та управління мультирелігійними командами; протоколи міжнародного морського бізнесу з урахуванням культурних відмінностей; технології критичного мислення та протидії релігійному екстремізму в морському середовищі; психологічні аспекти адаптації та підтримки well-being членів екіпажу в умовах культурного різноманіття; цифрові інструменти та мобільні технології для забезпечення ефективної міжкультурної взаємодії на борту морських суден.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- гуманітарними науками: релігієзнавство, культурологія, етика, філософія – для розуміння культурно-релігійних основ поведінки різних етнічних груп;
- соціальними науками: психологія, соціологія, конфліктологія – для вивчення механізмів міжособистісної взаємодії та групової динаміки в мультикультурному середовищі;
- управлінськими науками: менеджмент, лідерство, організаційна поведінка – для формування навичок ефективного управління багатонаціональними командами;
- технічними науками: інформаційні технології, цифрова комунікація – для освоєння сучасних інструментів міжкультурної взаємодії;

- освітніми компонентами за фахом: морське право, управління морськими ресурсами, безпека мореплавства – для інтеграції принципів толерантності в професійну морську діяльність;
- медичними науками: психогігієна, профілактична медицина – для підтримки психологічного благополуччя екіпажу.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Культурна компетентність та цифрова комунікація у мультинаціональних екіпажах

Тема 1. Релігійно-культурна мапа сучасного світу для моряків

Релігійна географія основних морських маршрутів та портів світу. Культурно-релігійні особливості найчисельніших морських націй: філіппінці, індонезійці, індуси, українці, поляки, китайці, бангладешці. Демографія сучасних міжнародних екіпажів. Регіональні особливості: Південно-Східна Азія, Європа, Близький Схід, Африка. Цифрові ресурси для вивчення культур (мобільні додатки, онлайн-платформи). Створення культурного профілю екіпажу. Практичні кейси реальних мультинаціональних екіпажів різних судноплавних компаній.

Тема 2. Цифрова толерантність та комунікації в мультикультурних екіпажах

Онлайн-етикет у міжкультурному спілкуванні. Використання соціальних мереж та месенджерів на борту з урахуванням релігійних особливостей. Кібербулінг та релігійна дискримінація в цифровому просторі: попередження та протидія. Технології перекладу для релігійних та культурних понять. Створення інклюзивних чат-правил для багатонаціонального екіпажу. Відеозв'язок з родиною: повага до релігійних практик та приватності. Цифрова грамотність у міжкультурному контексті. Етика використання фото та відео з релігійними символами. Управління конфліктами в онлайн-середовищі.

Тема 3. Світові релігії на практиці: що потрібно знати моряку

Християнство (православ'я, католицизм, протестантизм): основні принципи, свята, практики. Іслам: основи віровчення, п'ять стовпів ісламу, релігійні заборони. Буддизм та індуїзм: філософські засади, медитативні практики, система цінностей. Іудаїзм: традиції, кошерність, святкування. Релігійні дієти та харчові обмеження: халяль, кошер, вегетаріанство, пости. Релігійні свята та їх вплив на робочий графік. Молитовні практики та організація простору для релігійних потреб. Складання міжнародного календаря релігійних свят. Конфлікти між релігійними вимогами та морськими процедурами.

Тема 4. Конфлікт-менеджмент у багатонаціональному екіпажі

Типи конфліктів у мультикультурному середовищі: міжетнічні, релігійні, мовні, статусні. Раннє виявлення ознак міжкультурної напруги на борту. Психологія конфлікту в замкненому просторі судна. Техніки деескалації: активне слухання, емпатія, медіація. Культурно-специфічні патерни поведінки в конфліктних ситуаціях. Роль неформальних лідерів у вирішенні суперечок. Ментальне здоров'я та стрес від культурної адаптації. Мобільні додатки для конфлікт-менеджменту. Документування та звітування про міжкультурні інциденти. Рольові ігри та симуляції конфліктних ситуацій.

Змістовний модуль 2. Лідерство та психологічна безпека у міжнародному морському середовищі

Тема 5. Лідерство та управління в мультирелігійному екіпажі

Сучасні теорії лідерства в міжкультурному контексті. Емоційний інтелект керівника багатонаціонального екіпажу. Адаптивні стилі лідерства: від авторитарного до партисипативного. Культурні відмінності у сприйнятті влади та авторитету. Створення інклюзивної корпоративної культури на судні. Мотивація персоналу з різних культурних традицій. Делегування повноважень з урахуванням культурних особливостей. Зворотний зв'язок та оцінка ефективності в міжкультурному контексті. 360-градусна оцінка лідерських навичок. Коучінг та ментворінг у мультикультурній команді. Розвиток міжкультурної компетентності керівників.

Тема 6. Етикет та протокол у міжнародному морському бізнесі

Міжнародний бізнес-протокол у різних культурах: рукостискання, привітання, обмін візитками. Дресс-код та релігійні вимоги: тюрбани, хіджаби, релігійні символи. Подарунки та

гостинність у різних культурах: що можна і не можна. Ведення переговорів з урахуванням культурних особливостей. Етикет харчування в міжнародному контексті. Часові концепції різних культур та пунктуальність. Невербальна комунікація: жести, міміка, дистанція. Протокол офіційних заходів та церемоній. Культурна дипломатія в портах світу. Симуляції міжнародних ділових зустрічей та інспекцій.

Тема 7. Критичне мислення та протидія релігійному екстремізму

Релігійний екстремізм та радикалізація: поняття, ознаки, механізми. Розпізнавання ранніх ознак радикалізації серед членів екіпажу. Кіберзагрози та релігійна пропаганда в морських комунікаційних мережах. Fake news та дезінформація на релігійну тематику. Протидія дискримінації та hate speech на борту. Алгоритми реагування на підозрілу релігійно мотивовану поведінку. Співпраця з правоохоронними органами та службами безпеки. Захист персональних даних та релігійної інформації. Критичне мислення при аналізі релігійного контенту. Аналіз реальних кейсів радикалізації у морській індустрії.

Тема 8. Психологічна стійкість та well-being у мультикультурному середовищі

Стрес від культурної адаптації: причини, симптоми, наслідки. Психологічна підтримка членів екіпажу в період адаптації. Підтримка командного духу під час довготривалих рейсів. Профілактика депресії та тривожності в ізольованому середовищі. Мобільні додатки для ментального здоров'я та психологічної підтримки. Створення підтримуючої атмосфери в команді. Групові вправи для згуртування мультикультурного екіпажу. Робота з гомсикнесом та культурним шоком. Розвиток стресостійкості та емоційної регуляції. Планування активностей для покращення психологічного клімату на борту.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – екзамен/залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Cultures Calendar [Електронний ресурс] // App Store. – Режим доступу: <https://apps.apple.com/us/app/cultures-calendar/id1475444039>
4. Diversity Resources [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.diversityresources.com/>
5. IMO Maritime Knowledge Centre [Електронний ресурс] // International Maritime Organization. – Режим доступу: <https://imo.libguides.com/c.php?g=669712&p=4754195>
6. International Maritime Organization. IMO e-Learning [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lms.imo.org/moodle310/>
7. Introduction to Cross-Cultural Awareness [Електронний ресурс] // Alison.com. – Режим доступу: <https://alison.com/course/introduction-to-cross-cultural-awareness>
8. Introduction to IMO Conventions and Codes [Електронний ресурс] // Alison.com. – Режим доступу: <https://alison.com/course/introduction-to-imo-conventions-and-codes>
9. Muslim Pro [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.muslimpro.com/>
10. World Maritime University [Електронний ресурс] // International Maritime Organization. – Режим доступу:

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали та документальні фільми про морські культури
2. Кейс-стаді реальних мультинаціональних екіпажів
3. DiversityResources.com – 3-хвилинні мікронавчання з культурної компетентності [Diversity Resources](https://www.diversityresources.com/) <https://www.diversityresources.com/>
4. Prometheus : платформа масових відкритих онлайн-курсів. Культура толерантності: як побудувати гармонійне суспільство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/tolerance-culture-society/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/заліку у випадку отримання незадовільної оцінки

допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Вовк, Д. О. Верховенство права і толерантність : навч. посіб. / Д. О. Вовк, Д. С. Бойчук. – К., 2018. – 172 с.
2. Гендерні стандарти сучасної освіти : збірка рекомендацій. Частина 3. – Запоріжжя : Друкарський світ, 2011. – 282 с.
3. Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (Прийнята резолюцією 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 року).
4. Дискримінація та нетолерантність. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. Council of Europe portal.
5. Капітоненко, М. Культура миру: посібник з толерантності / М. Капітоненко, В. Філіпчук, І. Івашко [та ін.]. – К. : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2018. – (За сприяння Програми розвитку ООН в Україні).
6. Матієнко, О. С. Толерантність: введення в проблему : навч. посіб. / О. С. Матієнко. – 2006.

Допоміжна:

1. Байрамова О. В. Короткий словник-довідник з дисципліни «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональному екіпажі суден» для студентів заочної форми навчання. – Ізмаїл : Курьєр-принт, 2018. – 35 с.
2. Байрамова О. В. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональному екіпажі суден». – Ізмаїл : Курьєр-принт, 2018. – 48 с.
3. Байрамова О. В. Толерантність як світоглядна основа професійної культури фахівця морської галузі // Сучасні підходи до вискоєфективного використання засобів транспорту : колективна монографія / за редакцією В. Чимшир. – Ізмаїл : ДІ НУ «ОМА» 2020 – Київ : Міленіум, 2020. – С. 399–411.
4. Байрамова О. В. Толерантність як професійно-особистісна компетенція фахівця морської галузі // Інноваційні підходи розвитку компетентнісних якостей фахівців в умовах професійного становлення : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції. – Ізмаїл : АА Тандем, 2020. – С. 57–60.
5. Байрамова О. В. Психологічна підготовка майбутніх фахівців морського флоту // Водний транспорт: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 16–17 травня 2019 р., м. Київ. – К. : ДУІТ, 2019. – С. 334–336.
6. Байрамова О. В. Етнопсихологічні особливості взаємодії моряків в умовах багатонаціонального екіпажа суден // Сучасні підходи до вискоєфективного використання засобів транспорту : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Ізмаїл, 12–14 грудня 2019 р. – Запоріжжя : АА Тандем, 2019. – С. 13–15.
7. Горелова В. Ю. Зіставлення понять «моральність», «толерантність» та «терпимість» в якості правових категорій // Legal Bulletin. – № 9. – С. 28–34.
8. Гуменникова Т. Р. Підготовка майбутніх керівників багатонаціональних екіпажів суден у площині контекстного навчання до управлінської діяльності // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – 2016. – Вип. № 2. – С. 35–41.
9. Іванова А. В. Дотримання трудових норм у морському судноплаванні : функції держави порту // Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції НУ «ОМА». – Одеса : НУ «ОМА», 2021. – С. 45–49.
10. Козяр М., Дзюба П., Маланюк Н. Історичні аспекти розвитку лідерства у підготовці фахівців // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2023. – № 5–6 (129–130). – С. 199–208.

11. Пащюк Т. Толерантність та свобода слова: «мова ненависті» та «заклики до насильства» у світлі практики Європейського суду з прав людини // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри : збірка наукових статей та есе / упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. – Харків : Юрайт, 2016. – С. 116–123.
12. Сатохіна Н. І. Толерантність як взаємне визнання // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри : зб. наук. ст. та есе. – Харків, 2016. – С. 93–98.
13. Сорока О. М. Вплив психічної нормативності та акцентуацій характеру моряків на їхню стресостійкість залежно від тривалості рейсу та їхнього віку // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. – 2022. – Вип. 3. – С. 129–138.
14. Шайхатдінов А. З., Добіна Т. Г. Роль етико-релігійної толерантності у формуванні професійних компетентностей майбутніх спеціалістів морського та річкового транспорту // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2020. – Вип. № 70, Том 4. – С. 40–44.
15. Шерман М. Дослідження впливу особливостей морської праці на толерантність моряків міжнародних екіпажів // Молодий вчений. – 2016. – № 3. – С. 450–454.
16. Handbook on European non-discrimination law. – European Union Agency for Fundamental Rights, 2010. – P. 156.
17. International Labour Organization. Guidelines for implementing the occupational safety and health provisions of the Maritime Labour Convention, 2006. – Geneva : ILO, 2022.
18. Kormych L. Gender Equality in Maritime Industries: Transnational Law Perspectives // Lex Portus : юрид. наук. журн. – 2020. – № 3. – С. 24–43.
19. Pike K., Wadsworth E., Honebon S., Broadhurst E., Zhao M., Zhang P. Gender in the maritime space: how can the experiences of women seafarers working in the UK shipping industry be improved? // Journal of Navigation. – 2021. – Vol. 74(6). – P. 1–14.
20. Progoulaki M., Roe M. Dealing with multicultural human resources in a socially responsible manner: a focus on the maritime industry // WMU Journal of Maritime Affairs. – 2011. – Vol. 10. – P. 7–23.

Ефективна комунікація у професійній діяльності

Національний
транспортний
університет

Ефективна комунікація у професійній діяльності

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. «Ефективна комунікація у професійній діяльності» є практикоорієнтованим освітнім компонентом, спрямованим на формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців морської галузі. Курс базується на вимогах Міжнародної конвенції ПДНВ (з Манільськими поправками 2010 року), Стандартних фразах морської комунікації ІМО (ІМО SMCP, Резолюція А.918(22)) та принципах управління ресурсами містка (Bridge Resource Management). За статистикою ІМО, близько 80% морських аварій спричинені людським фактором, причому половина з них пов'язана з неефективною комунікацією. Освітній компонент охоплює теоретичні засади ділової комунікації; особливості вербальної та невербальної взаємодії в мультикультурному середовищі судна; стандартизовану морську комунікацію (зовнішню та внутрішню); техніки активного слухання та зворотного зв'язку; комунікацію в критичних і надзвичайних ситуаціях; подолання мовних та культурних бар'єрів; лідерську комунікацію та управління командою; сучасні засоби професійної комунікації.

Предметом вивчення освітнього компонента є:

- теоретичні основи комунікації: моделі комунікаційного процесу, бар'єри ефективної комунікації, особливості міжособистісної та групової взаємодії в професійному середовищі;
- стандартизована морська комунікація: Стандартні фрази морської комунікації ІМО (ІМО SMCP) для зовнішнього (судно-судно, судно-берег) та внутрішнього (на борту) зв'язку; процедури радіотелефонного зв'язку згідно з Регламентом радіозв'язку МСЕ; Міжнародний звід сигналів;
- комунікативні навички для забезпечення безпеки мореплавства: техніка замкнутого циклу комунікації (closed-loop communication), принципи управління ресурсами містка (BRM), комунікація в системі GMDSS, взаємодія з береговими службами (VTS, MRCC);
- міжкультурна комунікація: особливості взаємодії в мультикультурних екіпажах, подолання мовних бар'єрів, врахування культурних відмінностей (дистанція влади, індивідуалізм/колективізм), запобігання комунікативним непорозумінням;
- практичні навички: активне слухання, надання та отримання зворотного зв'язку, асертивна комунікація, управління конфліктами через ефективну комунікацію, комунікація в стресових та надзвичайних ситуаціях;
- лідерська комунікація: брифінги та дебрифінги, делегування завдань, мотиваційна комунікація, комунікація при передачі вахти.

Освітній компонент спрямований на формування загальної компетентності: здатність до ефективної комунікації та командної роботи в мультикультурному професійному середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Курс має міждисциплінарні зв'язки з:

- гуманітарними науками – для розуміння механізмів мовленнєвої взаємодії та побудови ефективних повідомлень;
- психологічними науками – для вивчення закономірностей міжособистісної взаємодії та управління конфліктами;
- управлінськими науками – для формування навичок керівної комунікації та управління командою;
- соціальними науками – для розуміння культурних відмінностей та їх впливу на комунікацію;
- технічними науками – для опанування технічних засобів морської комунікації;
- освітніми компонентами за фахом – для інтеграції комунікативних навичок у професійну морську діяльність.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Основи ефективної комунікації в морській галузі

Тема 1. Теоретичні засади професійної комунікації

Поняття комунікації та її роль у професійній діяльності моряка. Моделі комунікаційного процесу: лінійна модель Шеннона-Вівера, інтерактивна модель, транзакційна модель. Компоненти комунікації: відправник, повідомлення, канал, отримувач, зворотний зв'язок, шум. Бар'єри ефективної комунікації: фізичні, семантичні, психологічні, культурні. Статистика ІМО: людський фактор та комунікаційні помилки як причини морських аварій. Вимоги Конвенції STCW до комунікативної компетентності морських офіцерів.

Тема 2. Стандартна морська комунікація: IMO SMCP

Історія стандартизації морської комунікації: від SMNV (1977) до IMO SMCP (2001). Структура Стандартних фраз морської комунікації ІМО: частина А (зовнішня комунікація) та частина В (комунікація на борту). Маркери повідомлень: Instruction, Advice, Warning, Information, Question, Answer, Request, Intention. Фрази для зв'язку судно-берег та судно-судно. Фрази для комунікації з VTS (Vessel Traffic Service). Стандартні фрази для аварійних ситуацій: Distress, Urgency, Safety. Практичне застосування SMCP у щоденних операціях та в надзвичайних ситуаціях.

Тема 3. Вербальна та невербальна комунікація на борту судна

Особливості усної комунікації в морському середовищі: чіткість, лаконічність, однозначність. Техніка замкнутого циклу комунікації (closed-loop communication): передача повідомлення, підтвердження отримання, верифікація розуміння. Невербальна комунікація: мова тіла, жести, міміка, зоровий контакт. Паравербальні засоби: тон голосу, темп мовлення, паузи, інтонація. Особливості невербальної комунікації в різних культурах. Комунікація в умовах обмеженої видимості та шуму на судні.

Тема 4. Активне слухання та зворотний зв'язок

Слухання як ключовий компонент ефективної комунікації. Види слухання: пасивне, вибіркоче, активне, емпатичне. Техніки активного слухання: перефразування, уточнення, відображення почуттів, резюмування. Бар'єри ефективного слухання та способи їх подолання. Зворотний зв'язок: поняття, типи (позитивний, конструктивний, негативний). Правила надання ефективного зворотного зв'язку: конкретність, своєчасність, орієнтація на поведінку. Отримання зворотного зв'язку: відкритість до критики, уточнювальні питання.

Змістовний модуль 2. Комунікація в мультикультурному середовищі та кризових ситуаціях

Тема 5. Міжкультурна комунікація в мультикультурних екіпажах

Глобалізація морської галузі та культурне різноманіття екіпажів. Культурні виміри Гофстеде: дистанція влади, індивідуалізм/колективізм, маскуліність/фемінінність, уникнення невизначеності, довгострокова/короткострокова орієнтація. Вплив культурних відмінностей на комунікацію: прямий vs непрямий стиль, high-context vs low-context культури. Мовні бар'єри та стратегії їх подолання. Стереотипи та упередження: розпізнавання та подолання. Побудова довіри та взаєморозуміння в мультикультурній команді. Практичні рекомендації для ефективної міжкультурної комунікації на борту.

Тема 6. Комунікація в системі управління ресурсами містка (BRM)

Концепція Bridge Resource Management: історія, мета, принципи. Комунікація як ключовий елемент BRM. Розподіл ролей та обов'язків на містку: комунікаційні аспекти. Брифінги перед маневрами та операціями: структура, зміст, техніка проведення. Дебрифінги: аналіз виконаних операцій, виявлення помилок, навчання на досвіді. Ситуаційна обізнаність (situational awareness) та її комунікаційне забезпечення. Асертивність у комунікації: право голосу кожного члена команди. Типові комунікаційні помилки на містку та їх запобігання.

Тема 7. Комунікація в надзвичайних та кризових ситуаціях

Особливості комунікації в умовах стресу та кризи. Стандартні фрази SMCP для надзвичайних ситуацій: Mayday, Pan Pan, Sécurité. Комунікація під час аварійних навчань та реальних надзвичайних ситуацій. Взаємодія з Морським рятувально-координаційним центром (MRCC). Комунікація при евакуації: чіткість команд, управління пасажирами. Комунікація після інциденту: звітування, документування, аналіз. Психологічні аспекти комунікації в кризі: підтримка постраждалих, управління панікою. Роль капітана та старших офіцерів у кризовій комунікації.

Тема 8. Лідерська комунікація та сучасні засоби професійної комунікації

Комунікація як інструмент лідерства на судні. Стилі лідерської комунікації: директивний, консультативний, партисипативний, делегувальний. Мотиваційна комунікація: визнання, заохочення, конструктивна критика. Комунікація при передачі вахти: стандартні процедури, обмін критичною інформацією. Комунікація з береговими офісами та менеджментом компанії. Сучасні засоби комунікації на судні: електронна пошта, системи обміну повідомленнями, відеоконференції. Документальна комунікація: звіти, журнали, накази. Етика професійної комунікації: конфіденційність, достовірність, відповідальність за слово.

Результати навчання

Після успішного завершення освітнього компонента здобувач вищої освіти зможе:

- застосовувати Стандартні фрази морської комунікації ІМО (IMO SMCP) для зовнішнього та внутрішнього зв'язку відповідно до вимог Конвенції STCW;
  - використовувати техніку замкнутого циклу комунікації (closed-loop communication) для забезпечення точності передачі та розуміння інформації;
  - демонструвати навички активного слухання та надання ефективного зворотного зв'язку;
  - адаптувати комунікативну поведінку до культурних особливостей членів мультикультурного екіпажу;
  - застосовувати принципи комунікації в системі управління ресурсами містка (BRM) для забезпечення безпеки мореплавства;
  - ефективно комунікувати в надзвичайних та кризових ситуаціях, використовуючи стандартні процедури та фрази;
  - проводити брифінги та дебрифінги відповідно до вимог безпечного управління судном;
- використовувати сучасні засоби професійної комунікації для взаємодії з береговими службами та

менеджментом компанії.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. IMO – International Maritime Organization: <https://www.imo.org/>
2. ITU – International Telecommunication Union: <https://www.itu.int/>
3. IALA – International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities: <https://www.iala-aism.org/>
4. The Nautical Institute: <https://www.nautinst.org/>
5. SIRC – Seafarers International Research Centre: <https://www.sirc.cf.ac.uk/>
6. MarTEL – Maritime Tests of English Language: <https://www.martel-tests.com/>
7. HELM – Human Element, Leadership and Management: <https://www.imo.org/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)			
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 2				
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 												20	

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролі проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. IMO Standard Marine Communication Phrases (SMCP) / International Maritime Organization. – London : IMO, 2002. – (Resolution A.918(22)). URL: <https://www.imo.org/en/OurWork/Safety/Pages/StandardMarineCommunicationPhrases.aspx>
2. STCW including 2010 Manila Amendments: STCW Convention and STCW Code / International Maritime Organization. – 2017 ed. – London : IMO, 2017. – 418 p.
3. Bridge Resource Management: A Watchkeeper's Guide to Collision and Allision Avoidance / Developed by Maritime Professional Training. – London : The Nautical Institute, 2020.
4. Blakey, T. N. English for Maritime Studies / T. N. Blakey. – 2nd ed. – New York : Prentice Hall, 1987. – 208 p.
5. The Human Element: A Guide to Human Behaviour in the Shipping Industry / Maritime and Coastguard Agency. – London : TSO, 2010. – 88 p.
6. International Code of Signals / International Maritime Organization. – 2005 ed. – London : IMO, 2005. – 200 p.

Допоміжна

1. Бацевич, Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. – 2-ге вид., доп. – К. : Академія, 2009. – 376 с.
2. Гриценко, Т. Б. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / Т. Б. Гриценко, С. П. Гриценко, Т. Д. Іщенко [та ін.]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Чайка, Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посіб. / Г. Л. Чайка. – К. : Знання, 2005. – 442 с.
4. Cole, C. A Textbook of Maritime Communication / C. Cole, P. Trenkner. – Malmö : WMU Publications, 2012. – 350 p.
5. Hofstede, G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – New York : McGraw-Hill, 2010. – 576 p.
6. Meyer, E. The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business / E. Meyer. – New York : PublicAffairs, 2014. – 288 p.
7. Flin, R. Safety at the Sharp End: A Guide to Non-Technical Skills / R. Flin, P. O'Connor, M. Crichton. – Farnham : Ashgate, 2008. – 317 p.
8. International Aeronautical and Maritime Search and Rescue Manual (IAMSAR) / International Maritime Organization, International Civil Aviation Organization. – London : IMO, 2022. – Vol. I–III.
9. Sampson, H. International Seafarers and Transnationalism in the Twenty-First Century / H. Sampson. – Manchester : Manchester University Press, 2013. – 224 p.

10. Progoulaki, M. Dealing with Multicultural Human Resources in a Socially Responsible Manner: A Focus on the Maritime Industry / M. Progoulaki, M. Roe // *WMU Journal of Maritime Affairs*. – 2011. – Vol. 10(1). – P. 7–23.
11. Swift, A. J. Bridge Team Management: A Practical Guide / A. J. Swift. – 2nd ed. – London : The Nautical Institute, 2004. – 124 p.
12. GMDSS Manual / International Maritime Organization. – 2019 ed. – London : IMO, 2019. – 488 p.
13. Model Course 3.17: Maritime English / International Maritime Organization. – 2015 ed. – London : IMO, 2015. – 180 p.
14. Communication and Assertiveness / International Chamber of Shipping. – London : ICS, 2019. – 32 p.
15. Oldenburg, M. Occupational Risks and Challenges of Seafaring / M. Oldenburg, X. Baur, C. Schlaich // *Journal of Occupational Health*. – 2010. – Vol. 52(5). – P. 249–256.

Лідерство та управління командною взаємодією (teambuilding)

Національний
транспортний
університет

Лідерство та управління командною взаємодією (teambuilding)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Лідерство та управління командною взаємодією (teambuilding)» спрямований на формування у здобувачів морської освіти компетентностей ефективного лідерства та управління командою в умовах суднової діяльності. Курс розглядає теоретичні засади лідерства, моделі командної взаємодії, особливості формування та розвитку суднових екіпажів, методи мотивації персоналу, стратегії управління конфліктами та прийняття рішень у критичних ситуаціях. Особлива увага приділяється специфіці морської галузі: багатонаціональному складу екіпажів, ієрархічній структурі судна, роботі в умовах ізоляції та підвищеного ризику. Курс базується на вимогах Конвенції STCW, рекомендаціях ІМО та сучасних дослідженнях морської психології.

Предметом вивчення освітнього компонента є закономірності, принципи та методи лідерства й управління командною взаємодією в умовах суднової діяльності; процеси формування, розвитку та функціонування суднових екіпажів як професійних команд.

Завдання курсу:

1. Сформувати розуміння сутності лідерства та його ролі в забезпеченні безпеки мореплавства
2. Ознайомити з основними теоріями та моделями лідерства, застосовними в морській галузі
3. Розвинути навички формування ефективних команд та управління груповою динамікою
4. Навчити методам мотивації персоналу в умовах тривалих рейсів
5. Сформувати компетентності управління конфліктами та ведення переговорів
6. Розвинути навички прийняття рішень в умовах невизначеності та кризових ситуацій
7. Ознайомити з вимогами міжнародних конвенцій щодо управління людськими ресурсами на судні
8. Сформувати усвідомлення етичної відповідальності лідера за безпеку екіпажу та судна

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

Психологією – базові знання про психічні процеси, особистість, темперамент, характер, емоції; основи соціальної психології та психології груп.

Соціологією – поняття соціальних груп, соціальних ролей, соціальної взаємодії; основи організаційної соціології.

Філософією (Етикою) – моральні категорії, етичні принципи, поняття відповідальності, справедливості, гідності особистості.

Правознавством – основи трудового права, правовий статус працівника та роботодавця, поняття юридичної відповідальності.

Вступом до спеціальності – загальне уявлення про морську професію, структуру екіпажу, специфіку роботи на судні

Іноземною мовою (англійською) – базовий рівень володіння англійською мовою для засвоєння міжнародної морської термінології.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади лідерства та командоутворення

Тема 1. Лідерство на морському транспорті: сутність, функції та значення для безпеки мореплавства

Поняття лідерства та його відмінність від формального управління. Роль лідерства у забезпеченні безпеки на морі. Вимоги Конвенції STCW до лідерських компетентностей. Людський фактор у морських аваріях. Характеристики ефективного морського лідера.

Тема 2. Теорії та моделі лідерства: від класичних підходів до сучасних концепцій

Еволюція теорій лідерства: теорія рис, поведінкові теорії, ситуаційні моделі. Трансформаційне та транзакційне лідерство. Адаптивне лідерство в морській галузі. Модель Танненбаума-Шмідта. Вибір стилю лідерства залежно від ситуації на судні.

Тема 3. Повноваження та відповідальність лідера на судні

Правові засади повноважень капітана та командного складу. Делегування повноважень та контроль виконання. Відповідальність лідера за рішення та їх наслідки. Баланс влади та довіри. Лідерський вплив на підлеглих: методи та межі. Підзвітність та прозорість у командному управлінні.

Тема 4. Команда судна: формування, структура та етапи розвитку

Поняття команди та її відмінність від групи. Модель командних ролей Белбіна. Етапи розвитку команди за Такменом. Особливості формування суднових екіпажів. Роль капітана у формуванні командної культури. Чинники ефективності морської команди.

Змістовний модуль 2. Управління командною взаємодією в умовах морської праці

Тема 5. Комунікація як інструмент лідера: ефективний обмін інформацією на судні

Комунікаційні бар'єри в морському середовищі. Стандартна морська комунікаційна фразеологія (SMCP). Модель закритого циклу комунікації. Активне слухання та зворотний зв'язок. Брифінги та дебрифінги. Комунікація в багатонаціональних екіпажах.

Тема 6. Фактори психофізичної напруженості на судні та їх вплив на працездатність екіпажу

Стрес у морській професії: джерела, прояви, наслідки. Монотонність та гіпердинамія як чинники втоми. Вплив ізоляції на психічний стан моряків. Сон та графік роботи на судні: вимоги MLC та STCW. Управління втомою (Fatigue Risk Management). Роль лідера у підтримці психофізичного здоров'я екіпажу.

Тема 7. Мотивація персоналу та управління конфліктами в умовах морської праці

Теорії мотивації та їх застосування на судні. Особливості мотивації в умовах тривалої ізоляції. Природа та типи конфліктів у судовому середовищі. Стратегії поведінки в конфлікті за Томасом-Кілманном. Конструктивне управління конфліктами. Профілактика конфліктів в екіпажі.

Тема 8. Прийняття рішень, кризове лідерство та етика командного управління

Моделі прийняття рішень. Когнітивні упередження. Прийняття рішень у стресових ситуаціях. Кризове лідерство та CRM (Crew Resource Management). Етичні засади морського лідерства. Відповідальність за безпеку екіпажу. Саморозвиток лідера.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;

- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Confidential Hazardous Incident Reporting Programme (CHIRP Maritime) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.chirpmaritime.org> (дата звернення: 01.08.2025).
4. International Chamber of Shipping (ICS) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ics-shipping.org> (дата звернення: 01.08.2025).
5. International Maritime Organization (IMO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imo.org> (дата звернення: 01.08.2025).
6. International Seafarers' Welfare and Assistance Network (ISWAN) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.seafarerswelfare.org> (дата звернення: 01.08.2025).
7. Marine Accident Investigation Branch (MAIB) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gov.uk/maib-reports> (дата звернення: 01.08.2025).
8. National Transportation Safety Board (NTSB) – Marine Investigations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nts.gov/investigations/pages/marine.aspx> (дата звернення: 01.08.2025).
9. The Nautical Institute [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nautinst.org> (дата звернення: 01.08.2025).

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100

<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	20		
--	----	--	--

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролі проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/залику у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат

оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Адісес І. К. Ідеальний керівник: чому ним неможливо стати і що з цього випливає / І. К. Адісес ; пер. з англ. С. Опацької. – Київ : Наш формат, 2017. – 288 с.
2. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей / С. Р. Кові ; пер. з англ. О. Любенко. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 384 с.
3. Максвелл Дж. 21 беззаперечний закон лідерства / Дж. Максвелл ; пер. з англ. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2019. – 320 с.
4. Торський В. Г. Психологія морської праці : навч. посіб. / В. Г. Торський. – Одеса : НУ «ОМА», 2020. – 224 с.
5. Торський В. Г. Психологія управління судновим екіпажем : навч. посіб. / В. Г. Торський. – Одеса : НУ «ОМА», 2019. – 196 с.
6. International Maritime Organization. International Safety Management (ISM) Code and Guidelines on Implementation of the ISM Code. – London : IMO Publishing, 2018. – 68 p.
7. International Maritime Organization. STCW Convention and STCW Code, including Manila Amendments. – London : IMO Publishing, 2017. – 418 p.
8. Nautical Institute. The Human Element: A Guide to Human Behaviour in the Shipping Industry. – London : The Nautical Institute, 2010. – 148 p.
9. Northouse P. G. Leadership: Theory and Practice / P. G. Northouse. – 9th ed. – Thousand Oaks : SAGE Publications, 2021. – 600 p.
10. Swift A. J. Bridge Team Management: A Practical Guide / A. J. Swift. – 2nd ed. – London : The Nautical Institute, 2004. – 132 p.

Допоміжна:

1. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика : навч. посіб. / Г. В. Ложкін, Н. І. Пов'якель. – Київ : Професіонал, 2007. – 416 с.
2. Мороз В. М. Психологія управління : навч. посіб. / В. М. Мороз, Л. А. Пашко. – Київ : НАДУ, 2016. – 224 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : навч. посіб. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – 2-ге вид., допов. – Київ : Академвидав, 2010. – 544 с.

4. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посіб. / Л. І. Скібіцька. – Київ : Центр учб. л-ри, 2009. – 192 с.
5. Хміль Ф. І. Управління персоналом : підручник / Ф. І. Хміль. – Київ : Академвидав, 2006. – 488 с.
6. Bass B. M. Transformational Leadership / B. M. Bass, R. E. Riggio. – 2nd ed. – New York : Psychology Press, 2006. – 296 p.
7. Belbin R. M. Management Teams: Why They Succeed or Fail / R. M. Belbin. – 3rd ed. – Oxford : Butterworth-Heinemann, 2010. – 208 p.
8. Goleman D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ / D. Goleman. – New York : Bantam Books, 2005. – 384 p.
9. Heifetz R. A. Leadership on the Line: Staying Alive Through the Dangers of Leading / R. A. Heifetz, M. Linsky. – Boston : Harvard Business School Press, 2002. – 252 p.
10. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – New York : McGraw-Hill, 2010. – 576 p.
11. Katzenbach J. R. The Wisdom of Teams: Creating the High-Performance Organization / J. R. Katzenbach, D. K. Smith. – Boston : Harvard Business Review Press, 2015. – 304 p.
12. Nautical Institute. Command: A Practical Guide. – London : The Nautical Institute, 2020. – 180 p.
13. Reason J. Managing the Risks of Organizational Accidents / J. Reason. – Aldershot : Ashgate Publishing, 1997. – 252 p.
14. Thomas K. W. Intrinsic Motivation at Work: What Really Drives Employee Engagement / K. W. Thomas. – 2nd ed. – San Francisco : Berrett-Koehler Publishers, 2009. – 192 p.
15. Yukl G. Leadership in Organizations / G. Yukl. – 8th ed. – Upper Saddle River : Pearson, 2013. – 528 p.

Нормативні документи та конвенції

1. Кодекс торговельного мореплавства України : Закон України від 23.05.1995 № 176/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 47–52. – Ст. 349.
2. BIMCO, ICS. Seafarer Workforce Report 2021: The Global Supply and Demand for Seafarers. – London : ICS, 2021. – 56 p.
3. International Maritime Organization. Guidelines on Fatigue : MSC.1/Circ.1598. – London : IMO, 2019. – 62 p.
4. International Maritime Organization. Maritime Labour Convention, 2006, as amended (MLC, 2006). – Geneva : ILO, 2022. – 136 p.
5. International Maritime Organization. Resolution A.947(23): Human Element Vision, Principles and Goals. – London : IMO, 2003. – 8 p.

Логіка та критичне мислення

Національний
транспортний
університет

Логіка та критичне мислення

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Логіка та критичне мислення» спрямований на формування у майбутніх морських фахівців навичок раціонального мислення, аналізу інформації та прийняття обґрунтованих рішень в умовах невизначеності та стресу. Курс забезпечує опанування логічних законів, принципів аргументації, методів виявлення помилок у міркуваннях та критичної оцінки інформації. Здобувачі розвивають здатність до систематичного аналізу ситуацій, що є критично важливим для забезпечення безпеки мореплавства, прийняття рішень в екстремальних умовах та ефективної комунікації в багатонаціональному екіпажі. Курс формує компетентності для розпізнавання маніпуляцій, верифікації даних навігаційних систем, аналізу ризиків морських операцій та професійного вирішення конфліктних ситуацій на борту судна.

Предметом вивчення освітнього компонента є основи формальної та неформальної логіки; закони і принципи логічного мислення; структура та види аргументації; логічні операції з поняттями та судженнями; дедуктивні та індуктивні умовиводи; критичне мислення як метод аналізу інформації; когнітивні упередження та логічні помилки; техніки верифікації інформації в умовах інформаційного перевантаження; методи прийняття рішень у критичних ситуаціях; аналіз причинно-наслідкових зв'язків у морських інцидентах; логіка професійної комунікації та вирішення конфліктів; критичне оцінювання даних навігаційних приладів та метеорологічної інформації.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- навігації та судноводіння – для логічного аналізу навігаційних даних, прийняття рішень про маршрут та оцінки ризиків
- морської безпеки – для критичного аналізу загроз, оцінки ситуацій та розробки планів реагування на надзвичайні ситуації
- управління ресурсами містка (BRM) – для раціонального розподілу завдань, командної роботи та прийняття колективних рішень
- метеорології – для критичної оцінки погодних прогнозів та аналізу метеорологічних даних
- технічної експлуатації суден – для діагностики несправностей, аналізу технічних проблем та логічного пошуку рішень

- міжнародного морського права – для тлумачення правових норм, аргументації позицій та розуміння юридичної логіки
- психології – для розуміння когнітивних процесів, упереджень та особливостей прийняття рішень в стресових умовах
- комунікацій – для побудови логічних і переконливих повідомлень у професійній взаємодії
- математики та статистики – для логічного аналізу кількісних даних та ймовірнісних оцінок
- розслідування морських аварій – для причинно-наслідкового аналізу інцидентів та встановлення послідовності подій

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Основи логіки та критичного мислення для морських фахівців

Тема 1. Критичне мислення в морській професії

Критичне мислення як основа безпечного мореплавства. Логіка і критичне мислення у прийнятті рішень на судні. Типові логічні помилки в морській практиці: помилки сприйняття, поспішні висновки, ігнорування даних. Формальна і неформальна логіка в аналізі навігаційних ситуацій. Структура критичного мислення: ідентифікація проблеми, збір даних, аналіз, висновок, дія. Критичне мислення vs автоматизм дій. Роль критичного мислення в запобіганні морським аваріям. Культура безпеки та questioning attitude.

Тема 2. Аналіз проблемних ситуацій на судні

Ідентифікація проблеми в морських операціях. Відокремлення симптомів від справжньої проблеми. Основні закони логічного мислення в контексті судноводіння. Закон тотожності: точність термінології в команді містка. Закон несуперечності: виявлення суперечливих навігаційних даних. Закон виключення третього: прийняття рішень у критичних ситуаціях. Закон достатньої підстави: обґрунтування рішень капітана. Пошук аргументів для прийняття рішення. Аналіз даних з різних джерел: радар, AIS, ECDIS, візуальне спостереження. Оцінка достовірності інформації.

Тема 3. Розуміння та інтерпретація інформації в морському середовищі

Бар'єри розуміння в мультикультурному екіпажі. Стандартний морський комунікаційний словник (SMCP) як засіб точності. Прояснення термінів та команд для запобігання непорозумінням. Об'єм і зміст морських понять: берегова лінія, територіальні води, виключна економічна зона. Відношення між поняттями в навігації. Інтерпретація погодних повідомлень та NAVTEX. Ціннісні vs фактичні судження в оцінці ризиків. Умови прийняття інформації: верифікація джерела, перевірка актуальності даних. Критична оцінка показань приладів та систем.

Тема 4. Оцінка ситуації та прийняття рішень

Методика оцінки навігаційної ситуації. Правильна постановка питань при зміні вахти. Різновиди питань: уточнюючі, контрольні, проблемні. Питання-пастки в стресових ситуаціях. Факти vs припущення в оцінці ситуації. Статистичні дані: аналіз метеопрогнозів, статистика аварій. Використання правил COLREG як аксіом судноводіння. Логічні методи встановлення причин інциденту: метод схожості, різниці, супутніх змін. Логіка умовиводів у морських операціях. Сильні аргументи для обґрунтування рішення про зміну курсу, швидкості, заходження в порт-укриття.

Змістовний модуль 2. Аргументація, командна робота та інформаційна безпека

Тема 5. Критика та аналіз рішень на судні

Конструктивна критика як елемент культури безпеки. Алгоритм аналізу прийнятих рішень: debriefing після складних операцій. Виявлення логічних помилок у плануванні рейсу. Аналіз near-miss ситуацій. Уроки з морських аварій: Titanic, Costa Concordia, Ever Given. Роль людського фактору та логічних помилок. Bridge Resource Management (BRM): колективна перевірка рішень. Процедура challenge and response. Усунення помилок та вдосконалення процедур.

Тема 6. Творче мислення та інноваційні рішення в морських операціях

Баланс між стандартними процедурами та креативністю. Творче вирішення нестандартних проблем: несправності обладнання, екстремальна погода, медичні надзвичайні ситуації. Brainstorming на містку: колективний пошук рішень. Методи латерального мислення у надзвичайних ситуаціях. Improvise, Adapt, Overcome у морській практиці. Аналіз кращих практик:

як моряки знаходили нестандартні рішення. Інновації в судноплавстві: від традицій до нових технологій. Критичне мислення при впровадженні автономних систем.

Тема 7. Логіка аргументації та професійна комунікація

Структура морського доведення: теза, аргументи, демонстрація. Обґрунтування рішень перед власником судна, портовою владою, слідством. Дедуктивні та індуктивні аргументи в морській практиці. Логіка звітів про інциденти. Способи спростування хибних звинувачень. Правила ефективної аргументації в конфліктних ситуаціях. Помилки в аргументації: ad hominem, хибна дилема, поспішні узагальнення. Документування рішень у судовому журналі. Логіка свідчень при розслідуванні аварій. Захист професійної репутації через логічну аргументацію.

Тема 8. Інформаційна безпека та критичне сприйняття медіа в морській галузі

Дезінформація та пропаганда про морську індустрію. Фейкові новини про морські інциденти та їх наслідки. Критичне сприйняття інформації з соціальних мереж. Перевірка достовірності джерел морської інформації. Надійні ресурси: IMO, ICS, BIMCO, Maersk Training, Nautilus International. Кіберзагрози для судових систем: фішинг, підроблені навігаційні дані. GPS spoofing та методи виявлення. Критична оцінка електронних карт та оновлень. Робота з офіційними базами даних: ADMIRALTY, NAVAREA попередження. Інформаційна гігієна моряка: перевірка фактів перед поширенням. Протидія маніпуляціям у трудових питаннях. Цифрова грамотність для сучасного морського фахівця.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Інтернет-ресурс «По той бік пандемії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://coronafakes.com/>
4. Креативність та освіта: чому це має значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gohigher.org/creativity_and_education

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали тематичні.
2. Prometheus, EdEra : платформи масових відкритих онлайн-курсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>

Перелік курсів:

- Наука повсякденного мислення.
- Креативне мислення
- Дезінформація: види, інструменти та способи захисту.
- Думай інакше: Зламай перешкоди на шляху до навчання та відкрий свій прихований потенціал.
- Навчаймось вчитись: Потужні розумові інструменти для опанування складних предметів.
- Як ефективно спланувати та провести діалог. Базовий модуль 1
- Як ефективно спланувати та провести діалог. Модуль 2. Основи організації діалогу.
- Як ефективно спланувати та провести діалог. Модуль 3. Основи ведення діалогу

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її

оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кравцов Ю. С. Конспект лекцій з курсу «Логіка» освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для всіх спеціальностей [Електронний ресурс] / Ю. С. Кравцов. – Кам'янське : ДДТУ, 2017. – 176 с. – Режим доступу: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/16/7-16-kl32.pdf>

2. Піхорович В. Д. Критичне мислення : комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. Д. Піхорович. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 66 с. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29715/1/Krytychne_myslennia.pdf
3. Тягло О. В. Критичне мислення [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Тягло. – Х. : Основа : Тріада+, 2008. – 192 с. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/322318143_Kriticne_mislenna

Допоміжна:

1. Аверіна К. С. Формування soft skills як дескриптор якості сучасної вищої освіти [Електронний ресурс] / К. С. Аверіна, О. В. Байрамова, Т. С. Япринець // Інноваційна педагогіка. – 2021. – № 39. – С. 11–15. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/39/39_2021.pdf
2. Елленберг Д. Як ніколи не помилятися. Сила математичного мислення [Електронний ресурс] / Д. Елленберг ; пер. з англ. А. Іщенко. – 3-тє вид. – К. : Наш формат, 2019. – 408 с. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ellenberg_Dzhordan/Yak_nikoly_ne_pomyliatysia_Syla_matematychnoho_myslennia.pdf
3. Канеман Д. Мислення швидко й повільно = Thinking, Fast and Slow / Д. Канеман ; пер. з англ. М. Яковлева. – 3-тє вид. – К. : Наш формат, 2019. – 480 с.
4. Пода Т. А. Інтернет-меми як феномен інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / Т. А. Пода // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія : зб. наук. праць. – К. : НАУ, 2017. – Вип. 1 (25). – 152 с. – Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/29750>
5. Терно С. О. Критичне мислення – сучасний вимір суспільствознавчої освіти [Електронний ресурс] / С. О. Терно. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – 268 с. – Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_monograph.pdf
6. Чому критичне мислення – найпотрібніша навичка майбутнього [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/opinions/chomu-krytychne-myslennya-najpotribnisha-navychka-majbutnogo/>
7. Turner J. H. The Sociology of Emotions / J. H. Turner, J. E. Stets. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 351 p.

Політологія та міжнародна безпека

Національний
транспортний
університет

Політологія та міжнародна безпека

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Політологія та міжнародна безпека» є складовою циклу соціально-гуманітарної підготовки фахівців спеціальності морський та внутрішній водний транспорт. Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння політичних процесів, міжнародних відносин та безпекової проблематики в контексті професійної діяльності моряків.

Актуальність курсу зумовлена глобальним характером морської галузі та необхідністю розуміння політичних факторів, що впливають на умови праці, безпеку судноплавства та функціонування морської торгівлі. Сучасні виклики – збройні конфлікти, піратство, тероризм, геополітичне суперництво великих держав – безпосередньо стосуються професійної діяльності моряків і потребують відповідних знань для оцінки ризиків та прийняття обґрунтованих рішень.

Курс охоплює теоретичні основи політології та теорії міжнародних відносин, концепції міжнародної та морської безпеки, діяльність міжнародних організацій, природу конфліктів та механізми їх врегулювання, геополітичні процеси у морському вимірі. Особлива увага приділяється ситуації в Україні як морській державі в умовах російської агресії, проблемам безпеки судноплавства в Чорному морі та інших регіонах.

Курс передбачає інтеграцію теоретичних знань з практичним досвідом морської галузі. Розглядаються діяльність Міжнародної морської організації (ІМО), вимоги ISPS Code, найкращі практики управління безпекою (ВМР), захист прав моряків через MLC 2006 та діяльність ІТФ. Такий підхід забезпечує релевантність навчального матеріалу для майбутньої професійної діяльності здобувачів.

За результатами вивчення курсу здобувачі набувають компетентностей щодо аналізу політичних процесів та міжнародних відносин, оцінки безпекових ризиків у різних регіонах світу, розуміння правових та інституційних механізмів забезпечення морської безпеки, усвідомлення місця України в системі міжнародної безпеки та значення морського потенціалу для національних інтересів.

Предметом вивчення курсу є закономірності функціонування політичної сфери суспільства, система міжнародних відносин та міжнародної безпеки у їх взаємозв'язку з морською галуззю.

Об'єкт вивчення

Об'єктом вивчення курсу є політика як сфера суспільного життя, міжнародні відносини як

система взаємодії суб'єктів світової політики, міжнародна та морська безпека як стан захищеності від загроз.

Предмет вивчення охоплює:

- теоретико-методологічні засади політології як науки, її предмет, методи, функції та місце в системі суспільних наук;
- концепції та підходи до вивчення міжнародної безпеки: реалізм, лібералізм, конструктивізм, Копенгагенська школа;
- державу як основного суб'єкта міжнародних відносин, поняття суверенітету, національних інтересів та інструментів зовнішньої політики;
- міжнародні організації та їх роль у системі міжнародної безпеки: ООН, НАТО, регіональні структури, морські організації (ІМО, ІЛО, ІТФ);
- природу міжнародних конфліктів та воєн, їх причини, типологію, способи врегулювання та вплив на морську галузь;
- морську безпеку як специфічну сферу міжнародної безпеки: загрози (піратство, тероризм, контрабанда), механізми протидії (ISPS Code, BMP), міжнародне співробітництво;
- місце України в системі міжнародної безпеки, загрози національній безпеці, євроатлантичну інтеграцію, морський вимір безпеки України;
- геополітику як напрям політичної думки, класичні концепції (хартленд, рімлэнд, морська могутність), сучасні геополітичні виклики у морському вимірі.

Ключові категорії курсу:

- політика, влада, держава, суверенітет, національні інтереси;
- міжнародні відносини, міжнародна система, міжнародний порядок;
- міжнародна безпека, національна безпека, колективна безпека, людська безпека;
- морська безпека (maritime security), безпека мореплавства (maritime safety);
- конфлікт, війна, гібридна війна, безпекова дилема;
- геополітика, таласократія, теллутократія, морська сила (seapower).

Міждисциплінарні зв'язки (загальні, без прив'язки до освітньої програми). Курс «Політологія та міжнародна безпека» має виражений міждисциплінарний характер, інтегруючи знання з різних галузей суспільних, гуманітарних та спеціальних наук. Міждисциплінарні зв'язки забезпечують комплексне розуміння політичних процесів та безпекової проблематики у контексті морської галузі.

Зв'язок з філософією.

Філософія надає світоглядно-методологічну основу для осмислення політичних явищ. Політична філософія як розділ філософії та складова політології досліджує фундаментальні питання: природу влади та держави, справедливість, свободу, права людини. Категоріальний апарат філософії (буття, свідомість, пізнання, цінності) використовується для аналізу політичної реальності. Етичні концепції є основою для оцінки політичних рішень та дій.

Зв'язок з історією

Історія надає емпіричний матеріал для політологічних узагальнень. Історія міжнародних відносин, історія дипломатії, військова історія є джерелом знань про еволюцію політичних інститутів, конфліктів, союзів. Історія України, зокрема боротьба за незалежність та державність, є контекстом для розуміння сучасних безпекових викликів. Морська історія розкриває роль морської сили у світовій політиці.

Зв'язок з правознавством

Право є одним із засобів регулювання політичних відносин та забезпечення безпеки. Конституційне право визначає основи політичної системи держави. Міжнародне публічне право регулює відносини між державами, діяльність міжнародних організацій, застосування сили. Міжнародне морське право (UNCLOS) встановлює режими морських просторів та права держав. Міжнародне гуманітарне право регулює ведення воєнних дій та захист цивільного населення.

Зв'язок з соціологією

Соціологія досліджує суспільство як цілісну систему та окремі соціальні явища. Політична соціологія вивчає соціальні основи політики: вплив соціальної структури на політичні процеси,

роль соціальних груп та рухів. Соціологічні методи (опитування, анкетування, контент-аналіз) широко використовуються в політологічних дослідженнях. Соціологія праці є основою для розуміння умов праці моряків та ролі профспілок.

Зв'язок з економікою

Економіка та політика тісно взаємопов'язані. Політична економія досліджує економічні основи політики та політичні умови економічного розвитку. Міжнародна економіка вивчає торговельні, фінансові, інвестиційні відносини між країнами. Економічна безпека є складовою національної безпеки. Морська економіка (судноплавство, портове господарство, суднобудування, рибальство) залежить від політичної стабільності та безпеки морських комунікацій.

Зв'язок з географією

Географія, особливо політична географія та геополітика, є важливою складовою курсу. Географічне положення впливає на можливості та обмеження держав, їх зовнішню політику та безпеку. Геополітика досліджує вплив географічних факторів на політику. Знання морської географії (протоки, канали, морські шляхи, порти) є необхідним для розуміння морської безпеки та геополітичних процесів.

Зв'язок з психологією

Психологія допомагає зрозуміти суб'єктивні аспекти політичної поведінки. Політична психологія досліджує мотивацію політичних акторів, особливості лідерства, масову політичну свідомість. Розуміння когнітивних упереджень та помилок сприйняття важливе для аналізу прийняття рішень у кризових ситуаціях. Психологія безпеки вивчає поведінку людей в умовах загроз та ризиків.

Зв'язок з безпекою мореплавства та охороною на морі

Курс безпосередньо пов'язаний з дисциплінами безпекового блоку морської освіти. Знання про міжнародну та морську безпеку доповнюють практичні навички з охорони судна (ISPS Code), дій у надзвичайних ситуаціях, протидії піратству. Розуміння політичного контексту загроз (тероризм, піратство, збройні конфлікти) підвищує ефективність застосування практичних заходів безпеки.

Зв'язок з морським правом

Морське право є спеціальною галуззю, що регулює відносини у морській сфері. Конвенція UNCLOS встановлює правовий режим морських просторів. Конвенції IMO (SOLAS, MARPOL, STCW, ISPS Code) регулюють безпеку судноплавства та охорону. MLC 2006 захищає права моряків. Курс надає політичний та безпековий контекст для розуміння морського права.

Зв'язок з менеджментом та управлінням

Управлінські знання є важливими для розуміння функціонування політичних систем, міжнародних організацій, судноплавних компаній. Стратегічний менеджмент пов'язаний з розробкою зовнішньополітичних та безпекових стратегій. Ризик-менеджмент є основою для оцінки та управління безпековими ризиками у судноплавстві. Кризовий менеджмент застосовується для реагування на надзвичайні ситуації.

Значення міждисциплінарних зв'язків

Міждисциплінарний підхід дозволяє сформувати цілісне розуміння складних політичних та безпекових процесів. Моряки працюють у глобальному середовищі, де перетинаються політичні, правові, економічні, соціальні, географічні фактори. Інтеграція знань з різних дисциплін забезпечує здатність аналізувати ситуації, оцінювати ризики та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1. Основи політології та політичні системи

Тема 1. Політологія як наука: предмет, методи, функції

Політологія як самостійна галузь наукового знання про політику, владу, політичні відносини. Предмет політології: політична влада, політичні системи, політичні процеси, політична поведінка. Методи політологічного дослідження: порівняльний, інституційний, біхевіористський, системний, структурно-функціональний. Функції політології: пізнавальна, прогностична,

інструментальна, ідеологічна. Зв'язок політології з іншими науками: філософією, соціологією, економікою, правом, історією. Основні парадигми політичної науки: інституціоналізм, біхевіоризм, раціональний вибір, конструктивізм. Розвиток політичної думки: від античності (Платон, Арістотель) до сучасності (Роулз, Хантінгтон, Фукуяма). Українська політична традиція: Острозька академія, Київська братська школа, Конституція Пилипа Орлика, М. Грушевський, В. Липинський.

Тема 2. Держава в політичній системі: суверенітет та морські кордони

Держава як центральний інститут політичної системи: ознаки, функції, форми. Теорії походження держави: теологічна, патріархальна, договірна (Гоббс, Локк, Руссо), насильства, марксистська. Ознаки держави: територія, населення, суверенітет, публічна влада, право, податки, монополія на легітимне насильство. Функції держави: внутрішні (правотворча, правоохоронна, економічна, соціальна, культурно-виховна) та зовнішні (оборонна, дипломатична, зовнішньоекономічна). Форми державного правління: монархія (абсолютна, конституційна, парламентська) та республіка (президентська, парламентська, змішана). Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація. Політичні режими: демократія, авторитаризм, тоталітаризм. Правова держава: принципи, ознаки, механізми. Розподіл влади: законодавча, виконавча, судова.

Морська специфіка державності: Конвенція ООН з морського права 1982 (UNCLOS) як основа морського суверенітету: внутрішні води, територіальне море (12 морських миль), прилегла зона (24 милі), виключна економічна зона (200 миль), континентальний шельф. Прибережні держави vs держави без виходу до моря: нерівність у доступі до морських ресурсів, транспортних шляхів. Морські кордони та суперечки: делімітація між сусідніми державами, історичні претензії, штучні острови та їхній правовий статус. Прапорові держави та прапори зручності: юрисдикція над суднами, «відкриті реєстри» (Панама, Ліберія, Маршаллові острови), проблеми контролю, експлуатації моряків, податкових гаваней. Портові держави: право контролю суден у портах (Port State Control), інспекції безпеки, екологічних стандартів, умов праці моряків. Недієві держави та піратство: Сомалі як приклад краху державності, що створює умови для морського піратства, контрабанди, торгівлі людьми.

Тема 3. Політичні партії, вибори та представництво морських інтересів

Політичні партії як інститути представництва інтересів, агрегації та артикуляції суспільних вимог. Функції партій: електоральна, представницька, рекрутування політичної еліти, формування урядів, політична соціалізація. Класифікація партій: за ідеологією (ліві, праві, центристські), організаційною структурою (кадрові, масові), відношенням до влади (правлячі, опозиційні). Партійні системи: однопартійна, домінуючої партії, двопартійна, багатопартійна, поляризований плюралізм. Виборчі системи: мажоритарна (відносної та абсолютної більшості), пропорційна (закриті та відкриті списки), змішана. Переваги та недоліки виборчих систем: репрезентативність, стабільність, підзвітність. Виборчий процес: номінація кандидатів, кампанія, голосування, підрахунок, оскарження. Виборчі маніпуляції: джеррімендеринг, фальсифікації, адміністративний ресурс, покупка голосів.

Представництво морських інтересів у політиці. Морське лобі: судноплавні асоціації (International Chamber of Shipping), профспілки моряків (International Transport Workers' Federation), портові оператори, суднобудівні компанії у політичному процесі. Парламентські комітети з морських питань: їхня роль у законодавстві щодо судноплавства, портів, морської безпеки, охорони праці моряків. Електоральна активність моряків: проблема голосування за кордоном, низька явка через перебування у морі під час виборів, системи дистанційного голосування для моряків. Політичне представництво портових міст: Одеса, Миколаїв, Маріуполь, Херсон як електоральні округи з морською специфікою, партії та кандидати, що артикулюють морські інтереси. Морські питання у партійних програмах: інфраструктура портів, підтримка суднобудування, права моряків, екологічні стандарти, протекціонізм vs вільна торгівля у морському секторі.

Тема 4. Громадянське суспільство та колективні дії моряків

Громадянське суспільство як сфера добровільної колективної дії навколо спільних інтересів, цілей, цінностей, відмінна від держави, родини, ринку. Історія концепції: від Арістотеля до Токвіля, Грамші, Хабермаса. Структура громадянського суспільства: громадські організації, профспілки,

релігійні спільноти, благодійні фонди, медіа, академічні інституції, низові ініціативи. Функції громадянського суспільства: артикуляція інтересів, контроль влади, соціалізація, вирішення конфліктів, надання послуг, формування соціального капіталу. Соціальний капітал: довіра, норми взаємності, мережі, їхній вплив на демократію, економічний розвиток. Форми політичної участі: електоральна (голосування, кампанії), неелекторальна (петиції, протести, страйки, бойкоти), конвенційна та неконвенційна.

Організація моряків та колективна дія. Профспілки моряків: Міжнародна федерація транспортних працівників (ITF) як глобальна організація захисту прав моряків, національні профспілки, колективні договори, боротьба проти експлуатації на прапорах зручності. Страйки моряків: історичні приклади (британські моряки 1966, докери 1970-80-х), сучасні страйки за зарплати, умови праці, права на репатріацію. Моряцькі благодійні організації: Mission to Seafarers, Sailors' Society, Stella Maris - надання соціальної, психологічної, духовної підтримки у портах, адвокація, реабілітація. Адвокація прав моряків: кампанії за ратифікацію Конвенції MLC 2006, визнання моряків ключовими працівниками під час пандемії, проти залишення без зарплати, за безпечні умови праці. Виклики організації моряків: географічна розпорошеність, короткочасність контрактів, різні національності та мови, страх репресій, труднощі комунікації у морі.

Модуль 2. Міжнародні відносини та морська безпека

Тема 5. Теорії міжнародних відносин та морські комунікації

Міжнародні відносини як система взаємодій між державами, міжнародними організаціями, недержавними акторами. Основні теорії МВ: реалізм (Моргентау, Волтц) - анархія міжнародної системи, баланс сил, національний інтерес; лібералізм (Кант, Кохейн) - міжнародні інституції, взаємозалежність, демократичний мир; конструктивізм (Вендт) - ідеї, ідентичності, норми формують інтереси. Рівні аналізу МВ: індивідуальний, державний, системний. Актори МВ: держави (великі, середні, малі), міжнародні організації (універсальні, регіональні), транснаціональні корпорації, НГО, терористичні організації, індивіди. Еволюція міжнародної системи: Вестфальська система, Віденська система, біполярна система холодної війни, однополярний момент США після 1991, багатополярність чи повернення біполярності сьогодні.

Морський вимір міжнародних відносин. Морська сила у теорії реалізму: Альфред Мехен «Вплив морської сили на історію» (1890) - контроль морів як основа великодержавності, Британська, потім Американська морська гегемонія. Міжнародне морське регулювання у лібералізмі: Міжнародна морська організація (ІМО) як приклад ефективної міжнародної кооперації, Конвенція UNCLOS як «конституція океанів», режими безпеки судноплавства, запобігання забрудненню. Критичні морські комунікації (SLOCs - Sea Lines of Communication): Малаккська протока (чвертина світової торгівлі), Суецький канал, Гормузька протока (третина нафтових поставок), Баб-ель-Мандебська протока, їхній контроль як геополітичний інструмент. Взаємозалежність через морську торгівлю: 90% товарів транспортується морем, порушення морських шляхів паралізує глобальну економіку (блокада Суецького каналу 2021, Чорного моря 2022-2024). Глобальне управління океанами: ІМО (безпека, екологія), Міжнародний орган з морського дна (експлуатація ресурсів), FAO (рибальство), проблеми illegal fishing, морського сміття.

Тема 6. Міжнародна морська безпека: піратство, тероризм, контрабанда

Безпека як свобода від загрози життєво важливим цінностям, інтересам. Виміри безпеки: військова, політична, економічна, екологічна, людська. Концепції безпеки: національна безпека, колективна безпека, кооперативна безпека, людська безпека.

Загрози морській безпеці. Піратство: Сомалійське піратство 2008-2012 (237 атак у 2011), протидія через EU NAVFOR, НАТО, озброєну охорону, Best Management Practices. Гвінейська затока 2019-2023 (найнебезпечніший регіон): викрадення моряків за викуп, крадіжка нафти. Малаккська протока, Південно-Китайське море. UNCLOS визначає піратство як злочин міжнародного права.

Морський тероризм: Achille Lauro 1985, USS Cole 2000, лімпетні міни у Перській затоці 2019. Міжнародний кодекс безпеки суден та портових засобів (ISPS Code 2004): рівні безпеки, охорона портів та суден.

Контрабанда морем: Наркотики (кокаїн напівпідводними човнами, героїн), зброя

(порушення ембарго), контрабанда людей (Середземне море). Нелегальне рибальство (IUU fishing): 20% світового улову, виснаження запасів, моніторинг через AIS.

Тема 7. Морські конфлікти та міжнародне право моря

Міжнародні конфлікти: причини, типи, динаміка. Методи вирішення: переговори, медіація, арбітраж, судові процедури.

Морські територіальні суперечки: Південно-Китайське море: Претензії Китаю (лінія дев'яти рисок), В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею. Ресурси (нафта, газ, риба), морські шляхи (третина світової торгівлі). Штучні острови Китаю, мілітаризація. Арбітраж 2016 (Філіппіни vs Китай) відхилив китайські претензії, але Китай не визнав. Операції США свободи навігації.

Арктика: Танення льодів відкриває доступ до нафти, газу (22% невідкритих запасів світу), нові морські шляхи (Північний морський шлях, Північно-Західний прохід). Претензії на континентальний шельф (Росія, Канада, Данія, Норвегія). Хребет Ломоносова, російський прапор на дні 2007. Статус маршрутів (Росія: внутрішні води vs інші: міжнародна протока). Мілітаризація. Арктична рада.

Інші конфлікти: Фолклендські/Мальвінські острови (Великобританія vs Аргентина, війна 1982). Кіпр (турецька окупація 1974, газові суперечки).

Міжнародне право моря як механізм вирішення: UNCLOS процедури делімітації. Успішні приклади: Бангладеш-М'янма 2012, Гана-Кот-д'Івуар 2017. Проблеми: держави можуть не виконувати рішення (Китай 2016).

Тема 8. Україна у системі міжнародної морської безпеки

Україна у міжнародних відносинах після 1991: вибір між багатовекторністю та євроінтеграцією. Будапештський меморандум 1994 (гарантії безпеки від США, Великобританії, Росії в обмін на передачу ядерної зброї), його порушення Росією.

Україна як морська держава. Географія: 2782 км узбережжя (Чорне море 1628 км, Азовське 1175 км), Дунай 174 км. Порти: Одеса (найбільший), Чорноморськ, Южний, Миколаїв (суднобудування), Херсон, Маріуполь, Білгород-Дністровський, Ізмаїл. Український флот до 2014: ~20 кораблів, фрегат «Гетьман Сагайдачний». Торговельний флот: 237 суден (2014). Економічне значення: 40% експорту через Одесу, зернова торгівля.

Анексія Криму 2014: Захоплення військово-морських баз Севастополь, Керч, Донузлав. Втрата ~70% флоту. Втрата контролю над Азовським морем (Керченська протока, міст 2018). Резолюція ГА ООН 68/262 (2014) – невизнання анексії.

Керченський інцидент 2018: Захоплення катерів «Бердянськ», «Нікополь», «Яни Капу», полонення 24 моряків. Арбітраж за UNCLOS (2019) - звільнення моряків та повернення суден.

Повномасштабне вторгнення з 24.02.2022: Атаки на Зміїний, Одесу, Миколаїв. Мінування Чорного моря. Морська блокада: неможливість експорту зерна/олії (Україна – 4-й експортер зерна, 1-й олії), продовольча криза. Затоплення крейсера «Москва» 14.04.2022 (ракети «Нептун»). Зернова ініціатива липень 2022 – липень 2023 (33 млн тонн вивезено, ООН+Туреччина), крах ініціативи. Альтернативний коридор через Дунай/Констанцу. Атаки РФ на цивільні судна. Українські морські дрони: «Цезар Куніков», відступ флоту з Севастополя до Новоросійська.

Міжнародна підтримка: Протикорабельні ракети Harpoon, NSM, морські дрони, патрульні катери. Санкції проти РФ морського сектору: заборона заходження до ЄС портів, обмеження страхування/фінансування нафти понад \$60/барель. Резолюції ГА ООН. Ордер МКС на арешт Путіна (березень 2023).

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – екзамен/залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

Міжнародні організації

1. International Maritime Organization [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.imo.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
2. International Transport Workers' Federation [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.itfseafarers.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
3. United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.un.org/depts/los> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
4. International Chamber of Shipping [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.ics-shipping.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
5. The Mission to Seafarers [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.missiontoseafarers.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.

Аналітичні центри та наукові ресурси

6. SafeSeas Network – Maritime Security Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://safeseas.net> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
7. Center for International Maritime Security [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cimsec.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
8. Maritime Global Security [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.maritimeglobalsecurity.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
9. ICC International Maritime Bureau [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.icc-ccs.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
10. UNCTAD Review of Maritime Transport [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/rmt> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.

Бази даних та інформаційні системи

11. IMO Global Integrated Shipping Information System [Електронний ресурс] : база даних. – Режим доступу: <https://gisis.imo.org> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
12. MarineTraffic – Global Ship Tracking Intelligence [Електронний ресурс] : база даних. – Режим доступу: <https://www.marinetraffic.com> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
13. Lloyd's List Intelligence [Електронний ресурс] : база даних. – Режим доступу: <https://www.lloydslistintelligence.com> (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник / А. В. Войціховський. – Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. – 544 с.
2. Демиденко, Н. М. Політологія : навч. посіб. / Н. М. Демиденко. – Суми : Сумська філія ХНУВС, 2022. – 318 с.
3. Дронов, В. Ю. Міжнародні відносини та світова політика : навч.-метод. посіб. / В. Ю. Дронов. – Одеса : Фенікс, 2022. – 132 с.
4. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / О. М. Кузь [та ін.] ; за заг. ред. О. М. Кузя. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 201 с.
5. Лісовський, П. М. Політика міжнародних відносин. Проблеми і перспективи : навч. посіб. / П. М. Лісовський, Ю. П. Лісовська. – Київ : Університет «Україна», 2021. – 350 с.
6. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда [та ін.]. – Київ : НУОУ ім. І. Черняхівського, 2020. – 328 с.
7. Шергін, С. О. Політологія міжнародних відносин : підручник / С. О. Шергін. – Київ : Центр навч. л-ри, 2019. – 256 с.

Міжнародна морська безпека

8. Bueger, C. Understanding Maritime Security / C. Bueger, T. P. Edmunds. – 1st ed. – New York : Oxford University Press, 2024. – 222 p.
9. Maritime Security: A Comprehensive Guide for Shipowners, Seafarers and Administrations / International Chamber of Shipping. – 2nd ed. – London : Witherby Publishing Group, 2024. – 280 p.
10. Jones, S. Maritime Security: A Practical Guide for Mariners / S. Jones. – 1st ed. – London : The Nautical Institute, 2023. – 256 p.
11. Till, G. Seapower: A Guide for the Twenty-First Century / G. Till. – 4th ed. – London ; New York : Routledge, 2018. – 552 p.

Нормативно-правові акти

12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права [Електронний ресурс] : міжнар. док. від 10.12.1982. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 (дата звернення: 01.08.2025). – Назва з екрана.
13. Морське право. Джерела : збірник / укл. С. В. Ківалов [та ін.]. – Одеса : НУ «Одеська юрид. академія», 2017. – 576 с.

Допоміжна:

1. Bairamova, O. V. Critical analysis of political aspects of international maritime security: psychology and decision-making logic / O. V. Bairamova // Політикус. – 2025. – Вип. 4. – С. 35–43.
2. Bairamova, O. V. Ethical-psychological adaptation to digital transformation of the maritime industry: international security challenges / O. V. Bairamova // Наука і техніка сьогодні. – 2025. – Вип. 8 (49). – С. 1003–1016.
3. Bairamova, O. Maritime safety psychology: political and ethical dimensions of safety culture in maritime organisations / O. Bairamova // Psychology Travelogs. – 2025. – Vol. 3. – P. 108–130.
4. Байрамова, О. В. Екологічна освіта моряків як умова забезпечення сталого розвитку людства / О. В. Байрамова // Actual problems of natural sciences: modern scientific discussions : collective monograph. – Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. – P. 1–18.
5. Кравцов, Ю. С. Філософські виміри української ідентичності: культурологічний та політологічний аспекти / Ю. С. Кравцов, О. В. Байрамова, І. Цихуляк // Філософія та управління. – 2025. – Вип. 5 (9).

Монографії та наукові видання

6. Bueger, C. Securing the Seas: A Roadmap for Enhancing UN Maritime Security Governance / C. Bueger, T. Edmunds, J. Stockbruegger. – Geneva : UNIDIR, 2024. – 58 p.
7. Kaplan, R. D. Asia's Cauldron: The South China Sea and the End of a Stable Pacific / R. D. Kaplan. – New York : Random House, 2014. – 272 p.
8. Mahan, A. T. The Influence of Sea Power Upon History, 1660–1783 / A. T. Mahan. – Boston : Little, Brown and Company, 1890. – 557 p.
9. Глобалізація та політика національної безпеки / за ред. П. І. Юхименка. – Київ : Центр навч. л-ри, 2021. – 408 с.
10. Хаас, Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого порядку / Р. Хаас ; пер. з англ. – Київ : Основи, 2019. – 376 с.

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Національний
транспортний
університет

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Морська галузь традиційно вважалася чоловічою професією, однак сучасні міжнародні стандарти, зокрема Конвенція МОП про працю в морському судноплаванні (MLC 2006) з поправками 2016 та 2025 років, Конвенція МОП № 190 про насильство та домагання (2019), програма ІМО «Жінки на морі» та Цілі сталого розвитку ООН (SDG 5), формують нові вимоги до професійної поведінки моряків. Курс розкриває сучасні підходи до забезпечення гідних умов праці, протидії дискримінації, харасменту та булінгу на борту суден, формування інклюзивного робочого середовища та розвитку етичної культури морських фахівців.

Предметом вивчення освітнього компонента є

- міжнародні та національні стандарти професійної етики та гендерної рівності в морській галузі; – правові механізми захисту від дискримінації, насильства та домагань на робочому місці;
- практичні навички розпізнавання та протидії неетичній поведінці;
- стратегії формування інклюзивної корпоративної культури на борту суден;
- психологічні аспекти міжособистісної взаємодії в умовах морського рейсу;
- лідерські компетенції для забезпечення гендерно-збалансованого робочого середовища; механізми звітування про порушення та захисту прав моряків;
- роль міжнародних організацій (ІМО, МОП, ІТФ) у просуванні принципів доброчесності та рівності у морському секторі.

Освітній компонент спрямований на формування загальної компетентності: здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- гуманітарними науками – для розуміння моральних засад професійної поведінки та соціальних механізмів дискримінації;
- правовими науками – для вивчення нормативно-правового забезпечення захисту прав моряків та протидії дискримінації;
- психологічними науками – для формування навичок ефективної комунікації та управління конфліктами;
- управлінськими науками – для розвитку компетенцій керівництва різноманітними командами;
- освітніми компонентами за фахом – для інтеграції принципів доброчесності у професійну морську діяльність.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Професійна доброчесність та етичні стандарти морської галузі

Тема 1. Міжнародні стандарти професійної етики на морському флоті

Поняття професійної доброчесності в контексті морської галузі. Конвенція MLC 2006: основні положення щодо захисту прав моряків та поправки 2016 і 2025 років стосовно протидії харасменту та булінгу. Конвенція МОП № 190 про насильство та домагання (2019) та її імплементація в морському секторі. Рекомендація МОП № 206. Керівництво ICS/ITF щодо усунення домагань та булінгу на борту суден. Кодекси етичної поведінки провідних судноплавних компаній. Роль PSC (Port State Control) у контролі дотримання стандартів.

Тема 2. Корпоративна культура, етична поведінка та протидія корупції на борту судна

Формування етичної корпоративної культури в судноплавних компаніях. Цінності доброчесності: чесність, відповідальність, повага, справедливість. Принцип неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності у професійній діяльності моряка. Етичні дилеми в морській галузі: хабарництво при проходженні інспекцій, фальсифікація документів, порушення процедур безпеки. Конфлікт інтересів та способи його уникнення. Роль командного складу у формуванні етичного клімату на борту. Механізми повідомлення про порушення (whistleblowing) та захист інформаторів. Антикорупційні політики судноплавних компаній. Практичні кейси етичних порушень у морській галузі та алгоритми прийняття доброчесних рішень.

Тема 3. Протидія дискримінації, харасменту та булінгу на флоті

Визначення та форми дискримінації: за ознаками статі, раси, національності, релігії, віку. Сексуальні домагання: поняття, види, наслідки. Булінг та мобінг на робочому місці: ознаки, причини, механізми. Психологічний вплив дискримінації на жертв та робоче середовище. Правові наслідки для порушників. Процедури подання скарг згідно з MLC 2006. Роль капітана та старших офіцерів у запобіганні та реагуванні на випадки дискримінації. Створення безпечного середовища для повідомлення про інциденти.

Тема 4. Управління конфліктами та медіація в морському середовищі

Природа та типи конфліктів у судовому екіпажі. Культурні та гендерні аспекти конфліктів. Стратегії управління конфліктами: уникнення, пристосування, компроміс, співробітництво. Техніки дескалації напруги. Основи медіації: роль нейтрального посередника. Комунікативні навички для вирішення конфліктів. Профілактика конфліктів через ефективне лідерство. Практичні вправи з розв'язання конфліктних ситуацій на борту.

Змістовний модуль 2. Гендерна рівність та інклюзивне лідерство на флоті

Тема 5. Гендерна рівність у морській галузі: міжнародний контекст

Статистика участі жінок у морській галузі: глобальні тенденції та виклики. Програма ІМО «Жінки на морі» (Women in Maritime): історія, цілі, досягнення. Ціль сталого розвитку ООН № 5 та її реалізація в морському секторі. Міжнародний день жінок у морській галузі (18 травня). Регіональні асоціації жінок-моряків (WIMAs). Глобальна стратегія ІМО для асоціацій жінок у морській галузі 2024–2029. Дослідження ІМО-WISTA щодо становища жінок у морському секторі. Бар'єри та можливості для жінок у морських професіях.

Тема 6. Подолання гендерних стереотипів та упереджень на флоті

Природа гендерних стереотипів: історичний та культурний контекст. Міфи про «жіночі» та «чоловічі» професії на флоті. Несвідомі упередження (unconscious bias) та їх вплив на прийняття рішень. Мікроагресії в робочому середовищі: розпізнавання та реагування. Техніки подолання власних упереджень. Роль чоловіків-союзників (male allies) у просуванні гендерної рівності. Успішні історії жінок-капітанів, механіків та інших морських фахівців. Формування гендерно-нейтральної професійної мови та комунікації.

Тема 7. Інклюзивне лідерство та управління різноманітними командами

Концепція інклюзивного лідерства: ключові компетенції та поведінкові індикатори. Переваги різноманітності (diversity) для ефективності команди. Створення інклюзивного робочого середовища на борту судна. Адаптація стилю лідерства до потреб різних членів екіпажу. Наставництво та менторинг для підтримки кар'єрного розвитку жінок. Політики рівних можливостей у рекрутингу та просуванні. Вимірювання та моніторинг показників інклюзивності. Кращі практики провідних судноплавних компаній.

Тема 8. Психологічне благополуччя та підтримка екіпажу в контексті гендерної рівності

Особливості психологічного стану моряків: стрес, ізоляція, втома. Гендерні аспекти психічного здоров'я на борту. Вплив дискримінації та домагань на психологічне благополуччя. Системи підтримки моряків: судноплавні компанії, профспілки, благодійні організації. Роль Mission to Seafarers, ISWAN та інших організацій. Розвиток емоційного інтелекту для ефективної міжособистісної взаємодії. Баланс роботи та особистого життя в умовах морського рейсу. Створення атмосфери довіри та взаємопідтримки в екіпажі.

Результати навчання

- Після успішного завершення освітнього компонента здобувач вищої освіти зможе:
- аналізувати міжнародні стандарти професійної етики та гендерної рівності в морській галузі (MLC 2006, ILO C190, програма ІМО «Women in Maritime»);
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності у професійній діяльності;
- ідентифікувати прояви дискримінації, харасменту, булінгу та інших форм неетичної поведінки на борту судна;
- застосовувати процедури подання скарг та механізми захисту прав моряків відповідно до міжнародних конвенцій;
- демонструвати навички ефективної комунікації та управління конфліктами в мультикультурному середовищі;
- впроваджувати принципи інклюзивного лідерства для створення гендерно-збалансованого робочого середовища;
- критично оцінювати гендерні стереотипи та несвідомі упередження, що впливають на професійну діяльність;
- розробляти та реалізовувати стратегії підтримки психологічного благополуччя членів екіпажу;
- приймати етично обґрунтовані рішення в складних професійних ситуаціях на основі принципів доброчесності.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. ІМО – International Maritime Organization: <https://www.imo.org/>
2. ІЛО – International Labour Organization: <https://www.ilo.org/>
3. ITF Seafarers: <https://www.itfseafarers.org/>

4. WISTA International: <https://wistainternational.com/>
5. The Mission to Seafarers: <https://www.missiontoseafarers.org/>
6. ISWAN – International Seafarers’ Welfare and Assistance Network: <https://www.seafarerswelfare.org/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 2			
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10. 										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:
Основна

1. Конвенція Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському судноплаванні (MLC 2006) зі змінами та доповненнями 2016, 2018, 2022, 2025 років. URL: <https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/>
2. Конвенція МОП № 190 про викорінення насильства та домагань у сфері праці від 21 червня 2019 року. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C190
3. Рекомендація МОП № 206 про викорінення насильства та домагань у сфері праці від 21 червня 2019 року. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:4000085
4. Guidance on Eliminating Shipboard Harassment and Bullying / International Chamber of Shipping, International Transport Workers' Federation. – London : ICS, 2016. – 24 p.
5. Women in Maritime programme / International Maritime Organization. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/technicalcooperation/pages/womeninmaritime.aspx>
6. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

Допоміжна

1. Вовк, Д. О. Верховенство права і толерантність : навч. посіб. / Д. О. Вовк, Д. С. Бойчук. – К., 2018. – 172 с.
2. Капітоненко, М. Культура миру: посібник з толерантності / М. Капітоненко, В. Філіпчук, І. Івашко [та ін.]. – К. : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2018.
3. Малахов, В. А. Етика : курс лекцій : навч. посіб. / В. А. Малахов. – 5-те вид. – К. : Либідь, 2004. – 384 с.
4. Професійна і корпоративна етика : навч. посіб. / В. Г. Нападиста, О. В. Шинкаренко, М. М. Рогожа та ін. ; за наук. ред. В. І. Панченко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2019. – 368 с.
5. Тофтул, М. Г. Етика : підручник / М. Г. Тофтул. – 2-е вид., випр., допов. – К. : Академія, 2006. – 416 с.
6. Hofstede, G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – New York : McGraw-Hill, 2010. – 576 p.
7. Meyer, E. The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business / E. Meyer. – New York : PublicAffairs, 2014. – 288 p.
8. Pike, K. Gender in the maritime space: how can the experiences of women seafarers working in the UK shipping industry be improved? / K. Pike, E. Wadsworth, S. Honebon [et al.] // Journal of Navigation. – 2021. – Vol. 74(6). – P. 1–14.
9. Progoulaki, M. Dealing with multicultural human resources in a socially responsible manner: a focus on the maritime industry / M. Progoulaki, M. Roe // WMU Journal of Maritime Affairs. – 2011. – Vol. 10. – P. 7–23.
10. Sampson, H. International Seafarers and Transnationalism in the Twenty-First Century / H. Sampson. – Manchester : Manchester University Press, 2013. – 224 p.
11. IMO-WISTA Women in Maritime Survey 2024: Final Report. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/technicalcooperation/pages/women-in-maritime-visibility.aspx>
12. ISWAN – International Seafarers' Welfare and Assistance Network. URL: <https://www.seafarerswelfare.org/>

Психологія морської галузі

Національний
транспортний
університет

Психологія морської галузі

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Психологія морської галузі» спрямований на формування у майбутніх морських фахівців психологічних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності в специфічних умовах морського середовища. Курс забезпечує розуміння психологічних особливостей роботи в ізольованому багатонаціональному колективі, механізмів стресостійкості, конфліктології та лідерства на судні. Студенти опановують навички психологічної самопомоги, управління емоціями в екстремальних ситуаціях, ефективної міжкультурної комунікації та підтримки психологічного здоров'я під час тривалих рейсів. Курс розвиває компетентності для прийняття рішень в умовах невизначеності, профілактики професійного вигорання, управління багатонаціональним екіпажем та забезпечення психологічної безпеки на борту судна відповідно до вимог STCW та MLC 2006.

Предметом вивчення освітнього компонента є психологічні аспекти професійної діяльності моряків; особливості психіки людини в умовах морського середовища; психологія ізоляції, монотонії та сенсорної депривації; стрес-менеджмент та психологічна стійкість моряка; міжособистісні відносини в багатонаціональному екіпажі; психологія лідерства та управління на судні; конфліктологія та медіація в замкненому колективі; психологічні аспекти прийняття рішень у критичних ситуаціях; емоційний інтелект та саморегуляція; психологія безпеки та людський фактор у морських аваріях; адаптація до корабельного життя та реадaptaція на березі; профілактика професійного вигорання, депресії та суїцидальної поведінки; психологічна підготовка до екстремальних ситуацій; культурна сенситивність та крос-культурна комунікація.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- морської медицини – для розуміння психосоматичних розладів та взаємозв'язку фізичного і психічного здоров'я моряків
- управління ресурсами містка (BRM) – для застосування психологічних принципів у командній роботі та прийнятті рішень
- морської безпеки – для аналізу людського фактору в морських інцидентах та профілактики помилок
- навігації та судноводіння – для розуміння психологічних аспектів несення вахти та прийняття навігаційних рішень

- міжнародного морського права – для розуміння вимог MLC 2006 щодо умов праці та психологічного благополуччя
- соціології – для аналізу групової динаміки, соціальної структури екіпажу та соціальних процесів на судні
- культурології та міжкультурної комунікації – для ефективної взаємодії в мультикультурному середовищі
- педагогіки – для наставництва кадетів та навчання молодших членів екіпажу
- ергономіки – для оптимізації робочих місць з урахуванням психофізіологічних особливостей людини
- комунікацій – для розвитку навичок ефективного професійного спілкування в стресових умовах

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Психологічні основи морської діяльності

Тема 1. Вступ до психології морської галузі. Психофізіологічні особливості морської професії

Психологія морської галузі як прикладна галузь психології. Специфіка морської професії: ізоляція, обмеженість простору, віддаленість від берега, монотонія, вахтовий режим. Психофізіологічні вимоги до моряків. Професійно важливі якості морського фахівця: стресостійкість, комунікабельність, відповідальність, адаптивність. Вплив морського середовища на психіку: гойдання судна, зміна часових поясів, циркадні ритми, метеозалежність. Сенсорна депривація та її наслідки. Синдром «морської самотності». Психологічний портрет сучасного моряка. Вимоги STCW до психологічної підготовки морських фахівців.

Тема 2. Психологія адаптації до корабельного життя

Етапи адаптації моряка: передрейсовий період, гострий період адаптації, стабілізація, передповернення. Фізіологічна, психологічна та соціальна адаптація. Особливості адаптації під час першого рейсу. Культурний шок та його подолання. Адаптація до багатонаціонального екіпажу. Вікові особливості адаптації: молоді кадети vs досвідчені моряки. Гендерні аспекти адаптації жінок-моряків. Стратегії успішної адаптації. Роль наставництва в адаптації новачків. Реадаптація до берегового життя після рейсу. Синдром «бергової хвороби». Підтримка сім'ї під час адаптаційних періодів. Психологічна підготовка до рейсу.

Тема 3. Стрес-менеджмент та психологічна стійкість моряка

Природа стресу в морській професії. Види професійних стресорів: операційні, організаційні, міжособистісні, екологічні. Гострий та хронічний стрес. Фази стресової реакції за Г. Сельє. Фізіологічні та психологічні прояви стресу. Позитивний стрес (еустрес) vs негативний стрес (дистрес). Психологічна стійкість та її компоненти: емоційна стабільність, когнітивна гнучкість, поведінкова саморегуляція. Копінг-стратегії: проблемно-орієнтовані, емоційно-орієнтовані, уникнення. Техніки стрес-менеджменту: дихальні вправи, прогресивна м'язова релаксація, візуалізація, майндфулнес. Психогігієна моряка. Профілактика дистресу. Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) у моряків після аварій чи піратських нападів.

Тема 4. Емоційний інтелект та саморегуляція в морських умовах

Поняття емоційного інтелекту за Д. Гоулманом. Компоненти емоційного інтелекту: самосвідомість, самоконтроль, соціальна чуйність, управління відносинами. Роль емоційного інтелекту в морській професії. Розпізнавання та управління власними емоціями. Емоційна саморегуляція під час вахти та в екстремальних ситуаціях. Розуміння емоцій інших членів екіпажу. Емпатія в професійній діяльності моряка. Управління гнівом, тривожністю, фрустрацією. Емоційна підтримка колег. Психологічні захисні механізми та їх роль. Розвиток емоційного інтелекту: практичні техніки. Емоційне вигорання та його профілактика. Баланс емоційної віддачі та самозбереження.

Змістовний модуль 2. Соціально-психологічні аспекти роботи на судні

Тема 5. Психологія міжособистісних відносин та конфліктологія на судні

Соціально-психологічна структура екіпажу. Формальні та неформальні групи на судні. Групова динаміка в ізольованому колективі. Етапи розвитку групи за Б. Такменом: формування, конфлікт, нормування, функціонування. Психологічний клімат на судні та фактори його формування.

Міжособистісні відносини: симпатія, антипатія, байдужість. Природа конфліктів у замкненому просторі. Типи конфліктів: міжособистісні, міжгрупові, вертикальні, горизонтальні. Причини конфліктів: ресурсні, ціннісні, комунікативні, особистісні. Стили поведінки в конфлікті за К. Томасом: конкуренція, співпраця, компроміс, уникнення, пристосування. Техніки конструктивного вирішення конфліктів. Медіація на судні. Булінг та harassment: розпізнавання та протидія. Психологічна безпека екіпажу.

Тема 6. Крос-культурна психологія та комунікація в багатонаціональному екіпажі

Культурні відмінності та їх психологічні основи. Теорія культурних вимірів Г. Хофстеде: дистанція влади, індивідуалізм-колективізм, маскуліність-фемінність, уникнення невизначеності, довгострокова орієнтація. Культурний контекст комунікації: високо- та низькоконтекстні культури. Невербальна комунікація в різних культурах. Стереотипи та упередження: механізми формування та подолання. Культурна сенситивність та культурний інтелект. Бар'єри міжкультурної комунікації. Мовний бар'єр та його психологічні наслідки. Стандартний морський комунікаційний словник (SMCP) як інструмент подолання бар'єрів. Толерантність та повага до культурного різноманіття. Релігійні та етичні відмінності на судні. Спільні цінності морської спільноти.

Тема 7. Психологія лідерства та управління на судні

Психологія влади та авторитету на судні. Теорії лідерства: риси, поведінкові, ситуаційні, трансформаційні. Стили керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний. Ситуаційне лідерство за П. Херсі та К. Бланшаром. Трансформаційне vs транзакційне лідерство. Капітан як психологічний лідер екіпажу. Психологічні аспекти прийняття управлінських рішень. Bridge Resource Management (BRM): психологічні основи. Делегування повноважень та довіра. Мотивація екіпажу в тривалих рейсах. Зворотний зв'язок та конструктивна критика. Авторитет офіцера: джерела та підтримка. Психологія наставництва та навчання на судні. Leadership vs management. Розвиток лідерських компетенцій.

Тема 8. Психологічне здоров'я моряків та профілактика психічних розладів

Поняття психологічного здоров'я та благополуччя. Специфічні ризики для психічного здоров'я моряків: депресія, тривожні розлади, залежності, суїцидальна поведінка. Статистика психічних розладів у морській галузі. Фактори ризику: тривала сепарація від родини, самотність, алкоголь, психоактивні речовини. Професійне вигорання: симптоми, стадії, профілактика. Розпізнавання ознак психологічного неблагополуччя у колег. Психологічна взаємодопомога на судні. Вимоги MLC 2006 до психологічної підтримки моряків. Доступ до психологічної допомоги під час рейсу: телемедицина, гарячі лінії. Кризове втручання при надзвичайних подіях. Психологічна реабілітація після травматичних подій. Work-life balance моряка. Підтримка сім'ї як фактор психологічного здоров'я. Стигма щодо психічних проблем та її подолання. Культура психологічної безпеки в морській індустрії.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. UA Mental Health [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uamentalhelp.org/>

Навчальні ресурси:

- Відео-матеріали тематичні.
- Prometheus, EdEra : платформи масових відкритих онлайн-курсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>
Перелік курсів:
  - Здорове спілкування
  - Культура толерантності: як побудувати суспільство, комфортне для всіх
  - Психологія комунікації
  - Психологія міжгрупових відносин
  - Практика вирішення конфліктів
  - Психологія професійної успішності
  - Діалоги без тривоги
  - Життєстійкість молоді в умовах криз
  - Знати, як допомогти
  - Перша психологічна допомога в екстрених і кризових ситуаціях
  - Психологія стресу та способи боротьби з ним
  - Протидія булінгу (у форматі SCORM)
  - Психологія комунікації
  - Психологія міжгрупових відносин
  - Практика вирішення конфліктів
  - Психологія професійної успішності

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2								
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2				
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 											20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та

викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Бакаленко О. А. Психологія управління [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. А. Бакаленко. – Харків : ХНУРЕ, 2020. – 120 с. – Режим доступу: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/13c481ce-f27c-49f4-839a-43fccfc1c19b/content>
2. Жавнерчик О. В. Психологія управління [Електронний ресурс] : конспект лекцій / О. В. Жавнерчик. – Одеса : ОДЕКУ, 2020. – 161 с. – Режим доступу: http://eprints.library.odetu.edu.ua/id/eprint/7402/1/Zhavnerchik_OV_Psihol_ypr_KL_2020.pdf
3. Кісіль З. Р. Основи управління [Електронний ресурс] : посіб. / З. Р. Кісіль. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. – 232 с. – Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3915/1/%d0%be%d1%81%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b8%20%d1%83%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%bb%d1%96%d0%bd%d0%bd%d1%8f.pdf>
4. Психологія управління [Електронний ресурс] : навч. посіб. / укл. В. В. Ягоднікова. – Одеса : Букаєв В. В., 2022. – 141 с. – Режим доступу: <https://dspace.oano.od.ua/server/api/core/bitstreams/f69133d6-b20b-481e-a288-e6c24d5e231e/content>
5. Психологія професійної діяльності [Електронний ресурс] : підруч. / за ред. С. К. Шандарука. – Тернопіль : ЗУНУ, 2022. – 256 с. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47921/1/%D0%91%D1%96%D1%81%D0%BA%D1%83%D0%BF-%D0%93%D1%96%D1%80%D0%BD%D1%8F%D0%BA%20-%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20-%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%281%29.pdf>
6. Психологія тимбилдингу [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. Г. Романовський, В. В. Шаполова, О. В. Квасник, Т. В. Гура ; за заг. ред. О. Г. Романовського, С. В. Калашникової. – Харків : Друкарня Мадрид, 2017. – 92 с. – Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6e7d6641-4d6a-43f6-883f-a4ff00377b60/content>
7. Психосоціальний стрес: прояви та техніки його подолання [Електронний ресурс] : рек. бібліограф. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наук. б-ка ; уклад. Т. І. Неудачина ; відп. ред. О. Г. Коробкіна. – Харків : ХНПУ, 2020. – 49 с. – Режим доступу: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/psyho_soc_stres_2020.pdf

Допоміжна:

1. Безлуцька О. П. Проблема лідерства на судні в науковій теорії та практиці [Електронний ресурс] / О. П. Безлуцька // Молодий вчений. – 2017. – № 1. – С. 351–357. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/84.pdf>

2. Безлуцька О. П. Лідерські якості офіцера-судноводія: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / О. П. Безлуцька // Інноваційна педагогіка. – 2019. – Вип. 14, т. 1. – С. 28–32. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/14/part_1/7.pdf
3. Етнопсихологія [Електронний ресурс] / уклад. С. М. Ольховецький, В. С. Ольховецький. – Умань : Візаві, 2019. – 155 с. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/12258/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
4. Дмитрищук Н. В. Комунікативна самоефективність майбутніх судноводіїв [Електронний ресурс] / Н. В. Дмитрищук, А. Ф. Линенко // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. – 2019. – № 3. – С. 65–70. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/punpu_2019_3_12
5. Психологія ділового спілкування [Електронний ресурс] : конспект лекцій. – Одеса : Одеський державний екологічний університет, 2020. – 130 с. – Режим доступу: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Myroshnichenko_M_I_Psychologiya_DS_KL_2020.pdf

Суспільно-політичні студії

Національний
транспортний
університет

Суспільно-політичні студії

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Суспільно-політичні студії» спрямований на формування у майбутніх морських фахівців цілісного розуміння суспільно-політичних процесів у глобалізованому світі та їх впливу на морську індустрію. Курс забезпечує вивчення сучасних політичних систем, міжнародних морських організацій, геополітичних конфліктів та глобальних викликів, які безпосередньо впливають на морську діяльність. Студенти опановують аналітичні навички для критичного осмислення міжнародних подій, політичних рішень у сфері судноплавства, трудових прав моряків та екологічних стандартів. Курс розвиває компетентності для роботи в мультикультурному середовищі, розуміння геополітичних ризиків морських операцій та навички професійного лідерства на суднах.

Предметом вивчення освітнього компонента є суспільно-політичні процеси в контексті глобальної морської індустрії; політичні режими та їх вплив на свободу судноплавства; міжнародні морські організації (ІМО, ІЛО, ІКС) та правові механізми регулювання морської діяльності; геополітичні конфлікти за контроль морських шляхів та ресурсів; соціальні виклики морської професії (трудова праця, мультикультурність, психологічне здоров'я моряків); глобалізація торгівлі та роль морського транспорту; екологічна трансформація флоту; інформаційні та гібридні загрози морській безпеці; професійне лідерство та управління багатонаціональними екіпажами.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- міжнародного морського права – для розуміння правових основ судноплавства, юрисдикції та морських конвенцій
- навігації та управління судном – для застосування політичних знань у практиці морських операцій
- морської безпеки – для аналізу геополітичних ризиків, піратства, тероризму та гібридних загроз
- міжнародної економіки – для розуміння глобальної торгівлі, санкцій та економічних процесів
- екології та охорони навколишнього середовища – для вивчення впливу політичних рішень на декарбонізацію флоту
- психології – для управління екіпажем, міжкультурної комунікації та подолання професійного стресу
- історії – для аналізу еволюції морської торгівлі та геополітичних конфліктів

- соціології – для розуміння соціальної структури морської спільноти та трудових відносин
- комунікацій та медіа – для формування розуміння впливу інформаційного простору на морську галузь

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Основи суспільно-політичних знань у контексті морської діяльності

Тема 1. Суспільно-політичні студії в глобалізованому світі

Суспільно-політичні студії як навчальна дисципліна для морських фахівців. Особливості предмета та методології в контексті міжнародного морського середовища. Суспільство в умовах глобальних викликів: пандемії, кліматичні зміни, міграційні процеси. Роль морського транспорту в глобальній економіці та геополітиці.

Тема 2. Політичні інститути та міжнародні морські організації

Наукові школи та сучасні політичні доктрини. Глосарій категорій для морських фахівців. Міжнародні морські організації (ІМО, ІЛО) як політичні інститути. Роль держави та міжнародного права в регулюванні морської діяльності. Впровадження екологічних стандартів у морській індустрії.

Тема 3. Влада, політичні режими та морська безпека

Влада як суспільно-політичний феномен у міжнародних відносинах. Типи політичних режимів та їх вплив на морську торгівлю. Авторитаризм vs демократія: наслідки для свободи судноплавства. Піратство, тероризм та гібридні загрози в морських зонах. Геополітична конкуренція за контроль морських шляхів.

Тема 4. Лідерство, професійна культура та мультикультурність на флоті

Особистість у професійному морському середовищі. Політичне та професійне лідерство. Капітан як лідер багатонаціонального екіпажу. Мультикультурна взаємодія на судах. Професійна етика та культура безпеки. Управління конфліктами в ізольованому колективі.

Змістовний модуль 2. Сучасні глобальні процеси та морська індустрія

Тема 5. Соціальні виклики морської індустрії

Трудові права моряків та боротьба з експлуатацією. Торгівля людьми та примусова праця на морі. MLC 2006 як інструмент соціального захисту. Психологічне здоров'я моряків: ізоляція, стрес, сепарація від родини. Гендерна рівність у морській галузі.

Тема 6. Громадська думка, медіа та репутація морської галузі

Формування громадської думки про морську індустрію. Екологічні протести та «зелений» порядок денний. Соціальні медіа та їх вплив на сприйняття моряків. Інформаційні кампанії щодо піратства, екологічних катастроф. Цифрова дипломатія та комунікації в портах.

Тема 7. Глобальні соціально-політичні процеси та морський транспорт

Глобалізація торгівлі та роль морського транспорту (90% світової торгівлі). Пандемія COVID-19: криза зміни екіпажів та права моряків. Енергетична трансформація: декарбонізація флоту. Цифровізація морської індустрії: автономні судна, кіберзагрози. Міграція моряків та міжнародний ринок праці.

Тема 8. Геополітика морів та міжнародна безпека

Світова політика та морські стратегії великих держав. Конфлікти за Південно-Китайське море, Арктику, Чорне море. Свобода судноплавства vs територіальні претензії. Економічні санкції та їх вплив на морське судноплавство (Росія, Іран, КНДР). Військові конфлікти та їх наслідки для цивільного судноплавства (Україна, Червоне море). Кліматичні зміни та нові морські маршрути.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;

- експрес-контроль;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Інститут соціології НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://i-soc.com.ua/>
5. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/>
6. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipiend.gov.ua/?mid=7>
7. Інститут трансформації суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.soskin.kiev.ua>
8. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kiis.com.ua/>
9. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
10. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/>
11. Представництво ООН в Києві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/>

Навчальні ресурси:

1. Відео-матеріали та документальні фільми за темами курсу.
  2. Prometheus, EdEra : платформи масових відкритих онлайн-курсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>
- Перелік курсів:
- Фактчек: довіряй-перевіряй.
  - Інформаційна гігієна під час війни.
  - Критичне мислення в українському контексті.
  - Інформаційна безпека.
  - Громадська та політична участь: базовий курс.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання екзамену/заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її

оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;

– хабарництво. При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Навчальний словник-довідник [Електронний ресурс] / за заг. ред. В. М. Пічі [Н. В. Ковалісько, Ю. Ф. Пачковський, О. І. Пташник-Середюк та ін.]. – Львів : Новий Світ-2000, 2020. – 658 с. – Режим доступу: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/12/Sotsiolohiia-slovnuk.pdf>
2. Соціологічні та політологічні студії [Електронний ресурс] : підруч. для студентів вищих закладів освіти / за ред. проф. А. С. Лобанової. – К. : Каравела, 2018. – 520 с. – Режим доступу: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3022/1/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE>

[%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D1%97.pdf](https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/260/1-21.pdf)

3. Требін М. П. Соціально-політичні студії [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. П. Требін. – Х. : Право, 2017. – 696 с. – Режим доступу: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/260/1-21.pdf>

4. Требін М. П. Соціально-політичні студії [Електронний ресурс] : посіб. для підгот. до іспиту / М. П. Требін. – Харків : Право, 2019. – 138 с. – Режим доступу: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/497/3_Socialno_politichni%20studij_NP_ispitu_vnutri.pdf

Допоміжна:

1. Воднік В. Д. Проблеми профілактики алкоголізму в умовах побудови громадянського суспільства в Україні [Електронний ресурс] / В. Д. Воднік // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. – № 3 (22). – С. 239–255. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vnyua_2014_3_30

2. Герасіна Л. М. Наративи міжнародної конфліктності – глобальна турбулентність або деструкції світової системи? [Електронний ресурс] / Л. М. Герасіна // Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Серія: Політологія. – 2020. – № 2 (45). – С. 8–24. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/narativi-mizhnarodnoyi-konfliktnosti-globalna-turbulentnist-abo-destruktsiyi-svitovoyi-sistemi/viewer>

3. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку [Електронний ресурс] : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. проф. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2013. – 536 с. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/335836127_Gromadanske_suspilstvo_politichni_ta_socialno-pravovi_problemi_rozvitku_monografia

4. Історія української соціологічної думки [Електронний ресурс] : навч. біогр. енцикл. / за наук. ред. В. М. Пічі [В. М. Онищук, Ю. Ф. Пачковський, Н. М. Цимбалюк та ін.]. – Львів : Новий Світ – 2000, 2020. – 336 с. – Режим доступу: <https://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Istoriia-Sotsiologichnoi-dumky-Ukrainy.pdf>

5. Клімова Г. П. Концептуальні підходи до аналізу поняття «Держава» [Електронний ресурс] / Г. П. Клімова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2015. – № 2 (26). – С. 161–169. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/Vnyua_2015_2_18.pdf

6. Новітня політична лексика (неологізми, okazionalizmi та інші новотвори) [Електронний ресурс] / І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін. ; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів : Новий Світ – 2000, 2015. – 492 с. – Режим доступу: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%B5%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B7%D0%BC%D0%B8-%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BC%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D1%96%D0%BD%D1%88%D1%96-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8.pdf>

7. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції [Електронний ресурс] : монографія / О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2019. – 744 с. – Режим доступу: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/837/3_Politiko-pravova%20mentalnist_vnutri.pdf

8. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2016. – 540 с. – Режим доступу: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/191/1-25.pdf>

9. Herasina L. M. Concept and tendencies to the development of the world political process [Електронний ресурс] / L. M. Herasina // Вісник Національного ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Політологія. – 2018. – № 2 (37). – С. 8–17. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/concept-and-tendencies-to-the-development-of-the-world-political-process>

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Національний
транспортний
університет

Професійна доброчесність та гендерна рівність на флоті

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції та практичні заняття проводить

В.о. завідувача кафедри, кандидат філософських наук, доцент Байрамова Олена Вікторівна

Контактна
інформація

електронна пошта bairamova3456@gmail.com
телефон +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Морська галузь традиційно вважалася чоловічою професією, однак сучасні міжнародні стандарти, зокрема Конвенція МОП про працю в морському судноплаванні (MLC 2006) з поправками 2016 та 2025 років, Конвенція МОП № 190 про насильство та домагання (2019), програма ІМО «Жінки на морі» та Цілі сталого розвитку ООН (SDG 5), формують нові вимоги до професійної поведінки моряків. Курс розкриває сучасні підходи до забезпечення гідних умов праці, протидії дискримінації, харасменту та булінгу на борту суден, формування інклюзивного робочого середовища та розвитку етичної культури морських фахівців.

Предметом вивчення освітнього компонента є

- міжнародні та національні стандарти професійної етики та гендерної рівності в морській галузі; – правові механізми захисту від дискримінації, насильства та домагань на робочому місці;
- практичні навички розпізнавання та протидії неетичній поведінці;
- стратегії формування інклюзивної корпоративної культури на борту суден;
- психологічні аспекти міжособистісної взаємодії в умовах морського рейсу;
- лідерські компетенції для забезпечення гендерно-збалансованого робочого середовища; механізми звітування про порушення та захисту прав моряків;
- роль міжнародних організацій (ІМО, МОП, ІТФ) у просуванні принципів доброчесності та рівності у морському секторі.

Освітній компонент спрямований на формування загальної компетентності: здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Міждисциплінарні зв'язки з: (загальні, без прив'язки до освітньої програми)

- гуманітарними науками – для розуміння моральних засад професійної поведінки та соціальних механізмів дискримінації;
- правовими науками – для вивчення нормативно-правового забезпечення захисту прав моряків та протидії дискримінації;
- психологічними науками – для формування навичок ефективної комунікації та управління конфліктами;
- управлінськими науками – для розвитку компетенцій керівництва різноманітними командами;
- освітніми компонентами за фахом – для інтеграції принципів доброчесності у професійну морську діяльність.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Змістовний модуль 1. Професійна доброчесність та етичні стандарти морської галузі

Тема 1. Міжнародні стандарти професійної етики на морському флоті

Поняття професійної доброчесності в контексті морської галузі. Конвенція MLC 2006: основні положення щодо захисту прав моряків та поправки 2016 і 2025 років стосовно протидії харасменту та булінгу. Конвенція МОП № 190 про насильство та домагання (2019) та її імплементація в морському секторі. Рекомендація МОП № 206. Керівництво ICS/ITF щодо усунення домагань та булінгу на борту суден. Кодекси етичної поведінки провідних судноплавних компаній. Роль PSC (Port State Control) у контролі дотримання стандартів.

Тема 2. Корпоративна культура, етична поведінка та протидія корупції на борту судна

Формування етичної корпоративної культури в судноплавних компаніях. Цінності доброчесності: чесність, відповідальність, повага, справедливість. Принцип неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності у професійній діяльності моряка. Етичні дилеми в морській галузі: хабарництво при проходженні інспекцій, фальсифікація документів, порушення процедур безпеки. Конфлікт інтересів та способи його уникнення. Роль командного складу у формуванні етичного клімату на борту. Механізми повідомлення про порушення (whistleblowing) та захист інформаторів. Антикорупційні політики судноплавних компаній. Практичні кейси етичних порушень у морській галузі та алгоритми прийняття доброчесних рішень.

Тема 3. Протидія дискримінації, харасменту та булінгу на флоті

Визначення та форми дискримінації: за ознаками статі, раси, національності, релігії, віку. Сексуальні домагання: поняття, види, наслідки. Булінг та мобінг на робочому місці: ознаки, причини, механізми. Психологічний вплив дискримінації на жертв та робоче середовище. Правові наслідки для порушників. Процедури подання скарг згідно з MLC 2006. Роль капітана та старших офіцерів у запобіганні та реагуванні на випадки дискримінації. Створення безпечного середовища для повідомлення про інциденти.

Тема 4. Управління конфліктами та медіація в морському середовищі

Природа та типи конфліктів у судовому екіпажі. Культурні та гендерні аспекти конфліктів. Стратегії управління конфліктами: уникнення, пристосування, компроміс, співробітництво. Техніки деескалації напруги. Основи медіації: роль нейтрального посередника. Комунікативні навички для вирішення конфліктів. Профілактика конфліктів через ефективне лідерство. Практичні вправи з розв'язання конфліктних ситуацій на борту.

Змістовний модуль 2. Гендерна рівність та інклюзивне лідерство на флоті

Тема 5. Гендерна рівність у морській галузі: міжнародний контекст

Статистика участі жінок у морській галузі: глобальні тенденції та виклики. Програма ІМО «Жінки на морі» (Women in Maritime): історія, цілі, досягнення. Ціль сталого розвитку ООН № 5 та її реалізація в морському секторі. Міжнародний день жінок у морській галузі (18 травня). Регіональні асоціації жінок-моряків (WIMAs). Глобальна стратегія ІМО для асоціацій жінок у морській галузі 2024–2029. Дослідження ІМО-WISTA щодо становища жінок у морському секторі. Бар'єри та можливості для жінок у морських професіях.

Тема 6. Подолання гендерних стереотипів та упереджень на флоті

Природа гендерних стереотипів: історичний та культурний контекст. Міфи про «жіночі» та

«чоловічі» професії на флоті. Несвідомі упередження (unconscious bias) та їх вплив на прийняття рішень. Мікроагресії в робочому середовищі: розпізнавання та реагування. Техніки подолання власних упереджень. Роль чоловіків-союзників (male allies) у просуванні гендерної рівності. Успішні історії жінок-капітанів, механіків та інших морських фахівців. Формування гендерно-нейтральної професійної мови та комунікації.

Тема 7. Інклюзивне лідерство та управління різноманітними командами

Концепція інклюзивного лідерства: ключові компетенції та поведінкові індикатори. Переваги різноманітності (diversity) для ефективності команди. Створення інклюзивного робочого середовища на борту судна. Адаптація стилю лідерства до потреб різних членів екіпажу. Наставництво та менторинг для підтримки кар'єрного розвитку жінок. Політики рівних можливостей у рекрутингу та просуванні. Вимірювання та моніторинг показників інклюзивності. Краці практики провідних судноплавних компаній.

Тема 8. Психологічне благополуччя та підтримка екіпажу в контексті гендерної рівності

Особливості психологічного стану моряків: стрес, ізоляція, втома. Гендерні аспекти психічного здоров'я на борту. Вплив дискримінації та домагань на психологічне благополуччя. Системи підтримки моряків: судноплавні компанії, профспілки, благодійні організації. Роль Mission to Seafarers, ISWAN та інших організацій. Розвиток емоційного інтелекту для ефективної міжособистісної взаємодії. Баланс роботи та особистого життя в умовах морського рейсу. Створення атмосфери довіри та взаємопідтримки в екіпажі.

Результати навчання

- Після успішного завершення освітнього компонента здобувач вищої освіти зможе:
- аналізувати міжнародні стандарти професійної етики та гендерної рівності в морській галузі (MLC 2006, ILO C190, програма ІМО «Women in Maritime»);
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності у професійній діяльності;
- ідентифікувати прояви дискримінації, харасменту, булінгу та інших форм неетичної поведінки на борту судна;
- застосовувати процедури подання скарг та механізми захисту прав моряків відповідно до міжнародних конвенцій;
- демонструвати навички ефективної комунікації та управління конфліктами в мультикультурному середовищі;
- впроваджувати принципи інклюзивного лідерства для створення гендерно-збалансованого робочого середовища;
- критично оцінювати гендерні стереотипи та несвідомі упередження, що впливають на професійну діяльність;
- розробляти та реалізовувати стратегії підтримки психологічного благополуччя членів екіпажу;
- приймати етично обґрунтовані рішення в складних професійних ситуаціях на основі принципів доброчесності.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- **перевірка виконання завдань для самостійної роботи.**

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. IMO – International Maritime Organization: <https://www.imo.org/>
2. ILO – International Labour Organization: <https://www.ilo.org/>
3. ITF Seafarers: <https://www.itfseafarers.org/>
4. WISTA International: <https://wistainternational.com/>
5. The Mission to Seafarers: <https://www.missiontoseafarers.org/>
6. ISWAN – International Seafarers' Welfare and Assistance Network: <https://www.seafarerswelfare.org/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру											Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1					Модуль 2								
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МК 2				
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульний контроль № 1 – 10; – модульний контроль № 2 – 10.											Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.											20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних

ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна

1. Конвенція Міжнародної організації праці 2006 року про працю в морському судноплавстві (MLC 2006) зі змінами та доповненнями 2016, 2018, 2022, 2025 років. URL: <https://www.ilo.org/global/standards/maritime-labour-convention/>
2. Конвенція МОП № 190 про викорінення насильства та домагань у сфері праці від 21 червня 2019 року. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C190
3. Рекомендація МОП № 206 про викорінення насильства та домагань у сфері праці від 21 червня 2019 року. URL: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:4000085
4. Guidance on Eliminating Shipboard Harassment and Bullying / International Chamber of Shipping, International Transport Workers' Federation. – London : ICS, 2016. – 24 p.
5. Women in Maritime programme / International Maritime Organization. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/technicalcooperation/pages/womeninmaritime.aspx>
6. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

Допоміжна

1. Вовк, Д. О. Верховенство права і толерантність : навч. посіб. / Д. О. Вовк, Д. С. Бойчук. – К., 2018. – 172 с.
2. Капітоненко, М. Культура миру: посібник з толерантності / М. Капітоненко, В. Філіпчук, І. Івашко [та ін.]. – К. : Міжнародний центр перспективних досліджень, 2018.
3. Малахов, В. А. Етика : курс лекцій : навч. посіб. / В. А. Малахов. – 5-те вид. – К. : Либідь, 2004. – 384 с.
4. Професійна і корпоративна етика : навч. посіб. / В. Г. Нападиста, О. В. Шинкаренко, М. М. Рогожа та ін. ; за наук. ред. В. І. Панченко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2019. – 368 с.
5. Тофтул, М. Г. Етика : підручник / М. Г. Тофтул. – 2-е вид., випр., допов. – К. : Академія, 2006. – 416 с.
6. Hofstede, G. Cultures and Organizations: Software of the Mind / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – New York : McGraw-Hill, 2010. – 576 p.
7. Meyer, E. The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business / E. Meyer. – New York : PublicAffairs, 2014. – 288 p.
8. Pike, K. Gender in the maritime space: how can the experiences of women seafarers working in the UK shipping industry be improved? / K. Pike, E. Wadsworth, S. Honebon [et al.] // Journal of Navigation. – 2021. – Vol. 74(6). – P. 1–14.
9. Progolaki, M. Dealing with multicultural human resources in a socially responsible manner: a focus on the maritime industry / M. Progolaki, M. Roe // WMU Journal of Maritime Affairs. – 2011. – Vol. 10. – P. 7–23.
10. Sampson, H. International Seafarers and Transnationalism in the Twenty-First Century / H. Sampson. – Manchester : Manchester University Press, 2013. – 224 p.
11. IMO-WISTA Women in Maritime Survey 2024: Final Report. URL: <https://www.imo.org/en/ourwork/technicalcooperation/pages/women-in-maritime-visibility.aspx>
12. ISWAN – International Seafarers' Welfare and Assistance Network. URL: <https://www.seafarerswelfare.org/>

Вступ до болгарської мови

Національний
транспортний
університет

Вступ до болгарської мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Вступ до болгарської мови» спрямований на ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами болгарської мови як засобу міжкультурної та професійної комунікації. Курс передбачає формування початкових навичок аудіювання, читання, говоріння та письма, засвоєння базової лексики, елементарних граматичних структур і правил вимови. Особлива увага приділяється опануванню болгарського алфавіту, фонетичних і орфоепічних норм, а також загальному уявленню про мовні й культурні особливості Болгарії. Засвоєння курсу створює підґрунтя для подальшого вивчення болгарської мови за професійним спрямуванням та розвитку іншомовної комунікативної компетентності.

Предметом вивчення освітнього компонента є основи сучасної болгарської мови, зокрема її фонетична, лексична та елементарна граматична система, правила читання й письма, базові мовленнєві зразки для повсякденного та навчального спілкування, а також початкові відомості про мовно-культурні особливості болгаромовного середовища.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами мовної та загальноосвітньої підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема з дисциплінами «Іноземна мова», «Українська мова за професійним спрямуванням», що забезпечують формування базової іншомовної та комунікативної компетентності.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Знайомство. Фрази ввічливості. Алфавіт. Правила читання.
2. Особиста інформація. Моя родина.
3. Дні тижня, час, місяці, пори року, погода. Числівники.

Модуль 2

1. Мій дім; речі в домі.
2. Мій робочий день.
3. Моє дозвілля та хобі.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Bulgarian Language Introduction – Sofia University “St. Kliment Ohridski” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uni-sofia.bg/>
2. Introduction to Bulgarian Language and Culture – BBC Languages (archived) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bbc.co.uk/languages/bulgarian/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> —активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; —поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; —захист лабораторних робіт – _____; —виконання завдань для самостійної роботи – 20; —модульна контрольна робота № 1 – 10; —модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> —активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; —захист лабораторних робіт – _____; —виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf
 Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Георгієва Е. Вступ до болгарської мови : навч. посіб. для студентів початкового рівня / Е. Георгієва. – Софія : Наука и изкуство, 2000. – 198 с.
2. Початковий курс болгарської мови : навч. посіб. / М. Попова. – Софія : Університетське видавництво, 1999. – 224 с.

Допоміжна:

1. Болгарсько-український словник / за ред. І. Кочан. – Київ : Наукова думка, 2005. – 720 с.
2. Радева В. Фонетика сучасної болгарської мови : навч. посіб. / В. Радева. – Софія : Університетське видавництво, 2002. – 156 с.

Болгарська мова за професійним спрямуванням

Національний
транспортний
університет

Болгарська мова за професійним спрямуванням

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Болгарська мова за професійним спрямуванням» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок володіння болгарською мовою для ефективного професійного спілкування у сфері їхньої спеціальності. Курс передбачає розвиток умінь аудіювання, читання, говоріння та письма в типових професійних і виробничих ситуаціях, оволодіння термінологією, що відповідає майбутньому фаху. Особлива увага приділяється міжкультурній комунікації, розумінню мовних і культурних особливостей болгарських партнерів, що сприятиме налагодженню ділових і міжнародних контактів. Засвоєння курсу забезпечує формування іншомовної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності у глобалізованому середовищі.

Предметом вивчення освітнього компонента є система сучасної болгарської мови та закономірності її функціонування в професійному спілкуванні, зокрема лексико-граматичні, стилістичні й комунікативні засоби, необхідні для здійснення усної та письмової професійної діяльності, а також особливості міжкультурної комунікації в болгаромовному професійному середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами мовної, професійно-технічної, правової та управлінської підготовки майбутніх фахівців морського транспорту, а саме: «Іноземна мова (англійська) за професійним спрямуванням», «Навігація і лоція», «Морське право та міжнародні морські конвенції», що забезпечують комплексне формування професійної іншомовної

компетентності.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Професія моряка, переваги та недоліки. Морська освіта.

Тема 2. Обов'язки членів екіпажу.

Тема 2. Будова судна.

Модуль 2

1. Типи суден.

2. Безпека на судні. Захисне та рятувальне обладнання.

3. Надзвичайні ситуації.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Bulgarian Online Language Courses – Университет Софія “Св. Климент Охридски” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uni-sofia.bg/>
2. Bulgarian Language Resources – Transparent Language Blog [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blogs.transparent.com/bulgarian/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру			Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3 (ІЗ)		

Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; –поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20; –модульна контрольна робота № 1 – 10; –модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням

директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Попова М. Практичний курс болгарської мови : навч. посіб. для студентів-філологів / М. Попова. – Софія : Університетське видавництво, 2001. – 256 с.

Допоміжна:

1. Болгарсько-український словник / за ред. І. Кочан. – Київ : Наукова думка, 2005. – 720 с.

Ділова болгарська мова

Національний
транспортний
університет

Ділова болгарська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Ділова болгарська мова» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок професійного спілкування болгарською мовою у сфері морського транспорту. Курс передбачає розвиток умінь аудіювання, читання, говоріння та письма у ділових і виробничих ситуаціях, опанування термінології, необхідної для підготовки та виконання робочих контрактів, складання ділової документації, ведення переговорів та організації роботи на судні. Особлива увага приділяється міжкультурній комунікації, розумінню мовних і культурних особливостей болгарських партнерів, що сприятиме ефективній взаємодії у міжнародному морському середовищі. Засвоєння курсу забезпечує формування професійної іншомовної компетентності, необхідної для успішної кар'єри у морському транспорті.

Предметом вивчення освітнього компонента є система сучасної болгарської мови в діловому та професійному контексті, зокрема лексико-граматичні, стилістичні й комунікативні засоби, необхідні для складання ділових документів, проведення переговорів, виконання робочих інструкцій на судні, а також особливості міжкультурної комунікації у болгаромовному професійному середовищі.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами мовної, професійно-технічної, правової та управлінської підготовки майбутніх фахівців морського транспорту, зокрема з дисциплінами «Іноземна мова (англійська) за професійним спрямуванням», «Навігація і лоція», «Морське право

та міжнародні морські конвенції», що забезпечують комплексне формування професійної іншомовної компетентності та готовність до ділового спілкування у міжнародному морському середовищі.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Конвенції ММО.
2. Ділове листування.
3. Основна документація на судні.

Модуль 2

1. Підготовка до співбесіди. Складання резюме.
2. Робочий контракт та умови роботи.
3. Професійна термінологія та ділова комунікація на борту судна.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Bulgarian Online Language Courses – Университет Софія “Св. Климент Охридски” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uni-sofia.bg/>
2. Bulgarian for Professionals – Omniglot [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.omniglot.com/language/phrases/bulgarian.php>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру			Підсумковий контроль	Сума балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3 (ІЗ)		

Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2		(залік)	
Для денної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; –поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20; –модульна контрольна робота № 1 – 10; –модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням

директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Попова М. Практичний курс болгарської мови : навч. посіб. для студентів-філологів / М. Попова. – Софія : Університетське видавництво, 2001. – 256 с.
2. Георгієва Е. Вступ до болгарської мови : навч. посіб. для студентів початкового рівня / Е. Георгієва. – Софія : Наука и искусство, 2000. – 198 с.

Допоміжна:

1. Болгарсько-український словник / за ред. І. Кочан. – Київ : Наукова думка, 2005. – 720 с.

2. Радева В. Професійна термінологія болгарської мови : навч.-метод. матеріали / В. Радева. – Софія : Університетське видавництво, 2004. – 152 с.

Практичний курс болгарської мови

Національний
транспортний
університет

Практичний курс болгарської мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семинарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Практичний курс болгарської мови» спрямований на закріплення та розвиток практичних навичок володіння болгарською мовою у професійному та навчальному середовищі. Курс передбачає поглиблену роботу з усіма видами мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння та письма. Особлива увага приділяється використанню мовних конструкцій у реальних комунікативних ситуаціях, опануванню термінології професійного спрямування, складанню ділової та виробничої документації, а також розвитку навичок міжкультурної комунікації. Засвоєння курсу забезпечує формування високого рівня іншомовної компетентності, необхідної для ефективної професійної діяльності та міжнародного спілкування.

Предметом вивчення освітнього компонента є система сучасної болгарської мови та способи її застосування в реальних професійних і навчальних ситуаціях, зокрема лексико-граматичні, стилістичні й комунікативні засоби, необхідні для ефективного усного та письмового мовлення, ділової документації і міжкультурної взаємодії.

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами мовної, професійно-технічної, правової та управлінської підготовки майбутніх фахівців морського транспорту, зокрема з дисциплінами «Іноземна мова (англійська) за професійним спрямуванням», «Навігація і лоція», «Морське право та міжнародні морські конвенції», що забезпечують комплексне формування професійної іншомовної компетентності та готовність до практичного застосування болгарської мови у

професійній діяльності.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Сім'я та люди. Зовнішність та характер.
2. Їжа та покупки. Магазини та ціни.
3. В місті. Напрямки та транспорт.

Модуль 2

1. Повсякденне життя. Типові комунікативні ситуації.
2. Здоров'я. Візит до лікаря.
3. Подорожі. Запит інформації, замовлення квитків.
4. Моя майбутня професія.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Bulgarian Online Language Courses – Университет Софія “Св. Климент Охридски” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uni-sofia.bg/>
2. Practical Bulgarian Course – Omniglot [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.omniglot.com/language/phrases/bulgarian.php>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів	
Модуль 1				Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)			
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2				
Для денної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; –поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20; –модульна контрольна робота № 1 – 10; –модульна контрольна робота № 2 – 10.										Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20.										20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Попова М. Практичний курс болгарської мови : навч. посіб. для студентів-філологів / М. Попова. – Софія : Університетське видавництво, 2001. – 256 с.
2. Георгієва Е. Вступ до болгарської мови : навч. посіб. для студентів початкового рівня / Е. Георгієва. – Софія : Наука и изкуство, 2000. – 198 с.

Допоміжна:

1. Болгарсько-український словник / за ред. І. Кочан. – Київ : Наукова думка, 2005. – 720 с.

Сучасна болгарська мова

Національний
транспортний
університет

Сучасна болгарська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Сучасна болгарська мова» спрямований на формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок ефективного спілкування болгарською мовою у різних соціальних, культурних та професійних контекстах. Курс передбачає розвиток умінь аудіювання, читання, говоріння та письма, опанування сучасної лексики та граматики, а також формування здатності створювати текстові та усні повідомлення різних стилів і функцій. Особлива увага приділяється міжкультурній комунікації, соціолінгвістичним аспектам сучасної болгарської мови та практичному застосуванню мовних знань у повсякденних і професійних ситуаціях. Засвоєння курсу забезпечує формування комунікативної компетентності та здатності до ефективного міжкультурного спілкування.

Предметом вивчення освітнього компонента є сучасна болгарська мова у широкому спектрі комунікативних функцій, зокрема лексико-граматичні, стилістичні та функціональні засоби, необхідні для ведення усного та письмового спілкування, підготовки документів, участі в дискусіях і презентаціях, а також адаптації мовної поведінки відповідно до культурних та соціальних норм болгаромовного середовища..

Міждисциплінарні зв'язки з навчальними дисциплінами мовної, соціокультурної та професійної підготовки, зокрема з дисциплінами «Іноземна мова (англійська) за професійним спрямуванням», «Міжнародна комунікація», «Культурологія», що забезпечує комплексне формування мовної та міжкультурної компетентності, а також готовність до успішного спілкування у різних професійних

і соціальних контекстах.

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Країни та національності.
2. Культура та традиції країни, мова якої вивчається.
3. Особливості міжкультурного спілкування в змішаних екіпажах.

Модуль 2

1. Формальне та неформальне спілкування. Основні фрази-кліше для розмови на загальні теми.
2. Особиста комунікація. Спілкування в соцмережах.
3. Типові комунікативні ситуації в рамках робочого спілкування.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Bulgarian Online Language Courses – Университет Софія “Св. Климент Охридски” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.uni-sofia.bg/>
2. Bulgarian for Professionals – Omniglot [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.omniglot.com/language/phrases/bulgarian.php>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру			Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3 (ІЗ)		

Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; –поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20; –модульна контрольна робота № 1 – 10; –модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: –активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; –захист лабораторних робіт – _____; –виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням

директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Попова М. Практичний курс болгарської мови : навч. посіб. для студентів-філологів / М. Попова. – Софія : Університетське видавництво, 2001. – 256 с.
2. Георгієва Е. Вступ до болгарської мови : навч. посіб. для студентів початкового рівня / Е. Георгієва. – Софія : Наука и искусство, 2000. – 198 с.

Допоміжна:

1. Болгарсько-український словник / за ред. І. Кочан. – Київ : Наукова думка, 2005. – 720 с.

2. Радева В. Професійна термінологія болгарської мови : навч.-метод. матеріали / В. Радева. – Софія : Університетське видавництво, 2004. – 152 с.

Ділова англійська мова

Національний
транспортний
університет

Ділова англійська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Курс ділової англійської мови для здобувачів вищої освіти морських вишів є наступним кроком у формуванні їхньої мовної компетенції та підготовці до майбутньої професійної діяльності. Цей курс є продовженням попередніх етапів вивчення англійської мови та поглибленням знань з курсу англійської мови за професійним спрямуванням та базується на отриманих знаннях, вміннях та навичках.

Предметом вивчення освітнього компонента є лексичний та граматичний матеріал з професійно-орієнтованої тематики, а також основи міжкультурного англомовного ділового спілкування в усній та письмовій формах, що дає можливість вирішувати практичні професійно-орієнтовані комунікативні завдання з урахуванням конкретних потреб морської галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Ділова англійська мова» тісно пов'язаний з освітніми компонентами «Англійська мова для моряків», «Ділова німецька мова», «Українська мова за професійним спрямуванням».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Конвенції ММО.

Тема 2. Ділове листування.

Тема 3. Основна документація на судні.

Модуль 2.

Тема 1. Підготовка до співбесіди. Складання резюме.

Тема 2. Робочий контракт та умови роботи.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. BBC Learning English. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/>
4. Business English. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.businessenglishsite.com/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру							Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2					
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.							Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.							20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті

http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Драб Н.Л. Ділове листування. Посібник англійською, німецькою та українською мовами. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 240 с.
2. Монастирська О.І. та ін. Business English in Maritime Law and Management: навчальний посібник. – Одеса: Фенікс, 2024. – 146 с.
3. Тирон О.М. Ділова англійська мова для судномеханіків/Business English for Ship Engineers. – Київ: Ліра-К, 2020. – 108 с.

Допоміжна:

1. Видищева Т.В., Монастирська О.І. English in Maritime Business and Law. – Одеса: Фенікс, 2014. – 244 с.
2. Колісник, М. П. Англійська мова для ділової комунікації: навчальний посібник.-- Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 152 с.
3. Монастирська О.І. English for Senior Nautical Students. – Одеса: Фенікс, 2017. – 212 с.
4. Очеретна О. та ін. English for Crew Managers. – Одеса: Фенікс, 2023. – 180 с.

Вступ до німецької мови

Національний
транспортний
університет

Вступ до німецької мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Випускники спеціальності J5 «Морський та внутрішній водний транспорт» можуть працювати не тільки на морських, а й на внутрішніх водних шляхах. Для роботи в багатонаціональних екіпажах суден, які перебувають в акваторії країн Євросоюзу, де мовами спілкування є мови країн-членів ЄС, потреба оволодіння німецькою мовою набуває актуальності.

Предметом вивчення освітнього компонента є формування у здобувачів вищої освіти базових знань, вмінь та навичок, необхідних для спілкування на побутові та особисті теми на елементарному рівні; подолання мовного бар'єру.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Вступ до німецької мови» тісно пов'язаний з іншими курсами гуманітарного циклу – «Англійська мова для моряків», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Знайомство. Фрази ввічливості. Алфавіт. Правила читання.

Тема 2. Особиста інформація. Моя родина.

Тема 3. Дні тижня, час, місяці, пори року, погода. Числівники.

Модуль 2.

Тема 1. Мій дім; речі в домі.

Тема 2. Мій робочий день.

Тема 3. Моє дозвілля та хобі.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Multilingual website for learning German. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. <https://deutsch.info/?hl=en&utm>
5. Goethe-Institut. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/spr/ueb/ele.html>
6. Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learngerman.dw.com/en/beginners/s-62078399>
7. Online German Learning Portal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.learngermanonline.org/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну

оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Король Є. О. та ін. Німецька мова. Перші зустрічі (Deutsch: Erste Begegnungen): Навчальний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. – 226 с.
2. Кудіна О.Ф. Deutsch für Anfänger : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів – 4-те вид. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 520 с.
3. Павлишинецька О.О., Перишак Б.Я. Вступний курс німецької мови. Практичний посібник з нім.м. для студентів факультетів іноземних мов. – Івано-Франківськ, 2013. – 75 с.

Допоміжна:

1. Бойчевська І. Б., Веремюк Л. Л. Німецька мова : посіб. для студ. ЗВО (німецька як друга іноземна). Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 104 с.
2. Лисенко Е. І. Deutsch. Німецька мова: підручник. – Київ: Освіта, 2000. – 256 с.
3. Лисенко Е.І. Німецько-український, українсько-німецький словник: 70 тисяч слів та словосполучень. – 6-те вид., виправл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 976 с.
4. Петренко М.О. Німецька для початківців: навч. посіб. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. – Хмельницький, 2020. – 79 с.

Ділова німецька мова

Національний
транспортний
університет

Ділова німецька мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Випускники спеціальності J5 «Морський та внутрішній водний транспорт» можуть працювати не тільки на морських, а й на внутрішніх водних шляхах. Для роботи в багатонаціональних екіпажах суден, які перебувають в акваторії країн Євросоюзу, де мовами спілкування є мови країн-членів ЄС, потреба оволодіння німецькою мовою набуває актуальності. Курс ділової німецької мови для здобувачів вищої освіти морських вишив є наступним кроком у формуванні їхньої мовної компетенції та підготовці до майбутньої професійної діяльності. Цей курс є продовженням попередніх етапів вивчення німецької мови та поглибленням знань з курсу сучасної німецької мови, німецької мови за професійним спрямуванням та базується на отриманих знаннях, вміннях та навичках.

Предметом вивчення освітнього компонента є лексичний та граматичний матеріал з професійно-орієнтованої тематики, а також основи міжкультурного німецькомовного ділового спілкування в усній та письмовій формах, що дає можливість вирішувати практичні професійно-орієнтовані комунікативні завдання з урахуванням конкретних потреб морської галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Ділова німецька мова» тісно пов'язаний з освітніми компонентами «Англійська мова для моряків», «Сучасна німецька мова», «Німецька мова за професійним спрямуванням», «Ділова англійська мова», «Українська мова за професійним спрямуванням».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Конвенції ММО.

Тема 2. Ділове листування.

Тема 3. Основна документація на судні.

Модуль 2.

Тема 1. Підготовка до співбесіди. Складання резюме.

Тема 2. Робочий контракт та умови роботи.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;

- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Multilingual website for learning German. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. <https://deutsch.info/?hl=en&utm>
5. Goethe-Institut. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/spr/ueb/ele.html>
6. Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learngerman.dw.com/en/learn-german/s-9528>
7. Online German Learning Portal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.learngermanonline.org/>
8. Journal fur junge Deutschlerner. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vitamine.de/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру							Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2					
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.							Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.							20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату

ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Драб Н. Л. Ділове листування. Посібник англійською, німецькою та українською мовами. – Вінниця : Нова Книга, 2018. – 240 с.
2. Лалаян Н.С. Ділове листування – *Geschaftliche Korrespondenz*: навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закладів. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 128 с.
3. Олійник В. О., Гавриш М. М. Німецька ділова мова: Практикум. — К., МАУП, 2012. – 189 с.
4. Паласюк М. І. Навчальний посібник «Німецька мова професійного спрямування для студентів технічних спеціальностей». – Тернопіль, ТНТУ, 2023 – 196 с.

Допоміжна:

1. Бориско Н.Ф. Бізнес-курс німецької мови. – Київ: Логос, 2004. – 352 с.
2. Лисенко Е.І. Німецько-український, українсько-німецький словник: 70 тисяч слів та словосполучень. – 6-те вид., виправл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 976 с.
4. Уманець Т.Д, Яременко І.А. Українсько-Німецький довідник-практикум з ділової мови: Навч. Посібник. – Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2004. – 140 с.

Німецька мова за професійним спрямуванням

Національний
транспортний
університет

Німецька мова за професійним спрямуванням

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Випускники спеціальності J5 «Морський та внутрішній водний транспорт» можуть працювати не тільки на морських, а й на внутрішніх водних шляхах. Для роботи в багатонаціональних екіпажах суден, які перебувають в акваторії країн Євросоюзу, де мовами спілкування є мови країн-членів ЄС, потреба оволодіння німецькою мовою набуває актуальності. Курс німецької мови за професійним спрямуванням для здобувачів вищої освіти морських вишив є наступним кроком у формуванні їхньої мовної компетенції та підготовці до майбутньої професійної діяльності. Цей курс є продовженням попередніх етапів вивчення німецької мови та поглибленням знань з практичного курсу німецької мови та курсу сучасної німецької мови, базується на отриманих знаннях, вміннях та навичках.

Предметом вивчення освітнього компонента є подальший розвиток комунікативних навичок, поглиблення та розширення професійного словникового запасу, покращення навичок читання, аудіювання та письма, вивчення культурних та міжнаціональних аспектів професійного спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Німецька мова за професійним спрямуванням» тісно пов'язаний з освітніми компонентами «Англійська мова для моряків», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден», «Практичний курс німецької мови», «Сучасна німецька мова», «Ділова англійська мова», «Ділова німецька мова», «Українська мова за професійним спрямуванням».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Професія моряка, переваги та недоліки. Морська освіта.

Тема 2. Обов'язки членів екіпажу.

Тема 3. Будова судна.

Модуль 2.

Тема 1. Типи суден.

Тема 2. Безпека на судні. Захисне та рятувальне обладнання.

Тема 3. Надзвичайні ситуації.

Методи контролю:

- тестовий контроль;

- письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Multilingual website for learning German. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. <https://deutsch.info/?hl=en&utm>
5. Goethe-Institut. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/spr/ueb/ele.html>
6. Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learngerman.dw.com/en/learn-german/s-9528>
7. Online German Learning Portal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.learngermanonline.org/>
8. Journal fur junge Deutschlerner. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vitaminde.de/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість

індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного

закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кудіна О.Ф. Deutsch für Anfänger : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів – 4-те вид. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 520 с.
2. Паласюк М. І. Навчальний посібник «Німецька мова професійного спрямування для студентів технічних спеціальностей». – Тернопіль, ТНТУ, 2023 – 196 с.
3. Renate Karchner-Ober. Im Beruf Neu Fachwortschatztrainer Technik. – Hueber, 2019. – 96 с.

Допоміжна:

1. Гаркуша, І. Ю. Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни "Друга іноземна мова (німецька)" для здобувачів: рівень вищої освіти - перший (бакалаврський), галузь знань: 24 "Сфера обслуговування" / J "Транспорт та послуги" [Електронний ресурс] : спеціальність: 242 "Туризм і рекреація" / J 3 "Туризм і рекреація", освітня програма: "Міжнародний туризм", "Туризм". НТУ, Кафедра іноземних мов. – Київ : НТУ, 2025. – 78 с.
2. Кудіна О.Ф. Країни, де говорять німецькою: навчальний посібник з лінгвокраїнознавства. — Вид. 2, допов. — Вінниця : Нова Книга, 2017. — 416 с.
3. Лисенко Е.І. Німецько-український, українсько-німецький словник: 70 тисяч слів та словосполучень. – 6-те вид., виправл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 976 с.

Практичний курс німецької мови

Національний
транспортний
університет

Практичний курс німецької мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Випускники спеціальності J5 «Морський та внутрішній водний транспорт» можуть працювати не тільки на морських, а й на внутрішніх водних шляхах. Для роботи в багатонаціональних екіпажах суден, які перебувають в акваторії країн Євросоюзу, де мовами спілкування є мови країн-членів ЄС, потреба оволодіння німецькою мовою набуває актуальності.

Предметом вивчення освітнього компонента є формування у здобувачів вищої освіти соціалізації у мовному середовищі, формування у них базових знань з побудови речень, формування лексичного, граматичного та синтаксичного рівня знань, що надаватиме можливість спілкуватися на найбільш важливі теми, що пов'язані з побутом, транспортуванням, виходом в порт та місто членів екіпажу, а також для подолання бар'єру при спілкуванні на початковому рівні на професійні теми при виконанні обов'язків на судні.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Практичний курс німецької мови» тісно пов'язаний з освітніми компонентами «Англійська мова для моряків», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден», «Вступ до німецької мови», «Ділова англійська мова», «Ділова німецька мова».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Сім'я та люди. Зовнішність та характер.

Тема 2. Їжа та покупки. Магазины та ціни.

Тема 3. В місті. Напрямки та транспорт.

Модуль 2.

Тема 1. Повсякденне життя. Типові комунікативні ситуації.

Тема 2. Здоров'я. Візит до лікаря.

Тема 3. Подорожі. Запит інформації, замовлення квитків.

Тема 4. Моя майбутня професія.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
  - письмові контрольні роботи;
  - співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Multilingual website for learning German. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. <https://deutsch.info/?hl=en&utm>
5. Goethe-Institut. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/spr/ueb/ele.html>
6. Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learngerman.dw.com/en/beginners/s-62078399>
7. Online German Learning Portal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.learngermanonline.org/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.										40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20.											

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protsesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість

індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного

закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Кудіна О.Ф. Deutsch für Anfänger : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів – 4-те вид. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 520 с.
2. Павлишинецька О.О., Перишак Б.Я. Вступний курс німецької мови. Практичний посібник з нім.м. для студентів факультетів іноземних мов. – Івано-Франківськ, 2013. – 75 с.

Допоміжна:

1. Бойчевська І. Б., Веремюк Л. Л. Німецька мова : посіб. для студ. ЗВО (німецька як друга іноземна). Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 104 с.
2. Лисенко Е. І. Deutsch. Німецька мова: підручник. – Київ: Освіта, 2000. – 256 с.
3. Лисенко Е.І. Німецько-український, українсько-німецький словник: 70 тисяч слів та словосполучень. – 6-те вид., виправл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 976 с.
4. Петренко М.О. Німецька для початківців: навч. посіб. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. – Хмельницький, 2020. – 79 с.

Сучасна німецька мова

Національний
транспортний
університет

Сучасна німецька мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Практичні заняття проводить

Контактна
інформація

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл

Час консультацій

згідно графіка індивідуальних консультацій НПП кафедри СГД

Анотація освітнього компонента. Випускники спеціальності J5 «Морський та внутрішній водний транспорт» можуть працювати не тільки на морських, а й на внутрішніх водних шляхах. Для роботи в багатонаціональних екіпажах суден, які перебувають в акваторії країн Євросоюзу, де мовами спілкування є мови країн-членів ЄС, потреба оволодіння німецькою мовою набуває актуальності. Курс сучасної німецької мови для здобувачів вищої освіти є продовженням та поглибленням знань, отриманих на вступному та практичному курсах німецької мови. Він ґрунтується на базових знаннях, вміннях та навичках, набутих під час попередніх курсів.

Предметом вивчення освітнього компонента є подальший розвиток комунікативних навичок, поглиблення лексичного та граматичного запасу, покращення навичок читання, аудіювання та письма, ознайомлені з різними аспектами культури німецькомовних країн.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Сучасна німецька мова» тісно пов'язаний з освітніми компонентами «Англійська мова для моряків», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах суден», «Практичний курс німецької мови», «Ділова англійська мова», «Ділова німецька мова».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

Тема 1. Країни та національності.

Тема 2. Культура та традиції країни, мова якої вивчається.

Тема 3. Особливості міжкультурного спілкування в змішаних екіпажах.

Модуль 2.

Тема 1. Формальне та неформальне спілкування. Основні фрази-кліше для розмови на загальні теми.

Тема 2. Особиста комунікація. Спілкування в соцмережах.

Тема 3. Типові комунікативні ситуації в рамках робочого спілкування.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;

- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
  - фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
  - перевірка виконання завдань для самостійної роботи.
- Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – залік в усній формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Multilingual website for learning German. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
4. <https://deutsch.info/?hl=en&utm>
5. Goethe-Institut. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/de/spr/ueb/ele.html>
6. Deutsche Welle. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://learngerman.dw.com/en/learn-german/s-9528>
7. Online German Learning Portal. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.learngermanonline.org/>
8. Journal fur junge Deutschlerner. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.vitaminde.de/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 35; – виконання завдань для самостійної роботи – 5; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100
Для заочної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять – 20; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 								20		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату

ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Дутка М.В. Теоретико-практичний курс німецької мови: фонетика, граматики (для студентів I-II курсів усіх напрямів підготовки). – Тернопіль: ТНТУ, 2015. – 176 с.
2. Кудіна О.Ф. Країни, де говорять німецькою: навчальний посібник з лінгвокраїнознавства. — Вид. 2, допов. — Вінниця : Нова Книга, 2017. — 416 с.
3. Кудіна О.Ф. Deutsch für Anfänger : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. – 4-те вид. – Вінниця: Нова книга, 2018. – 520 с.

Допоміжна:

1. Бойчевська І. Б., Веремюк Л. Л. Німецька мова : посіб. для студ. ЗВО (німецька як друга іноземна). Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань : Візаві, 2020. – 104 с.
2. Дутка М.В. Навчально – методичний посібник з граматики німецької мови для самостійної роботи студентів. – Тернопіль, 2012. – 170 с.
3. Лисенко Е. І. Deutsch. Німецька мова: підручник. – Київ: Освіта, 2000. – 256 с.
4. Лисенко Е.І. Німецько-український, українсько-німецький словник: 70 тисяч слів та словосполучень. – 6-те вид., виправл. та допов. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 976 с.

Вступ до румунської мови

Національний
транспортний
університет

Вступ до румунської мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Курс «Вступ до румунської мови» спрямований на формування у здобувачів освіти початкових знань про румунську мову як засіб повсякденного та міжкультурного спілкування. Вивчення дисципліни забезпечує ознайомлення з базовими мовними нормами, фонетичними та граматичними особливостями румунської мови, а також формує елементарні навички усного й письмового мовлення. Опанування курсу створює передумови для ефективної комунікації в румуномовному середовищі, сприяє адаптації здобувачів освіти до навчання, проживання та соціальної взаємодії в Румунії, а також слугує основою для подальшого вивчення румунської мови.

Предметом вивчення освітнього компонента є румунська мова як система мовних засобів і правил їх використання у процесі елементарного усного та письмового спілкування, що охоплює фонетичні, лексичні та граматичні особливості, а також основні мовленнєві моделі повсякденного та соціального спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки з: «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Знайомство. Фрази ввічливості. Алфавіт. Правила читання.
2. Особиста інформація. Моя родина.

3. Дні тижня, час, місяці, пори року, погода. Числівники.

Модуль 2

1. Мій дім; речі в домі.
2. Мій робочий день.
3. Моє дозвілля та хобі.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

5. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>

6. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>

7. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .

8. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislav-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру								Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2						
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			
Для денної форми здобуття вищої освіти: <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10.								Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом	40	100

<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	20		
--	----	--	--

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf

Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат

оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf>.
2. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Допоміжна:

1. Popescu C. **Gramatica limbii române pentru străini**. București : Corint, 2017. 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.edituracorint.ro/manual/limba-si-literatura-romana-x-iancu.pdf>.
2. RomanianPod101 – онлайн-ресурс для вивчення румунської мови (уроки, аудіо, лексика). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.romanianpod101.com>.
3. Loecsen – безкоштовний онлайн-курс румунської для початківців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.loecsen.com/ua/вивчати-румунську>.

Ділова румунська мова

Національний
транспортний
університет

Ділова румунська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Курс «Ділова румунська мова» спрямований на формування у здобувачів освіти початкових знань про румунську мову як засіб повсякденного та міжкультурного спілкування. Вивчення дисципліни забезпечує ознайомлення з базовими мовними нормами, фонетичними та граматичними особливостями румунської мови, а також формує елементарні навички усного й письмового мовлення. Опанування курсу створює передумови для ефективної комунікації в румуномовному середовищі, сприяє адаптації здобувачів освіти до навчання, проживання та соціальної взаємодії в Румунії, а також слугує основою для подальшого вивчення румунської мови.

Предметом вивчення освітнього компонента є румунська мова як система мовних засобів і правил їх використання у процесі елементарного усного та письмового спілкування, що охоплює фонетичні, лексичні та граматичні особливості, а також основні мовленнєві моделі повсякденного та соціального спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки з: «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Конвенції ММО.

2. Ділове листування.
3. Основна документація на судні.

Модуль 2

1. Підготовка до співбесіди. Складання резюме.
2. Робочий контракт та умови роботи.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
4. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру							Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2					
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf
 Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
2. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Допоміжна:

1. Popescu C. **Gramatica limbii române pentru străini**. București : Corint, 2017. 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.edituracorint.ro/manual/limba-si-literatura-romana-x-iancu.pdf>.
2. RomanianPod101 – онлайн-ресурс для вивчення румунської мови (уроки, аудіо, лексика). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.romanianpod101.com>.
3. Loecsen – безкоштовний онлайн-курс румунської для початківців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.loecsen.com/ua/вивчати-румунську>.

Практичний курс румунської мови

Національний
транспортний
університет

Практичний курс румунської мови

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Курс «Практичний курс румунської мови» спрямований на формування у здобувачів освіти початкових знань про румунську мову як засіб повсякденного та міжкультурного спілкування. Вивчення дисципліни забезпечує ознайомлення з базовими мовними нормами, фонетичними та граматичними особливостями румунської мови, а також формує елементарні навички усного й письмового мовлення. Опанування курсу створює передумови для ефективної комунікації в румуномовному середовищі, сприяє адаптації здобувачів освіти до навчання, проживання та соціальної взаємодії в Румунії, а також слугує основою для подальшого вивчення румунської мови.

Предметом вивчення освітнього компонента є румунська мова як система мовних засобів і правил їх використання у процесі елементарного усного та письмового спілкування, що охоплює фонетичні, лексичні та граматичні особливості, а також основні мовленнєві моделі повсякденного та соціального спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки з: «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Сім'я та люди. Зовнішність та характер.
2. Їжа та покупки. Магазины та ціни.

3. В місті. Напрямки та транспорт.

Модуль 2

1. Повсякденне життя. Типові комунікативні ситуації.
2. Здоров'я. Візит до лікаря.
3. Подорожі. Запит інформації, замовлення квитків.
4. Моя майбутня професія.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
4. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislav-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру										Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2					Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf
 Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
2. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Допоміжна:

1. Popescu C. Gramatica limbii române pentru străini. București : Corint, 2017. 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.edituracorint.ro/manual/limba-si-literatura-romana-x-iancu.pdf>.
2. RomanianPod101 – онлайн-ресурс для вивчення румунської мови (уроки, аудіо, лексика). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.romanianpod101.com>.
3. Loecsen – безкоштовний онлайн-курс румунської для початківців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.loecsen.com/ua/вивчати-румунську>.

Румунська мова за професійним спрямуванням

Національний
транспортний
університет

Румунська мова за професійним спрямуванням

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Курс «Румунська мова за ПС» спрямований на формування у здобувачів освіти початкових знань про румунську мову як засіб повсякденного та міжкультурного спілкування. Вивчення дисципліни забезпечує ознайомлення з базовими мовними нормами, фонетичними та граматичними особливостями румунської мови, а також формує елементарні навички усного й письмового мовлення. Опанування курсу створює передумови для ефективної комунікації в румуномовному середовищі, сприяє адаптації здобувачів освіти до навчання, проживання та соціальної взаємодії в Румунії, а також слугує основою для подальшого вивчення румунської мови.

Предметом вивчення освітнього компонента є румунська мова як система мовних засобів і правил їх використання у процесі елементарного усного та письмового спілкування, що охоплює фонетичні, лексичні та граматичні особливості, а також основні мовленнєві моделі повсякденного та соціального спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки з: «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1

1. Професія моряка, переваги та недоліки. Морська освіта.
2. Обов'язки членів екіпажу.
3. Будова судна.

Модуль 2

1. Типи суден.
2. Безпека на судні. Захисне та рятувальне обладнання.
3. Надзвичайні ситуації

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf>.
4. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislav-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру									Модуль 3 (ІЗ)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2							
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2				

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf
 Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
2. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Допоміжна:

1. Popescu C. Gramatica limbii române pentru străini. București : Corint, 2017. 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.edituracorint.ro/manual/limba-si-literatura-romana-x-iancu.pdf>.
2. RomanianPod101 – онлайн-ресурс для вивчення румунської мови (уроки, аудіо, лексика). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.romanianpod101.com>.
3. Loecsen – безкоштовний онлайн-курс румунської для початківців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.loecsen.com/ua/вивчати-румунську>.

Сучасна румунська мова

Національний
транспортний
університет

Сучасна румунська мова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Дні занять, час занять, аудиторія: будуть доступні згідно розкладу за посиланням <http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

Лекції проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3 (другий поверх)

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Семінарські / практичні / лабораторні заняття проводить

Контактна
інформація

електронна пошта
телефон кафедри +38 (095) 801-16-36

Адреса, номер
аудиторії

вул. Ізмаїльська, 7, м. Ізмаїл, аудиторія 3

Час консультацій

Понеділок, середа 14:30 – 16:00

Анотація освітнього компонента. Курс «Сучасна румунська мова» спрямований на формування у здобувачів освіти початкових знань про румунську мову як засіб повсякденного та міжкультурного спілкування. Вивчення дисципліни забезпечує ознайомлення з базовими мовними нормами, фонетичними та граматичними особливостями румунської мови, а також формує елементарні навички усного й письмового мовлення. Опанування курсу створює передумови для ефективної комунікації в румуномовному середовищі, сприяє адаптації здобувачів освіти до навчання, проживання та соціальної взаємодії в Румунії, а також слугує основою для подальшого вивчення румунської мови.

Предметом вивчення освітнього компонента є румунська мова як система мовних засобів і правил їх використання у процесі елементарного усного та письмового спілкування, що охоплює фонетичні, лексичні та граматичні особливості, а також основні мовленнєві моделі повсякденного та соціального спілкування.

Міждисциплінарні зв'язки з: «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Безпека життєдіяльності, основи охорони праці та медичної допомоги», «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональних екіпажах».

Програма освітнього компонента складається з таких модулів:

Модуль 1.

1. Країни та національності.
2. Культура та традиції країни, мова якої вивчається.

3. Особливості міжкультурного спілкування в змішаних екіпажах.

Модуль 2

1. Формальне та неформальне спілкування. Основні фрази-кліше для розмови на загальні теми.
2. Особиста комунікація. Спілкування в соцмережах.
3. Типові комунікативні ситуації в рамках робочого спілкування.

Методи контролю:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи.

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – **залік** у письмовій формі.

Джерела для вивчення освітнього компонента

1. Віртуальне середовище навчання MOODLE [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://divt.pp.ua/login/index.php>
2. Електронний ресурс бібліотеки НТУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>
3. Pop L. Română cusufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf> .
4. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення освітнього компонента розраховується з використанням наступних категорій

Контроль протягом семестру									Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1				Модуль 2				Модуль 3 (ІЗ)		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 1	Тема 1	Тема 2	Тема 3	МКР 2			

<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 8; – поточні контрольні роботи (перевірка засвоєння теоретичного матеріалу) – 12; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20; – модульна контрольна робота № 1 – 10; – модульна контрольна робота № 2 – 10. 	<p>Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	<p>40</p>	<p>100</p>
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – 20; – захист лабораторних робіт – _____; – виконання завдань для самостійної роботи – 20. 	<p>20</p>		

Критерії оцінювання: Додаток 1 до Положення про організацію освітнього процесу у Національному транспортному університеті
http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf

Політика несвоєчасної здачі роботи. Поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до графіку освітнього процесу та встановлених Науково-методичною радою НТУ графіків. У випадку неявки здобувача вищої освіти на контроль за поважних причин є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявністю дозволу директорату ВСП «ДІВТ НТУ».

Повторне складання заліку у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачу, другий – комісії, яка створюється директором ВСП «ДІВТ НТУ».

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (поломка обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасної здачі роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних/семінарських/лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням директора ВСП «ДІВТ НТУ» передбачається надання можливості виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність: http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf
 Порушеннями академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- неправомірна вигода;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «незадовільно».

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати **ВИКЛЮЧНО** з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправомірне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії.

В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі вищої освіти та викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам вищої освіти з обмеженими можливостями або особливими потребами слід звернутися до директорату ВСП «ДІВТ НТУ» та обговорити з викладачем питання організації навчання (до початку семестру).

При виникненні у здобувача вищої освіти проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного закладу та повідомити про це директорат.

Свої скарги, пропозиції, зауваження та повідомлення про наявність конфліктних ситуацій в рамках освітніх програм здобувачі можуть надсилати на скриньку довіри <https://dfmrt.duit.edu.ua/trust-and-support/trust-box/>

Рекомендована література:

Основна:

1. Pop L. Română cusaufără profesor, – Ed. a V-a. Cluj-Napoca: Editura Echinox, 2003. – 352 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/11/fb-09.3-praktychnyj-kurs-rumunskoyi-movy.pdf>.
2. Семчинський С. Румунська мова для студентів ВНЗ. – Букрек, 2018. – 248 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/701811045/1semchins-Kiy-Stanislaw-Rumuns-Ka-Mova1224864691>.

Допоміжна:

1. Popescu C. Gramatica limbii române pentru străini. București : Corint, 2017. 180 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://m.edituracorint.ro/manual/limba-si-literatura-romana-x-iancu.pdf>.
2. RomanianPod101 – онлайн-ресурс для вивчення румунської мови (уроки, аудіо, лексика). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.romanianpod101.com>.
3. Loecsen – безкоштовний онлайн-курс румунської для початківців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.loecsen.com/ua/вивчати-румунську>.